

КЛЕНОВИЙ ЛИСТ

КАНАДІЙСЬКИЙ АЛЬМАНАХ

1929.

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ
ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ІМ. СВ. РАФАІЛА В КАНАДІ

ВІННІПЕГ, МАНІТОБА, КАНАДА.

The Maple Leaf

CANADIAN ALMANAC

1929

Published by the St. Raphael's Ukrainian Immigrants
Welfare Association of Canada
Winnipeg, Manitoba, Canada.

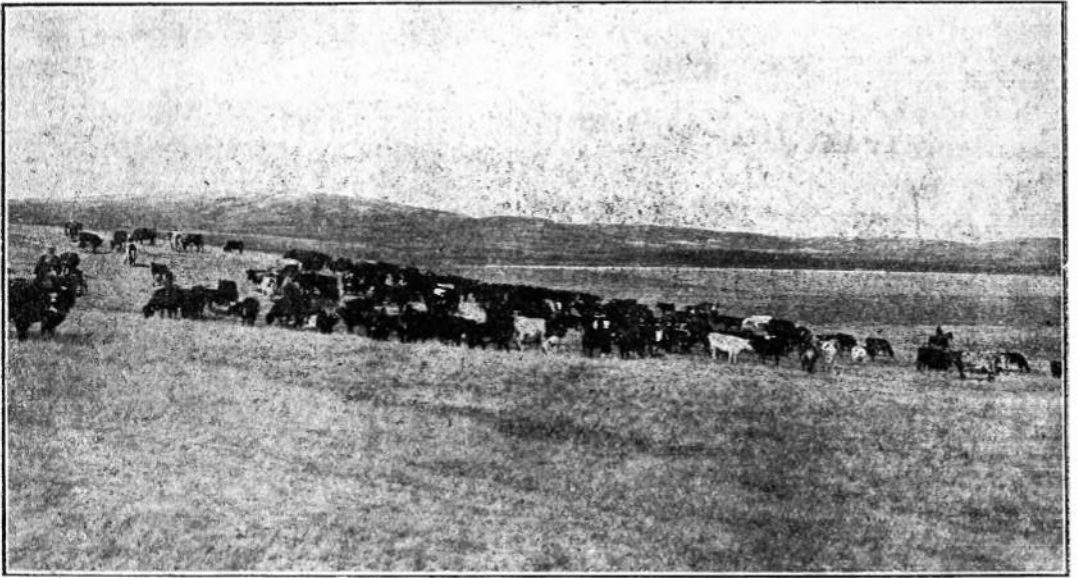
КЛЕНОВИЙ ЛИСТ

Канадський Альманах

ВІННІПЕГ, МАНІТОБА, КАНАДА.

1929.

В АЛБЕРТИ.

Барвінок України.

Від барвінку України,
Запорожських козаків
Не розлучать нас, ні море,
Ні межі чужих країв.

Сонце нас щодня витає
З української землі,
Соловейка чуєм в думці
На широкій прерії.

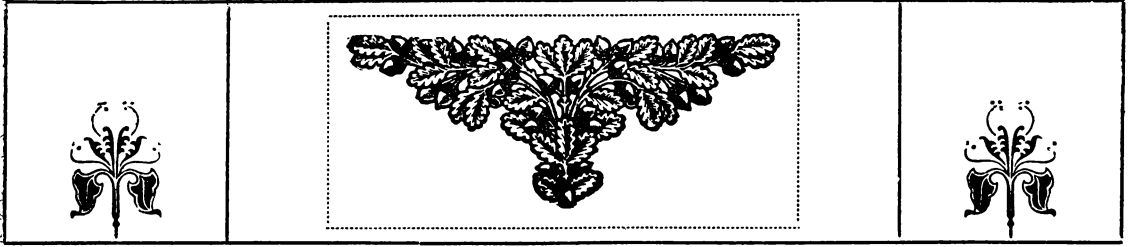
Через гори, через море
З України ми прийшли,
Нашим плугом і руками
Край здобути помогли.

Піоніри у Канаді,
Ми завели новий лад,
Серед синих океанів
Не забудемо Карпат.

Українські Канадійці,
Канадійський наш прапор:
Тільки праця творить силу,
Єдність кріпить, не роздор.

Стіймо згідно у Канаді,
Даймо кожний часть свою,
А Україну, як Канаду,
Зробим сильну і одну.

*ВІННІПЕГ, МАН., КАНАДА,
СУБОТА, 10-20 ЛИСТОПАДА 1928.*

Кленовий Лист.

Кленовий лист, це знак Канади. Видимо цей знак на ковнірі і на шапках канадської армії, яка є виразом сили і обори канадської землі.

Стрічаємо цей знак також на однострогах сторожі безпеченства, на різних будинках і документах.

Дерево клен має яких 100 відмін. Ріжної величини, вигляду і якости є дерева, що належать до родини кленів. Канадський кленовий лист, це листок „цукрового клена“, який росте в уміркованім підсонню. Кленовий лист зубчастий, має три або сім великих зубців і для того притягає око своїми ріжноманітними, зубчатими берегами.

Клен творить кулисту корону, коли гаузи на всі боки свободні. В місяці жовтні листя зачинає жовтіти і прибирає всякі краски: жовтаву, оранжеву, бронзову, ясно-червону, темно-червону. Клеми виглядають в осени неначе казочні дерева із золотим листям, або як великі поломіни, що спокійно а постійно гурять.

Цукровий клен дає зі свого пня солодку теч, кленову солодь (сироп). В марті або квітні студінь уступає, соки стають плинні і пробивають волокна дерева. Коли провертїти пень в долині і вставити тонку цівочку, солодка теч з дерева спливає цівкою в підставлену посуду. Цю теч опісля переварюють на кленову солодь, яку нам подає господиня дому рано при сніданню до пшеничних паланичок, а уживається цеї солоді також до медівників і до солодження чаю, чи інших напїтків. Індіани знають цю при-

кмету клену і вихісновують дерево, щоби дістати з нього солодь.

Клен дає дерево на будулець і на стлярські вироби. Дерево тверде, гладке, з гарними лініями і узорами. Уживають його до виробу комнатної обстанови: крісел, столів, лавок, дверей. Виробляють з нього деревляні части до сідел, авт, літаків, кораблів, спортові прилади, музичні інструменти, кухонне знадбїя.

Це гарне і пожиточне дерево, росте де-небудь, лише не на мокрім ґрунті і ддятого окрашають ним дороги і алеї міст. Стрічається його у Львові, Києві, Чернівцях, Ужгороді, але також в Оттаві, Вінніпегу, у Венкувері. Канадський поет Александер Муїр написав в англійській мові пісню про кленовий лист, як знак Канади.

Кожна провінція в Канаді вибирала собі знак для себе. В році 1868, дня 26-го мая затвердив королівський уряд печатку для чотирох провінцій Онтерія, Квебеку, Нової Шкотії і Нового Бронсвику. — Печатка лучила герби всіх тих чотирох провінцій. В міру, коли до тих провінцій приступали нові провінції, додавав уряд знак кожної провінції зокрема, так що знаком Канади був в кінці щит з девяти знаками, і виглядав неначе збірка образків на одній стороні, які не творили одної рисункової цілости, але висказували злуку окремих провінцій в одну конфедерацію.

Осібна гербова комісія радила над зміною гербу і в році 1922, дня 1-го липня затвердив Королівський Уряд герб Канади нового помислу. На тім гербі не за-

значені провінції, але народности. Від англійської народности поставлені три знаки: знак англійський, знак шкотський, знак ірландський. Від французької народности влучений оден знак, а під ними чотирми знаками на самій долині щита уміщені кленові листки, щоби зазначити всі інші народности, які приїхали до Канади.

Цей герб не вдовольєє многих горожан Канади і в англійських часописях читається замітки, що Канада потребує свого власного гербу.

Коли вдумаємося в суть будови Канади, яка лучить поодинокі провінції в одну конфедерацію, то добрим знаком до канадйського прапора булаби кленова галузка з тільки листками, кільки провінцій. Твориться нова провінція, долучується новий кленовий листок.

Краска прапору булаби червона, що означає кров, труд, роботу, перемогу а по середині галузка з зеленими кленовими листками поставлена скосом в гору в напрямі свобідного кінця прапора.

Колиж ця розвязка не вдовольєєла би когось, що бажає одного, незмінимого символу, то таким символом булаби дуга уставлена як великий лук з головних кра-

сок на зеленім полю. Дуга означає злуку, єдність, замирення. Цей символ легкий до рисовання і має свій початок в святім письмі, де гербова комісія взяла клич Канади „від моря до моря”, а з того самого 72-го псальму взятий титул Канади „Домінія”.

Кленове дерево згадує український народ у своїх піснях дуже часто. Наводимо тут уривок весільної пісні, якої послідні дві стрічки є провідною думкою в життю чоловіка.

Ой мовив єсь ми кленовий листе
Що не будеш падати.
Тепер падаєш, землю вкриваєш,
Бо тугу зиму чуєш.
Ой мовилисьєте ми мій татуню,
Не дам тя Касунуню.
Тепер даєте, сам не знаєте,
Яка доленька буде.
Ой я ти даю все, що лиш маю,
Доленьки не вгадаю.
Рано вставайте, пізно лягайте,
Добра доленька буде.

— Ск.

Вінніпег, Ман.

Дня 27-го падолиста, 1928.

ДЕСЯТЬ ЛІТ ПО БОЯХ. 1919—1929.

З жаром у грудях, з мечем у руці,
Під блакитно-жовтим прапором
Українське військо йшло сміло у бій
Боротись з ворожим напором.

У землю лягли в нерівній борбі
Стрільці за право й свободу,
А жар з їх грудий розярив огонь
У серці цілого народу.

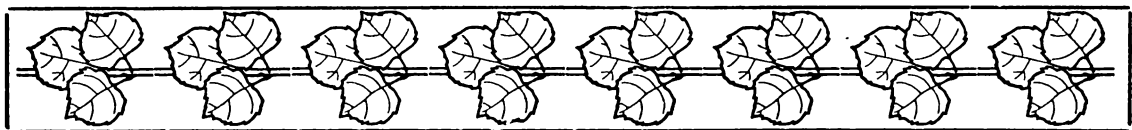
Кличе нас постійно боева сурма,
Щоби сили збирати до бою,
Й кріси, скоростріли піднести в руках,
І взяти гармати з собою.

По землі з кістками поляглих Стрільців
Йдемо браття українські, рідні.
Українські землі зробимо свої,
Коли зробим гадки наші згідні.

Задрожить противник, наш ворог давний
Як вздрить нас у згоді та злуці
І буде втікати, закуриться шлях,
Кине свою зброю в розпуці.

о. Еміліян Красицький.

Кукс-Крік, Манітоба, Канада.
Дня 24-го вересня, 1928.

Домініальний Парлямент в Оттаві.

Вершком канадійської держави, яка розтягається між трьома океанами і є сусідом Сполучених Держав Америки, є домініальний парлямент.

Не можна однак думати, що парлямент в Оттаві посідає цілу верховну власть на Домінію Канади. Власть в Канаді не є зкупчена в одній установі, вона розділена на більше число установ. Канада складається з девяти провінцій, сказати можна держав, які посідають свої, так звані провінціональні, уставодавні, але ми тут уживаємо виразу провінціональні сойми. Ті сойми рішають про цивільні а також шкільні закони своєї провінції і домініальний парлямент не може в ті справи мішатися. Міста, місточка і муніципалі посідають свої повновласти і виконують їх самостійно, а здають звіт провінціональному соймові в своїй провінції.

Бритійський парлямент в Лондоні видав був ще в році 1867 „Бритійську Північно-Американську Грамоту”, а ця Грамота подає начерк уладу канадійської держави, або так звану „Конституцію” Канади. В тім часі парлямент у Лондоні мав визначні права зглядом Канади, однак від того часу зайшли великі зміни. Всі Бритійські Домінії розвинули свою силу, а через це осягнули високий степень независимости від свого матірнього краю. Це подібно, як в родині виростають сини і доньки і стають що раз більше певні себе, стають независимі, але від часу до часу шукають поради а навіть помочи у родичів.

Певного рода власть посідає Ліга Націй, яка збирається в Женеві на наради і рішає справи, важні для всіх держав, які сюди посилають своїх представників. Представники промовляють і ставлять внески в тім дусі, як це поручили їм їх парламенти. З Лігою Народів зв'язаний Міжнародний Мираний Суд а також Міжнародний Уряд Праці.

Щоби видіти ясно, як працює верховна влада у Канаді треба розріжнювати „парлямент”, як збори відпоручників всіх горожан, від „правління”. „Правління” називаємо „кабінетом” або „збором міністрів”.

Хтож покликає „кабінет міністрів” до урядуння? Це робить провідник того сторонництва в парламенти, яке має більше послів, чим кожде инше сторонництво. Найбільшою партією в парламенти є тепер ліберальна партія а її провідник Вілліам Лайон Мекензі Кінг є чільним міністром, або, як звичайно кажеться „преміером”. Він покликає з поміж послів ліберальної партії найвідповідніших людей на міністрів і утворив в той спосіб ліберальне правління, яке під цю хвилю кермує Канадою. В році 1928 їздив преміер до Женеви на засідання Ліги Націй, виголосив там промову а також підписав в імені Канади „угоду Келлога” в справі світового мира. В Лондоні забрав голос в справі іміграції Бритійців з Англії до Канади.

Посли инших партій не можуть бути міністрами, бо преміер хоче утворити правління усе з одностумців, щоби праця міністрів йшла одностійно. Посли инших партій відграють більше ролю наглядача над правлінням, щоби воно всі справи основно полагоджувало. На тім місці поясню, що я вийшов послом не з рамени ліберальної партії, але як независимий відпоручник „Злучених Фармерів Альберти”. До моїх обовязків належить пильнувати, чи правительствена партія кермує державою, як належить.

Всі закони приходять до обговорення в парламенти, який передумує закони і надає їм як найвідповідніший зміст і висказ. В цей спосіб парлямент визначає, після яких законів має поступати робота, спільна всім дев'ятьма провінціям Канади.

Само правління являється більше виконавчою силою. Дятого належать до нього два головні обовязки: 1. Заряд державою при допомозі державних департаментів (міністерств) і при допомозі комісій. 2. судівництво, яке виконують суди, що мають приділені відповідні судейські обовязки.

Чи послі відбувають засідання, чи ні, чи наради парламенту відбуваються, чи ні, держава не може лишитися без керми, а це кермування належить до правління. Правління кермує провінціями при допомозі слідуєчих урядових депар-

джує „Горожанська Комісія” (Сивил Сервіс Комишен), незалежна від політичних впливів. „Рада Залізничних Відпоручників” перевірює і наглядає оплати від перевоження тягарів залізницями. Осібна рада кермує державними канадійськими залізницями (Сіенаром). Від часу до часу творяться комісії, які полагоджують приділену їм роботу. н. п. утворена недавно Комісія Морських Прав, або Цлова Комісія, яка постійно перевірює висоту ціла на товарах, які привозяться до Канади і вивозяться.

Колиби заходив случай, що зміст яко-

БУДИНОК ДОМІНІАЛЬНОГО ПАРЛЯМЕНТУ В ОТАВІ, ОНТ.

таментів: Тайна Державна Рада (Пріві Каусил), Головний Оборонець (Солиситор Дженерал), Державний Секретар, міністри фінансів, ціла, справедливости, оборони, почт, рільництва, внутрішних справ, моряцтва і риболовства, торговлі і промислу, залізниць і каналів, загальних робіт, іміграції, здоровля, праці. На чолі кожного департаменту стоїть міністер з кабінету міністрів. Щоби праця департаменту поступала рівномірно, то провід роботи в департаменті має заступник міністра, який працює в департаменті цілими роками і знає всі подробиці праці, яких не потребує знати головний міністер.

Крім департаментів існують „Комісії”. Велика часть загальної праці полаго-

гось закону належалоби пояснити і порішити, то цей обовязок припадає судам. Верховними судами цілої Домінії є „Скарбовий Суд” (Ексчекер Корт) а також „Найвищий Апеляційний Суд Канади”.

Закони держави є підставою справедливости, а справедливість є підвалиною держави. Дятого при ухвалі якогось закона належить передумати всі подробиці його змісту. Щоби це сталось, треба дати нагоду старшим і молодшим, маєтним і немаєтним забрати голос в справі закону, який мається ухвалити. Кождий закон мусить в Канаді перейти через парламент а опісля через сенат, а в кінці має його зтвердити Державний Намісник (Говернор Дженерал).

Закон розважають послы в парламенті, можнаби сказати, як відпоручники молодого і середного віку горожан. Опісля ухвалений в парламенті закон переходить до сенату. Сенат представляє зрілий, спокійний, старий досвід горожан. Тут засідає лише 96 сенаторів, яких не вибирається, але назначається на ціле життя, аж до смерти з поміж найповажніших горожан Канади. Обовязок покликуння членів до сенату належить до Намісника. Сенат має так само, як парла-

во „парламент” означає властиво дві палати. 1.) Палату Послів і 2.) Палату Сенаторів, однак в звичайній бесіді, коли уживається слова „парламент”, то означається ним Палату Послів.

Коли закон перейде через парламент і через сенат, дістається на стіл Державного Намісника, який кладе на нім свій підпис і в цей спосіб затверджує остаточно закон. Намісник виступає в імені короля Британії зі всіми Домініями і глядить на це, щоби закон годився з основ-

МИХАЙЛО ЛУЧКОВИЧ,

Посол до Домініального Парламенту, вибраний 1925 року. Перший Українець в Домініальній Палаті Послів.

мент свого предсідника (спікер) і сенатори діляться на гурти після своїх поглядів подібно, як послы в парламенті. Сенат має право давати почин до законів, однак це діється дуже рідко. Сенат забирає голос в справі розводів, бо горожани в Онтарії предкладають розводів процеси сенатови, сенат порішує також законне засновання (заінкорпоровання товариств). З того видно, що сенат не має много справ до полагоди і dlatego сесії сенату тревають коротко.

На тім місці можна пояснити, що сло-

ними законами цілої Бритійської Держави.

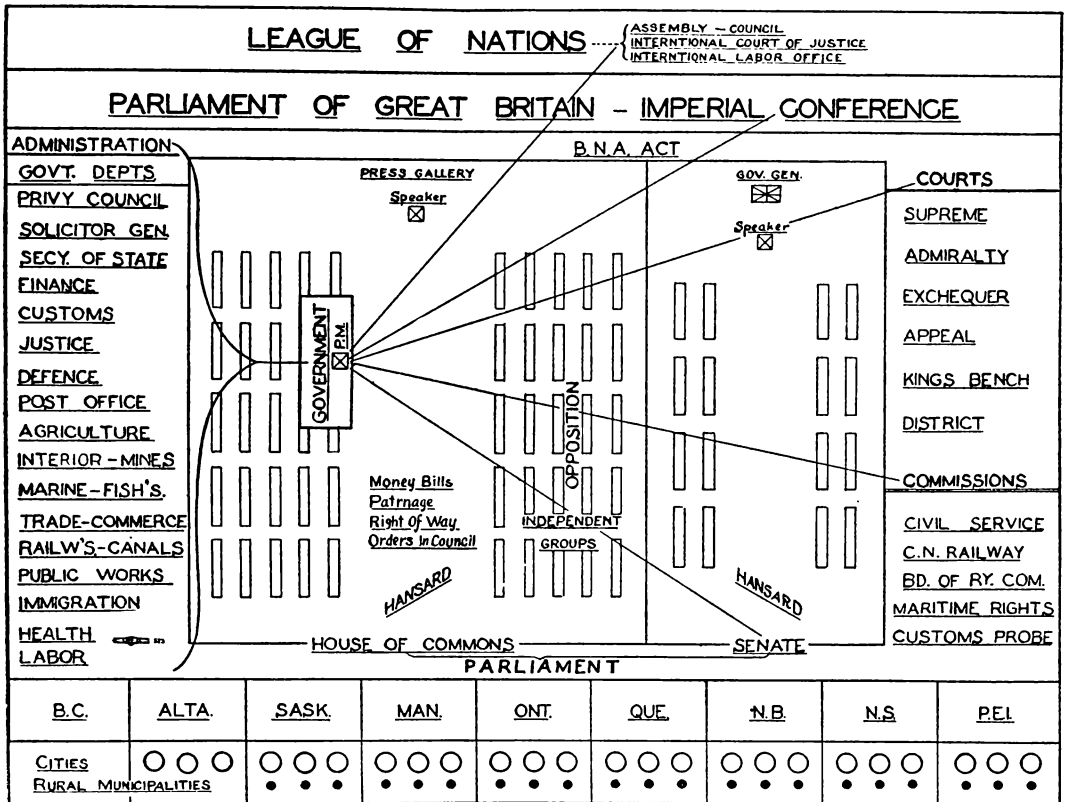
Парламент — в англійській мові „The House of Commons”, значилоби „Дім Загалу” — складається з 245 членів, вибраних на пять літ. Вибори відбуваються що пять літ, але часом скорше, коли такі зайдуть обставини. Право вибору послів мають всі здорові на умі особи, які є горожанами держави, а мають приписаний законом вік.

Коли вибори скінчилися, можна зараз оцінити, котра партія має більше пос-

лів. Вона стає правительственною партією, а друга по ній партія стає опозиційною партією. Намісник покликає по виборах провідника (лідера) найбільшої партії і взиває його, щоби утворив правління.

Покликаний провідник добирає собі людей зі своєї партії на міністрів, які творять кабінет міністрів, а цей є „правлінням” („Говермент”). До правління

Парлямент можна порівняти із загальними зборами товариства, бо послі є представниками всіх виборців, а правління можна порівняти зі старшиною товариства. Старшина провадить роботу товариства, виконує пляни, вказівки та ухвали загальних зборів і є відвічальна перед загальними зборами, які ухвалюють старшині довіря, або висказують недовіря. Це порівняння пояснить відно-

НАЧЕРК ПАЛАТИ ПОСЛІВ, ПАЛАТИ СЕНАТОРІВ І ПРАВЛІННЯ В ПОЛУЧЕННЮ З ЙОГО УРЯДАМИ В КАНАДІ. РИСУНОК ВЗЯТИЙ З „КАНЕДІГН КОНГРЕС ДЖОРНАЛ” В ОТАВІ.

належить 18 людей і попередно вчислив я вже їх департаменти (міністерства).

Коли Канада бере участь в Імперіальній Конференції, на котру до Лондону приїжджають представники всіх Доміній Британії, і коли Канада бере участь в Лідзі Народів в Женеві, то полагодує це не парламент, але безпосередно переводить це само правління, яке визначає, хто має виїхати як представник Канади і брати участь в нарадах і рішеннях.

сини правління до парламенту, лише в дуже загальних лініях.

Правління („Говермент”) предкладає плян видатків, які получені з податками, що їх платять горожани, а парламент радить і ухвалює цей плян видатків і доходів. Правління визначає людей до виконання наміченої роботи в державі і рішає спосіб виплати коштів і видатків якогось діла.

Правління кермує нарадами в парламенті. Справи, які узнає правління за відповідні до обрад, мають першенство

перед іншими справами. Справи, які походять від послів правительственной партії, доходять лекше на порядок дневний, як справи послів з інших партій. Внески послів, які не належать до правительственной партії вимагають много енергії, щоби пробитися під обради, а часом... нема часу на них.

Правління може впливати в певній мірі також на законодавство Канади.

Свою роботу може сповняти правління лише в такому разі, коли має за собою згоду і довіря парламенту, кажеться звичайно, „коли має за собою більшість послів”. Коли правительство ставляє внески і дістає ухвалу більшости послів, тоді воно працює без перепони. Колиж послі не ухвалють якогось внеску, який вийшов від правительства, то це є доказом, що послі не поділяють гадки правління і правління не має їх довіря. Воно мусить уступити від проводу. В такому разі Намісник звиває провідника опозиційної партії, щоби утворив правління, колиж це не може з якихсь причин удалися, тоді треба розписати нові вибори, щоби громадяни вибрали нових послів до праці.

Наради парламенту, по українськи можнаби сказати „Державної Думи”, відбуваються в певнім, з гори обдуманім порядку. Наради розпочинає „тронова промова” Державного Намісника, яка подає законодатну програму парламентарної сесії. Послі забирають голос до тої тронової промови і мають нагоду піддати свої помисли. Опісля приходять внески правління в справі законів, дальше начерк доходів і видатків, який ви-

кликує незвичайно живу виміну гадок. Крім предложень правління, приходять під обради внески послів і розводів справи.

Теперішний парламент вже 16-тий з черги, від коли Канада одержала парламентарний устрій. Друга сесія цього парламенту зачалася 26-го січня 1928 а скінчилася 11-го червня. Парламент радив 93 дні, а стенографічний звіт з нарад випечатаний і виданий зошитами в міру нарад, обнимає 4,381 сторін. Через Палату Послів і Палату Сенаторів перейшло 355 справ, які затвердив Намісник, з того числа 239 справ про розводи, 29 приватних справ а 54 громадянських справ.

Парламент збирається в січні 1929. і буде радити над справами, важними в самій Канаді а також над справами міжнародного значіння. Це є місце нарад і рішень про питання, важні для будови могучої держави, яка перед нашими очима виростає, а над котрою ми всі працюємо. Кожний, що живе в Канаді, знає, що від добробуту держави залежить його добробут. Потрібно нам витривалости, терпеливости і вирозумлости та взаїмної помочі. Важне дуже є поступовання парламенту, бо від проводу в парламенті залежить праця і успіх в господарстві, промислі і торговлі.

Всі горожани, що голосують і вибирають, є відвічальні за працю в парламенті, бо вони мають послів, щоби давали провід роботи.

Веревіл, Алта. Дня 20-го вересня 1928.

Михайло Лучкович

Посол до Домініяльного Парляменту.

НАДІЙНИЙ.

Жінка (телеграфує з літного готелю):
— Я тут чотири тижні. Половину ваги втратила. Коли виїздити відси?

Чоловік: — За чотири тижні.

НЕМА Й НЕ ТРЕБА.

— Слухай но, хлопче, чому ти не чешешся?

— Бо не маю гребіня.

— А чомуж собі не купиш?

— Бо тоді я мусівби чесатися.

ПОМІЧНИЙ КАШЕЛЬ.

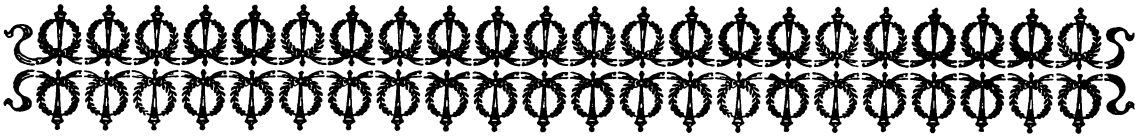
— В тебе, Стефанку, дуже поганий кашель.

— Е, ні, то гарний кашель. Через него я вже третій день не йду до школи.

БОРОТЬБА О ІСТНОВАННЯ.

Гість: — Питаєте, що я зроблю? Ну, як хочете знати, то я шукаю чи в ліжку нема тарганів.

Властитель: — О, ні, нема, — запевняю вас. Як тарган тільки покаже голову, то блощиці сейчас зажеруть його.

Український Національний Танок.

Промова В. Авраменка в Товаристві ім. Т. Шевченка у Вінніпегу, на Елмвуді, ріг вулиць Вата і Монтроза. Дня 21. листопада 1926 року.

Високо Поважана Громадо!

Чуюся щасливий, що знаходжуся серед Вас, як серед братів, хоч ми всі приїхали сюди з різних земель, з різних куточків далекої нашої України! Бачу Вас, як свідомих Українців, хоч знаю, що багато людей приїхало до Канади й не знало що то таке Україна, не знали, що ми всі є брати між собою — Українці. Хоч жили ми на наших українських землях, та брат з братом не міг зустрінутись. Сусіди поділили наші землі між собою й розгородили залізними границями.

От я тут перед Вами родом з Київа, а багато є тут серед нас з Галичини, є й з Буковини, є й Закарпаття. Тут ми відчуваємо і бачимо, що ми брати, бо одною українською мовою говоримо і знаємо, що там в Старому Краю на наших землях панують чужинці. Вони дбають про те, щоби ми й на далі були поділені кордонами, щоби ми не зєдналися для свого визволення.

Але чи ми самі добре робимо для себе? Чи й ми не помагаємо нашим ворогам нас розєднювати? Придивився я до життя українського народу і в Старому Краю й тут в Канаді. З великим жалем скажу, що й ми самі допомагаємо ворогам не давати нам зєднатися в одну велику силу. Ми гриземося між собою, робимо все, щоби зненавидіти один одного. Брат гризе брата, Українець також, як сам, Українця бідолаху хоче звалити з ніг, ніяк не хочемо знайти шляху до взаємної виrozumілости.

Чужинці нас гризуть; здається вже досить горя... Ні, ще самі себе гриземо. Аж дивно якось здається: маємо різні погляди про одну й ту саму річ, то порозу-

міймося між собою, або вже йдім до нашої мети хоч різними дорогами, але без калічення себе взаємно. Чи не досить того, що нас чужинці поділили? Чи й ми себе маємо краяти на кусні, для радости ворогів над нашим народом! Чому оден другого не поважаємо? Чому дивимося оден на другого злим оком? По що? Чому вишукуємо в собі причини до взаємної гризні, ненависти, сварні, колотлечі? Краємо себе живцем, коли себе ділимо! Робимо себе безсильними, й не диво, що чужинцям так легко над нами панувати. Навід Румуни підхопили собі шматок нашої землі.

Сусіди України — хоч ніби-то й воювали між собою, але згідно поділили нас й душать нашу рідну мову, літературу, пісню, все наше, навіть душу нашу...

Знищили в українських містах нашу українську мову й тишилися, бо думали, що убитий вже цілий український народ і не живе. Але на селах жила непобідима українська мова. Ані Поляки, ані Москалі, ні Мадяри на Закарпаттю не могли її знищити.

Я говорю тут перед Вами, кличу любити Україну! Переживав я на собі все горе, яке переживає не одна дитина, не один український бідний селянин. Я родився в Канівському повіті над Дніпром, недалеко від батьківщини нашого Пророка Тараса Шевченка. Коли був трилітньою дитиною, остався я сиротою. Я бачив моїх сестер, братів в тяжкій праці. Старші брати поїхали в далекий Сибір до Владивостоку на заробітки. Взяли й мене з собою. Працював я робітником в доках. Побачив я раз у Владивостоці театральну виставу Котляревського „На-

талка Полтавка”, й моє серце серед чужих людей, в чужих краях, оросилося ширими сльозами. Дивлючись на „Наталку Полтавку”, я пригадав нашу дорогу Україну, наше рідне село, мою дорогу сестру, що мене сироту доглядала. З того дня не міг я заспокоїтися, я думав про Україну, про наш народ. Здивав я студентів, поділився з ними думками. Вони помогли мені вчитися. Я сів за книжку пильно й побачив новий широкий, великий світ. Я став народним учителем. Зірвалася світова війна, взяли мене до офіцерської школи. Вийшов старшиною в російській армії, але серце моє тягнуло мене до братів моїх, до цілого нашого народу на Україні. Хоч я не знав ще тоді, що я Українець — правнук тих козаків, що вмірали й ззивали внуків боронити Україну, боронити її честь, працювати для неї!

Прийшла революція 1917 року. В Росії, що була тюрмою для українського народу, пробудилися, мов ті квіти весною, надії на краще життя.

Хотів я йти до українського війська, але pokojний Симон Петлюра порадив мені поступити до музично-драматичної школи імені Лисенка в Києві. Він сказав: „Ви більше зробіте дя Україні, як артист”... То було давно, ще в початку 1917 року, коли на російському військовому фронті у Минську утворилася перша українська громада, де С. Петлюра був головою громади, а я в ній як відпоручник, вибраний військом до неї.

Пішов я до драматичної школи. Учився від професорів українського мистецтва. Потім, як артист перейшов до театру славного Миколи Карповича Садовського і з ним переносив і радість творчості й горе еміграційного тяжкого життя.

І там почав я займатися танцем.

В Калішському таборі інтернованих козаків бувшої армії Української Народної Республіки, заснував я 1921 року мою першу школу українських національних танків.

Не час розказувати Вам тут історію моєї праці, але почавши від Калішського табору, де томилось в польській неволі за дротами наше військо, — по Галичині, Волині, Холмщині й Підляссю, по Чехії й Німеччині перейшов я, і провадив курси українського танку, який будив українські душі, розбивав зневіру, будив завзяття, гартував серця й виковував дух наших предків, славних Запорожців!

В Галичині зорганізував я науку українських танків у Львові, в Станиславові, Коломиї, Тернополі, Стрию й Перемишлі.

В Чехах заснував я школу танку в Йозефові в таборі збігців, а опісля в Подєбрадах серед студентів Української Господарської Академії.

Дня 12. грудня 1925 року приїхав я до Галіфаксу, до Канади. Стою тепер перед Вами.

Ми повинні виховувати нашу молодь, надію нашого народу й нас самих вірними синами й дочками України! Ми повинні давати нашій молоді добрий приклад самими собою!

А що бачимо?

Отут гине наша мова, пропадає для України молодь, а Ви легковажно до цього ставитеся й навіть причинюєтеся самі до цього, бо своєю громадську силу непотрібними дрібними сварками розідаєте.

Ваша молодь не виділа України, не видить її й тепер, вона не бачила тої краси й того горя, що ми переживали — вона бачить лише Ваші сварки над річками, котрі можна спокійно полагодити, бачить Вашу взаємну ненависть, Ваше здичиння до української справи.

Але Україна е! Там в сирій землі рідній лежать кости тих, що боролися за її свободу, що боролися її перед Поляками, перед Москалями, Татарами, Румунами... Багато Ваших рідних братів заснуло вічним сном в борні за Україну! І серед Вас самих в Канаді е багато таких, у котрих ворожа куля ще пече тяжкою ранною.

Там роскидані по Карпатах, під Львовом, під Києвом і по всій Великій Соборній Україні сплять наші дорогі брати — цвіт нашої нації, що боролися, життя віддали за Україну!

На їх могилах виростають цвіти — цвіти України, то червоні маки, як плямі крови, то біленькі цвіти, мов дівочі сльози, то сині незабудьки, як сине небо.

Вони тихо гойдаються під вітром, вони тихо говорять нам: полюбіте Україну, не забудьте тих козаків, тих стрільців, тих героїв, що за край Ваш, за Україну заснули! Полюбіте і ставайте до праці!

Згадаймо наше минуле.... Багато з нас не знає, що український народ був великий, був щасливий. Багато з вас не знає вартости свого народу, не знає своєї минувшини й не знає, що нарід наш мав ве-

ликих людей, якими український народ може бути гордим перед цілим світом.

Бачу, що й Ви тут часто не ціните себе, не поважаєте, не шануєте своєї мови, ні своєї книжки, ні своєї часописи, ні своєї школи — не підтримуєте її. А хто сам свого не шанує, не цинить, — то як же ви хочете, щоби чужинці наше шанували, чи нас самих?

Не раз нам говорили й говорять вороги наші: Москалі, Поляки, Румуни, Чехи, та й серед нас знаходяться такі люде ще й тепер, що говорять те саме — ніби то приятелі наші: „Забувайте, що ви Українці”. Це для того, щоби знеслили ми самі себе. Ви знаєте хто так говорить. Сліпі! Не знають, що наша мова сильніша, як сталь, віки гнету передержала, не смертельні пісні співала на полях і степах України, над ріками й Морю Чорному-глибокому!

Та мова поборе ворогів! Вона відродиться, щоби жити вічно! Котляревський написав свою веселу „Енеїду” й вивів на сцену любу „Наталку Полтавку”. Нарід наш, там в московських кайданах закутий, прочитав свою рідну мову, друковану в книзі, почув свою мову на сцені театру.

Потім вийшов з народу другий величень Тарас Григорович Шевченко. Як заговорив, то начеб труби заграли, начеб жалібні струни бандури тужно звеніли, до боротьби взивали. Народ відчув Його вогненне слово. І хоч замучили Шевченка вороги, загнали в далеку Азію, щоби стратити, вкоротити його життя, не дати працювати, то його книга пісень, його „Кобзар”, його пісні, поеми, думи, промовили глибоко до серця українського. Нарід наш знаходить в піснях Шевченка Божу іскру, що раз загорівшись, не загасне ніколи!

В Галичині говорив Франко: „Не пора, не пора Москалеві, Ляхові служити”! „Не пора, непора, не пора в Рідну Хату вносити роздор. Най пропаде незгоди проклята мара, під України єднаймося прапор”!

В Буковині засяв оповіданнями з гуцульського життя Юрій Федькович. Він співав: „У науці, у розраді України доля, а в залізі та у крові України воля. Її пісні голоснії, України слава, Йдіть у бій за Україну, Я Вам заспіваю”.

Задзвеніла наша мова, як музика. Стала прекрасною, мов царівна в новій золотоблакитній одежі.

Але не було це на руку ворогам. Й вони закричали: „Нет української мови, не було, й не буде”! Й заборонили судовими карами писати, друкувати по українськи, стали глузувати з нашої мови й умисне негарно перекручувати її. Ще суворіше стали нищити нашу рідну культуру. Нема Українців на світі, є тільки „хахли”, „малороси”, „русини”, „мало-Поляки”, „мало-Румуни” й всякі дивовижні назви давали нам, щоби нас, наших селян збити з толіу, щоби розеднати, розрізнити нас.

Та даремні були ворожі зусилля проти нас.

Кропивницький, Саксаганський й Садовський на Великій Україні зорганізували наш театр і так високо поставили його, що вороги наші, Москалі приходили до нашого театру вчитися, як треба грати.

А народ наш побачив себе в своїй прекрасній ноші, почув своє слово, побавив своє життя на сцені, почув там і пісню і мудру пораду.

Хоч як не кричали вороги, що українське, то все погане, смішне, що взагалі нічого нема українського, а мусіли замовкнути, бо українське мистецтво, українська пісня була сильніша від їх криків.

Року 1918, коли вже відродилася Українська Держава, вислав український народ за кордон наш український хор Олександра Кошиця, щоби піснею промовив до народів всього світу.

Вісімдесят осіб виїхало з Кошицем. Ті народи, що й чути не хотіли про Україну, не хотіли признати її Державу, мусіли признати нашу високу мистецьку культуру. Французи, Іспанці, Італійці, Англійці й інші народи захоплені були нашими піснями, писали чудові статті, перекладали наші пісні на свою мову, робили чудове приняття хорови Кошиця в славних на весь світ своїх церквах-соборах, як в Севілі, (в Іспанії), в Королівському Театрі в Лондоні й перед стотисячною товпою на арені величезного відкритого театру в Мексику.

Пісня нашого простого народу розголосила його славу. Побила наклепи, побила знущання над нашою культурою! Але наш цілий нарід не визволений, він ще в кайданах, а Франко каже в „Мойсею”: „Поруганий, розбитий, мов паралітик той на роздорозжі”. Наш 40 мільоновий нарід в кайданах! Чому-ж,

чому навіть дрібні, менші від нього народи панують над ним?

Тому, що самі ми допомагаємо ворогам своїм... Щоб знищити сильне величезне вражіння, котре зробила на цілий світ українська пісня під проводом славного Кошиця — пустили московські більшовики словечно, що то „буржуї” поїхали співати й для „буржуїв”... І наші темні сірі Івани та Степани вже й собі за Москалями тягнуть, самі з себе, з своєї сили сміються... Говорять, нащо нам „пісня”, нащо нам нація, — українська нація це є фікція, видумка. Москалі сказали в цей спосіб, що Українцям не треба творити своєї нації — нехай Москалі, Поляки, Цигани, Румуни будуть націями, але не Українці! І знайшлися такі Українці, що ще помогли кричати Москалям: „Нація то видумка. Українці не потребують бути нацією”.

Багато я зустрічав тут в Канаді людей, що говорять слово „нація” „буржуї” і т. д., а самі не знають, що то значить. Хоч самі є великими буржуями, а не додумаються до того. Недоумні, але всі сили витрачають на те, щоби на других нападати. І так Українець на Українця нападає, а перед Москалем, перед Поляком мало поклонів не бе. Нападає на Українця, на свого брата, навіть тоді, коли він добру народну роботу робить, роботу громадську. Але бачите рабська злоба, як-же він „такий-сякий” наш-же чоловік, а хоче щось добре робити, може хоче по людському жити, може хоче, щоб ми всі і він сам так добре стояли, як скажемо інші народи стоять. Отже — не дамо. Почнемо гризти, почнемо руйнувати, не підтримаємо його, бо, мовляв, Поляк, Москаль, Жид і т. д., той повинен стояти над нами вище і з матеріального і з громадського боку, свому не дамо. Багато гірких фактів такого нерозумного поступовання Українців видно довкола.

Коли треба було в 1917 році звалити московського царя, розвалити тяжку тюрму російську, що посилювала народ без зброї на війну й почалося народне заворушення, український волинський Гвардійський Полк в Петрограді відмовився розстрілювати невинних жінок, дітей, нещасних голодних старих людей, що просили хліба. Цей полк перейшов на бік народу й він став першим, що поставив свою силу на чолі революції.

Як хвалили його тоді Росіяне, як вдяч-

ні були тим героям... Українці підтримали російський народ, хотіли йти з ним по братерськи, але російський соціаліст, що боровся за свободу, що обіцяв волю й рівні права всім народам бувшої Росії, представник російської демократії крикнув згідливо до поважних українських діячів, до нашого проф. Грушевського, який тоді був на чолі Української Центральної Ради в Києві — „руки проч” — себ-то геть від України! Українцям нема місця на рідній землі... Так навіть ті, що говорили про братерство, про свободу, рівну для всіх — московські соціалісти — не дають нам працювати по людському, бо вони хочуть над нами панувати... По якому праву?

А в той час той-же Керенський дозволяв польському військови зїзди на Україні, обіцяв Полякам вільну державу... Така правда була для нас. Вже не від чорносотенців Росіян, а від соціалістів.

А другий великий діяч свого народу — Пилсудский в Польщі. Ввесь час він боровся за свій народ, він закликав і Українців працювати разом з Поляками, разом валити тюрму російську й австрійську. Не раз кидали Поляки гасло: „За нашу і вашу вольність”... По всьому світові польський народ представляв себе як народ святих мучеників, народ лицарський, народ, що добрішого нема в світі. От й Польща стала вільна, вона має свою державу й зараз-же загарбала наші українські землі силою, розбоєм. Ще канчуки московські не загоїлися на плечах Поляків, а вже вчорашні мученики катами зробилися, що мучать український народ, вкидають його у вязниці за святе право людини, за свою мову, за свою рідну школу, за свою церкву, за свободу.

Частина нашого народу добровільно прилучилася до Чехо-Словаччини, де народу, який пережив сам багато горя, подібного, як переживав наш український народ. Це народ трудолюбивий, народ розумний, котрим керує старий, сивий як сніг, великий учений, професор Масарик. Здавалосьби, що тут в маленькій країні чеського народу, що сам тяжкі хвили переживав, що тут буде добре працювати, що тут утвориться нова українська Швайцарія і для наших лемків, верховинців й гуцулів. Але й тут на Закарпаттю закрито українські школи, насаджено примусово чеські, й тут кату-

ється наш народ, давиться його в матеріальній бідності й духовій темноті.

А на Великій Україні, кажуть, що там „рай“ життя. Терпіли Москалі від своїх царів, жандармів, гнили вони в тюрмах, йшли пішки в сніги далекого Сибіру, чи в піски Середньої Азії, висіли на шибеницях... Вирвалися Москалі на волю... Помогли їм українські гвардейські полки, помогли Українці. Й от український народ знова там скований вже Москаля ми-комуністами. На нього хочуть надіти інтернаціональний московський хомут. Десять літ минуло, десять літ там точиться кров українського народу, кров українських повстанців, гине там не одна сотня найкращої свідомої нашої молоді під розстрілом московських „освободителів“. Але український нарід там не жмінка, що на Закарпаттю, чи в Буковині. Той велитень не дався звязати й сказав новим московським червоним катам: „Ні! я не Москаль! не інтернаціоналіст і не буду по московському говорити, бо маю українську мову і на ній буду говорити, і на ній потрібні мені школи й уряд, інакше боронитимусь на життя і смерть“.

Український народ — не комуніст з Москалем, він має свою землю для себе, ділитися з Москалем не хоче, бо земля українська ліпша. От і тут урвалася московська сила і Москалі мусіли дати школи на українській мові, мусіли провадити, бодай для людського ока українізацію, назвати українські землі Україною.

Хитрі Москалі хваляться, що то вони те все дали з доброї ласки українському народові. Це хитра московська брехня. На моїх очах в Києві 1917-18 року розстрілювали Москалі невинних людей за те тільки, що між собою ті люди говорили по українськи! Український народ не дався перемогти, не прийняв їхньої мови, тому мусіли вони на Україні вчитися нашої мови, народньої, бо інакше там до народу й не підступай, хочби й яким комісаром називався.

Москалі не соромляться говорити, як це раз 1921 року було сказано на Харківському комуністичному зїзді: „Ви Українці, далжні работать, а ми петраградськіє рабочіє будем вамі управлять, а кто протів нас — тому пулю в лоб“... От така то гарна спілка й братерство.

Так то нашому народові. Соціяліст — борець за свободу народу Пілсудский спокійно дивиться, як катують наш народ

в Польщі, великий учений Масарик забув свої обіцянки для українського народу на Закарпаттю. А про Румунів нічого й говорити — ті вже хоч ніколи не говорили про справедливість, лише рвали все до себе, що могли. Тепер, коли виграли війну Держави Антанти, Румунія стала великою державою, отже нахабству Румунів нема кінця. Вони обявили, що в Буковині й Бесарабії, де живе більше одного мільона наших Українців — нема ні одного Українця й силують наших селян, щоб скорше ставали Румунами, бо кажуть, що Українці то Румуни, лише що забули по румунськи, а тепер мають знова вчитися. Не допускають ні одної української книжки до Румунії й замкнули всі українські школи.

З того всього виходить, що маємо передовсім в собі силу шукати, а потім за приятелями оглядатися. Самі повинні ми дбати про себе, робити наш дух сильним, наш розум освіченим, нашу фізичну народню силу міцною і то до одної мети — до визволення українських земель до отворення Української Незалежної Держави!

Маємо здоровий народ, маємо природні великі багатства на рідних землях, котрі використовують тепер чужинці.

Маємо гарну мову, прекрасну пісню, маємо своє високе мистецтво. Ми маємо й чесних працьовників — провідників наших, лише треба припинити дрібні, нікчемні сварки за другорядні справи нашого життя. Треба при кожній нагоді шукати шляху до порозуміння Українців з Українцями.

Як заграє скрипка, задзвенить бандура, затужить сопілка, то задріжить наше серце... Маємо пісні, яких немає ні оден народ в світі, як заспіває хор, то місяць на небі, здається, стає, щоби послухати, цілий світ наче зачарований...

Отворім нашу душу для народної справи, для справи України! Знайдеться в нас сила, велика сила, ми міцні, дуже міцні, але не вміємо нашої сили уживати для себе, а уживаємо її для других народів. Для себе-ж не хочемо працювати, ще навіть нищимо, коли хто починає працювати.

Маємо ми й наш український танок, який нарід складав цілими віками, а яко-го ми не цинили, як багато інших наших багатств. Скажете: українська народна справа й танець?! Танець — тож нічого, то так перескакування з ноги на

ногу і т. д. О, ні, дорогі брати! Танок то мова, то могуча мова, якою вимовляємо свою душу. Коли я промовляв в Галичині й на Волині та Холмщині танцем, без слів, лише танцював, нагадував нашому народові „Запорожця”-козака, „Гонту”-лицаря страдника, то Поляки замикали мене до тюрми. Чому? Чи за те, що танець є перескакування з ноги на ногу?

А чеський державний уряд, коли я втік до Чехії від Поляків з лап звіря Кайдана, комісара польської поліції у Львові, то, як державний нарід — дозволив мені жити в Чехії, але на Закарпатську Україну, там, де наш рідний нарід живе — мене не пустили. Коли виїхав я з Чехословаччини — то заборонили мені вертати туди, а за що? Я тільки навчав гуляти „Коломийки”, „Козачка”, „Гаївки”, — українських танків. Тільки — танків.

Так бачите — український танок є страшний для сусідів, що хочуть панувати над українським народом. Не хочуть вони, щоб українська душа промовляла, щоб жила, щоби була сильна й свобідна; для них не люба вільна українська постать, не люба українська ноша; не люба українська мова, небезпечна українська пісня. Вони хотілиби бачити нас тільки наймитами.

Коли ми одягнемось в український народній стрій і загуляємо Коломийки, то вже ворогам не до смаку, починають журитися. Чого, мовляв, українське серце оживає?

От розкраяли українську землю на шматки, як бохонок хліба на чотири чвертки, забрали собі до рук, тай ідять, щоб ніхто не бачив. А головне, щоб ми про це забули. А ті шматки нашої землі хочуть злучитися, хочуть собі кращої долі. А хтож їх злучить? Ми-ж самі, наша молодь, що от лучиться в танці, як в ійсь ко в сотнях і полках. Вороги неприхильні українському танкови, щоб не дати згуртувати нашу молодь. Танцем висказується українська душа, українська чепурна й завзята вдача, українська лучність.

Українці, що сваряться між собою, що нападають на себе часто без потреби, ті, що нищать себе взаємно, вони гуляють „Коломийки”, „Козачка”, „Аркана”, „Гопака”, вони сходяться, бо танець їм спільний і музика, і пісня і мова, і вони злучать ті чотири шматки української землі в одну цілу, непокраяну Укра-

їну! Так дивляться на український танок ті сусіди, що український народний бохонок похапцем по світовій війні покраяли і до кишені забрали...

Але через море крові, через гори костей наших перейдемо ми на Волю! Україна буде вільна! Пам'ятаймо, що ніхто не збудує нам України для нас. Коли Москаль, або Поляк обіцяють, чи хочуть збудувати нам нашу Україну, то будуть таку будувати, яку їм, а не нам, вигідно, яка їм по душі. А коли ми хочемо доброї України, то маємо самі єднатися і Україну здобувати.

Ту велику задачу виконає передовсім молодь, що тепер перед Вашими очима гуляє свій український танок. Треба-ж знати їй про Україну, щоб її любити, щоби для неї колись принести жертви з майна, для неї терпіти, поносити страсти, втратити руку, ногу, очі, положити й молоде життя своє, чи немічним калікою-інвалідом життя кінчити. А без жертв, без праці, без великих страждань України не здобудемо.

Ви хочете, щоб хтось Вам дав Україну?!

Україну треба вибороти, треба відобрати від ворогів, відвоювати. Чи хто Вам подарував коли хату, чи приступив хто до Вас коли і сказав: „Чоловіче, твої діти бідують, я подарую тобі будинок в два поверхи, а сам піду з української землі в московські ліси, в польські піски”... Сказав Вам таке хто коли? Ніколи! Отже мусимо Україну собі своїм коштом будувати, видатків не боятися, щоби нашу хату, наше господарство заложити.

У Львові українська молодь збирається. Потребує вона місця до руханки, до вправ відділами. Молодь гуртується в товариствах „Сокіл”, „Луг”, „Пласт” — ходить до Рідної Школи або до інших шкіл. Вона своєю роботою дає примір зі Львова для цілої української молодіж, навіть для української молодіж тут за морем, бо вся наша молодь має стати міцна, звинна і вишколена в карности, неначе вояк.

Потребують до того городу. Земля під Український Город все ще не закуплена. Ніхто не дасть нам Українського Городу даром, ніхто чужий не допоможе нашій молодіж у Львові лучитися і вправляти, коли ми цього не зробимо своїми власними жертвами і датками на Український Город. Ось звідти, з Канади і з Америки. Маємо щиро причинитися до пра-

ці над самостійністю народу, до розвинуення сиди духа і тіла нашої молоді

На жодні кроці потрібна нам лучність і потрібна жертвенність і на кожнім кроці ми того не розуміємо і себе розбиваємо.

Тут за морем Ви волите видати гроші на нісенітниці, але не дасьте на українську справу, ухилаетеся від жертви, щоби допомогти цілому народови стати сильним щоби цілий нарід став сильним і самостійним.

Думаєте, що хтось це повинен за Вас зробити, певно Китаєць, Індієць, Норвежець, Англієць, лише не Ви. Ви тільки гризти себе любите. Так от на примір: Приходжу до одного Українця, а він мені розповідає, про свого знакового й каже: „Він розум згубив, то католик” — а сам ще вчора був католиком. А другий каже: „То не чоловік, то автокефальник”. А третій розповідає про свого знакового: „О, то пан, буржуї, з капіталістами тягне”, а четвертий на цього: „Отой проклятий комуніст”. А обидва в одній „чайнеменській” ресторації посуду мийуть, та помії носять і оба дістають по 15 доларів на тиждень. А ще инший „просвічений” Москалями каже: „Нема нації”. А сам не знає, що то слово „нація”, й по якому він буде говорити, як по московському не второпає, по англійському знає лише „ес”, „орайт” і „сюр”. Слово „інтернаціонал” — він чув, як хтось казав, але що значить це слово не розуміє, чи це плащ, чи лікарство на прищі.

Сваритесь під церквами і в церквах, процесуетесь, та хтось підпалює Ваші церкви, і це культурна праця? Каже мені оден: „Не ходжу до Народного Дому — там лише крики”. А сам паний бреде вулицею, біля Народного Дому й заточується. Така тут праця для свого добра, для піднесення себе морально, для визволення України!

Де-ж є єдність, щоби злучити разом чотири шматки української землі, де є спільна думка? Де охота зробити краще, принести жертву, щоби не бути наймитом та посміховищем в очах чужих народів?

Хочу наукою танку розбудити в молоді любов до України, бажання спільної думки, української.

Нехай Ваш малий хлопець тут на чужині, що не чув про Україну ще, нехай він загуляє Запорозького козака, він

буде знав на все життя, до кого він належить, він дасть колись свою жертву на українську справу, в лиху годину він буде хоронити честь батьків своїх, честь українського народу.

Україна буде для нього спомином про ту гарну вишивану сорочечку, що вишила, чи подарувала йому його матуся, про „Коломийку”, що гуляв він зі своєю дівчиною, одягнуною в мережаний прекрасний український жупан, з цвітами на голові, з коралями на шиї, в червоних чобітках! Тоді вже він не скаже, як тепер тут чути часто: „Ай донт кер!” Мене це нічо не обходить. Він загляне в історію України і прочитає її. Коли буде треба, він pomoже. Грішми, палким словом, гарячим ділом оборонить українську справу, бо він буде знати, від якого народу він походить, буде знати, що він належить до українського народу!

А мале дівчатко, що манісенькими ноженятами гуляє козачка, виросте на велику дівчину, яка теж не буде говорити „Ай донт кер”, але pomoже всюди, де українська справа буде вимагати.

Український танок, мережані сорочки, барвисті стяжки, цвіти й танечні мельодії є для молоді споминами на все життя, вона відчує, що Україна посідає чародійну красу. Молоде серце ніколи не забуде тих вражінь й не забуде Вас — батьків, що показали своїм дітям ту красу України!

І от я кличу, Вас, Дорогі брати й сестри, Українці — єднаймося! Виминаймо сварки, поки одна мета стоїть перед нами, до свого мистецтва, до України!

Ставайте ліпшими, ставайте сильними!

Впоюйте молоді любов до рідної мови, до свого мистецтва до України!

Поширюйте український танок, котрий посідає творчу силу для розбудження свідомости.

По довгих літа праці встане вільна і соборна велика Українська Держава.

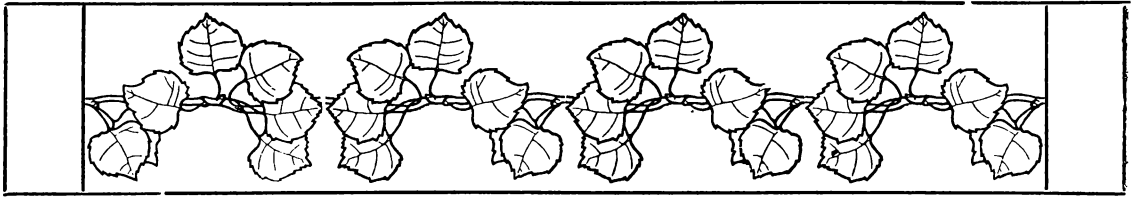
І сповняться пророчі слова великого Франка, що сказав до українського народу:

...„Ти труснеш Кавказ, впережешся Бес-
(кидом,
Покотиш Чорним Морем хвилі волі,
І глянеш, як господар домовитий,
По свої хаті й по своїм полі!”

Промова тревала понад дві години.

Записав Е. Рс.

Списану промову провірив опісля сам промовець.

Політичні Партії в Канаді.

Політичних партій в Канаді нараховується чотири — 1. Ліберальна, 2. Консервативна, 3. Прогресивна (Фармерська), 4. Робітничка. Дві послідні партії повстали недавно й ще досить слабкі числом здобутих місць в парламенті, і через то що вони злилися з партією ліберальною, то про політику їх нема що говорити, хіба то, що прогресивна партія має на цілі дбати про інтереси фармерів, а робітничка робітників.

Прогресивний, фармерський посол Роберт Форк є міністром імiграції, а робітничий посол Гінан, є міністром праці в теперішнім ліберальнім правительстві. Для того отже партії, які беруть участь в політичнім життю Канади, це ліберальна й консервативна партія.

Історія.

Як одна так і друга партія мали свій початок в Англії у 18. столітті. Ліберальна партія складалася з великих землевласників, яких в той час називано „Гвігс“, що мало походити від їх мотта: „Ве Говп ін Гад“. — (Ми надіємося на Бога). А консервативна партія складалася з дрібних купців і клеру, і її членів називано „Торієс“, від старої кельтійської фрази „Тарі-а-кі“, „Ком ог, Кінг“. (Прийди королю).

В інтересі лібералів було ставити опір, необмеженій в той час владі короля, й допоминатися, щоби всі важні справи рішав не король, а парламент. Вони були свого рода радикали, котрі хотіли увільнитися від впливів короля — стреміти до свободи (Ліберті) звідки й пішла їх назва — **ліберали**.

А в інтересі консерватів було тримати по стороні короля й обороняти тради-

ційного поняття про абсолютну владь його, значиться, вони обстоювали, консервували традицію. „Най буде, як було“ й тому вони прийняли назву консервати, замість „Торіс“.

Прихильники, як одної так другої партії, з прибуттям до Канади заснували тут свої організації, й так повстали обі ці партії — ліберальна й консервативна також в Канаді.

Чоловіком, котрий поклав підвалини під ліберальну партію в Канаді, був Француз Вілфрід Лоріє, котрого тепер, як Англіїці так і Французи вважають найбільшим політиком в канадійській історії, а Українці, цілком влучно називають його „батьком української імiграції“, бо він підчас свого урядування як премієр Канади 1896—1911 утворив двері Канади для європейської імiграції, з чого Українці найбільше скористали.

Лоріє помер 17. лютого, 1919 р.

Теперішнім провідником ліберальної партії й премієром Канади є Вілліам Лев Мекензі Кінг.

Консервативну партію уформував і утвердив в Канаді Сер Джан Мекдоналд, котрий був премієром Канади від 1867 до 1874, і від 1878 до 1892 р. Він найбільше причинився до злуки всіх канадійських провінцій в одну цілість, „конфедерацію“, як також до збудування трансконентальної залізниці, від моря до моря — з Монтреалу до Ванкуверу, 1885 р. Без конфедерації й транс-канадійської залізниці Канада булаб не прийшла до такого значіння, яке вона тепер посідає. Помимо того, що Канада є домінією Великої Британії, вона вже тепер прибирає форми самостійности, маючи своїх амбасадорів в Злучених Державах і у Фран-

ції — немов від нікого незалежна держава. Жадна колонія Великої Британії не має таких привілеїв, як Канада, а всьому треба завдячувати розумному проводу ліберальних і консервативних провідників як Лоріє, Мекдоналд, Картіє, Бравн, Галт, й інші.

Провідником консервативної партії тепер є Р. Б. Бенет, посол до доміняльного парламенту з Кальгар, Алберта.

Ріжниці Партій.

Головні ріжниці між ліберальною й консервативною партією в трьох точках:

СИР ДЖОН А. МАКДОНАЛД
Творець консервативної партії в Канаді.

1. Автономія, 2. Торговельна тарифа, 3. Іміграція.

1. Автономія.

Хоть ліберальна партія в Канаді не є під абсолютним впливом короля, як була колись в Англії, то вона дальше стоїть на своїм становиску й тепер домагається цілковитого увільнення від короля і парламенту Великої Британії, т. е. домагається в найважливіших справах, як прим. в часі війни, цілковитої автономії. Колиб в будуччині Велика Британія знайшлася в війні з котрою державою, то ліберальна партія хоче застеречи собі право, що

Канада повинна мати вільну руку і рішати сама, чи помагати Великій Британії, чи ні. Справу війни має вирішити не лише канадійський парламент, але й ціле населення Канади загальним голосуванням. А це рівняється автономії Канади.

Консервативна-ж партія противиться цій точці й обстоює традиційне право короля й парламенту Великої Британії й твердить, що коли батьківщина, Велика Британія є в війні, то Канада, як колонія, автоматично повинна стати по стороні батьківщини й помагати їй у якій небудь війні.

2. Торговельна Тарифа.

В справі торгівлі між Канадою а Злученими Державами (Америкою), ліберальна партія стоїть за знесенням тарифи (цла) на деякі фабричні продукти з Америки, і за зниженням оплати на деяких інших, і так: Оплата на границі не повинна бути на слідуючих прдуктах: — на пшениці, муці й головних споживчих середниках, на фермерських річах і машинерії, на дошках, газоліні, оліві, рибальських приладах, цементі й навозови. Знижена оплата повинна бути на шматтю, черевиках й других важних річах, як також на сирім матеріялі, з якого повищі річи виробляються.

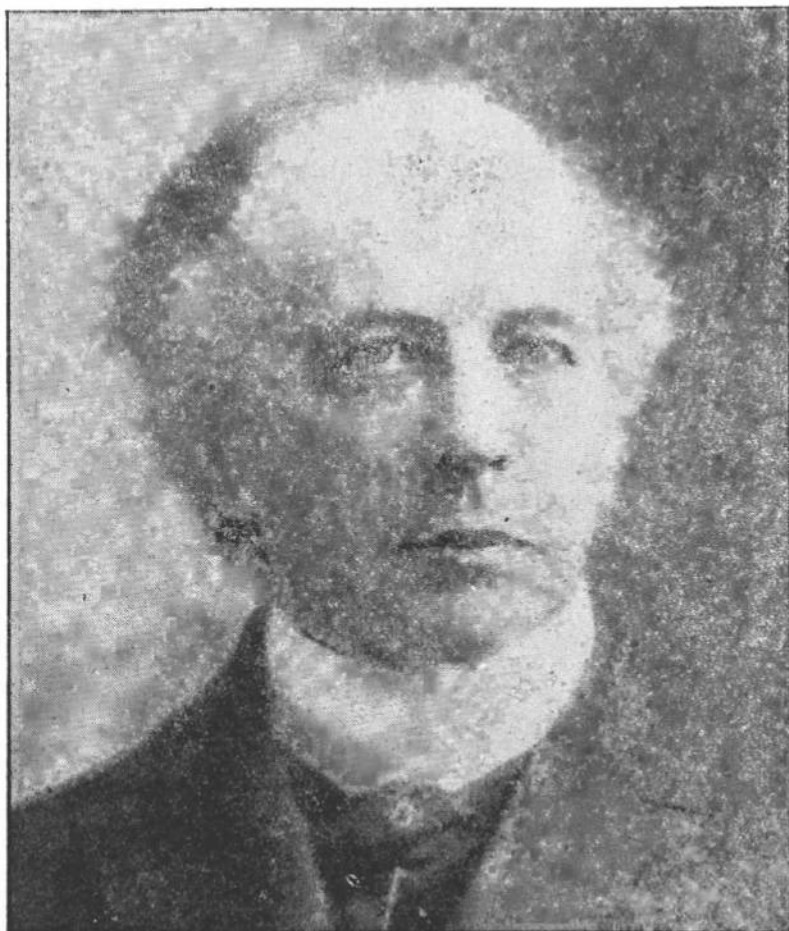
Знесення й зниження тороговельної тарифи на повище вичислених продуктах ліберальна партія мотивує тим, що Канада є молодий й промислово нерозвинений край, багатий на сировий матеріял, а не має відповідних промислових підприємств, щоби з того матеріялю виробити потрібні річи. В Америці промислові підприємства вже є добре розвинені й зорганізовані. Чомуж отже не малаб Канада покористуватися й замінити свої сирі засоби матеріялів за вироблені вже річи й скористати на цім? Така виміна може бути лише при вільній торгівлі, тоді як не буде теперішньої високої тарифи. Треба отже знеси, або хоть значно низити цю тарифу, а тоді Канада скоро знайде місце на продаж свого сирого матеріялу, й за низьку ціну набуде готові фабричні продукта. Це причиниться до добробуту мешканців Канади.

Консервативна партія противиться цій точці й учить противно. Вона учить, що Канада повинна мати високу торговельну тарифу й недопускати до краю заграничних продуктів, головно фабричних, хотьби вони були й тані, бо коли це буде

робитися, то Канада ніколи не стане економічно незалежною державою, й добробут робітничої й фермерської клас не поправиться. Як що Канада хоче розвинути добробут й бути економічно незалежною від своїх сусідів, то мусить мати

мі не користають зі своїх грошей.

Щоби отже канадійський промисл розвинувся як слід, консервати пропонують, щоби високо держати торговельну тарифу й не допускати до Канади заграничних виробів.

СИР ВІЛФРЕД ЛОРІЄР.
Творець ліберальної партії в Канаді.

добре розвинений промисл, т. є. мусить виробляти для себе всі потрібні до праці і до життя річи, й тим способом зуживати свій сирий матеріял, а не вивозити його за границю. Колиб Канада мала різні фабрики, то в той час всі робітники малиб заняття й продукувалиб потрібні річи тут, а капітал лишивбися в Канаді, замість іти за границю, на заплату річей, цла та перевозу. В цей спосіб канадійські горожане спомагають заграницю а са-

3. Іміграція.

Як одна так і друга партія бачать, що в Канаді ще є міліони акрів незаселеної землі, й тому обі партії стоять за тим, щоби до Канади пускати поселенців — головно на фарми, бо незаселена земля не приносить користи. Обі партії отже, є за побільшенням населення, однак що до вибору імігрантів вони ріжняються в своїх плянах. Консервативна партія стоїть на

точці чисто британській й домагається, щоби до Канади впускати велике число британських горожан, головню з Англії, а чужу імїрацію, з інших європейських країв обмежити так, щоби чужинці не перевищили числом Бритїїців.

Лїберальна партїя пропагує імїрацію не лише з Англії, але й з інших країв, коби лише прибуваючі імїгранти були рїльниками, щоби осїдали на фармах і працювали на землі. Не можна закинути лїбералам, що вони хотять Канаду заселити виключно людьми з європейського

МЕКЕНЗІ КІНГ
Теперїшний премїер Канади.

континенту, а Англіїців недопустити до переваги, як деякі круги їм це закидають, однак, вони, знаючи з досвїду, що континентальні імїгранти, н. п. Українці, осїдають на фармах і господарують, а Англіїці, звикші до мїського життя, волїють жити в мїсті. Тому теперїшне лїберальне правителство отворило дверї Канади для імїгрантів з континенту Європи. Правителство добре знає, що переселенці з континенту Європи, особливо Українці, поробили теперїшні залїзничї дороги, повикорчовували лїси, позвозили камїння, поорали канадїйські дикї степи й цим причинилися до того, що Канада тепер продукує бїльше збїжка, чим котра їнша держава свїта. Як не булоб тут

господарїв - фармерїв, то Канада не ма-лаб ланїв і не булаб тим, чим тепер є — найбїльшим доставцем хлїба.

Лїберальна партїя обстоює погляд, що не робить рїжницї, якої народности є поселенець, коби лиш господарїв і плекав краю, й тому лїберали пускають до Канади людей рїжної народности, наколи вони їдуть працювати на фармах. З часом всї мешканці засимїлюються й повстане одна канадїйська нація. Канада засимїлює поселенців, а не поселенцї Канаду. Тому нема чога боятися, що люде одної мови може трохи перевищать своїх сусїдїв з їншою мовою. Вони через це не заберуть Канади, але стануть горожанами Канади. Люде приймуть англїйську мову і хотяї будуть дальше любити мову, яку привезуть з собою, то будуть вїрними членами Канади.

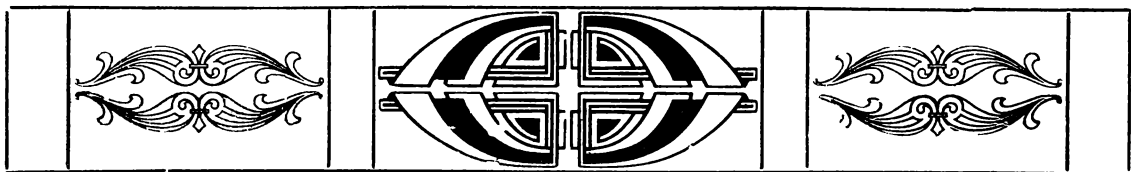
Така полїтика лїберальної партїї стрїнулася з острою критикою зї сторони противних цїї полїтицї людей й доправила до того, що з початком липня, 1928 р. правителство було змушене значно припинити приїзд імїгрантів з континенту Європи а поробити пляни на спровадження бїльшого числа поселенцїв з Англії, даючи Англіїцям дешевий переїзд, будуючи для них хати на фармах та даючи їм грошеву допомогу — в формї позички на довгї роки — \$2,500.00 на родину й землю на виплат, на трицять лїт.

Пїсля заяви мїнїстра імїрацїї дост. Р. Форка, британська імїрацїя до Канади вже коштує Канаду поверх \$200,000,000. Кожний Бритїєць імїгрант коштує Канаду \$17.00, а кожний небритїєць коштує 11 центїв. Грошї тї їдуть з податків, якї платять всї люде, що живуть в Канадї.

Хоть мїж партїями в Канадї є деякі рїжницї в полїтицї, то поведення провїдникїв і членїв обох партїїв є гїдне похвали й наслїдування. Вони живуть мїж собою в згодї, мають свої партїїні часописи, однак вони себе взаїмно шанують і рїжниць своїх не показують в щоденнїм життю, лише підчас виборїв та в приготованню до них. І навїть тодї, навїть підчас виборїв партїї пропагують свої пляни льогїчно, й коли треба то критикують одна другу в поважний спосїб. Словом вони шанують себе й своїх противникїв навїть підчас острої виборчої боротьби.

А. Загарїйчук.

Вїннїпег, Ман., дня 11. падолиста, 1928.

Іван на страшнім суді.

(З уст народа.)

Прийшов кінець світа. Отворилося небо, появилoся знамя Христове: великий огненний хрест, а на облаках серед звуку ангельських труб явився Ісус Христос, а з Ним множество ангелів. Промовив Христос, а на Його голос отворилися всі могили на цвинтарях, вмерлі оживали і вставали з гробів, а Христос післав ангелів, щоби збирали всіх на суд. Отворився й гріб Івана. Іван був дуже повільний. Часто приходив з коршми до дому підпитий, а потім спав аж до білого дня. Жінка все мусіла його будити і притім ганьбила: „Вставай вже до роботи ліньоху! Люде вже бараболю підгортають, а ти навіть не посадив!”

Мусіла ним добре термосити, а нераз і кулаком в потилицю врізала. Другі основували спілки, каси, а Іван казав: „Нехай буде, як бувало. Ані мої тато, ані діди не знали якихось там „купернатив” і жили. Мені не треба тих кумедій. Молоко я сам собі випю і до спілки нікого не хочу”.

Коли Іван збудився в гробі з довгого сну, витягнувся цілим тілом, кілька разів позіхнув і сказав: „Я так довго спав на взнак, що мене і плечі й крижі болять, мушу обернутися на бік і ще хоть трохи подрімаю. Це видно трублять на Страшні Суд. Не потрібую спішитися; заки там стільки людей пересудять і прийде черга на мене, то я могу добре переспатися”.

Хртів обернутися на бік, ае пригадав собі, що в сусіднім гробі лежить його жінка, котра умерла на кілька літ перед ним, а він умираючи, казав похоронити себе коло неї.

„Переконаюся перше, чи вона ще в гробі і готова мене врізати кулаком і не дати спати”. Встав на ноги, перехилився через край свого гробу до жінчиного і побачив, що жінчин гріб вже порожний.

„Добре” — сказав, „що вже її пірвало — буду спокійно спати”. Обернувся, повів очима по цвинтарі і побачив, що по цвинтарі ходять дві особи, одна біла з крилами, а друга чорна з хвостом. Вони заглядали в отворені гроби. Біла особа, то був ангел, а чорна, то був чорт, який йшов в слід за ангелом і також ревідував всі гроби, щоби котрий вмерлець не минув Страшного Суду. Чорт стеріг, щоби йому його добича не пропала. Він однак ховався, щоби його ангел не побачив, бо знав, що ангел сейчас зачне з ним боротьбу.

Подумав собі Іван: „Не хочу я ні ангела, ні чорта, одна біда з ними обома, не дадуть мені спокійно спати. Мушу сховатися”.

Грīb Івана був на краю цвинтаря під плотом. Пліт був з корчів, притятий в живопліт, а за ним був досить глибокий рів. Іван виліз з гробу й осторожно пересунувся на животі поміж корчі і поповзав в рів.

„Тут мене не увидять” — подумав, „а як оба заберуться з цвинтаря, знов ляжу до гробу і засну”.

Ангел і чорт скінчили перегляд померших й пішли в село шукати за живими. Іван хотів вернути назад до гробу, бо в рові назбиралося досить дощівки, а в гробі під землею було сухо й любо. Положився назад до гробу, але в отво-

ренім гробі не міг заснути. Вже цілком вибився зі сну. Встав, подивився в сторону села, і побачив, що ангел і чорт зайшли вже далеко в село. Закортіло його піти й собі в село подивитися і лячи у своїй давній хаті та задрімати.

Село тягнулося по обох боках вздовж дороги, що йшла до цвинтаря. Хата Івана була по лівій стороні дороги. Ангел пішов правою стороною села і переглядав всі хати, щоби потім завернути й обійти ліву сторону. Чорт пішов лівою стороною села і що хвиля крився поза хатою перед ангелом, так що і не спостеріг Івана. Іван зобачив, що всі хати в селі ушкоджені, а декотрі цілком розвалені від трясення землі. Потерпіла добре і його хата. Увійшов Іван до хати і переконався, що небезпечно в ній сидіти. Утішився дуже, що знайшов люльку, але не було тютюну. Подумав собі: „Піду до корчми, може там найду тютюн”.

Корчма була також по лівій стороні села, недалеко Іванової хати. Корчма досить потерпіла. В середині корчми було багато шкоди. Припічок ще якось тримався, но другий його кінець похилився на підлогу. З похиленого припічка зсунулися на підлогу нецки з рідким розчином тіста. Видно, що Сура, корчмарова жінка, хотіла печи жидівські балабушки, поставила нецки на припічку, щоби тісто підросло, но несподівано заскочив її кінець світа. Іван відсунув шуфляду від шинквасу і знайшов кілька пачок тютюну і сірники. Закурив, але ще більше втішився, коли на полиці найшов фляшку горівки і чарку: „Не треба мені тепер й раю!”

Сів на лавку, покурював і пускав дим на двір через побите вікно. Дуже вдоволений попивав горівку. Жаль йому було, що нема його кумпанів Николи, Павла й Дмитра. Затрясся зі страху, бо під вікно побіг чорт і то просто в корчму, так що Іван не мав навіть часу сховатися.

Чорт влетів просто в світлицю, а увидівши Івана, сказав: „А, Іване, ти тут? Ти мене не зрадь, бо за мною біжить ангел і шукає собі напасти. Зловив мене за хвіст. Я якось вихопився і втік. Кусень хвоста урвав. Влізу тут під ліжко в сам кут. Віддячу тобі в пеклі”.

Тимчасом ангел підійшов до корчми. Іван переляканий сховався за стіну. Але потягнув люльку сильніше і через побите вікно занесло димом аж до ангела. Ангел затримався і сказав: „Тут в корч-

мі хтось є. Мушу подивитися”. Іван кинув люльку на стіл і за приміром чорта вліз також під ліжко. Ангел в корчмі розглядався, хотів заглянути під ліжко і присів на підлогу лицем просто до Івана. В тій хвилі переляканий чорт штовхнув Івана в плечі, Іван вдарив ногами в ангела, так що ангел перевернувся в нецки з тістом.

Іван виліз з під ліжка, але про чорта нічого не сказав. Памятав, що чорт обіцяв йому поміч в пеклі. Ангел відізвався: „То ти Іване? Я за тобою шукав в гробі, а ти в жидівській корчмі. Ходиж, витри мені крила, бо мокрі від тіста і не зможу ними літати. Занесу тебе на суд”.

Рад-не-рад обтер Іван полою від кафтану ангелови крила.

Коли крила вже були без тіста, обняв ангел Івана рукою в поясі, вилетів через вікно і почав підноситися в гору.

Іван опамятався, аж коли вже перед самим входом до суду його жінка крикнула: „Ти лінюху, я так собі й думала, що ти і на Страшний Суд спізнився”.

Іван опинився перед судовим трибуналом. На однім підвищенню сиділо дванацять судіїв. Судіями були апостоли Христові. В самій середині сидів св. Петро. В горі над престолами апостолів знаходилася галерія, звідки йшло велике світло, за котрим був вищий суд, то є сам Христос, невидимий і неприступний для людей. Перед св. Петром находилася невелика лавка, на котрій, лицем до св. Петра, сиділо при столі двох святих і списувало акти. З одного боку була ще одна довша лавка, де сиділи судові зна-

Розглянувшись ближче коло себе увидів Іван, що не оден він стоїть перед судом. Недалеко від нього стояв чоловік в хлопській одежі, його сусід Бартко — Поляк, а коло нього громада польських панів, дідичів. Іван прийшов, а св. Петро встав і каже: „Ми мали судити тепер Поляків, але що там на світі все Поляки були перші, так ми тепер хочемо це вирівнати, і будемо судити перше Українців а Поляки нехай стоять і чекають. Перед нами є Іван. Треба його переслухати”.

Ангел, що привів Івана на суд, здав звіт, що Іван був налоговим піяком і на свідка покликав Іванову жінку. Вона хотіла чоловіка ратувати, але на Страшнім Суді мусіла говорити правду і тому признала, що Іван справді був п'яницею. Св.

Петро візвав Івана, щоби оправдався. Іван зачав говорити: „Правда, я любив горівку, але я невинен. Мій тато, дід і прадід були п'яками й п'янство перейшло від них до мене.”

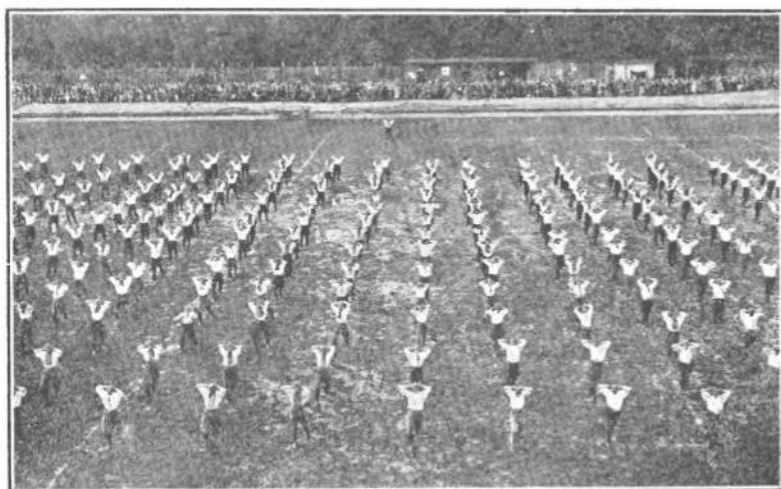
З лави знатоків піднявся Нестор літописець і сказав: „Потверджую слова Івана, всі його предки єйн непамятних часів любили напиватися. Дятого я в моїй літописі написав: „Веселіє Руси питіє єсть”. Утішився Іван, що найшов оборонця, але ангел витупив проти того.

— „Я протестую” — сказав він — „Іван повинен був витверзтитися. І інші народи пили, але не розпивалися. Ходили до шкіл, училися і витверздилися. Іван до

прийшов подивитися на весілля, а стрий плаче тай каже: „Пийте діточки, пий і ти, бо щож я з горівкою зроблю? Ні капуста, ані щепів не буду підливати!” Горівка стояла в сінях і я пив і упився до безтями. А мав я тоді 10 літ“.

„А щож то за одні були ті пани?” — спитав св. Петро. А Іван показав на польських панів, що стояли і прислухувалися. Вони знали, що жидам винаймали корчми й українські церкви. А жида не отворяли церков і в найбільші свята, хиба за великою оплатою, але корчми стояли все отвором.

„Я вже був парібком” — казав Іван — „як на самий Великдень ціле село плака-

СВОБІДНІ ВИРАВИ РУХОВИКІВ В УКРАЇНСЬКІМ ГОРОДІ У ЛЬВОВІ.

Вирава „Метислап Удавший” укладу проф. С. Гайдучка. Червень, 1928.

школи не ходив, нічого не навчився, лише пив. Я його навіть нині не знайшов в гробі, але в корчмі при горівці. Переді мною сховався під жидівське ліжко. Як я прийшов, він перестрашився і пхнув мене в нецки з тістом. Крила мені засмарував.”

Судді усміхнулися з пригоди ангела, а Іван набрав відваги і розговорився: „Як мені було ходити до школи і учитися, коли я попав в панські руки. Пани не будували шкіл, лише корчми. Я мав десять літ, то не мав де вчитися, але вчився в корчмі пити горівку. Мій стрий справляв весілля синові і по приказу жида мусів взяти сорок гарців горівки, инакше, казав жид, не дам позволення на весілля. Я

ло, бо жид не хотів отворити церкви, за много грошей вимагав. В сам Великдень Понеділок церков була отворена, але не було священика, бо пан вигнав священика з кінки і плугом в поле на панщину. Так пани знущалися над українським народом”.

З лави знатоків встав чоловік товстий, по козацьки одітий, з великим вусом і сказав: „Потверджую Іванові слова”. Його слова задзвеніли як шабля. „Так тяжко нарид терпів від панів, що я мусів війну з ними провадити”. Був це гетьман Богдан Хмельницький.

Іван осмілений словами нового свідка говорив дальше про неволю, яку укра-

ївський нарід терпів від чужого лакомства.

Св. Петро сказав: „Досить. Запишіть це панове писарі, щоби ми зараз могли польських і других панів судити і справедливу кару їм дати. Пяниця Іван нехай йде до неба. Він невинен. Пияком його зробили”.

Але ангел спротивився: „Я протестую. Він не потребував так много пити. Пани продавали з жидами горівку, але Іван повинен був свій розум мати і свою свобідну думку. Він навіть нині підпитий і друтив мене в корчмі у нецкі з тістом.”

Ісправді від Івана чути було горівку. Ніхто не міг заперечити. Це був факт. На крилах ангела видно було ще тісто. Це був другий факт. Всі мовчали.

На то відозвався голос Христа з галерії: „Рекурсу не можна прийняти, щоби була справедливість. Іван терпів дуже. Його били, лаяли і поневіряли, а до науки не кликали. Вороги не хотіли, щоби він мав просвіту, щоби мав у себе українську книжку і часопись і школу. Поляки, Румуни, Москалі, кричали, що Іван школи не потребує, бо він має лише на других працювати, але хотяй мусів зігнути спину в четверо, а свій язик перекручувати, він таки не дався. Хотяй пив, то своєї душі не пропив. Він по українськи говорив і по українськи думав. Він пра-

цював тяжко на своїй ріллі. Ви, мої апостоли, самі записали в Євангелію, що коли мене вели на Голгофту, то поміг мені нести Хрест: „Симон Киринейський, що йшов з поля”, то значить хлоп. Не дідичі, не купці, не вчені, тільки простий хлоп. Такий самим хлопом був український Іван. Польському Барткови ставили костели дідичі, а українські церкви ставили самі українські хлоп з тяжко запрацьованих лепт. Іван до своєї церкви пильно й охотно ходив. Коли прийшов до церкви пан, то ледеи перехрестився і виходив, а Іван до кінця Служби Божої на колінах молився і співав пісні про небо. Він помагав мені нести мій хрест, для того заслужив собі на це, щоби прости йому його злі діла. Я призначую йому місце в небі”.

Ніхто нічого не сказав, Ангел також. Св. Петро промовив: „Тепер приступаємо судити польських панів. Йди Іване до неба.”

Але Іван вже не був цікавий. Він присів собі на край лавки, набив люльку тютюном, хотів закурити і шукав за сірником по кишнях. Його жінка надбігла відобрала люльку, штовхнула кулаком в плечі й сказала: „Встань лінюху зараз, ти готов й до неба спізнитися”.

Саскатун, Саск., в серпні 1928.

Мо.

ВІДОМІСТЬ З КАЛІФОРНІІ.

Священик і лікар, що однаково називалися, мешкали на одній вулиці Священик помер, а лікар виїхав до Каліфорнії на конвенцію.

Прибувши на місце, лікар післяв своїй жінці телеграму, яку, через помилку, доручено вдові священика.

А зміст телеграми був такий: Прибув щасливо. Спека страшна.

НЕОБХІДНЕ.

— Добрийдень, пане. Чи у вас дома грає хто на п'яні?

— Грає, до лиха. Дочка моя грає.

— Знаменито. В мене є якраз такий прилад до п'яна, якого вам треба.

— Що за прилад?

— Колодка й ключ.

ДЛЯЧОГО?

Вона: — Ви муштини всі однакові.

Він: — Коли так, то чому ви дівчата шукаєте трох—чотирох нараз?

В ТРАМВАУ НА НОРТ ЕНДІ.

Мама: — Тихо будь, товаришу, а то таки зараз набереш!

Синок: — Ану спробуйте, товаришко, а я скажу кондукторови по правді кілька мені років.

ДОРΟΣЛИЙ.

— Сьогодні мені якраз двацять оден рік і я можу голосувати.

— Ні, не можеш!

— Як то, ні?

— Бо сьогодні нема виборів.

Оселя Кукс-Крік в Манітобі.

Дорогою йдуть люди, жінки й чоловіки з мішками на плечах. Помучилися. Плечі їх похилилися від двигання через довгу дорогу. Але в мішках цілий їх добуток, треба його додвигати аж на місце.

Від часу до часу вони поправляють свій тягар, що уже за дуже вівся в плечі, давить і справляє біль. Одіж на них убога, витерта, на головах шапки, хустки, лиця худі, поморщені, зголоджені, збіджені не від сьогодні. Відки вони йдуть? Цеж Українці з Галичини, що через брак землі й зарібку виемігрували до Канади. Лишили Рідний Край і через чужі землі і море пішли шукати нової вітчизни. Залізницею, кораблем, знова залізницею, вкінці пішки.

Заайшли наші емігранти до околиці Кукскірк, підведені урядником канадійським і перед їх очима простягалися осикові ліси а під їх ногами хиталася земля від болота і багна.

Повечеряли кусник хліба, помолилися Богу та полягали на спочинок на землю при огні, що догоряв. Мішки з їх добутком були для них за постіль і за подушки. Радіби заснути, але до їх ух доходить голос степових вовків-каютів, рик оленів-мусів і сумний клик пугача. Хмари комарів сідали на лице, карк, на руки і виталися з ними в імени Канади до крові.

Якось перемучилися через ніч. Розвиднілося вкінці, заблестіло ранне сонце і зараз роздався перший удар сокири, затріщала перше підтята осика. Одні копали ями, другі ставили над ямами дахи

з осичини. Це не були ями на бараболю, це були домівки для людей. І від тепер зачалася боротьба з лісом, з корчами, з камінням, з багом. Тверда, уперта праця, щоби дістати від лісової пустари пшеничний лан.

Чоловікам помагали жінки, яких ледви чи мають мужі других народів, жінки працюваті, пильні, терпеливі, які не жалують свого труду, а працюють часто без приязного, доброго слова від своїх мужів, а в нагороду за це припадає їм лайка або — на пресвеликий встид для нас всіх перед світом — навіть побої!

Жінки копали землю, робили грядки, сіяли насіння і плекали огородину, помагали в кожній роботі. Чудові жени й матери українські, що не дбають про це, що самі голодні і зле одіті а наражаються на всі труди, прикрости й невігоди для своїх мужів і дітей. Подивляти їх скромність і щирість в почуттю обов'язків, їх віру в поміч Божу.

Станули дахи над ямами для людей, але лісом гомонять удари сокири і скрегіт пил і стук возів, що звозять готовий будулець. Майстри розмірюють, зарубують, радяться і знов беруться до роботи. За ранком сходяться ті самі люди і, перехрестившись, беруться до роботи. В їх очах запал, в їх руках сила, в їх груди завзяття. За кілька тижнів станув готовий будинок. Громадка людей-робітників стоїть і розмавляє. На їх лицах радість і вдоволення з довершеного діла. Ще оден з майстрів послідними у-

дарами сокири закріплює хрест на бані. Церков готова. Викінчило її 7 людей, які тут прибули в цю околицю на самім початку. Чи можна уявити собі їх радість, що тут на прерії, далеко від Дністра, вибудували Дім Божий. Стоїть святиня, видимий знак науки Христової, стоїть форт-твердиня, що боронить громаду від заглади в чужині, що остерігає перед незгодою а збирає всіх до одної сильної громади.

Та сама церков стоїть до сьогодні. Вона в неділі і свята повна нашого народу, не лише з Кукс-Кріку, але з околичних осель. Нарід любить свою церков, що збирала їх тільки літ і давала розраду і потіху, однак бачить, що потрібна вже нова будівля, просторніша, красша і приступить до будови нового Храму Божого. Люди держаться свого обряду і своєї прадідної церкви. Коли хтось відпадає від громади, то не дивно, де пшениця, там є й полова, а полова мусить відділитися від зерна. Через це пшениця зискує на вартости, а полова придається в господарстві. Все на світі служить для якоїсь цілі.

Молодіж дає від часу до часу представлення і тим самим учиться і плекає та піддержує в своїх серцях любов до свого народу, розвиває свідомість в собі, що вона — та молодіж — то квіти української землі, пересаджені на канадійську грядку: українські квіти в Канаді.

Від часу, коли прийшли в цю околицю перші українські імігранти, напливало постійно що раз більше народу до Кукс-Кріку. Сокири грукали по лісах, тріщали дерева і падали а лісовий сумерк прояснювався. Що раз сильніше проникали золоті лучі сонця, що раз більше зникали болота й багна. Плуг поров землю, що мільони літ лежала облогом і золота пшениця хиталася від вітру. Майно прибувало.

Малі, темні буди і ями зникали, а на їх місці виростили білі дома українських поселенців з цвітами перед вікнами.

Українські піоніри внесли цивілізацію й культуру в канадійські безмежжя і пустару переорали в лан. Збіжжя Українців-рільників кормить мешканців Канади, тверді, мозолисті, українські долони зробили життя в Канаді лекшим.

Українські рільники виходили на роботу на залізничні шляхи. Їх рука помогла збудувати залізні мости, сталеві дороги від Віндзору до Венкуверу. Хто го-ден позбирати кости тих Українців, що їх позабивали машини, переїхали залізничні вози, порозривав динаміт? Вони працювали на верху, вони працювали і працюють під землею, видобувають скарби, щоби Канада стала багатим краєм. Імена тих, що згнули, забуті, вже многі нікоми не знані, але чоловік, що буде писати колинебудь про початки цивілізації в Канаді, не зможе відмовити признання Українцям.

Минали літа. Околиця Кукс-Крік змінилася. Вмісто лісової гуші, що огортала прохожого страхом і самотою, протягаються лани золотої пшениці і срібного вівса, а серед тих ланів неначе в золотій і срібній оправі видно дорогоцінні смарагди, зелені луки. Господь поблагословив роботу українського фермера-піоніра, що около 27 літ тому начинав працю молитвою і будовою Храму Божого. Той фермер стоїть тепер сильно на своїх ногах і оповідає своїм дітям і внукам про болючі рани, що їх вигризли були мішки, які ніс 22 англійських миль з Вінніпегу до Кукс-Крік, щоби родина мала муку на прожиток, — оповідає про мільярди комарів, що з лісових мочар і ставків ширилися всюди і не давали, ані спокійно працювати, ані відпочати.

Отце коротенька повість про українську оселю Кукс-Крік, як я її чув від тутешних людей, серед котрих провидіння поставило мене душпастирем.

о. Еміліян Красицький.

Кукс-Крік, Манітоба, Канада.

Вересень, 1928.

На залізничім шляху.

В суботу дня 19-го марта, 1927 підписав я угоду в офісі, де можна дістати роботу і де день в день чекають сотки наших робітників. Платня 30 центів на годину і харч, за який компанія обтягає з зарібку \$6.00 тижнево. Робота на залізній дорозі в Медовс, на третій стації від Вінніпегу, 22 милі на захід. В понеділок 21-го марта, о годині 8.30 рано відїжджає нас 30 чоловік на цю роботу. Переїзд даром. На якийсь час покидаю Вінніпег. Тут рух в місті великий. Простими, як лінія, улицями шумлять стрітгари і авта. На важних перехрестях улиць замість полісмена стоїть стовпчик, який механічно, що дві мінути обертається, показуючи раз червоне світло з написом „Стоп“ (Стань), а раз зелене з написом „Гов“ (їдь)! На той стовпчик звертає кожний увагу і хто перед собою бачить червоне світло, той стає, хто зелене, той їде, або їде вперед.

В понеділок, вже о 8-мій годині рано, був я на стації зі своїми клунками. Купив я собі ще троха тютюну і жуки (гами, 5 табличок за пять центів) і точно 8.30 поїзд рушив на захід. Нас 30 люда їхало в посліднім особовім возі, який був нарочно лише для нас.

За доброї пів години ми вже були на місці. Дворець, сипанець (елевейтор), склеп і кілька домів а довкола розлогі поля з далекими фермерськими забудованнями і то все називається: „Медовс“. Сніг лежав місцями на полю а вже і топився і великі води збиралися в ровах. На двірці в Медовс очікувало нас двох людей. Оден, це начальник роботи (бас), другий це наставник (формен). — Перший мав плян цілої роботи, другий дістає від него прикази на роботу що дня. Ми вилізли з вагону і зараз, як ті кури, позалітали до вагонів, що стояли вже на сліпім шляху і були для нас призначені. Були це спальні вози (сліпінг-кар-и) або, як робітники, кажуть „готе-

лі“-вагони, в яких є 16 ліжок до снання, 8 постелей з одної сторони а 8 з другої, по середині є залізна кругла піч (баксток). Я зараз у возі заняв ліжко у куті, на горі, на ліво від входу, коло самого вікна, бо потрібне мені було світло до читання. Недалеко двірця лежав великий горб соломи, яка лишилася ще з осени з молочення. В Канаді ніхто не цинить соломи. Я й інші мої товариші принесли собі соломи й постелили ліжка. — Крім так званих сліпінг-карів, де ми вже собі постелили ліжка, дочіплений був ще віз кухонний (кук-кар), дальше їдальня (дайнінг-кар), дальше віз з приладдям до роботи (тульс-кар) і кітловий віз на воду до варення і до пиття (тенка).

Точно о 12-ій годині кухар в білій шапці і в білім фартуху задзвонив на обід молотком в кусень заліза. Тим залізом є звичайно лучник від шин, так звана „енгебара“. На обід була добра смажена риба, а зів я аж два кусні, випив горнятко (копик) чаю і зів пай. Пай це англійське печиво, ми сказали би „пиріг“. В Галичині знаємо пироги капустяні або бульбяні округлі, грубі на два пальці, величини миски. Англійці знають такі самі пироги круглі, але грубі на один палець, однак не з капустою, або з бульбою лише з крайними яблочками, родзинками, черешнями або з іншими начинками. О 1-ій годині по полудни їдемо до роботи. Щоби лучше описати роботу, мушу уживати багато англійських назв, перекручених на українське. З вагону де було знаряддя (тульс), виладували ми 3 гангари (ручні залізні візкі на 4 колесах), кльовбари (ратиці) до витягання цвяхів (шпайгів), гаммері (молоти), екси (сокирки) до тесання порогів (тайзів), лайненбари (підойми до підняття шин), гейч (залізний мірник, яким справджують приписану ширину шляху) і пр. Наш гурт має підкладати під релі (шини) тайзплити. Тайзплити є це зч-

лізні плити, довгі на 1 і пів пяди, а широкі на 1 пядь а грубі на 1 палець. Плити під шини кладеться на кожному порозі і мають вони 4 дірки, а плити під джойнт (це є на пороги, де сходяться дві шини), мають 6 дірок. Ті плити кладеться на це, щоби шини не гризли порогів і щоби пороги довше тревали. Перше були малі плити — а тепер уживається великі і грубі. Такі плити впроваджуєть-

ні є також що 4 стовпи телефонічні цвяхи (шпайги) і пфльоки. Пфльоки є це кілки деревляні, величини шпайга. Служать до забивання дірок, які лишаються в порогах по витягненню шпайгів. Забивається на це, щоби дощ не всякав в дірки і не загнивав порога, або щоби і шпайг (гвіздь) лучше тримав, коли потрібно забити в ту саму дірку.

Зачинаємо роботу на 28-мій милі від

УКРАЇНЬСЬКА СТРЕЛЬЦЬКА ГРОМАДА.

Світлина дня 15-го квітня 1928 у Вінніпегу, Ман. — Перший ряд від лівого рамени читача до правого: Лучка Гриць, 21-ша бригада, 4-ий курінь, — Іванусь Іван, 21-ша бригада, скоростріли. — Чайка Іван, 10-та бригада, командант куріня. — Васишин Евстахій, пробовні санери, командант скорострільної чети. — Гулій Іван, 10-ий гарматний полк, командант батерії. — Демячук Володимир, 14-та бригана. — Стасина Осип, 6-ий гарматний полк. — Богач Степан, 21-ша бригада, 2-ий курінь. Другий ряд і слідуєчі: Сосницький Василь, член Стр. Громади. — Якимів Гриць, 3-ий гарматний полк Січових Стрільців. — Черній Петро, 1-ий галицький корпус. — Хома Ілько, 1-ий подільський полк ім. Петлюри. — Гаврилук Михайло, гарматний полк. — Богай Микола, полева жандармерія. — Фабіян Петро, сіра дивізія. — Комар Михайло, 1-ий подільський полк ім. Петлюри. — Боберський Дмитро, член Стр. Громади. — Котик Олекса, 21-ша бригада, саперський курінь. — Кисіль Антін, член Стр. Громади. — Прошовок Володимир, 1-ий подільський полк ім. Петлюри. — Рогач Павло, 3-та Березанська громада, гайдамацький, кінотний вагін. — Брикайло Михайло, член Стр. Громади. — Пилипчук Василь, галицька кіннота. — Білий Теодор, 1-ша перемиська сотня. — Сидяга Нікола, 1-ий піхотний полк, 4-ий курінь.

ся доперва тепер на залізничних шляхах. Це новина.

Забираємо зняряддя і по 10 людей сідає на одну гандкару. Ми заїхали три милі на схід (іст). Тайзплити є вже розкинені вздовж „мірлайни“ (голсвного шляху). Шлях є тут подвійний. На західнім лівім шляху крім тайзплит (при кожній шині 4 вязки по 5 плит) розкине-

Вінніпегу в західну сторону. Бас і формен визначають всім роботу. Плити лежать по пять, повязані дротиками і нас кількох розбиває ті дротики молотами. Ту роботу опісля робить сам один робітник, розбиває дротики і рівночасно кладе плити коло кожного порога, щоби були готові до підложення під шину. За ним йде 5, часом і більше робітників, ко-

трі підрубують сокирками пороги, не кожний, лиш ті, котрі є поспуті, бо вілася шина, щоби було можна в тоту заглибину добре плити підкласти.

Я вже зловив кльовбару (ратицю) і нас 6 кльовбарників витягаємо шпайги (цвяхи) з обох сторін лівої шини. За нами двох робітників підважують шину лайнебарамі (підоймами). З трох робітників які ступають за ними — один запихає кілочки (пфльоки) в дірки від повитяганих цвяхів (шпайгів), другий забиває молотом ті кілочки, а третій сокиркою їх стісує і вигладжує. Як видно вся та робота служить на це, щоби шину і пороги (тайзи) приготувати до підложення тайзплити. Це можна назвати першою половиною роботи. Другу половину роботи починає оден з дальших робітників, який підкладає приготовані йому тайзплити під піднесену шину і припасовує плиту до шини і до порога. Та робота вимагає, щоби весь час згинатися, хоч тяжка вона не є. За ним йде чоловік, що носить мотовило або як інші кажуть „булаву“. Мотовилом або булавою називається „гейч“ тому, що має вигляд подібний і до мотовила і до королівської булави. — Робітник провірює приписану ширину шляху, прикладаючи булаву, чи там мотовило до шин що 5-тий або 6-тий поріг. Зараз за булавником, по тих самих порогах, що булавник, йде двох „шпайгарів“, (гвоздярів), що прибивають шину разом з плитою вже до порогів. За ними йдуть дальші гвоздярі, які пригвожджують шину. Залежно від цього, кілько є гвоздярів, то за булавником пригвожджується що шестий поріг, а інші робітники пригвожджують що 5-ий, 4-тий, 3-тий і 1-ший поріг. За гвоздярами йде ще трьох робітників, що вбивають гвозді (шпайги), але на це лише, щоби прикріпити плити до порога. Нові плити з року 1927 мають по 4 дірки, забивається лишень дві (одну з одної і одну з другої сторони шини), разом з шиною до порога а одну з самою плитою. А за цілим гуртом, що йде двох робітників, з котрих оден підоймою (лайнбарою) підважує (підджековує) пороги а другий пригвожджує шину сильніше — але то лише ті пороги, котрі зле прибиті.

Так то виглядає робота в гурті, або як ту загально кажеться в „Генику“, котрий підкладає плити на шляху (лайнні). За якийсь час, коли виробиться кільканацять

миль, то є ще робота, щоби позазбирувати ті тріски з порогів, пофіксувати (справити) декотрі тайзплити, які зле лежать, попідджековувати (піднести) пороги і т. п.

На то все відкладає бас день або два. Знова не у кожного баса так робиться. Інші розділюють роботу інакше. Працюємо до години три чверти на 6-ту — або і коротше, залежно від цього, як далеко віддалені є готелі (сліпінг-кари). Вечера точно о 6-тій годині. Рано встається о годині 6-ій, о годині 6.30 снідання, а від 7-ої години їдеться знова до роботи, яка треває до години 12. полудне. На обід є година часу.

Коло тайзплит на Медовс робили ми тиждень. За той час обзнайомилися люде троха і бос Англієць і формен Норвежець, який досить добре вже по українськи говорив, не були злими людьми. — Робити треба всюди — а вже в роботі, то зналося, яка є година вже після того, коли поїзд йшов до Вінніпегу або з Вінніпегу. Як поїзд їде, розуміється шини не сміють бути розгвожджувані, гандгари не сміють стояти на шинах, а робітники уступають на боки. Як дуже часто поїзди ходять, уставляється „флегмана“. Це є робітник з червоним прапорцем, який стримує поїзд, доки не справиться шляху на переїзд того поїзду. Часом кладеться на шину набої майже на милю (1 кільометр), від того місця, де робиться. Коли льокомотива віде на такий набій, то він з великим гуком вибухає. Машиніст здержує поїзд, бо знає, що це знак для него.

Дуже веселий був для нас поїзд, що йшов пів до 12 до Вінніпегу. Ще щось трошки поробити і вже кладеться візки (гандкари) на шини і „помпаємо“ на обід. („Помпаємо“ — значить їдемо, бо ті візки вправляється в рух при помочи підойм таких самих, які є при сикавках — звідси то загально кажеться „помпати на гандгари“). Так само очікуваний був тужно поїзд по обіді о годині 5-ій і 5.20 вечером. А вже кожного робітника, що робить на шляху утішить то, коли йому в роботі перешкодить не так особовий поїзд, який раз два перелетить, але тягаровий (фрейт-трейн), який в Канаді витягнеться часом на 2 мили довгий. Тоді можна собі довше поговорити і закурити, бо підчас роботи не так дуже вільно курити.

Коли перелітає поїзд, подорожні глядять на нас через вікна, а ми на них. Видно нераз зажурені лиця, або змуджені, нераз діти стоять з носиками при шибках, або дівчата з коротко стриженою, кучерявою чуприною поглядають цікаво на поваляних робітників в робітничих верхах (оверолях).

Хто їде, ледви чи думає, кілька то трудно потрібно, щоби тайзи безпечні були, рили сильно прикручені, тайзплиті прибиті, щоби кожний цвях тримав цей великий тягар залізних возів, що мигом перелітають через міста, лани, прерію, гори, від Галіфаксу до Венкуверу. Кожний залізничий шлях, це залізний нерв енергії і терпеливої праці.

Наш гурт, що клав тайзплити потрафив денно виробити майже одну англійську милю там і назад (10 годин праці пересічно 26, 27 робітників). Підкладали ми около 7,000 плит денно, коли інші такі самі гурти підкладали багато менше.

В понеділок 28-го марта, 1927. переїхали ми (перемувувалися) о оден двірець дальше, до Маркет. Тут маємо скидати шини з возів, що збудовані нарошно до воження тягару, з так званих „флет-гарів”. Та робота була на три дни. З одного наладованого шинами возу скидає 8 або 10 люда шини. Підчас повільної їзди робітники зсувають лайнебарамі (підоймами) шини на землю. Нас зсува-

Оден робітник Іапо'з „зєзьь ь , (шшБ ло три гари по 8 люда. Оден з робітників їде побіч поїзду і рахує тільки джойни (місця де сходяться шини шляху, на котрім їдемо). На кожному джойні чути приказ: „Дроп!“ (Скинь!). На той приказ підчас повільної їзди перший віз скидає першу шину, за ним другий і третій. Як третій віз скине, то знова перший на четвертім джойні має приказ („Дроп!“) (скинь!). Робітничий поїзд (Ворк трейн), який тягне цілий ладунок шин, їде дуже поволи, але скидати треба скоро. Шини з краю воза скидається легко, але шини з середини треба пересувати.

Часом „ворктрен“ утікає з головного шляху перед надходячим особовим поїздом і той час ми „віддыхаємо”, себто куримо і говоримо. Денно з ворктреном працюємо не по 10 годин, як коло тайзплит, а по 12 і 14. По вечері є „причинок” так званий овертайм. В тій роботі трафився випадок. Підчас потягнення возів льяокомотивею зсунулася несподі-

вано шина і вдарила по ногах нас трох робітників. І я тоді дістав може і найсильніше, бо одного вдарило лише троха в палець ноги, а другого в запяток, а мене в ліву ногу на підбитю. Щастя, що я-кось скорше вихопив я ногу, бо інакше, наколи шина булаби вдарила в ногу, стоячу на підлозі возу, то бувбим нині без ноги. Того дня я перервав роботу — до шпиталю не йшов, хоч бас хотів мене відіслати, лишився в гарі і не робив щось півтора дня. Мене боліла кість, я кривав на ногу більше, як дві неділі.

Міжтим ворктрен притягнув нас до Вінніпегу. Звідси маємо скидати інший матеріал, як лучники від шин (енгебари), шруби (болти), гвозді (шпайги), „жабки” (по англ. анкерс — дословно „якорі”) і йокс, „ярма”, що служать до придержування шин до порогів. Де шлях подвійний, там поїзди їдуть в одну сторону одним шляхом, через це шлях може зрушуватися вперед і ті „жабки”, які закладається під шини коло порогів, забезпечують від того. Їдемо на шлях, який їде з Вінніпегу за Попляр Пойнта, за 45 миль. На цілій просторони мають бути усунені (зченчовані) шини, які мають 80 фунтів, а заступлені шинами 100 ф., котрі ми докінчили скидати. Скидаємо тепер потрібний до цього інший новий матеріал а в понеділок 4-го квітня новий великий гурт (стіл-генг) в силі 20 людей приходить до змінення шин, ченчовання стола — як ту говориться фальшиво, бо „ченчувати” значить зміняти, але „стіл” значить сталі — а не стіл.

З матеріалу я скидав кілки. Найлекша робота, я дістав її через це, що я кривав на ногу, але вийшов до роботи. Кілки скидається що пятий телефонічний стовп (повст). Шруби (болти) також, що пятий, гвозді (шпайги) що четвертий; енгебари (лучники від шин) скидано три вози разом на команду „Дроп” рахуючи джойни — таксамо, як скидається шини. Зпоза Попляр Пойнту, де скінчалася та робота, вернули ми назад до Вінніпегу (2. квітня). Ту в суботу зачали ми змінювати шини для того гурту, який мав вийти до роботи в понеділок 4-го квітня. Пригадую собі, що того дня я робив з якимсь Французом, ми підкладали нові плити (які мають по 6 дір) під лучники (джойни). Робота легка і коли таку роботу робиться, то чоловік знає, що ще жие в Канаді.

В неділю перетягнув нас наш ворктрен на першу стацію за Вінніпегом Берген і лишив нас тут. — В понеділок ми вже вийшли до роботи з кліщами (тонгами). Падав дощ і того дня ми робили тільки 3 години з раня 1½ і по полудне 1½, акурат відробили ми харч (борт) 84 центів денно і шість центів заробили.

Цей весни не раз змоклося в роботі, бо була дуже слотлива і по роботі кожний грівся коло бастоку і з кожного парувало як з кітла.

Наш гурт мав тепер за задачу упорядкувати всі шини, поскидані вздовж шляху. Деякі шини підчас скидання позалітали були з насипу (домпи) аж до рову (дїч). Ця робота була тяжка. Підіймало шину 16 людей нараз 8-мома кліщами (тонгами). В тій роботі квітувалися вже люде, бо була за тяжка, а бас зараз приймав свіжих на місци — бо ту цього року людей ніде не бракує. Крім нашого гурту підіймала і уставляла шини також машина („дерек — до взношення шин) і ще оден гурт людей так, що до суботи 9-го квітня, шини були вже приготовані аж за Попляр Пойнт. Ми приїхали до Вінніпегу вже за третим разом. Гурт зі 120 людей, для якого ми зачали роботу ще другого квітня, себто розбирали шлях з шин, які є лекші, щоби вони клали шини, тяжчі, нами приготовані, дійшов вже в своїй роботі від Вінніпегу аж за Россер (на захід, на друге стешіне — (дворець) за Вінніпегом). А наш гурт став тепер „тікаб-генг“. Ми знова дістали ворктрен, це є льокомотиву, дерек і около 16 вагонів (флетгар) і задачею нашою було збирати весь матеріял, який зіставляв за собою гурт до зміни шин. — Дереком двигалося старі шини на вози; коло него робило 10 людей. Вози заладовані шинами чи іншим матеріялом затягала льокомотива (або як ту кажеться з англійська „енджин“) по роботі до Вінніпегу а рано притягала порожчі. Решта людей збирало інший матеріял. Себто до одного воза збиралося лише старі енгебари (лучники від шин). До другого лише нові — але що таких лишалося мало, то до того воза збиралося весь новий матеріял (штоф), як болти, якорі і пр. До третього воза збиралося тільки „жабки“ це є якорі і ярма від старих шин, яких було подостатком. До послідного воза збиралося все з заду, що через недогляд могло лишитися і весь так званий

„скреб“ то є старе залізово з шляху. Не збиралося тільки нових і старих гвіздів (шпайгів). І так разом з ворктреном йшли ми пішки від Вінніпегу аж за Попляр Пойнт (45 миль) і збирали. До кінця квітня скінчили ми ту роботу, працюючи денно найменше по 12 годин а часом і 14 годин.

Робота коло „дереку“ вимагає уваги і таки зручності, бо при неувазі дуже легко о випадок — каліцтво або і смерть. Підчас повільної їзди „ворктрену“ оден зачіпає гак линви на середині шини. Дерек підносить, а двох робітників притримує шину по кінцях, щоби не крутилася. Двох відбирає її на возі а оден відчіпає гак линви і шина є вже на „флетгарі“. В нас то йшло вправно денно заладовувалося 7 до 2 флетгар. На одну флетгару йде 80 до 90 шин. Раз таки був випадок. Урвалася линва разом з шиною — однак так щасливо упала, що нікого не захопила. Перед нами шини були вже розібрані на джойнах, то є там, де спюють їх лучники — це робили інші малі відділи робітничі (секції). Часом і ми помагали відкручувати шріби.

Розповім ще троха про наше життя поза роботою. Живемо в гарах, як в уліях. Найбільше вільного часу є в неділю і того дня вже собі кожний випере шмаття, облатається і лист напише, коли треба. В гарі знаємося вже всі по імени і коли з декотрими робиться довше — то вже оден другого знає минувшину. — Найбільше грається в карти в отвертого „локера“. В гроші в нас не грали — тільки в сірники (мечики) і я не раз виграв повну шапку а не раз і програв. Часом в неділю, коли посходиться багато людей до одного воза, то часом і концерт устроїмо собі. Заповідається точки таксамо, як по концертах у Вінніпегу і можна почути сольо-співи, дуети і гуртовий мужеський хор. Майже кожного вечера пізно, коли вже всі лежать в койках — то відходить казка. Було в нас кількох таких, що вмїло її гнути і вже не раз в вечір можна було всміятися а часом коли казка була нецікава, то добре було і заснути.

В марті і в квітні ще час до часу падав сніг, — але і топився зараз. Другий гурт (генік), який в тім часі підкладав тайзплити в ті дни, коли шлях був припорошений снігом, навіть не виходив до роботи. Нам сніг якось мало перешкаджав в роботі. Пізніше знова перехс-

дили вже дощі з снігом, зимні вітри і робота в таку погоду погана. Але звикнеться. І хоч як було слотливо і мокро в квітни, то наша робота йшла. Фармери, як ми бачили в тім часі, не могли нічого робити на полю, бо було за мокро. Вздовж залізничного шляху почавши від Россер з малими перервами аж за Попляр Пойнт з одної і другої сторони потворилися в тім часі озера води. Державний гостинець був в кількох місцях залятий і перерваний. Залізничний насип витримав ті повени, лише що вода забрала місцями поукладані по боках насипу пороги, які були приготавані до направи шляху і позаносила їх далеко на поля.

замітає, воду носить і почту видає). „Чи нема там почти для нашого попа.”

Мого партнера, який називається Никола — охрестили з російська: „Коля”. Коля походить з Рави Руської, з фаху трохи швець, троха стрижець, — до Канади їхали ми оба разом. Він направляв черевики людям майже за безцін. За прибиття підосви і направи черевика брав пачку тютюну або і нічо і стриг, кого треба було, навіть і баса.

Старі канадіяне, які по кільканацять літ в Канаді, тримають всюди між собою свого рода „штаму” навіть і в роботі. — „Зелених” себто тих, що тепер приїжджують, вони не люблять. Кажуть з горда:

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ НА ЗАЛІЗНИЧІМ ШЛЯХУ У СТАРДЖІС, САСК.
Під проводом формана Марака з Гефорду, Саск. Світлина 26. VIII. 1928 р.

Кожної неділі, коли є досить свобідного часу, і не вяже ніяка робота, ми мусли сидіти в возах і грати в сірники, або устроювати концерти. На дворі було за зимно, або за мокро, доперва в травни було кілька неділь гарних. В цілім гурті на 30 робітників було пересічно лише кількох Англійців, кількох наших уроженців Канади, решта все сини Галицької Землі. Найбільше з чортківського повіту. Мене кликали всі „попом” хоч я ним не був і не буду — але здається почесть накинули мені за то, що я часом любив співати церковні напиви і попри других брав найбільшу участь в наших концертах. Рівнож діставав я з часта почту. Правильно що дві неділи діставав я „Діло” зі Львова і кожний міг собі в мене цю часопись взяти до читання. Тому дехто із гумором питав „булкука” (це той, що робить порядки в возах —

„то манігранти”, хоть самі є імігрантами.

Не можу забути з того „генику” Василя Г. Він спав в тім возі, де я, зараз коло залізної печі, коло дверей. Хлопчисько 20 кілька-літний, все ходив в білім светері — а має добрий талан оповідати. Найбільше байок він оповідав і найбільше інтересні були його особисті переживання і пригоди. Такі нецікаві річи, як він перший раз залюбився, як він при польським війську служив, умів так займаючо оповідати, що все викликував сальви сміху — при тім він все так мало слів уживав, неначе продавав кожне слово.

Були на нашім „генику” два товариші, старі добрі робітники і назву їх так, як вони кликалися: Тесть і швагер. Вони з часта і в роботі і по роботі і навіть підчас обіду — гальовкали до себе — „Гальо швагер,” — а швагер трохи гикавий був,

— все „Ггалльов ттес-тю” відповідав зі сміхом. Але швагра в роботі бити шпайги (гвозді) не збітував (перемагав) ніхто з нашого гурту.

Майк (Михайло), старий робітник, в Канаді звич 20 літ. Гроші, які заробить, зараз стратить — бо ще самітний і вміє він гарно на дутку грати. Має флет і всюди його з собою носить і возить. — Своєю грою найбільше причинявся до наших концертів — а залюбки вигравав все якісь сумні мелодії, які врзались мені в пам'ять. Зарозумілий на своє „канадианство” так як і Гарій (Гриць), але той Гарій має чого горойжитися, бо вже має маєток. Оба разом колись товаришували, але тепер вже їх дороги розбіжні. — Майк раз за якусь дурницю хотів „файтуватись” (битися) зі мною по вечері. І до того заохочували його інші старі Канадіяне, але якось так вийшло, що і я мав за собою партію людей і до бійки не прийшло. Правду сказавши, наші люде в пожиттю між собою є на кожнім кроці нещирі, неввічливі, лукаві — свого рода заздрісні і сварливі. Оден другому старається „пса вибрати”, але зглядом чужих і під чужим батогом є они „орайт”. Вони для чужих працювати, пильні, витривалі і слухняні. — Не хочу бути голословним і для пояснення подам таку подію: Мали ми якийсь час злого кухара. На снідання була раз несвіжа ковбаса (сосидж), ніхто її не їв і оден з робітників викинув її під стіл, бо кухар бувби ще раз те саме поставив. Хто то зробив, ніхто не потребував знати і то пропало. Але зробили другого збитка і то всі. Пай був сирий — ніхто його не їв — але розмазали його по цілім столі. Кухар поскаржився басови. Бас остеріг всіх, що збитків не треба робити. Хто не хоче їсти — не потребує збитків робити. Нехай лишає роботу і їде у Вінніпег. Але всіх сквітувати він не міг. То було по полудни а вечером одного Українця робітника, який вже довгі літа в Канаді і добре поанглійськи говорить, питає бас, чи то часом він ковбасу не викинув під стіл? Той не мав чого боютися, бо він того не зробив і всі булиби за него сказали, що він ні і наколиби бас хотівби був конче довідатися, хто то зробив, то той, що то зробив, бувби признався, але цей відразу припровадив баса до гари і пальцем показав на того, котрий ковбасу під стіл викинув. Бас відправив того чоловіка з

роботи, бо то ще був свіжий „манігрант”, а тамтой казав: Я не хочу за манігрулів терпіти, я вже 14 літ в Канаді — я хочу в роботі стояти, а то грінор приїде з краю і зараз показує, що він вміє. І це вже було причиною, щоби аж пальцем показувати на свого товариша. Той „Канадіян” передплачує „Українські Робітничі Вісти”, навіть на генік діставав. То є клясова свідомість.

Або така подія. Гарій, літ около 45, старий Канадіян, але має в краю маєток і сина сюди спровадив — а сам задумує вертати. Голова вже в него лиса і в гарі по роботі його найбільше все чути, бо він все знає і всюди щось таке, як господар. Були такі в гарі, що так якось, як би під ласку йому підходили, але були такі, що ні. І я до тих належав. Якийсь час в роботі коло ворктрену він збирав якорі і ярма (жабки), яких було подостатком, а я йшов з заду за поїздом, коло послідної гари, дозбираючи то, що через недогляд могло лишитися. Формен казав мені уважати на кеки (бочівки), котрі бочівки з болтами, то забирати — а котрі з шпайгами, то лишати. Кеки зверха однакові, но треба було англійську напись перечитати, що небагато з нас вміло. Заздрість Гарого, що я маю цю роботу, вибухла. Раз з раня по сніданню, ще перед 7-ою годиною Гарій каже таке в гарі: — „Але наш піп, то то він вже вміє форманови або басови підлизатись, щоби лише лекше робив”. — Це відносилось до мене і мене то обійшло, бо це не була правда і кажу йому різко: „Брешеш — най всі люде тут в гарі скажуть, чи я коли форманови або басови підлизуюсь?” — Гарому засвітились очі, як в ката і він закричав: „Ти діду, ти заволоко один. Він собі як який інспектор ззаду ходить. Ти петлюрська відного! Такі як ти то но тільки кури по селах вміють рабувати, — більш нічого. Ти...” І ще бувби довго сипав, но не стало йому часу, бо формен крикнув: „Гальо бойс” до роботи. Ми повиходили і формен, розділюючи роботу, знов неначе на злість Гарому, каже до мене, щоби я знова йшов за поїздом. Замітити треба, що Гарій не є большевиком, навіть їх дуже не любить, але то така українська нежичливість і напасть.

З ворктреном ми робили до кінця квітня а з початком мая вже підкладали ми знова плити на Попляр Пойнта. Цю роботу наш гурт зачав і на ній закінчив. Ще

нас перетягнуто до Австін (дві стації за Портедж ля Прері) а звідтам до МекГрегору. В маю вже не перепадали так дощі, були вже дні теплі і ми з часта на полю від 12-ої до 1-ої години мали пікніки. Обід був не у возі, а на полю. В вівторок 24-го мая скінчили ми роботу на МекГрегор і не чути було, чи їдемо де дальше. Того дня цілий генік розпущено. З тих, що в марті виїхало з тим генком на роботу, до кінця видержало нас 11. Хто з нас виробив всі дні на тім веснянім ген-

ку мав за два місяці роботи чистих зарблених грошей 121 долярів.

До Вінніпегу приїхали ми в вівторок вечером. В місті той сам рух — шумлять стрітгари і авта і авта і авта. Коли я вийшов з двірця, то на перехрестю улиць зобачив той сам стовпчик, який показував червоне світло з написею „Стап“ — „Стой!“ За хвильку обернувся, показалося зелене світло: Гов — Йди дальше! Я піїшов.

Юркевич Осип.

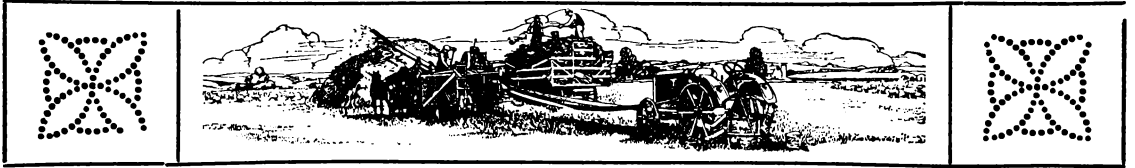
Вінніпег, Манітоба, Канада.

ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО ІМ. КНЯГИНИ ОЛЬГИ У ВІННІПЕГУ, МАН.

Від лівої руки читача до правої. Перший ряд п.п: Марія Грашко, Марія Гладка, фінансова секретарка, Іванна Фук, предсідничка, о. Петро Олексів, Анна Кравчук, місто предсідничка, Катерина Гнайова, скарбничка. — 2-ий ряд: Марія мельниківська Анна Бачинська, Варвара Мусій, Домка Павлюк, Анна Балешта, Агафія Яцик, Параскевія Саракула, Анна Кравчук, Анна Штибель, Анна Петрусь. — 3-ий ряд: Юлія Попель, Юлія Гнатович, Марія Мовчанюк, Анастасія Бобісюк, Анна Голованик, Марія Коваченко. 4-ий ряд: Ева Шевчук, Михайлина Діляй, Марія Черній, Діонізія Стахів. Товариство основане 1922 р. Місце сходня Дім Інститута Просвіти.

З подорожі по Східній Канаді.

Місто Торонто мало честь витати 6-го серпня, 1927. англійського королевича, котрий приїхав отворити величезний ново побудований головний дворець, де королевич закупив перший білет на подорож залізницею з написом „гуд евривер”: „Важний всюди в Канаді”. Згаданий новий дворець, це величезна простора камінна будівля з всякими вигодами для подорожних. Поміщено там навіть почту.

Торонто будувало величезну камінну браму коло Онгерійського Озера на виставовій площі коштом кілька десятих тисяч долярів на спомин 60-літнього ювідею конфедерації Канади. Вибудовано її саме перед отворенням вистави, котра мала розпочатися 27-го серпня, 1927 р. — Приглядаючись згаданий величезній брамі, кожний чоловік мусить признати Канадійцям, що вміють дорожити і цінити свій край, коли не жалують праці і гроша в честь свого краю.

При відвідуванні кількох фабрик в Торонті, мені прикро було приглядатися тяжкій та неприємній праці нашого українського робітника і робітниці а також тисячам робітників що, ходили по під ріжні фабрики і питали за роботою, але рідко кому пощастилося дістати яку роботу. Де лиш тяжка та неприємна робота, то там заповнено нашим народом, а де легка, чиста, приємна робота, то там місця позаповнювані самими Англійцями та людьми іншої народности. На приміром в Домініон Драй Селл Беттері, при фабрикуванні сухих батарей працює о коло 125 майже самих наших женщин і дівчат і я подивляв як ті женщины могли видержати в таким їдкім газі з розтопле-

ної смоли та інших хемікалій, котрі прямо дусять грудь чоловіка, а їдкі кваси видають тіло на пальцях рук майже до кости, а за то всю фабрикант платить 25 центів за годину роботи.

Місто Торонто копає кілька великих каналів полід місто, котрі наповнені горячою мокрою парою до 38 степенів горячи. Тут працюють самі наші люде а чоловік не всілі робити довше як 3 години, де необден паде жертвою такої праці і конає в шпиталі за доляра на годину.

В фабриці Дадж Бродерс при складанню самоходів, працює о коло 325 робітників та з великим трудом вдалося дістати тільки одному нашому Українцеві роботу і то тільки тоді, коли виказався практикою ще з Галичини, як сам мені оповідав, а то тому, бо там приємна робота. Дивно, чому наш український робітник не посуветься до Західної Канади, де підчас теперішних жнив дістає від 3 до 4 доляри денно, необтягаючи за харч і спання. І приглядаючись тяжкій, та не вигідній праці нашого народа, заходить в думці питання, чому ми немаємо своєї держави, деби ми мали свої власні фабричні підприємства і контролю над мінеральними богатствами. Коли маємо мучитися в трійливих газах, то нехай це буде для нас самих.

В неділю 14-го серпня, 1927, мені пощастило бути на богослуженню в церкві св. Йосафата при ул. Франкліна, ч. 143 в Торонті, де парохом є о. Андрій Сарматюк. Священик виголосив гарну проповідь, а хор під проводом п. Юречкова співав добре.

Попри гарне місто Оттаву в Онтеріо пливе широка ріка з північної сторони

також звана Оттавою. Мешканці Оттави запрягли природну силу згаданої ріки до порушування фабрик. Цікаво подивитися на працю в фабриці паперу, котра побудована саме над згаданою рікою з північного боку, де ріжеться дерево на двостопові кусники. Обстругують опісля від кори і посилають на камінні жорна, котрі труть дерево на плинну масу. Вона випливає з жорен й прямує на приготовані великі вальці, котрі видушують воду зі згаданої маси. Пересушена маса знова йде на жорна, подібні першим, котрі труть ще на мілкий плин і як в попередній спосіб сотки валків обраблюють згадану масу посіченого дерева і видають готовий папір до публичного ужитку.

Місто Оттаву нічого так не прикрашує, як парламент, збудований на горбі. Самий парламент покриває 12 акрову площу, побудований з самого каменя. В середині палата послів і палата сенаторів визолочені 22 каратовим золотом, з прекрасними різьбами. Дотеперішні прикраси парламенту коштують після інфляції провідатора \$15,000,000.00, а щоби викінчити ціле прикрашення парламенту, то треба чекати ще 10 років. У палаті сенаторів звисають дві лампи, що коштують лишень \$26,000.00. Дальше є саля, де складаються річники всякого рода часописей, які тільки виходять на канадійським континенті. Ще в іншій палаті знаходиться бібліотека, в котрій знаходиться сотки-тисячів книжок. Колиб поздоймати всі книги тої бібліотеки і розложити на рівнині, то певно покрилиб кілька акрів землі. У вежі парламентарного будинку уміщено 50 дзвонів різної величини, упорядковані після їх звуку, так що ними можна дзвонити мов на великих цимбалах. Згадані дзвони автоматично дзвонять по кілька разів що 15 минут. Стіни в коритарі парламенту окрашені великими портретами, які представляють попередних членів парламенту. Довкола парламенту поставлено пам'ятники королеві Вікторії, Лорієра, Мекдоналда. Ми Канадійці хочемо пошанувати наших провідників.

Місто Монреал є найбільшим містом на канадійським континенті. Числить близько два мільйони населення. Після статистики з 1925 року, французького населення було 600,000, англійського 300,000, а 128,000 інших народностей. Зага-

льно обчислюють, що в Монреалі жиє 60 проц. католиків. Видно величезні і багаті святині, шпиталі, школи й інші інституції. Назви улиць міста і інституцій носять дуже часто імена святих. В Монреалі знаходиться всіх костелів 333, між котрими заслугоують на особлившу увагу дві католицькі катедри Богородиці (Нотр Дейм) і св. Якова (Сейнт Джеймс). В катедрі Нотр Дейм може сісти близько 13,000 народа. Є це камінна будівля з двома високими вежами, кожна на 227 стіп висоти. В одній зі згаданих веж є уміщений дзвін, що важить 29,400 фунтів, близько 15 тонн ваги, 10 інших дзвонів уміщено в другій вежі і потрібно 18 людей, щоби задзвонити разом в усі дзвони.

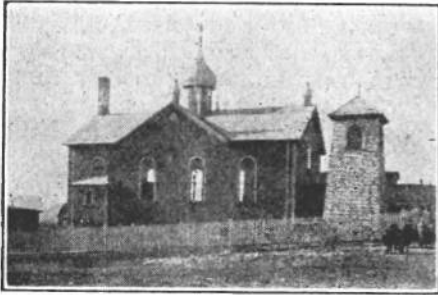
Церков окрашена різьбами і малюнками. У фронтовій стіні уміщений величезний орган, що коштує \$50,000.00, в катедрі міститься 9 обширних каплиць з вітварями для уділювання тайн хрещення, супружества і т. д. Головною каплицею згаданої катедри є каплиця Христового Серця, до котрої вхід веде поза великим олтаром. Ця каплиця має прегарні малюнки. Говорено, що вся робота в тій каплиці походить від канадійських артистів. Кошт цієї каплиці виносить \$200,000 і місць тут є для 700 людей.

Ця велика святиня заснована ще в 1849 році, довга на 225 стіп а широка на 135 стіп. Будівничим того собору був Ірландець іменем Джеймс О'Доннелл, його кости спочивають в однім з гробів тої святині.

Катедра св. Якова знаходиться коло Домініяльної Площі. Баня цієї святині є відбиткою славної бані церкви св. Петра в Римі, а 46 стіп вища від катедри Нотр Дейм. Тут може сісти 4,000 людей. Архитектом цієї будівлі був Віктор Боургеау котрого післано до Риму студіювати плян церкви св. Петра в Римі і після того пляну збудована згадана святиня в Монреалі, з тою тільки різницею, що верх збудований відповідно до навальних снігів, які нераз бувають в Канаді. З передної сторони катедри побудовано 13 камінних постаей, які представляють Спасителя, Матір Божу, Св. Йосифа й інших святих. Побіч цієї святині побудований пам'ятник Епископа Боургет. — Йому признають заслугу піднесення першої гадки збудувати цю велику святиню, котра панує над цілим містом.

Майже по середині міста Монреаля взноситься на 700 стіп висока гора, так звана Мавнт Роял. На самім верху тої гори з західного боку місто збудувало вежу для оглядин міста Монреаля і справді цікаво є чоловікови подивитися в погідливий день на ціле місто Монреал. По самій середині тої гори знаходиться гарний парк. По східній стороні гори збудовано хрест, 130 стіп високий. Цей хрест з верха на долину обснований 300 електричними лямпами так, що коли засвітить у ночі, то він жаріє на десятки миль.

Коло цієї гори з північної сторони будується католицька святиня іменем св. Йосифа коштом \$8,000,000. Приглядаючися будові цієї величезної будівлі, чоло-

УКРАЇНЬКА ГРЕКО-КАТОЛ. ЦЕРКОВ
В СІДНЕЙ, НОВА ШКОТІЯ.

вік подивляє, як людський розум може довести до кінця таку будівлю. З полудневого боку гори збудований великий шпиталь, так званий Роял Вікторія Госпітал. Велика це камінна будівля вартости \$3,000,000.

В Монреаля живе много Українців. Мають велику, гарну церкву, але не викінчену. Потрібно господарського розуму, щоби довги церкви сплатити і допровадити будову до кінця. Желая Українцям в Монреаля того господарського духа, щоби не жалували труду а допровадили це діло до кінця.

З Монреаля я мав нагоду переїхати рікою св. Лавра, кораблем до Квебеку. Оба береги ріки вкриті прекрасними садами овочевих дерев. Видно серед ріки много островів, покритих зеленими деревами та травною.

Садовина в провінціях Новий Бронсвик і Нова Скотія аж по Галіфакс не

конче зародила цього року, тому що надмірні дощі здержали ріст овочів.

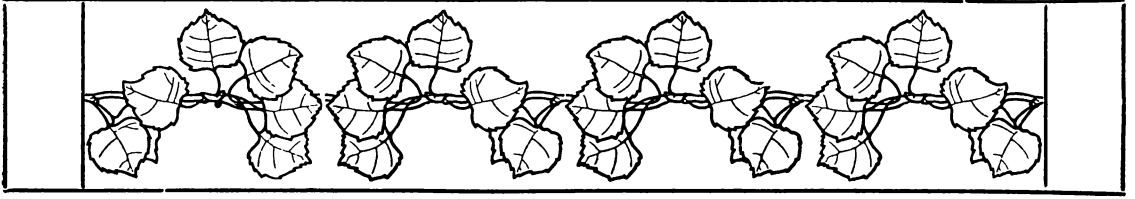
Мав я нагоду видіти водопад Ніягара. Водоспад переділений островом на дві часті. Більша часть водоспаду знаходиться на канадійській стороні так звана „Підкова“. Висота водопаду є 155 стіп а колоно у виді кінської підкови має 2,600 стіп довжини. Водопади на американським боці 162 стіп високі, а около 1,400 стіп широкий. Вода згаданих водопадів виходить з озера Ері чиста мов слеза. — Провінція Онтеріо в Канаді і Нью Йорк в Америці розуміли велику вартість водопадів і тому задержали багато землі по обох сторонах водопадів на публичні парки для приїзжих і утримують згадані парки з публичних доходів. При сильнім напливі води 222,000 кубічних стіп води спадає на одну секунду в долину а при легкім напливі 176,000 кубічних стіп. — Знатоки обчислюють, що колиби світ ужив цілої сили цих водопадів, то перевищилаби 4,000,000 кінської сили. Та тепер тамошні мешканці уживають не більше, як одну четвертину цілої сили згаданих водопадів на виріб електричної струї.

Між водопадами а містом Гамілтоном тамошні фармери посідають гарні поля засаджені овочевими деревами і виноградом та всіякою огородиною. Між Гамілтоном а містом Віндсор фармери планують тільки овочеві дерева й огородину. Нарікають на недавну канадійську тверезливість - прогібіцію. Думаючи, що тверезливість буде існувати стало в Канаді, понищили винні лози а позасажували овочеві дерева. Перші, що задержали свої винниці користають тепер з великої ціни, бо дістають від 100 до 125 долярів за одну тону винограду, де перед тверезливістю діставали більше як 25 долярів за тон.

В Гамілтоні, Віндзорі, Ошаві, Оттаві живуть досить великі оселі Українців, що мають церкви, і свої світські товариства. Працюють по фабриках. Моя подорож була за коротка, щоби особисто всюди зайти і розговоритися про відносини.

Василь Романюк,

Секретар Мунісипалу в Мондері.
Мондер, Алта.

Обезпека.

(АСЕКУРАЦІЯ).

Вже на пару сот літ перед Христом асирійські купці мали певну умову, на підставі якої виплачували потерпівшому від огню певну суму, коли показалося, що огонь наступив через випадок. Це були перші спроби забезпечення від огню, які пізніше бачимо у декотрих інших народів. Дійсні товариства безпеки почали забезпечувати будівлі аж по великим лондонським огні в році 1680. І так бачимо, що уведено в життя безпечну умову між товариством безпеки а особою, яка забезпечується. Ця умова називається „поліса“. На підставі згоди в такій полісі товариство забезпечень годиться за означену в полісі суму, на певний протяг часу, забезпечити від огню і лискавки збудовання і майно забезпеченого.

Щоби поліса була важною, мусить бути зазначений точно час, від коли і доки поліса забезпечує, мусить бути точний опис будинків, чи річей забезпечених. Обезпечувати від огню можна всякі будинки, річі, убрання, худобу, збіжжя і пр. Приватні будинки так фармерські як і міські, церкви і школи можна забезпечити на три роки від разу. Всякі прочі будинки, як склепи, театральні салі та будинки можна лише забезпечити на оден рік, відновлюючи однак безпеку кожного року.

Чоловік, що бажає забезпечити свої будинки, повинен уважати на це, щоби те товариство, в котрім він думає забезпечитись від огню, було певне і мало силу виплатити шкоду, коли така станеться. Були випадки, що часом чоловік, шукаючи дуже дешевого забезпечення, о-

безпечився в такім товаристві, яке небавом збанкрутувало і наразило людей на страту. Чоловік повинен уважати, щоби його поліса забезпечувала то, що він хоче, бо коли певної річі, або будинку, нема записаного в полісі, то не можна сподіватися, що вони є забезпечені. Повиннося також уважати, щоби не забезпечувати будинків, чи що інше, на суму більшу, як воно вартує, бо в такім разі чоловік лише платить пару долярів більше, з яких не має жадної користи, бо забезпечувати належить лише на таку суму, що дана річ, чи будинок вартує.

Уважати також треба, щоби поліса була важною. Поліса стане неважною, коли 1. Вийде її час, 2. інформації подані компанії, що до річей, чи будинків, є лишені, 3. змінюється властитель, 4. будинки перетягнено на друге місце, 5. збільшилася небезпека огню, 6. будинки порожні стали, 7. добудова або перебудова змінила будинок.

Треба дати знати товариству забезпечень, коли будинки перетягається на друге місце, або коли вони стають порожні і ніхто в них не мешкає. Коли поправляється будинки, також треба повідомити товариство, або коли збільшилася небезпека огню, коли прим., хтось з приватної хати зробив склеп. Це треба зробити також, коли будинки набуває новий властитель. Притримуватись точно умови в полісі, оминається багато непотрібних клооптів, нарікань і незтяганини по судах. Висоту премій числиться від густоти будинків як також з якого матеріялу будинки збудовані.

II.

Другою поширеною безпекою є життєва безпека. Перші її початки бачимо вже в 1583 році, однак аж около 1706 р. завязалось перше товариство, котре почало забезпечувати після тепер існуючого способу своїх членів. Життєва безпека є досить поширена і так після статистики бачимо, що з кінцем 1927 р. населення Канади, котре числить около дев'ять і пів мільона душ, забезпечене на суму поверх п'ять біліонів доларів. Роди поліс, після яких тепер забезпечується, є слідуєчі: **Обезпека на ціле життя**, після якої забезпечений платить премії через ціле життя, а забезпечену суму виплачує товариство аж по його смерті, або пересічно, коли чоловік доживе до 85. року життя. Ця поліса є найтаньша. **Обезпека на 20 літ** є майже найбільше поширена. На підставі цієї поліси чоловік забезпечений платить премії через 20 літ, а по тім часі, коли ще при життю, одержує назад вплачені ним гроші. Колиби однак помер, то спадкоємці отримують суму забезпечену без ріжниць, як довго премія була оплачувана. **Обезпека на 20 літ „Ендowment”** є тою самою, як і та життєва на 20 літ, лише ріжниться тим, що по 20 літах товариство ручить повних \$1000, ці суму на яку чоловік забезпечився. Ця поліса однак найдорозша. Тепер всі три вище згадані поліси ріжняться тим, що одні дають річні чи п'ятилітні дивіденди (відсотки), а другі тих дивіденд не дають. Ті случаї, котрі мають дивіденди є децю дорозші від тих, що їх не мають.

До життєвих поліс можна додати за малою доплатою умову, що в разі випадкової смерті родина помершого отримає подвійну суму, на яку чоловік був забезпечений, як також що в разі довшої слабости, чи каліцтва, забезпечений зістає у-вільнений від плачення дальших премій, а крім цього дістає \$10.00 місячно від кожної тисячі доларів безпеки. В останніх часах поширилася групова безпека, на підставі якої дане товариство забезпечує всіх своїх робітників і платить за них частину премії, а другу частину оплачує за себе кожний робітник.

Крім цих поліс є ще поліси діточі, пенсійні, моргеджові, спільні. Безпека на життя є важна, хотяйби без попереднього оглядання лікарського. Лікарських оглядин вимагає компанія, коли забезпечення є на більшю суму. Премії є най-

нижчі тоді, коли їх платиться річно. Висота премій при життєвій безпеці залежить від літ і заняття особи, яка забезпечується.

III.

Третою, досить поширеною безпекою є **автомобілева**. Ця безпека є одною з новіших, бо почалась доперва на початку цього століття. Є вона однак досить поширеною, бо в 1927 р. забезпечені впустили премій на круглу суму \$9,000,000.00. Цілковита поліса на автомобілі дає безпеку від огню і крадіжки, тілесного ушкодження других людей, ушкодження чужої власности і ушкодження свого автомобіля. Поліса вироблена на певний автомобіль забезпечує лише шкоду, спричинену забезпеченим автомобілем. Коли автомобіль купується новий, то треба й полісу зі старого автомобіля переписати на новий автомобіль. — Автомобілем може їхати властитель, або член родини і є забезпечений. Автомобілеві поліси виробляється лише на рік, а премії числиться від якости і виробу автомобіля.

IV.

Четвертого рода безпека є **градова**. Ця безпека є особливо дуже важна для рільників. На підставі цієї безпеки рільник забезпечує своє збіжжя і огородину від граду. Він забезпечує кожний акер землі на певну суму і за цю безпеку платить усталену премію. Рата премії залежить від місцевости. В тих місцевостях, котрі град частіше навіщає премія є дорозша, як там, де град рідко трапляється. В разі шкоди через град, товариство забезпечень є обовязане виплатити забезпечену суму. Кожний фармер, котрий управляє ріллю, повинен старатися забезпечити свій збір через градову безпеку. Статистика виказує, що в 1927 р. лише в трьох західних провінціях 52 компаній виплатило \$6,726,491 за шкоду спричинену градом.

V.

Обезпека від бурі. Ця безпека почалась вперше около 1864 р. Конечну потребу такого забезпечення показали ріжні страшні бурі і гурагани, котрі навіщували Північну Америку. Гурагани робили страшні шкоди в будинках як і в людях, як приміром послідні, що були у

Флориді в Спол. Державах. Обезпеки уживають звичайно банки, товариства, уряди, шкільні заряди і пр. вона полягає в тім, що особу, чи особи, котрі мають до діла з грішми, гроші збирають, запишують, переховують, переносять, забезпечується на певну суму в забезпечнім товаристві. Коли так забезпечена особа спроневерить гроші, або їх вкрадуть, тоді шкоду має покрити товариство забезпечень. Такі поліси звичайно вироблюється на рік. Висота премії залежить від суми гроша, як також від якості заведення чи інтересу.

VI.

Обезпека вікон. На підставі цієї безпеки можна забезпечити вікна в склепах, церквах, автомобілях і пр. від розбиття. Коли таке розбиття наступить з якоїсь причини, тоді компанія є зобов'язана таке саме вікно, як було, вставити без отягання. Премія від такої поліси числиться від величини вікон. Чим більші вікна, тим дорожша премія. Вікна забезпечується звичайно на протяг одного року. Коли вікно зібеться, тоді компанія вставляє нове, а розбиту шибу забирає.

VII.

Асекурація бондова. Цей асекурації убезпечити приватні забудовання, школи, церкви, читальні, і бизнесові заведення. Поліси звичайно виробляється на три роки. Премія є досить низька. В разі шкоди через вітер, бурю, чи гураган, компанія має її покрити.

VIII.

Обезпека від слабости. — Цей рід безпеки полагаджують товариства для забезпечень а також заповогові організації чи брацтва.

Українці в Сполучених Державах ма-

ють кілька товариств для забезпечення. — Найбільше знаним є „Народний Союз” в Джерзі Ситі. Українці в Канаді мають також товариства, або брацтва, що забезпечують своїх членів. Найбільше знаним і найстаршим товариством для забезпечення є Брацтво св. Миколая у Вінніпегу. Воно зібрало дотепер найбільше резервового фонду.

Це Брацтво виплачує своїм членам в разі слабости чи каліцтва тижневу заповогу а в разі смерти посмертне і похоронне. Не забезпечує воно після літ і заняття, однак як раз тепер робить старання зміни, котрі розширять спосіб і суму безпеки. Товариства забезпечень виплачують в разі слабости чи випадків місячну заповогу, котра виносить 10 доларів до 100 доларів місячно, оплачують кошта шпитальні і лікарські, як також виплачують посмертне, коли смерть наступить наслідком випадку, або слабости. Подвійну суму посмертного виплачують товариства тоді, коли смерть наступить наслідком нещасливого випадку. Премії числять після роботи забезпеченого, як також після літ. Полісу звичайно відновляють що року. Лікарських оглядин не жадають від осіб, які хочуть забезпечитись.

Крім вище згаданих родів безпеки, існують ще безпека від крадіжи, безпека робітнича, безпека уживання, рентова, публичного відшкодовання, перевозу, від землетрясення, від дощу і т. д. Я однак обмежився на поясненню безпеки, найбільше поширених між Українцями.

Володимир Е. Коман,

Знаток забезпечення.

Дня 30. серпня, 1928.

1580 Арлінгтон Стр.

Вінніпег, Ман.

ОДНА БІДА.

Яким: — Якби в мене була жінка послушна, я нині мавби маєток.

Іван: — Шкода говорити! Перед вісімнадцяти роками ми з Параскою погодилися всього один однісінький раз: — взяти слюб!

ЗМИЛУВАВСЯ.

„Чи ви сиділи в тюрмі колинебудь“ — зі співчуттям питає суддя обжалованого.

„Ні, ніко-оли,“ — ридаючи відказав обжалований, а сльози рівцем течуть.

„Ах, цитьте, цитьте,“ — заспокоює суддя, — „підете сидіти ще сьогодні.

Дуже цікава книжка.

Банки мають урядників, які сидять у великих будівлях і пишуть у своїх книгах цифри, рахунки, кілька грошей прибуває, кілька відпливає. Банк приймає гроші від людей, орудує ними, дає на позички, стягає відсотки і капітал назад, виплачує членам банку процент від ощадностей і звертає, на жадання, вложений капітал. З книжок, які урядники пишуть, видять директори банку, яким шляхом банк розвивається.

Полководець, що творить армію, відбуває від часу до часу перегляд армії. Переглядає поодинокі сотні, курні, полки. Видить, котрі відділи добре вправляють, а котрі зле. Оглядає одяги і зброю і дістає ясний образ, що його армія варта.

Кожний нарід є і банком, і армією, він розвиває силу свого майна, а також силу свого духа і тіла. Нарід стоїть між другими народами і збирає його охота дорівняти силі своїх сусідів.

Історик, що пише книжку про свій нарід, дає перегляд зробленої роботи в тім народі. Він описує, що сталося, яка була добра, а яка була зла робота. Його книжка є звітом з роботи народу. Українці живуть в Канаді від 1890 р. Початки їх роботи на прерії були лише переказувані устами людей, а коли пізніше появилися українські часописи, від тоді можна було читати короткі печатані звіти з роботи.

В році 1927, в тім році, коли Канада обходила свято шістьдесятьлітньої Конфедерації, це є злуки своїх сил в одну силу, та робила перегляд з поступу у

своєї суцільній державі, появилася у Вінніпегу друком українська книжка, яка старається описати життя Українців в Канаді від самих початків української іміграції аж до нині, т. є. за 37 літ українського побуту на землях Канади, від океану до океану. Книжка ця описує в легкім і свобіднім топі, неначе при вечері, в розмові з добрими приятелями, про ті громадки Українців, що напливали до Канади і організували своє громадянське життя передовсім в церкві. Автор книжки не нападає на нікого, не ганить, щоби справити комусь біль, не докоряє, щоби когось понизити, але оповідає і описує життя, як воно плило, просто, чи криво, і для того так приємно читати цю книжку. Автор пережив много з тих подій, що їх описує, і його опис, хоч начеркнений звичайними, не вишуканими, не високопарними словами, займає читача, бо він бачить, перед собою дійсне життя на фільмі. А це життя — то вічна блуканина, яка походить від того, що Українці тужать за своєю організацією, а не знають, як її робити, хотять мати своїх провідників, а попадають на злих, хотять почути слово заохоти, а не знають, хто може добре слово сказати — і цю тугу наших щирих, але замало грамотних людей вихісновують різні одиниці. Ці одиниці в погоні за хлібом насущним, або якоюсь нагородою, або похвалою: „гуд бой”, розбивають Українців, творять роздор і ненавист.

Коли читається цю книжку, то маєть-ся вражіння постійної бурі і гудіння віт-

ру, що жене хмарами і хитає філями, які метають українським човном на всі боки. І ця буря слів і думок є постійно і ще довго тревати буде, — а вона така жахлива, що читач дивується, як її витримує українське судно на чужині, бо здається, що жаден нарід в Канаді такої бурі не переживає. Німці нпр. в Канаді видають шість часописів, мають різні церковні громади, але не ведуть між собою таких сварок, як Українці. Взагалі не ведуть між собою ніяких лайок і сварок та не нападають на себе, бо вони знають, що така робота шкодить їх загальним справам. Та цього на превеликий жаль не знають Українці; ті Українці, які пападають чомусь на немилу ім українську грско-католицьку організа-

ЦЕРКОВ СВ. ЕВХАРИСТІЇ В ТОЛСТОП, МАН.
Побудована замість церкви, яка згоріла вночі з 6-го на 7-го лютого 1927 р. Посвячення нової церкви відбув о. П. Божик дня 2-го вересня 1928.

цію, яка виплекала цілий ряд свідомих світських і духовних одиниць, чим доказала високу українську щирість і духове виховання мас. Автор описує, як українська іміграція розбивалася на гурти, та як постійно себе ослаблювала. З річового опису виходить, що велика частина світської інтелігенції не зрівноважена і потребує ще много, а много досвіду, щоби зрозуміла свою величезну відвічальність, коли свій час і свою енергію вичерпує сектанськими справами, коли бавиться священиками і церквою неначе жовнірами з паперу і свиставкою. Передше бавилися селяни в „консисторію”. Було це коло року 1904, а двацять літ пізніше бавляться в „консисторію” світські інтелігенти, неначе би не було іншої, необхідної роботи. Підучують навіть до сектярської боротьби молодіж, щоби огонь релігійної незгоди підкласти під спокійні хати. Від тої забави

приходить в Канаді ненависть, сварка, процеси, страта гроша. Ця забава легша однак, як наука, як промисл, як торговля, як рільництво, як політична, промислова, торговельна організація.

Українцям бракує організаційної солідарности і треба вжити всіх способів, щоби цю убийчу хибу усунути. Релігійні секти не були ніколи способом, щоби скріпити народну солідарність, піднести його політичну, або економічну силу.

Автор кладе вагу на розвій економічних організацій і висказує свій жаль, що і на тим полі Українці діляться і ослаблюються. Бідний нарід не може стати свобідним, а сварливий нарід не може стати багатим.

Автор поділив книжку на 99 розділів і окрасив її 35 образками, що разом обнимають 340 сторін великої вісімки. Розповів про православних, які розпадаються на Платонівців, Филипівців, Свистунівців і Байдужних. Розповів про греко-католиків, яких організація є ясна, а які, як найбільша фермерська і робітнича („трудова”) група, найбільше наражені на напади англійських сект, — як пресвітеріанської, лютеранської, баптистської, суботничої, англіканської, байбелницької які мають декуди уже свої гурти, зорганізовані серед Українців, і дальше провадять свою роботу, щоби розбити українську іміграцію на дрібні части і розібрати „інтелігентних” і „неінтелігентних” Українців між себе у свої організації. Хто хоче познакомитися з вартостю тих груп, знайде в тій книжці цікаві пояснення.

Декотрі уступи читаються, як повість. Живо написаний розділ під заголовком „Арбака”, де змальовано, до чого доводить церковна сварка в громаді, до чого доводить засліплена лють, щоби на своїм поставити і щоби церков так виглядала, як загонистий організатор хоче, а не так, як вона повинна бути.

Гарно представляється розділ про Народні Доми, як вони організуються, але як многі з них всіх розсварують і дезорганізують, через що люди стають подраженні, розгнівані і розеднані. Дуже цікавий уступ про російських єпископів, які процесувалися за українських імгрантів, щоби мати владу і панувати над ними, як виклинали себе взаємно і як оден другого заслав до арешту на оден місяць.

Незвичайно цікавий також уступ про

„Проходимців”, яких зображено, як вони блукають по Канаді і розносять бакцилі сварки всіх зі всіма. З дотепом і розумінням справи начеркнув автор розділ „Два спеціальні типи”. Цей уступ повний природного гумору про двох українських редакторів, що дістали образования в Канаді і представляють два відмінні типи української інтелігенції канадійського хову.

З поміж всіх дивних подій і людей лишається в пам'яті читача духовний Петро Довгейко, православний парох в Алберті, який в релігійній дебаті про засади правдивої православної віри переконав упертих православних сектантів в цей спосіб, що витягнув кіл з плота, розмахнув на них і гошив за ними по о-

ЦЕРКОВНИЙ КОМІТЕТ В ТОЛСТОУ, МАІ.
З ліва до права читача: — Гринько Полос, Микола Мандайі, Дмитро Козак. Цей комітет виратував церков спесою витреналістю з рук сектантів.
Світлина 2. IX. 1928 р.

бійстю церковнім, аж доки всі не повтікали. Побідив їх тим доказом і переконав, бо перестали опісля ставити йому опір в дебатах.

Книжка повна нечуваних пригод, які здавалися неможливі, а прецінь відбулися. Велике вражіння робить цілий ряд єпископів і патріархів, які виступають в тій книжці, як високі достойники церковні, які після невдалої ролі продають часописи по улицях Вінніпегу, опиняються в домах для божевільних, або поповнюють самовбивство. Йдуть судові процеси за обряд на тисячі доларів, горять церкви. Автор описує ті неймовірні події в такий спосіб, що вони не разять читача мимо того, що такі болючі. Ратує читачів в цей спосіб, що подає дорогу, якою треба йти, дає ради і вказівки, як має український нарід в Канаді поступати, як мають заховуватися Буковинці і Галичани та Українці з Великої України, щоби церковна організація збільшила їх сили, а не розбивала. В

тих вказівках лежить велика вартість тої книжки. Автор задав собі труду зібрати много, много фактів, що було добре і що було зле, щоби читач бачив український нарід на іміграції в Канаді, як в зеркалі. Автор подав ради, як дальше провадити церковну організацію, яка тримає нарід разом, щоби цей нарід збільшив свою силу для відпорности серед чужих, щоби мав свою власну силу і свою честь.

Книжка ця, це перегляд майна, доходів і видатків. Це перегляд армії, опис вояків і старшин, — це перегляд українських полків, що виступають тут на чужій прерії до бою, яким є життя. Ця армія бе себе в середині, провадить домашні війни, а забуває на противників довкола. В радах лежить неоцінена вартість цього твору, який виказує хиби в „народній роботі”.

Заголовок книжки є: „**Церков Українців в Канаді**”. Автор назвав її в підзаголовку скромно „Причинками до історії церковного життя”, чим хоче сказати, щоби інші також описали то, що перживали в Канаді.

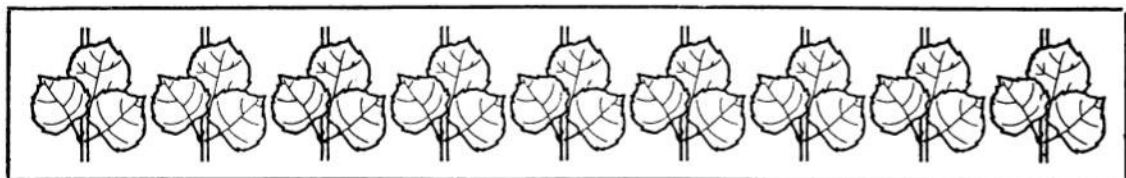
Під цю пору це є одинока книжка, яка може інформувати про Канаду кожного, хто цим інтересується, як організували і як розбивали себе Українці на чужині, серед висококультурних народів. „Паперовий крик”, як автор на однім місці говорить, приголомшує кожного приїзжого Українця, скоро приїде до Канади. Крикуни наповняють Канаду вереском про свою силу а народу не видно, бо він не має часу на пустий вереск, він журиться життям, він працює і щадить, цінить роботу і спокій. Від пустого крику він байдужніе на свої власні справи і тратить віру в інтелігенцію.

Кожий Українець повинен прочитати цю книжку, щоби знати, з ким він має в Канаді до діла. Для того автор книжки о. Івантелеймон Божик, священник у Вінніпегу, пише на першій листі книжки до всіх Українців в Канаді: „Глядіть на мнувшину, щоби будучність зробити лучшою”. „Читайте книжку, кінчіть сварки і беріться до дійсної роботи” — така основа цього твору.

Книжка брошурована коштує \$1.00, а оправлена \$1.50. Дістати її можна у автора, який при кінці книжки подає свою адресу: — Rev. P. Bozyk, 73 Disraeli Str., Winnipeg, Man., Canada.

Торонто, Онт., Канада. Дня 4. вересня, 1928.

А. С.

Запомогове Братство св. Николая у Вінніпегу.

Між многими духовними й просвітними інституціями в Канаді канадійських Українців, виступає на перше місце Запо-

смертне впливають зі вступного, з п'ятьдесять центів в місяць, які платить кожний член, з базарів, пікніків і забав, всту-

МИХАЙЛО І МАРІЯ ПРАЦЬКІВ

З дому Коствів, з повіту гусятинського, з села Гадинківці, приїхали до Канади 1901 р. Мають п'ять синів і одну дочку, 26 внуків і одного правнука. Дня 2-го червня 1928 р. обходили 50-літню річницю свого вінчання „Золотим Шлюбом“.

могове Братство св. Николая у Вінніпегу. Братство має завдання нести грошеву поміч своїм членам у хвилях слабости, а також дає посмертну запомогу. Фонди, з яких іде грошева поміч у слабости і по-

нна вкладка виносить від одного доляра до трох долярів, залежить від літ члена, який вписується до Брацтва; а приймається члена чи члениню від 16 до 45 літ. За тих п'ятьдесять центів вкладки,

які член вкладає до головної каси кожного місяця, член в часі слабости дістає від Товариства на тиждень п'ять долярів запомоги, а посмертного від сто п'ятьдесять долярів до триста долярів. Це залежить від того, як довго член належав до Товариства.

Крім комітету, який складається з предсідника, його заступника, рекордového і фінансового писара, скарбника та контролорів, Товариство має ще так званих „Опікунів“. Опікуни мають свої в місті околиці, а коли ослабне член, то хтось з його знакомих, чи він самий має віднести до опікуна й розповісти про свій стан здоровля. Лікар ствердить слабість (можна також відразу удатися до лікаря) і від цієї хвили слабий має право на одержання запомоги. Товариство має свого власного лікаря, яким від кількох літ є Борислав Дима, що урядує в домі на розі улиць Селкірка і Мікгрегора.

Крім запомоги в часі слабости й посмертного Товариство дає після умірковання й всестороннього обдумання грошеву поміч на церкви, Рідні Школи й інші інституції. Товариство дало княжий дар в сумі **тисячу долярів** на будову Інституту Просвіти у Вінніпегу. Того рода жертви воно бере з розмету, які розложує на поодинокого свого члена. Цього року Товариство числить 2,500 членів і має кілька філій у Вінніпегу і поза Вінніпегом, а стан грошевий вносить около **п'ятьдесять тисяч долярів**.

Товариство свого дому не має, а відбуває квартальні і головні збори в Інституті Просвіти на розі улиць Арлінгтона і

Прічарда. Гроші лежать у банку, а всякі ухвали, які час від часу западають, стають правосильними після голосовання більшости членів. Фінансові книжки і ухвали на зборах записуються точно у книги Товариства.

Товариство приймає тільки здорових членів, після лікарського оречення, але член мусить бути доброї слави, греко-католиком, поручений двома членами. Такі інформації вимагаються тільки від чоловіка незнакомого, а знакомі люди, знані ширшому кругови місцевого громадянства не потребують перед зарядом жадної поруки.

Головні збори відбуваються один раз в рік, або після загальної потреби Товариства. Їх проголошує голова Товариства через часопис й картки.

Поминальне Богослуження в церкві св. Володимира і Ольги по померших членах, а по Богослуженню слідує спільний обід, на яким промовці заохочують до вписання в члени та підносять вагу і заслуги Товариства.

Товариство засноване 1905 р., а головними організаторами були священник Матей Гура, Николай Гладкий і Василь Сліпець. Є це найстарше запомогове Товариство в Канаді, яке всюди має добру славу. Канцелярія Товариства знаходиться в салі Рідної Школи під числом 585 Стеля улиці. В році 1928 головою Товариства був Жаровський, його заступником Завідовський, скарбником Ділай, фінансовим писаром Зборовський, а рекордовим Яцик.

П. Б.

ОПАНАС ОКРІП КАЖЕ:

Оптиміст, це чоловік, що пробуджується тоді, коли промовець каже: „Ще одно слово і я кінчу.“

Кажете, що жінчини вміють ліпше вибирати кандидатів? Подивіться лише, за що вони віддаються!

Чоловік вічно мучиться. Коли вже застарий до любови — дістає ревматизм.

Замітка для туристів в Італії: Як поба-

чите, що Мусоліні говорить самий до себе, то знайте, що це наради кабінету.

Много жєнщин вміє держати тайну в постійнім русі.

Чим менше деякі люде мають щось сказати, тим більше говорять.

Чоловік не знає, що то є щастя, аж доки не ожєниться — але то вже запізно.

З хрестин і празника.

Підіймається за столом Матей Пуньк і каже до гостей:

„Рахувати уже випилисьмо за здоровля куми і кума і за те, що в колісці, а тепер, коли йде мова про народну роботу, то я до цього перший. Кум Партемії до мене ніби пють, що я не є патріотом, бо в цій околиці нема патріотичного руху. Рух тут був, але то так було. А ви поридні і чесні гості слухайте, як хочете.

Як лиш Сіпіяр нас сюди привіз, то я тут був перший. Як уже був свій хліб і сіль, то я кинувся як опарений організувати тут Народний Дім і церков, таку церков, як в Галиції. Не таку ніби велику, як я видів у Чорткові, бо нас тут мало, але таку, що ніби мала бути такої віри, як церков у Чорткові. Всього було гаразд. Призбирали троха центів, — 700 дол. і дошки були. Навозили дерева і стали будувати Дім Божий, і вже зруб зложили до вікон. Але їду я одного разу з міста з Кумом Пантелеєм і, як звичайно зайшло нам за політику. Я кажу, що консервати добрі, а кум кажуть, що ліберали і так слово по слові до кінця.

А кум, ні дві ані три, кажуть до мене мовчи, бо ти простий хлоп і т. д. І по сім ми таки добре один одного згепали. Та це булаби, як той каже, байка. Але кум, вибачте за слово, таки трохи свиня, найса пріч каже, як гукнуть на решті, тай кажуть до мене:

„Таж твоя жінка слинить червоний папір і лице ним собі малює, аби була червона”.

Правда, ніхто цієї образи нечув, бо ми лише оба їхали, але для мене було таки забогато.

Від того часу я ся злостив і став агітувати проти церкви. Спинив я всю роботу при церкві, як самі видите і вже сім років ніхто ані патики не кине до зачатих стінів — і кажу вам, що таки цер-

кви тут не буде за жадні троші, бо не варта, коли люди не знають пошанувати такого патріота, як я”.

Пунькова жінка, що сиділа по другім кінці стола, нахилилася до куми Горпини і в пів голос сказала до неї:

„Так, так. Таки не варта для таких людей, як тут у нас, робити церков. Я, чуєте, ніколи червоним папером лица собі не натирала, але то так люди говорять’.

Була хвилева перерва. Потім пили по одній чарці, відтак по другій і по третій. Ніхто з гостей не сказав, що церковна справа не повинна терпіти на тім, коли хто кому особисто докоряє. Всі мовчали і були тої думки, що Пуньк має слушність.

* * *

В Гаврила Хруща на празнику не так було. Як вихилили гості по пятнайцять чарок самогонки і коли прийшла мова за церков, то Петро Запотічний сказав:

„Уже два роки нога моя не була в церкві і не буде; на єпископа ані цента не дам, бо не варта. Якось то одного разу стаю в церкві і говорю „Вірую”, а якийсь чоловік, з іншої кольонії, — може знаєте його, що був за кума тому пять літ у Івана Гончара, такий низький, невеликий, з носом на бік, — як зглотилися люди, став мені на ногу, аж пальці хруснули.

І кажіть самі, який це порядок? Як би лучший Єпископ і священники, то такого безправства не булоб, і ходи до церкви! Ніколи цього не буде, най знають люди, хто я є, що як накого завозьмуся, то й сам цар Соломон не випросить”.

Тільки що Запотічний своє скінчив, зараз відозвався Петро Гнатюк від порога, що був припертий коло одвірка й смакував люльку: „Так, так, таки правду кажете, куме Запотічний. Мене та кож одного разу штуркнув хтось лік-

тем в церкві, як ішли до мировання і від того часу не даю на церков ані одного centa через безправство. Найби так я був священником, то кажу вам, що в мене би люди в решеті гуляли, а не штовхалибися при мированню, або на пальці ставали”.

„Тай ще й це вам скажу, що така церков як наша таки не добра, бо що ми це за така церков? Епископ ксьондзи святить а його папа. То повинно бути так, щоби ми, рахувати громада, самі собі святили і ксьондза і біскупа і папу, а тоді було би як пан Біг приказав. Ось так, як ось тут зійшлися, тай би собі посвятили кого рахувати потрібно. А то якесь свячення біскупами повідумували, та ще й якихось там шкіл вима-

гають від ксьондзів та біскупа, й незна-ти нащо цього. А во я лише троха знаю чорне на білім, та що ми рахувати хибує, хіба не їм, як і ті вчені, або не по дару Богожо?”

„Так, так” — притакнула кума Феська, що сиділа кінець стола й великими очима дивилася на бесідника.

На годиннику вибила друга година по півночі. Вихилив Петро Зарічний ще одну порцію, похилився в кут і захропів, а Гнатюк приступив до стола до свіжих гижок, що газдиня покляла гостям, щоби їли.

В Саскачевані, серпень 1928.

Н. К. гість з хрестин.

ЯК ЖИД СКРИВДИВ КОБИЛУ.

Жид віддав сина до рабіна учитися на рабіна і по трьох літах приїхав побачити, як син учився; а цей учився так, що аж здурів. Жид каже до сина:

„Ну, як ти ще не рабіном, а вже ти здурів, що-ж буде, як ти станеш рабіном?” — і забрав сина домів. За якийсь час, купив синові клячу за три ринські таку, що від вітру падала і віз за пять ринських, що колеса ходили, „як до Кривча дорога” — і післав сина купувати яйці на друге село. За селом кобила ніяк не хотіла йти, але жидок на це не зважав: бив її, куда попало. Коли й це не помогло, тоді випряг кобилу і привязав за возом, а сам взяв за дишель і тягне віз та каже до кобили:

„На, абись знала, якись не хотіла їхати, то йди пішки!”

РОЗБИТІ НАДІ.

— Я веж мав стати мільонером, але поступ зруйнував мене.

— Як то?

— Мій бос вставив залізну касу.

ТОЧНИЙ.

— Що сталося з Майком?

— Втопився, бідака.

— Та-ж він вмів знаменито плавати?

— Так, він пливав вісім годин, але він належав до юнії.

НАУКА ПРО ЗВІРЯТА.

Обжалованого питали в суді, длячого він побив свого знакомого.

„Прошу, пане суддя, він назвав мене носорогом.”

„Ов! Носорогом, що? Колиж це сталося?”

„О, буде вже зо три роки тому, пане суддя.”

„Три роки тому! Чомуж ви чекали аж до цього року, щоби з ним розправитися?”

„Та це тому, пане суддя, що цього року я перший раз побачив, як носоріг виглядає.”

БЕЗПЕРЕЧНО.

Мішух: — Токажете, що ваші дві курки перестали нестися?

Сусід: — Так, перестали, і то раз на все.

Мішух: — Ов! Чомуж то?

Сусід: — Ми зіли їх!

ГОСПОДАР І СЛУГА.

„Іване, я хто сталося, що фіртка забила порося?”

„Ось так, прошу вас, як би приміром я був фіртка, а ви порося, я би на вас упав, ви би квікнули і по всьому.”

Господар: — „Овва, то я аби був порося, а ти фіртка?”

„Так, прошу вас”, — відказав слуга.

Успішне Молочарство.

Між Українцями молочне хазяйство зростає поволи, але певно. Цей зріст найбільше видно по тим, що збільшилося число господарів, котрі зачинають займатись ним, але також зросло число коров, які доїться, щоби продати від них набіл. В численних случаях успіх надзвичайно похвальний. Є такі добрі успіхи, що заслугоють бути взірцями для інших народів. Але пересічний успіх молочного хазяйства між Українцями під виглядом доходів, має величезне поле до поліпшення.

Уваги, які тут подам, стануть в пригоді господарам, які схотять молочарством збільшити свої доходи з господарювання.

Корови.

Корови є одним з найважливіших чинників успішного молочарства. Очевидно, що без коров молочне хазяйство було би дуже не значне тому, що інші молокодаїні звірята дають багато менше молока, чим корови. Тому то можна спокійно прийняти, що успіх, або поплатність молочарства залежить від того, скільки молока дає поодинокі корова та, чи молочність корови збільшається, чи зменшається.

Як поліпшати корови.

В давнину корова, мабуть, давала молока достаточо щоби вигодувати своє теля. Завдяки старанням людей молочність коров значно збільшилася, так що тепер не є рідкістю, що одна корова може вигодувати п'ятеро, або шестеро телят.

Поліпшати корови можна при допомозі паровання і вибору. При парованню треба вживати таких самців, які походять з молокодаїних стад. Такі стада ціниться тільки тоді, коли даний самець

походить з чистої раси, або чистої крові. Раси худоби поліпшувано протягом кількох десятків, або соток літ. Молокодаїність поправлялася і перейшла в постійну прикмету. Є багато примірів, де завдяки самцеві чистої крові молочного типу молочність доньки-корови була два рази більше, чим молочність матери-корови; а молочність внуки-корови була три і пів рази більшою, чим молочність бабки-корови. Є приміри, де завдяки самцям чистої крові видатність пересічної корови в череді побільшено з 4,000 фунтів молока річно на 11,000 фунтів річно в протязі дев'яти років. Хто послугується нерасовими самцями, не може сподіватись великого та скорого побільшення дійности коров. Конечно треба вживати тільки самців чистої крові і молочного типу, щоби одержати молочні корови.

З помежи коров треба вибирати найліпші молочниці. Це можна робити при допомозі вибору на око, коли звертається увагу на форму, або будову коров. В будові дивляться за тим, щоби корова була велика, костиста, з широко розположеними клубами, в передних лопатках, звернуто догору, щоби було вузька, шия тонка і середньо довга. Молочна система, це є вимя, дійки і молочні жили, щоби були як найліпше розвинені. Ті вказівки не є точні, але можна й ними послугуватись.

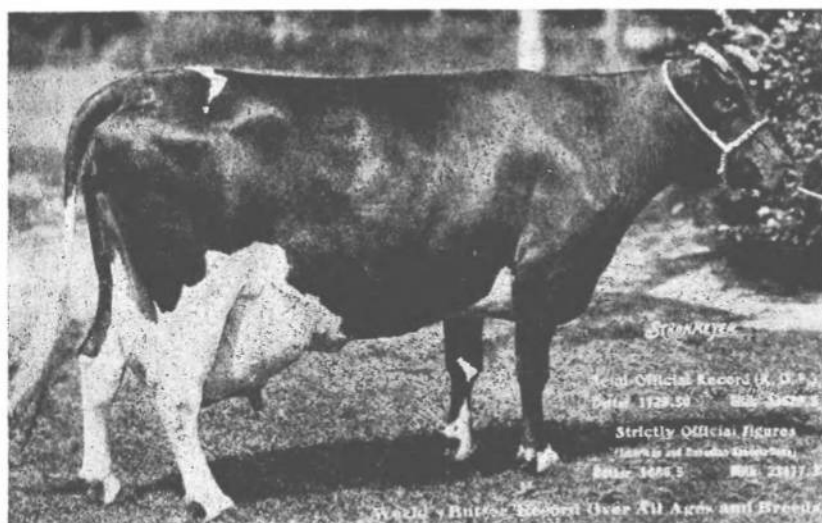
Другий спосіб є вибирати корови після їх осягів, що означає після подою молока від поодинокі корови. Це робиться в цей спосіб, що молоко від кожної корови з окрема важиться щоби дня, або раз на тиждень, або щоби десятий день. Вагу молока записується. Також раз на місяць, або раз на шість тижнів береться зразок молока від кожної корови і випробується при допомозі прийнятого способу, щоби довідатись про якість того мо-

лока. Цими часами найбільшу увагу звертається на відсоток товщу в молоці. Коли скількість видоеного молока є відомою а також процентова скількість товщу, можна з невеликим трудом вирахувати скількість масла, яке дає корова з окрема. Коли видайність в маслі відома, можна означити найліпшу або найгіршу корову. Найліпшу корову варта ліпше доглянути і як є телички від неї — варта їх плекати і тримати для дорібку. Найгіршу корову можна зарізати, або продати на заріз.

Оцінка при допомозі осягів забирає ча-

Найліпші способи поліпшення коров є при допомозі чисто кровних самців й добирання молочниць після осягів, це є після видатности в товщу, чи там маслі.

Завдяки мудрому ховови худоби є на світі корови, котрі видають кільканацять тисяч фунтів молока на рік. В Канаді є корова, котра видала 33,477 фунтів молока в протязі одного року. В тім молоці було 1,686 фунтів товщу. Корова ця називається: „Де Кол Плюс Сегіс Діксі“. — Коли порахуємо на баньки сметани, то побачимо, що ця корова видала від 105 до 112 пяти-гальонових баньок

КОРОВА РАСИ ГОЛСТЕПН, НАЗИВАЄТЬСЯ ДЕ КОЛ ПЛЮС СЕГІС ДІКСІ.
Ця корова дала найбільше масла у світі т. є 16,355 фунтів, а молока 33,477 фунтів в протязі одного року.

су і роботи, але вона є певною і більше точною. Тут мається чорне на білім. Записки, які робилось в протязі доення коров є певні. Після них можна безпечно вирішити якість корови. При осуді на око одна особа може уважати одну корову за ліпшу, а друга особа за гіршу.

Завдяки виборови можна тримати менше штук, але отримувати таку саму або й більшу скількість набілу. Коло меньшого числа коров меньше роботи, бо меньше число вимагає меньшого приміщення і меньше коров потребує меньше корму. Коли корови не поліпшаться парованням та добором, — збільшення набілу осягається збільшенням числа коров. Це не є все оправданим, а часто є навіть некорисним.

сметани за один рік. Не багато є таких коров, а всеж таки вигідніше тримати три, або чотири добрих коров, чим череду з 15 або 20 коров і мати стільки само, або й менше набілу. В інтересі поодиноких господарів є старатись і поліпшати свої корови. Це також є в інтересі краю і околиці, щоб там находились як найліпші молочниці. Тому господарські організації між Українцями моглиби взятись до поліпшення коров в околицях, які надаються на молочарство.

Окрім вроджених пркмет, які мають вплив на скількість молока, або набілу, корм є дуже важний чинник. Невідповідний корм часто може загирити найліпшу корову. Недогодовані молоді теля-

та не можуть вирости. Тільні корови, годовані невідповідно приводять малі та не здорові, або хирляві телята. Тому треба пильнувати, щоб корови і телята мали як найдобріший корм, коли хочеться мати найбільший хосен з них.

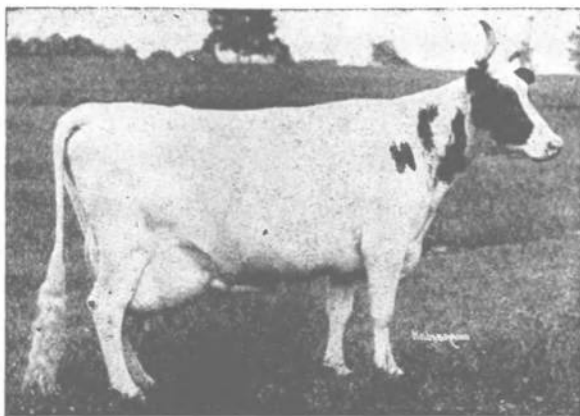
Годівля Телят.

Найважливіший час у телят є перший рік їх життя. Коли занедбається першого року, трудно сподіватися з них першоклясних коров. Їх треба припильнувати в протягу першого року.

По народженнюся теля можна оставити з коровою через два, три або й чотири дні. Це є здорово для корови і для те-

пше для теляти, як би воно пило увесь час молоко, з якого не збирається сметани, але це не економічно, бо сметана має грошеву вартість, часом більшу, чим теля. Тому більшість господарів старається напувати теля зібраним молоком. Досвід на досвідних фармах показує, що молоко, з якого зібралось сметану, має майже таку саму вартість для телят, як і звичайне молоко. Молоко без сметани є з економічного боку багато вигіднішим, бо є значно дешевшим. Замість сметанового товщу подається телятам інші товщі, які є дешевші.

Зміну наповання телят збираним молоком робиться поступенно. З початком

КОРОВА РАСИ ЕЙРШАВР.

ляти. Теля має нагоду ссати перше молоко від своєї мами. Це молоко називаємо кулястрою. Кулястра має в собі певні складники, які сприяють травленню теляти. Телята, котрі не мали нагоди споживати кулястри, як були малими, підлягають в пізнішім віці багатьом слабостям.

В протягу перших двох тижнів теля повинно пити моло, з якого не зібралось сметани. Таке молоко має в собі складники, потрібні для його росту.

Досвід вказує, що найвідповідніша кількість молока для малих телят є один фунт молока на вісім фунтів його живої ваги. Коли теля важить 72 фунти, йому належиться девять фунтів молока на день. Коли теля важить 80 фунтів, йому — належиться десять фунтів молока денно. Десять фунтів молока дає один гальон на міру. Було би найлі-

третього тижня можна зачинати зміну напою теляти. Цю зміну робиться так, що денно зменшується скількість звичайного молока о один фунт, а на його місце доливають один фунт збираного молока, це є молоко, від якого відділено або зібрано сметану. На другий день молоко зменшується о два фунти, за те доливається збираного молока два фунти. Так зменшується повне молоко а доливається збираного молока що раз більше, аж доки не переведеться теля на само збиране молоко.

Товщ, якого нема в такім молоці, дається у формі завару. Завар пригтовляється в цей спосіб:

Відважується 1 фунт меленого лену.

2. фунти переситкованой, кукурудзяной муки.

2 фунти вівсяной муки, з якої висіяно лущпу.

Ці три сорти муки вимішується і доливається води так, щоби мішанка була середньо рідка. По цім це все вариться, поки не закипить. Як завар закипів, його ставляють в тихім місци, на одну добу, щоб вистиг. Коли годують телят, то зачинають з того, що на одно теля дають одну чайну ложечку цього завару. Його досипають до порції молока. Звичайно одно теля не повинно мати більше, як пів фунта одного завару на день.

Крім напою та завару теля повинно мати нагоду пастись, або їсти що найліпше сіно. В додаток до вище згаданих родів корму, теля повинно мати і зерно. Зернові мішанки, відповідні для телят є слідуєчі. Части подамо до відваження на вазі:

Мішанка А.

1. Вівса 4. части.

Пшеничного грису 2 части.

Осібнo сіна з люцерни, або конюшини, до схочу.

Мішанка Б.

2. Вівса 4 части.

Пшеничного грису 2 части,

Макуха 1 часть,

Осібнo сіна ред топ, або звичайного.

Зерно і сіно можна давати телятам так скоро, як вони їстимуть їх.

При плеканню телят треба памятати:

1.—Посудини, з яких телята їдять, або пють, мусять бути як найчистіші, бо з нечистих посудин, корит, тощо, телята часто дістають жолудкові слабости.

2.—Зміну корму треба робити поступенно, щоб шлунок телят призвичаївся до нового корму.

3.—Годувати треба правильно. В протязі перших двох тижнів можна годувати три рази на день. Пізніше вистарчить два рази.

4. — Літом треба телята тримати на таких пасовисках, деб вони змогли ховатись в холодок від спеки та напасних насікомих.

5.—Коли тримається їх в стайні, вони ліпше люблять бути в засіках, чим у стійлах. В таких засіках треба стелити сухою соломною або сіном. Підстілку треба міняти з часта, щоб було всегда сухо.

6.—З телятами треба обходитись лагідно, не бити їх і не тровити собаками. — Тоді можуть рости і розвиватись в спокою та вигоді.

Ялівки.

Годівля та догляд ялівок не є такою вибагливою, як телят, а всеж не добре занедбувати їх. Коли мають шість місяців можуть вони пастись самі, або з іншою худобою. Коли пасовиско добре, все що їм треба, це є вода та сіль. На час непогоди — потрібний для них захист. Коли держиться їх в стайні, то корм повинен бути доброї якости, аби вони не голодували і могли рости.

Досвід показує, що ялівки можна парувати, коли вони мають двацять місяців, бо тоді вони посідають відповідний зріст і силу, щоби подолати обовязкам матери. В протязу половини часу тільности звичайна годівля вистарчає. В другій половині часу так доросла корова як і первістка мусить одержати як найліпший корм. В такий час тіло матери має великі обовязки. Молоде росте найбільше, а спожитий корм мусить достарчити всіх потрібних складників. Коли корм за малий, або не відповідний, то молоде не буде природної величини.

Коли тільні корови добре годується в останних місяцях тільности, то вони по отеленню дають більше молока і ліпшої якости молоко. Були случаї, коли добра годівля тільних коров побільшила товщ в молоці о двацять відсотків, або й більше.

Отелини.

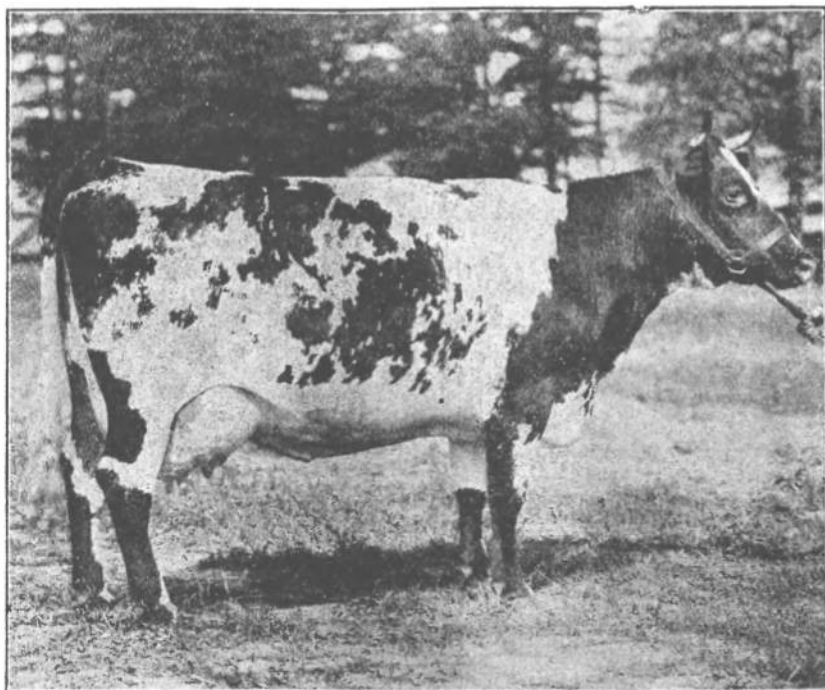
Перед отелинами старшої корови, чи первістки добре є лишати її саму в загороді чи в стайні, щоб вона не була привязана. На підлозі повинно бути достаточо сухої підстілки. Відносно її здоровля треба уважати, щоб вона не мала затвердження. Для цього треба дати корові розпушеного водою пшеничного грису. Коли нема грису, то треба дати епсомської або гльоберської соли. Для корови порція соли є один фунт. До цього додається одну унцію джиджеру. Теля, котре народилось, треба витерти сухим сіном, або сухим мішком і можна зіставити його з короною на два, три або й чотири дни. Чим довше його лишається при корові, тим тяжче відлучити його від неї. Це треба рішати після своєї гадки.

Коли корова счистилась, треба сполокати матицю бораксовим квасом замість карболевого або креолінового розчину.

Цим запобіжитья непередвидженим слабостям, яким по теляті корова часто підлягає.

В протязі перших двох тижнів по отеленню корови, не треба годувати її ячмінним чапом, тому, що він гріє. Можна давати чапу, але по двох тижнях, однак й тоді давати не багато.

ред зменшенням молока корова мусіла мати менше корму, чим її потрібно до її утримання. Таке зменшення могло наступити через спеку, комарі, бомки або мухи (завдяки яким повстають хроби вздовж хребта у худоби). Часом зменшення корму може наступити через це, що корова слаба і стратила апетит до

КОРОВА РАСИ ШОРТГОРН.

Дійні Корови.

Кожна істота споживає корм на це, щоб жити і витворювати, або якийсь продукт, або робочу силу. Дійні корови споживають корм, щоб жити і видавати молоко. Поділ корму є приблизно такий: Половина спожитого корму йде на утримання себе. Це є перше завдання корови. Коли ця потреба заспокоєна, тоді з решти корму твориться молоко. З цього виходить, що чим більше корова зість понад порцію утримання, тим більше можна сподіватись молока від неї.

Часом можна почути, як розповідають, що десь там і в когось там, відьма відбирає молоко від коров. Таке відбирання молока стається найбільше тому, що пе-

їди. В такому случаю вона зість тільки, аби вижити, а на більший витвір не стає вже корму. Найчастіше однак мабуть відбирають молоко коровам самі такі властители тим, що не дають їм достатньо їсти. Коли корові дасться добре їсти, то вона дасть молока. Дайте коровам добре їсти та пильуйте їх здоровля. Тоді до них відьми не приступлять.

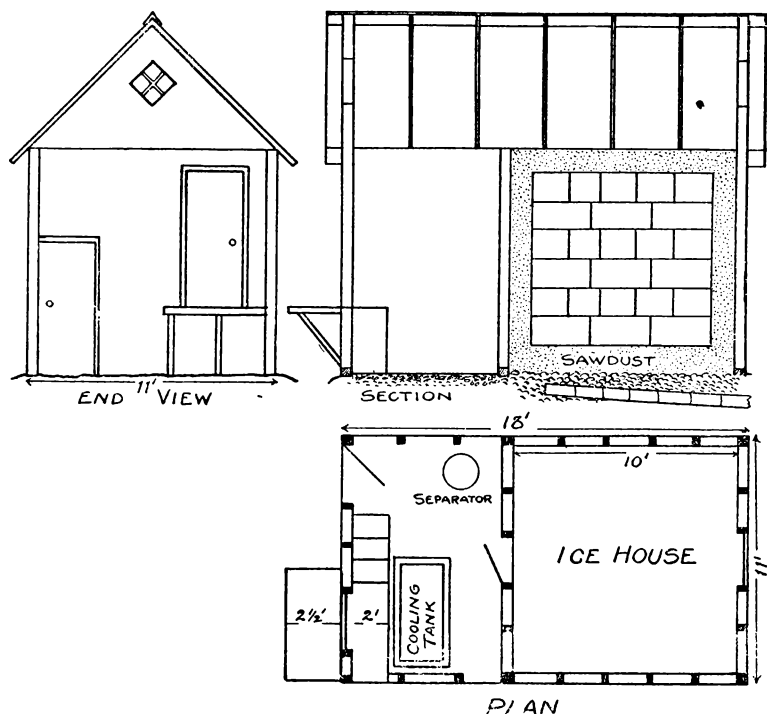
Корм пашний, зерновий і соковитий.— Пашного корму звичайно дають до сходу. Зернового корму дають один фунт на кожних три або чотири фунти молока. Соковитого дають від 30 до 40 фунтів на штуку денно. Годують звичайно рано й вечером. Сіно порадно давати доперва по доєнню тому, що при подаванню сіна повстає порох в стайни і осі-

дає на молоці. Інші роди корму не роблять великої різниці, коли їх дається, чи перед доєнням, чи підчас доєння, чи по доєнню.

В додаток до вище згаданих родів корму, дійним коровам треба соли і води. — Пересічно одна корова потребує 2 унції соли що дня. Дехто дає соли в двоякий спосіб, половину потрібної кількості в зерновій мішанці, а другу половину в чистій соли, щоб корови лизали. Інші знов

половину. Тому є поплатним давати дійним коровам води, як найбільше. Хто жалує їм води, тратить звичайно на тім сам.

Само собою розуміється, що зимою порою корови не можуть пити багато студеної води. В зимі треба загірті воду, щоб корови випили її як найбільше. Колиб воду не можна гріти, то зимою повинно мати воду в стайні, щоби постояла тут кілька годин і не була ледово

ЛЕДІВНЯ ТА ПЛЯН ЯК СКЛАДАЄТЬСЯ ЛІД.

стараються, щоб сіль була всегда перед коровами, аби вони могли вживати її, коли захочуть.

Вода є одним з найважливіших частий корму для дійних коров. Вона не тільки є потрібною для задоволення потреб тіла, але, ще є дуже важним чинником у продукції молока. Молоко має в собі поверх 80 проц. (вісімдесят відсотків) води. Ця кількість води мусить прийти в кормі. Коли води за мало, подій зменшується. Були случаи, коли завдяки браку води корови зменшали подій о половину. Коли зменшено кількість води о половину, то й подій зменшився о

студена. Загально можна сказати, що опал дровами або вугіллям є всегда дешевшим, чим опал кормом. Коли корови мусять пити студену воду, вони мусять загірті її своїм тілом заки зможуть спожиткувати в собі. А температура, або тепло тіла, тримається кормом, який споживається.

Для того, щоб корм не був задорогий, подаємо три роди практичних мішанок для дійних коров. Величину корови приймаємо на 1,200 фунтів ваги. Части трьох різних мішанок подаємо на вагу.

Мішанка А.

Дерти вівсяної — 5 частий.

Дерти ячмінної — 2 часті.

Грису пшеничного 2 часті.

Макуха — 2 часті.

Цей мішанки дається один фунт на кожних три або чотири фунти молока.

Сіна дається до схочу. Воно може бути звичайне дике сіно, або снопи зеленини. Пересічно це буде коло 22 фунтів на день для одної корови.

Мішанина Б.

Дерти вівсяної — 4 часті.

Дерти ячмінної — 3 часті.

Снопів вівсяних — 10 фунтів денно.

Сніп конюшини — 10 фунтів денно.

Мішанка В.

Дерти вівсяної — 5 часті.

Дерти ячмінної — 2 часті.

Макуха — 2 часті.

Снопів з вівса — 12 фунтів денно.

Квашениці (сайледж) — 35 до 40 ф. денно.

Вибір цих порцій залежить від господаря, чи може о них постаратися.

СТАЙНИ.

Стайні для коров повинні бути сухі, ясні і з подостатком свіжого воздуха, тому що у відповідніших стайнях худоба ліпше росте, а корови дають більше молока.

В Канаді повиннося будувати стайні так, щоб вони стояли причілками на північ і на полудне. Такий напрям не дає нагоду діставати багато соняшного світла, але за те стайні стоять так, що причілки стіни звернені до найстуденніших вітрів. Студені вітри, яких в Канаді не бракує, багато шкодять коровам. Завдяки їм температура в стайні скоро, або раптово змінється. Від цього корови частіше застуджуються. Колиж в стайні є за зимно, корови мусять зуживати більше корму на свое загірття.

Свіжий воздух в стайні є конечним. Його треба мати у відповідній кількості. Це найліпше осягається при помочі відповідного продуву. Потрібні є отвори в стайні для входу свіжого воздуха і виходу нечистого воздуха. Провійники (вентилятори) треба поставити так, щоб господар міг управільняти до певного степеня сам температуру в стайні. Коли на дворі за душно, провійники є однаково хосенні, як і тоді, коли на дворі за зимно.

В Північній Америці є дві системи провійників (вентиляторів), які є найбільше

відповідні. Вони є системи Рутефорда і системи Кінга.

Оба системи впрост противні собі. У Кінгових провійниках свіжий воздух входить три стопи від підлоги, підіймається до гори рурами з дощок і входить в стайню близько стелі. Нечистий воздух виходить через рури, умішені одну стопу від підлоги, які підіймаються до гори на верх даху стайні.

Після Рутефорда свіжий воздух входить в стайню отворами, які є близько підлоги. Нечистий воздух виходить через рури в стелі стайні, попроваджені на верх даху.

З цих двох способів Рутефордовий вживають більше, бо простіший і можливо що трохи дешевший.

Отвори на чистий і нечистий воздух мають бути відповідної величини. Після Рутефорда отвори робляться, щоб отвір на свіжий воздух був такого розміру, що на одну худобину припадає 15 квадратних цілів простору даного отвору. Отвори на нечистий воздух є два рази більші, чим на свіжий воздух, бо на кожну худобину має припадати 30 квадратних цілів простору.

Богато стаен, які мають наші люде, могоби бути більше вигідними і здоровішими, колиб вставити провійники. Не треба робити собі великих видатків. Вони можуть бути домашньої роботи. Весь видаток в грошах є дошки і цвяхи, а робота своя власна.

Щоб провійники робили службу, та щоб стайня була вигідною для худоби, треба щоб її розмір був відповідним. — На одну корову рахують від 550 до 600 кубічних стіп воздуха. Стеля вистарчить, коли буде 8 стіп від підлоги.

Світло в стайнях є дуже а дуже пожаданим. Це є найдешевший відказяч — (дезинфектат), це є лік, який забиває шкідливі бактерії. В стайні, де є достаточне світло корови є здоровші і приемніще там працювати. Звичайно числиться на чотири квадратні стопи шкла на одну корову. Це виглядає за багато, але коли зважимо, що в ясных стайнях тепліще, чим у темних і що темні стайні є нездорові то побачимо, що тих кілька шиб не є такий великий видаток. За те здоровля і видатність хороби будуть забезпечені.

Найліпші підлоги в стайнях є з цементу. З цього матеріялу вони є найтрив-

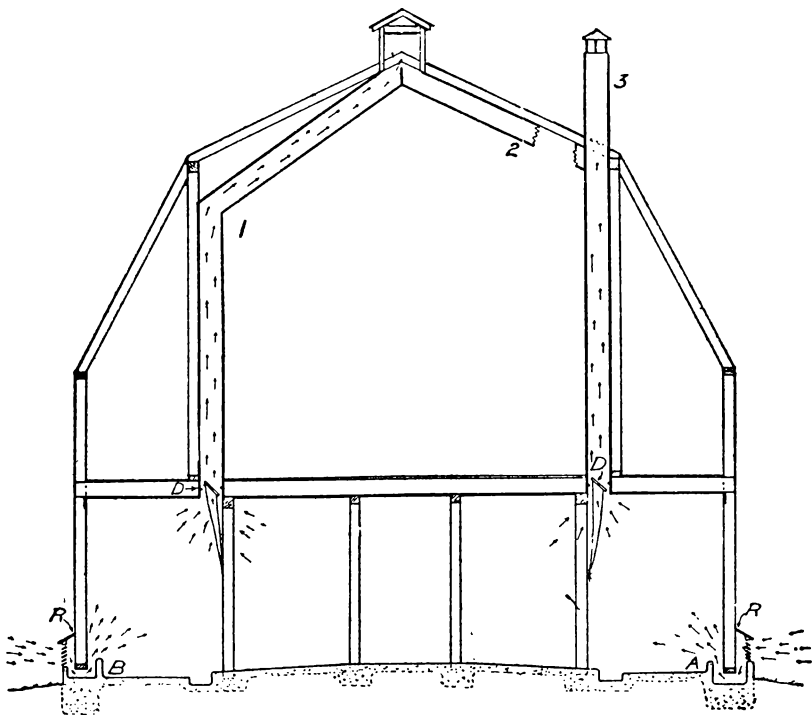
кіщі, як також і найбільше здорові. Цементові підлоги є часами за студені, але коли стелиться достаточо підстилки, яку з часта змінється, підлога стає менше холодно. Деякі господарі на верх цементової підлоги кладуть дво-цалеві дошки і в цей спосіб мають здоровну і теплу підлогу.

Захід коло набілу.

Набіл вимагає як найстараннішого та як найуважнішого заходу. Як набіл є

Начиння на молоко треба відповідно мити, щоб на нім не було ніякої нечистоти. Це робиться так:

Перше всего посудини, в яких був набіл, як молоко або сметана, треба виполокати теплою водою. Горячої, або кипучої води не можна вживати до цього, бо молоко може звурдитись і тоді треба зазнати багато клопоту заки це обмиється. Пополокані посудини миється в горячій воді. До цієї горячої води додається соди до миття. Мила не добре вжи-

ПОПЕРЕЧНИЙ ПРОРІЗ СТАЙНІ. ВЕНТИЛЯЦІЯ СИСТЕМИ РУТЕРФОРДА.

близько цибулі, — його буде чути цибулею. Як корова зість чеснокаку, — набіл буде чути часником. Та не тільки запахи впливають на якість набілу, але й чистота має вплив на них. Ось коротенькі вказівки, яких би треба притримуватись.

Корови треба чесати що дня. Перед доенням вимення і дійки треба витирати вогкою, чистою шматиною. Щоденне чесання триматиме корову в чистім стані. Витирання вогкою шматом позбирає порохи та бруд з вимени і з дійок, тож і порошок упаде менше в скопець з молоком.

вати дя цього, бо воно не миє добре. В цій воді з содою (Вашінг Павдер) миється всі часті, витираючи щіткою а не шматинкою. По цім все так помите, полочється кипучою водою і ставиться або на сонце, або над кухнею, щоб висохло.

Одні господарі продають молоко, другі можуть скорше збувати сметану. Треба старатись, щоб сметана була як найліпшої якости. Щоб мати сметану найліпшої якости, треба вживати добрий сепаратор (кружля) і остуджувати відділену сметану як найскорше. Сепаратор найкраще сповняє свою роботу, як відділює

молоко в температурі 90 до 100 степенів Фаренгайта. По відділенню сметани її треба як найскорше остудити до 50 степенів. Коли остудилось її до цієї температури треба її тримати при тій температурі, аж поки не відішлеться її до молочарні.

Коли збирається сметану, не треба зливати теплу зі студеною сметаною, бо в таким разі сметана скорше квасніє.

Належить також сметану часто відсилати, щоби не передержувати її у себе за довго.

К. С. Продан,

Референт в Міністерстві Рільництва
на провінцію Манітобу.

Вінніпег, Ман., Серпень, 1928.

Просьба.

(Лист з Рідного Краю до Канади, переложений в пісню. — Співати як пісню „А ти поїхав, мене понехав.”).

А ти в далекім тай чужім краю
Забави глядиш, гуляєш,
Твоєї жени, рідних діточок
Одним листом не згадаєш.

А на тобі одіж гарна й тепла там,
Сорочка добра, краватка,
Ми у хаті тут голодні мерзнем,
Не маємо хлібонька шматка.

Прийде веснонька, їмо лободу,
Збираєм з смертельним страхом,
Щоб, не дай Боже, не зустрінутись
З нелюдом, шандаром-ляхом.

Наша хатина похилилася,
Вітри по ній гуляють,
Осінні дощі, весняні сніги
Шпарами до неї стікають.

Загости мужу до своїх дітей,
Приїдь до рідної хати,
Забудем жаль наш, обітрем сльози,
Бурем тя щиро витати.

о. Ем. Красицький.

Кукскрік, Ман., 1928 р.

Видку весною маленькі птички
Щебечуть, скачуть, співають,
В моє зболіле, нещасне серце
Жаль і розпуку вливають.

Вийду я в поле, виджу, людоньки
Хрестяться Богу і сіють,
В осені хлібець, худібці пашню
Збирати мають надію.

А наша нивка лежить відлогом,
Її нікому зорати,
Нещасна доле, мої діточки,
Чим буду я вас годувати?

Ой мужу, батьку, чи не згадаєш,
Що й тобі прийде вмирати,
За наше горе, гіркії сльози
Рахунок Богу віддати?

Про злочин й кари.

(Замітки правника про Карний Закон в Європі, Англії, Канаді й Америці).

Карне право є переважно правом публичним, то значить, що воно має на цілі охорону публичного ладу і порядку, заключеного неправим або прямо злочинним діланням одиниці чи навіть гуртка людей. Право карне стоїть на сторожі цілоти держави і дбає про охорону життя і майна громадян і мешканців держави.

Але не кождий протизаконний вчинок є рівночасно й карним вчинком. Є такі протизаконні вчинки або „цивільні кривди”, до яких карний закон не відноситься, але які накладають на винувника обовязок до винагороди покривдженому шкоди, коли її хтось другому приміром через неувагу чи недбалість наніс. Тільки там, де чоловік міг згори предвидіти наслідки своєї недбалости і коли через таку недбалість чи неувагу наразив другого на втрату життя або здоровля, там побіч звороту матеріальної шкоди, він є відповідальний також перед карним судом за свій протизаконний вчинок чи занедбання, бо тоді публичний інтерес того вимагає, аби такий чоловік на другий раз більше уважав на те, що робить, та не нарушував публичного ладу, заподіваючи кривду другим людям.

У всіх цивілізованих краях протизаконні, карні вчинки ділить закон на два головні роди, а саме:

- 1) злочини,
- 2) Переступства (провини).

Злочин — це таке ділання або занехання, яке безпосередно або посередно за повною свідомістю злочинника так тяжко нарушує публичний лад і порядок,

що держава або суверенний народ береться до самооборони в інтересі цілоти держави або в інтересі береження життя, здоровля або майна своїх громадян і карає злочинника відповідно до степеня його віку і вини та відповідно до важности і поваги нарушеного права.

Є різні дефініції злочину, але отся дефініція, яку я тут подаю, найліпше відповідна і зрозуміла кождому. Чоловік, який поповнив злочин, мусить мати „лихий намір”. Він мусить бути свідомий лиха, яке тровить! в противнім случаю він за свій злочинний вчинок не відповідає. Тому не відповідають за злочин діти у віці низше 7 літ, а також особи дурноваті або цілком божевільні, котрі в хвилі поповнення злочину не мали свідомости свого діла і його наслідків.

Є ще й різні другі обмеження відповідальности за злочини нпр. стан повного, але несвідомого запиття, запоморочення наркотиками або стан великого нервозного потрясення в хвилі поповнення злочину, а також случаї конечної оборони перед нападом і т. п., але про ті справи годі тут довше розводитися. У всіх тих надзвичайних випадках винувник є або цілком свобідний від вини або досягає його менша кара.

Меншими провинами перед законом є т. зв. переступства і звичайні провини, які походять звичайно з неуваги або занедбання, а за яких поповнення закон назначає меншу кару ніж за злочини. Це приміром такі випадки, як коли хто через неуважну їзду автомобілем скалі-

чить або убі якусь особу, або через не увагу кого підстрілить, зранить і т. п.

В новітніх законах є правило, що карними вчинками можна уважати лиш такі вчинки, або занедбання, які сам закон виразно признає злочинами, переступствами, або провинами. Тому беззаконні діла, які не є описані в карних законах і на які нема приписаної кари, не можна уважати карними, хочби вони нарушували якінебудь приватні права одиниць, чи гуртів людських. Такі вчинки можуть бути „кривдою”, часом навіть дуже великою, але суспільність і держава не вважає їх такими тяжкими порушеннями публичного ладу і порядку, щоб за їх поповнення накладати публичну кару на виновника. За такі діла переступник відповідає лише своїм маєтком, або на домагання покривдженого він мусить повернути йому матеріальну шкоду

Систем карного права у старих, цивілізованих народів є так широко розвинений і так великий та подрібний, що для його пізнання, бодай поверховного, требаби посвятитися особним судіям. Бо з наукою карного права лучиться не лиш писаний закон, який у кожного цивілізованого народу є вислідом многолітної карної політики, життя і практики, але з тим законом є получені всякі другі відділи людського знання, часом навіть штука і мистецтво. Карний суддя, прокуратор чи оборонець повинні знати бодай в загальних чертах такі фахи, як кримінальну медицину, анатомію людського тіла, хемію, механіку, всі закони цивільні і публичні, а передовсім психологію або науку про внутрішнє життя людської душі і ума та про зверхні прояви того життя у злочинців, бо лиш тоді судді і всі особи, заінтересовані у виконуванню карної справедливости, можуть відповісти своїму завданню, то є зберігати суспільність перед наслідками злочинів.

* * *

Злочини діляться на дві головні категорії, а саме такі, які є звернені проти пануючої особи (нпр. монарха або президента держави) та проти цілости держави наприклад: заговор на життя або убийство пануючого, бунт, розрух, державна зрада, шпіонажа і т. п. і такі, котрі безпосередно не грозять цілости держави, але які є таким порушенням права громадян чи мешканців держави, і то

так тяжким, що держава мусить перед тими порушеннями боронитися, щоб удержати лад і порядок. До того рода злочинів належить приміром: убийство (морд) чоловіка, або забиття, свідоме тяжке скалічення другого, крадіж, розбій, обман, знасилування жінки, уведення малолітка, людокрадіство, неправне увязнення, підроблювання грошей, фальшиве свідоцтво, кривоприсяга, полові злочини проти природи, і много других тяжких провин.

У всіх культурних державах ті злочини підпадають під закон карний, лише кара за них не всюди однакова. Одні держави карають за злочин лекше, другі тяжше; одні узнають більше, а другі менше т. зв. „лагодячі обставини” при вимірі карної справедливости. Такими „лагодячими обставинами” можуть бути приміром: стан примусу фізичного або морального, конечна оборона, перестрах, незавчене запиття і т. п.

Вимір кари залежить все від величини порушення правного ладу в державі і від величини кривди, нанесеної людям через злочин. Найбільшою охорони в карних законах зазнає очевидно життя людське і тому у більшій часті цивілізованих країв за свідоме убийство чоловіка є назначена кара смерти або доживотна в'язниця. Так само за зраду державну, за убийство пануючої особи, або за напад на неї, за убиття чоловіка в часі розбійничого нападу, за шпіонажу в користь другої держави, є назначена звичайна кара смерти навіть на тих, котрі посередно, як співвинні, були головними виновниками, помічними в їх ділі, чи то через намову, чи через активну співучасть у злочиннім ділі перед, чи навіть по довершенім вчинку.

Від давен-давна ведеться дискусія про те, чи кара смерти має бути задержана або чи її треба знести, як щось нелюдського та неморального та заступити її тяжкою, доживотною в'язницею. І одні і другі сторонники мають свої мотиви на попертя своїх поглядів, але ті, котрі обстоюють за тим, щоби кару смерти задержати, кажуть, що та кара є конечною обороною суспільности перед найтяжчими злочинами та що кара смерти має на цілі передовсім відстрашувати злочинців від убивання людей. На цю тему можнаби також багато писати, але тут не місце на те.

Карні закони на континенті Европи і в

англьосаксонських краях є в головних основах однакові. В самій Великій Британії ще не переведено одноцільної кодифікації карного права. Там ще судяться старими законами і звичаями, походжачими з давних часів. Але Англіїці уміють так приноровитися до вимогів життя, розвою і поступу, що у них карна справедливість все відповідає вимогам часу, — вона є скоро, певна і справедлива і то-

було йому робити. Але канадійський карний закон є з огляду на вимір кари за злочини о много остріший як закон в Європі. В Канаді загрожені кари є прямо страшні. За те юрисдикція карна в Канаді є непевна, бо тут часом карається лиш „на пробу” і прийнято засаду т. зв. услівного увільнювання злочинників з тюрми по відбуттю лише частини кари, на випадок, коли виновник відсидить в тюрмі

ДІТИ ЦЕРКВИ СВ. ЮРІЯ ПО ПЕРШІМ СВ. ПРИЧАСТІЮ В МАЮ 1928 РОКУ.
За дітьми стоять: парох церкви о. Михайло Оленчук і учитель Рідної Школи п. Йосиф Прийма.
По боках Сестри - Служебниці.

му в самій Англії лучається дуже мало головних злочинів.

Подібно є також у краях Континентальної Європи. Ріжниця лиш та, що на континенті Європи карні закони є всюди скодифіковані, то є ухвалені парламентами і списані в параграфах карних кодексів так, що кожний чоловік може легко довідатися з книжки, що вільно, а що не вільно робити. Так само є також в Канаді. Тут від недавна заведено карний кодекс, дуже точний, ясний і кождому зрозумілий, а цей кодекс обов'язує на цілім просторі Канади — від моря до моря. І тому в Канаді також ніхто не може нарікати, що він в хвилі поповнення злочину не знав, що вільно а чого не вільно

частину кари, а при тім добре справується.

Англьо-саксонські закони приписують особливо тяжкі кари за порушення приватної власности, як приміром за крадіж, за звичайний рабунок і т. п. Зате дуже лагідні кари є за обман. В Європі за обман карається дуже строго; в Канаді взагалі дуже тяжко кого за обман засудити, бо тут всяка спекуляція, хочби і як неретельна і обманчива, зараховується звичайно до ряду т. зв. „леджітімейт бізнес” (правний бізнес). Значить, можна бути спритним обманцем до крайних меж, але абсолютно не вільно бути злодієм, бо в разі крадежи суд не узгляд-

нює ніяких „лагодячих обставин” і карає безоглядно.

Охорона приватної власності у англо-саксонських народів є так строга, що ще перед соткою літ в Англії навіть дітей карано смертю за крадіж. І тому не диво, що в Англії і в її колоніях злочини крадіжи є дуже нечисленні.

Щодо злочинів убийства, то в Краях континентальної Європи не всюди виконувано на злочинцях кару смерти, коли вони в хвили поповнення злочину не осягнули певного віку. Приміром в передвоєнній Австрії був закон, що не вільно було виконувати кару смерти на чоловіці, коли він в хвили поповнення злочину мав низше як 20 літ віку. Кара на таких злочинців була доживотна в'язниця.

Цікаве є також те, що у Англо-саксонців, а особливо в Англії і в Америці суддя може вимірити так довгу кару в'язниці, що й ціле життя чоловіка не вистарчає, щоб її відбутися. Приміром часто трапляються тут такі вироки, що суддя засудить чоловіка на 150 літ в'язниці (!) або засудить одного і того самого чоловіка на 25 літ в'язниці за оден якийсь злочин, а на 99 літ в'язниці за другий. Такі дивацтва в карних правах Англо-саксонів походять ще з тих давних часів, коли кожду кару уважали люде „пімстою“ за злочин, а не стремлінням до того, щоб чоловіка направити або зробити хвилево нешкідливим для суспільности. А друга причина та, що в Англії і в Канаді судді накладають по закону стільки ріжних кар на злочинника, скільки він осібних злочинів поповнив. По вченому кажеться, що це є „кумулятивний вимір кари”. На приклад: коли хто допустився злочину крадіжи, розбою, обману і т. д. і за те його поставлено перед суд, то злочинець мусить відповідати за кожний з тих злочинів осібно і мусить перетерпіти за кожний свій злочин осібно кару. Зате в континентальних краях Європи є приписи, що такий злочинець, який поповнив більше число злочинів в ріжних місцях і часах, заки його приловлено і поставлено перед суд, відповідає за всі ті злочини, але кара для нього мусить бути належена лиш така, яка є законом приписана за найтяжчий через нього поповнений злочин. Наприклад: хтось до-

пустився на однім місци великої крадіжи, а на другім місци рабунку. За крадіж приписана є приміром найвища кара 5 літ тюрми, але за рабунок 10 літ. В такім случаю злочинець в Європі дістає не 15 літ кари, але що найвище 10 літ, коли його за оба ті злочини суджено при одній розправі.

Найменше охорони від карного закону в англо-саксонських краях зазнає людська честь. Всякі словні зневаги чи образи чести не дають основи до карного процесу проти зневажаючої особи. Виняток під тим зглядом становить очернення, коли на основі очернення когось неправно арештовано або поставлено перед суд, а відтак виправдано, або коли через словні зневаги та обмови хтось потерпів матеріальну шкоду в своїм фаховім званні або бизнесі.

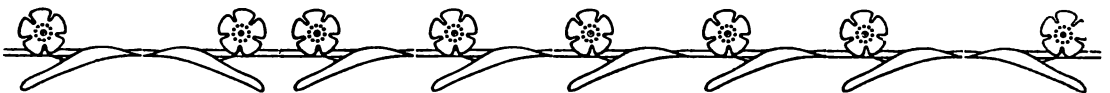
Натомість в Європі навіть звичайні словні зневаги („образи гонору”) звичайно підпадають під карний закон. Через такі „образи гонору” люде бувало у нас в Галичині тратили багато часу і гроша, процесуючися в судах за леда яку дрібницю.

Також поодинокі краї, повіти, громади і муніципали мають багато ріжнородних, мосцевих карних приписів за ріжнородні дрібніші провини, які карається звичайно грошевиими карами, а які тільки в разі браку заплати перемінюється на арешт. Потребу таких кар витворило само новітне життя у цивілізованих краях. Розвій промислу і техніки, розвій комунікації сухопутньої (як пр. автомобілі) і комунікації воздушної (при помочи літаків) та всякі другі галузи все нових та нових винаходів, витворюють конечну потребу те все якось порядкувати і при тім не можна обійтиса без того, щоб не наложувати кар на таких люде, яким порядок і життя людське ні при чому і які для своєї вигоди, або через неувагу все готові когось вбити або скалчичити. Але тих всіх приписів в промислі, техніці і комунікації намножилося стільки, що годі про них тут ширше розписуватиса.

Шікаго, Ілл., Сполучені Держави.

В серпні 1928.

Др. Микола Бодруг.

Транскона.

Бренить, гудить жовто-зелений автобас Головною вулицею Вінніпегу і повертає на улицю Гігінса напроти Сіпіярського Готелю „Александра” і остановляється. Зарипіли від скорого припинення його грубі колеса, забрящали глухо вікна, отворились склянні двері, — входжу до середини воза, при дверях, кидаю кводра в коробку й сідаю на шкіряний сідак. Автобас рушив в дорогу до Транскони й поквалпно минав Сіпіярський двірець, млин Огілвіса, гнав в долину улицею Гігінса, потім мостом Луїса, опісля через передмістя Вінніпегу Елмвуд. За пятнайцять хвилин переїхав чотири милі до Транскони і тут завернув перед ресторан „Тоного” й стаюв. Це була десята година і пятнайцять мінут рано. Висідаю з автобаса і маю вражіння, що за такі малі гроші прекрасна їзда, вигідна і скоро. Ну, думаю дальше, ті Англіїці вміють також задоволити їздою, бо автобас вигідний, з великими вікнами, чистий, з мягкими сідаками і скоро біжить. Колись може буде їздити автобас з Вінніпегу до Транскони українсько підприємця.

Була неділя. Я допитався до мого знакомого, Гриця Хміля і з ним пішов до церкви, щоби тримати його дитину до хресту.

Ідемо оба до церкви тай дві жінки з нами, також куми. Розглядаюсь кругом, місто невелике, доми з дерева, але чомусь рідко стоять один від другого. Питаю чому, а Гриць Хміль каже, тому, що це нове місто, заложене около двайцять літ тому назад, і як би не Сіенарські шапи, де люди працюють, то місто й таке не було би і хто знає, чи взагалі булоби. А це тому, що Вінніпег побиває кожде місто на кількадесять миль кругом. До

нього всі тягнуться на купівлю й роботу. У Вінніпегу всякі школи і суди, а богачі будують фабрики. Тай знова не може бути велике місто, коли нема коло нього близько ріки, щоби його чистила. Вінніпер має ріку а Транскона не має.

Прийшли ми до церкви. Вона троха ніби гей на боці від місточка, але, правда, що файна церков; найкращий будинок в місті. Девять тисяч долярів коштує. В середині ще не помальована, на даху має велику копулу, а в середині красний престіл. Має хоругви й кілька гарних образів. За престолом стоїть на стіні великий образ св. Михаїла, патріна церкви, обложений аксамітом. Святий Михаїл патрон нашого Києва на Україні, а також ставлять його на нашім Тризубі. Намальований з крилами, з щитом у лівій руці, а у правій вогненний смолоскип. Він начальник ангелів і зашитник людей. Образ цей справив один трансконський парохіянин, який не хоче подати свого імени до публичного відома, щоби не підозрівано його у хвальбі. Священик правив св. Службу Божу і добре говорив проповідь. По Богослуженню священик охрестив ту дитину і ми пішли до дому.

То були перші мої відвідини Транскони. Гринька Хміля я знаю ще від 1910 р., від тоді, як ми оба служили при австрійським війську в Коломій. Він приїхав до Канади зараз як прийшов з війська, а я доперва цієї весни.

Гості казали мені, що у Трансконі е також триста українських родин і богато самотних, та що Українці стоять тут на третім місці по Англіїцях, що до числа; значить на першім місці стоять Англіїці, по них Французи, а потім Українці. Триста українських родин, гадаю собі, це булоби порядне село.

„А маєте тут свої товариства?” — питаю гостей.

„Ми Українці тут дуже розбиті” — відповідає Гринько Хміль.

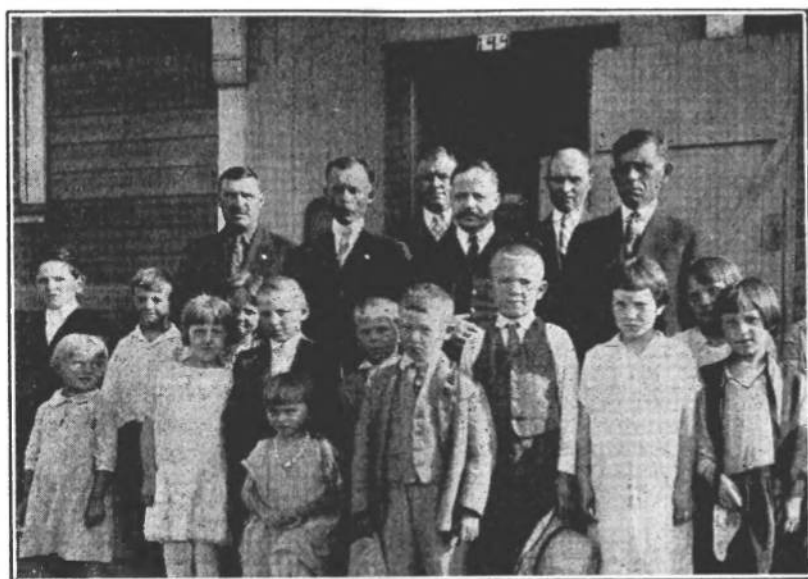
„А то як, хто вас розбив?” — питаю даліше.

„То було так”, відповідає Хміль. „Ми поселились тут 1912 р. а в рік пізніше Вавро Лісовий зорганізував нас у товариство Тараса Шевченка. Робота товариства була читати книжки і газети, давати відчити і т. д. Дому свого не було, то винаймалося. Церкви тут не було, то

ту даліше й 1927 р. побудувало для себе Народний Дім, де провадить Рідну Школу і має около 30 дітей, а членів около 35. Але це товариство відхилилося від церкви й стало по стороні автокефальної секти, що має свій уряд в Саскатуні. Цю секту витворено на якомсь мітингу в Саскатуні. Воно тут своєї церкви не має, але й до нашої не належить.

„Це дуже цікаве для мене”, сказав я до гостей, але скажіть мені, як Ваша організація розвивається?”

„Наша організація розвивається так:

СТАРШИНА ТОВАРИСТВА ІВАНА ФРАНКА У ТРАНСКОНІ, МАН.
Вересень, 1928 р.

ми належали до парохії у Вінніпегу.

В рік чи два потім, яка зорганізовано товариство Тараса Шевченка, між членами товариства прокинулися соціалістичні думки, а розносили ті думки Михайло Сміт, що хоча був Українцем, чомусь називався смітом і Олекса Дубас. Вони не мали товариства, але коли 1919 р. у Росії появилася большевизм, вони зібрали членів і виступили як большевики а в 1924 р. побудували собі Робітничий Дім, в яким провадять Рідну Школу, яка числить около 50 дітей; членів мають около 60.

Товариство Тараса Шевченка не дивилося на то, що часть його членів стали большевиками, а провадило свою робо-

Бачучи, що церкви не маємо, то 1917 р. ми зорганізувались в церковну громаду й побудували церков”, сказав Гринько Хміль, — а цим ділом займався головно Петро Кузь, Андрій Мандзюк і Стефан Рачук. Ми не могли даліше належати до Шевченкової партії, бо вона схилилася до автокефальної секти та йшла проти католицької віри, яку ми принесли зі старого краю. Ми не могли належати і до Робітничого Дому, бо там члени попирають большевиків і комунізм і також є проти всякої церкви. Але нам треба було конче салі, бо треба було мати де зійтися й прочитати свою книжку і газету. 1925 р. ми зорганізувались в товариство Івана Франка й купили собі

відповідний дім для нас на концерти й театральні вистави. Товариство Івана Франка провадить Рідну Школу, членів має около 60, а дітей до Рідної Школи учає на науку також около 60.

Ну, і так собі тут жиємо, церков вже давно виплачена, а на Народнім Домі маємо ще троха довгу, але віримо, що ми його незадовго сплатимо”.

„Ба, то я бачу, що наші Українці тут сильно розбиті, та що Ваша організація ще найлучше стоїть, бо має церков і Народний Дім”.

„Так виглядає”, сказав Хміль.

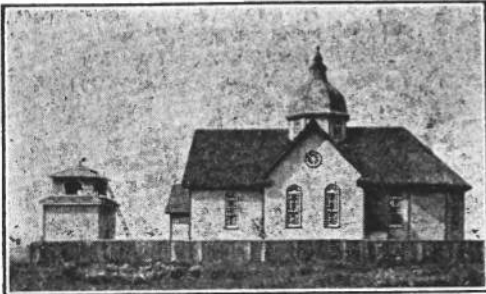
„А тепер скажіть мені, хто це були ці люди, що організували тамті Товариства?”

„Які? Всі три школи уживають однакових підручників, тої самої історії української учать дітей, й такі самі, або дуже подібні виставляють діточі концерти й театральні вистави, бо инакше не можуть, бо-ж ми той самий нарід”.

„Цікаве! Все те саме учать а поділе”.

„Ну, але що ми Українці мали робити инакше? Ми не можемо, що хвиля перелітати до якоїсь нової секти. Прецінь греко-католицький обряд добрий”.

„Певно. Нічого иншого Ви не могли робити тільки те, що Ви робите”, відповів я. Ви тримаєтесь тої засади, й тих думок, яких держиться наш нарід в Галичині, а тамті дві партії пішли в чу-

ЦЕРКОВ СВ. МИХАІЛА В ТРАНСКОНІ, МАН.,
ВИБУДОВАНА 1927 РОКУ.

НАРОДНИЙ ДІМ ІМ. ІВАНА ФРАНКА
В ТРАНСКОНІ, МАН.

„Це були робітники”, сказав Хміль.

„Цікаве. Бо то все говорять, що нарід ділять лише ті, які не живуть зі звичайної роботи”.

„Воно не дуже добре те ділення. Бо скажім таке: Колиби Ви тут у Трансконі не були розбиті на партії, то Ви малиби одну, але гарну школу з учительськими силами, Ви малиби також гарний Народний Дім, а це піднеслоби Вашу повагу перед Англійцями й иншими народами, а так маєте три невеликі деревляні домики. Англійці видять, що Українці не спокійний нарід, який себе нерозуміє і дробить на партії.

„А які підручники у тих трох Рідних Школах уживаєте?” — запитав я дальше.

жині, на тій прерії на манівці. Вони видно, не знають того, що наш нарід тут на імїграції повинен нічим не відмінюватися від своїх братів в Галичині. Але не журіться. Ті дві партії колись побачать свій промах. Большевизм мине, бо він вже летить коміть головою, а автокефалія дуже хирлява; вона також знидіє. То лише якийсь бизнес. Буря все перстає. Але що робити з нашими людьми Розбігаються за леда барабаном, що бубнить на вулиці” — сказав я.

Була девята година в ночі. Гриць Хміль випровадив мене до автобаса і я приїхав до Вінніпегу. Пізнав я кусник Канади й описав це Вам, абисьте читали!

Вінніпег, Ман., в листопаді 1928. р.

Раїфтин.

Нарешті.

Скромний філософ і агітатор зі Збіжевої Біржі ждали терпеливо і довго на нагоду, щоб опорожнилася ситківкова площа в парку Кілдонан. А площі вічно заняті.

„До лиха”, загудів скромний філософ, додаючи ще другі вискази бага-

взявся з запалом до праці, як тільки очунав по виборах. Стара площа Вай-Ем-Сі-Ей на корнері прикрашена новими ситківковими пасмами, переперезана не означеного віку сіткою, через ніч стояла заздрістю всіх спортивно-убраних дітей Сіону. В коротенькому часі всі завзяті

УКРАЇНСЬКИЙ СИТКІВКОВИЙ КЛЮБ.
Світлина у вересні 1928. Від лівого боку читає до правого: Вілійський Стефан, Беранієвський Боднар, Ширч Ольга, Лучкович Ефрем, Ширч Олесь, Гасак Олександр, Кісілевський Володимир.

тьох інших філософів. „Чому ми не годні заложити свій власний клуб?”

Агітатор стежив уважно за Янклем, що пів милі відбіг, доганяючи мяча, якого Сурка відбила своєю слабською ручкою поза площу.

„Певно що можемо!” сказав врешті переконуючим тоном екс-педагога.

І це був початок українського студентського і бувшо-студентського ситківкового гуртка. Ще на тому самому місці почалися царяди над ново-народженою ідеєю. Скромний філософ зі здивованням почув про свій вибір на голову а агітатор трохи не закрутився довкола себе, коли побачився головним секретарем і касієром нового товариства. Вибір був одностайний. Ново-вибраний комітет

спортовці з різних кінців міста почали убігатися о прийняття в члени. Клуб відразу став на свої ноги.

Почався довгий і щасливий змаговий сезон, мережаний болем мязів, вибиванням шиб у сусідів, і другими подібними змаговими обхідністями. Доперва тепер почав кожний пізнавати, який прегарний змаг є ситківка.

Правда, би мали теж і почесного демонстратора, який показував нам не тільки як правильно махати ситцем, але також справи в наше „виховання” і збагатив наш спортивний словник. Крім опозиції майже всі знали оцінити його заслуги.

Точність, з якою зявлялися члени клубу на замовлені години, моглаб вправити

в заздрість другі товариства. А вже що до кінцевого змагання — то бракує слів щоб його описати. Підчас свого сезону існування клуб удостоївся багатьох почесних відвідин. Заглядали до нього високі достойники Сі-Ен-Ар-у, атлети, духовники, філософи, а навіть і газетярський репортер і „Фрі-Прес”. Як зачувати зі слухів що ходять по місті, мав в нас гостити теж правдивий, дикий Індієнин. Хоч як нам жалко, цій підхлібній верзії мусимо заперечити.

Одним словом, літо минуло в прегарному настрою і члени і не-члени клубу з жалем дивилися в будуччину, коли цей ситківський сезон закінчиться, вздыхаючи, „нарешті”. А коли прийшов кінець і сусід наш найблищий, який так часто

нам придивлявся з глибоким заінтересованням і нахмуреним чолом, вишептав теж „нарешті”, саме тоді, як в останнє вибирали мяча з його городу.

В Колегії св. Павла, до котрої належить ситківковий тік, є почесна книжечка, де увіковічені найкращі наші грачі та ентузіясти. А до кожного імени додано теж число збитих шибок. Все таки наша слава не загине.

Ми закінчили, щоб зі свіжими силами, з приходом нового літа відновити наш славний гурток.

Вінніпег, Ман. Дня 3-го жовтня, 1928.

Леся Пирч

Члениня Ситківкового Студентського Гуртка.

УКРАЇНСЬКІ АДВОКАТИ В КАНАДІ.

Edmonton, Alta. :—

Basarab Iwan.

Mychailuk E., 306 Agency Bldg.

Romaniuk N., 304 McLeod Block.

Canora, Sask. :—Koziar W.

Dauphin, Man. :—

Dyk J.

Wawryniuk A., Ramsay Block.

Mundare, Alta. :—Shkwarok G.

Tcronto, Ont. :—

Humeniuk T., 131½ Queen Street

Winnipeg, Man. :—

Baleshta B., 645 Mam Street.

Ozero S. V., 520 McIntyre Block.

Sawula S., 457 Main Street.

Yakymishchak D., 520 McIntyre Block.

УКРАЇНСЬКІ ЛІКАРІ В КАНАДІ.

Edmonton, Alta. :—

Dr. J. Megas, 10164 A—101 St., Kitchen Block.

Dr. I. Orobko, 207 Moser, Ryder Bldg.

Dr. Gowda F., 3 Alberta, Loan Bldg.

Dr. Lesyk J., 430 Mozer Ryder Bldg.

Fort William, Ont. :—

Dr. J. Watsyk, 14 Grahame, Horne Bldg.

Saskatoon, Sask. :—

Dr. G. Dragan, 203 Canada Bldg.

Vegreville, Alta. :—Dr. I. Yakymishchak.

Winnipeg, Man. :—

Dr. B. Dyma, 594 Selkirk Ave.

Dr. G. Nowak, 459 Selkirk Ave.

Yorkton, Sask. :—

Dr. P. Potockyj, Dunlop Block.

Winnipeg, Man. :—

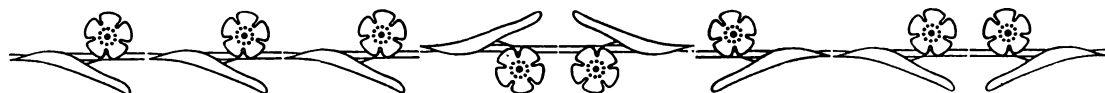
Dr. P. Huculak, 428 Selkirk Ave.

Dr. J. P. Oshanek, 590 Selkirk Ave.

Dr. Zakus P., 594 Selkirk Ave.

Canora, Sask. :—Dr. M. Cymbalistyj.

Dauphin, Man. :—Dr. M. Potockyj

Санна волами.

Було це 23. грудня, 1916 року. Метало снігом цілий день. Місточко Сифтон зі своїми вищими будинками, як церков, школи і сипанці, виглядало на старого, горбатого чоловіка, що знесилений сів спочивати при дорозі.

На вулицях місточка не видно нікого, хочай цей день був днем закупна для поблизьких фармарів з нагоди недалекого Різдва. Не було видно нікого, бо мело снігом, неначе в пустині Сагарі піском. Вітер переразливим свистом вибігав зпо-за заулків домів. Це канадійська зима, яка любить показувати свою сваволю. Не дивниця. Канада, — це вільний край, — як кажуть, тому і зима тішиться своєю свободою.

Сиджу коло печі вже більшу половину дня в т. зв. „резиденції” священика, хочай цей будинок зовсім не заслугує на цю назву і думку думаю. Страшно вибиратися в дорогу під таку заверюху. Але часом це трапляється. В надії, що чей-же не прийдеться мені нині вибиратися в дорогу, повеселіцав. Гляджу ще раз на Божий світ.

На дворі вечоріє. Шиби звенять. Темний серпанок ночі вкриває цілоденну турботу. Тут і там через вікна нефоремних хат, — бо такими зробили їх гори нинішнього снігу — продираються слабкі світла. Ці світла — це знак, що в місточку живуть люде і нічого собі не роблять з канадійської зими.

Не довго однак блимають ці світла. Одно по другім гасне і нарід, в надії на кращий завтрішний день, удаєсь на спочинок. Вітер своїм переразливим свистом жєлає людям доброї ночі і заколисує до сну. Згасло світло і у мене, але проти моєї волі, бо не стало нафти. Я мусів погодитися з цею дійсністю і, підкинув-

ши трохи дров до печі, положився до зовсім невибагливого ліжка.

Думкам кінця нема. Одна за другою роєм вилітає. Від часу до часу переривають їх то свист вітру, то тріскот в печі, то жалісний скрипіт старої „резиденції”. Це наколисна пісня канадійської зимматері. Перелетівши думками по безмежній прерії Канади, опинився я на нашій — несвоїй Україні, у рідній, бідній, але своїй хатині. Забув я на Канаду і щасливий, як мала дитина при боці своїх родичів, заснув твердим сном.

Чи спав я довго, не знаю. Збудив мене тяжкий гуркіт до дверей. Мені зробилось ніяково. Сейчас прийшла мені думка, що прийдеться мені їхати в дорогу в цю непривітну, а навіть страшну ніч. Потішаю однак себе гадкою, що дорога недалеко.

Встаю і зі свічкою в руці йду до дверей. Перед мною здоровий, рослий парубок, покритий цілий снігом. Коротко, неначе жовнір в рапорті, представив мені ціль свого прибуття до мене. Обявив мені, що прибув з кольонії Тутс Ейдс, яких трицять п'ять англійських миль віддаленої по мене, бо батько захорів і просить о священика. Приїхав волами і запевняє, що сани вигідні та за яку добу при тяжкій дорозі заїдемо на призначене місце. Воли ось ту перед хатою, — вказує мені своїм грубим батоном добродушний молодець.

Дивлюся на годинник. Одинацята в ночи. Вибиратися в дорогу серед ночі в таку заверюху непорадно. Раджу йому завести воли до стайні купця Фаріона на відпочинок, а рано в ранці виберемось в далеку дорогу. Молодець прийняв мою раду і, пожелавши мені доброї ночі, вийшов. Я не міг заснути довший час. І

жаль і пересерде огортали мене. Умучений гадками про неприємну дорогу, мусів я погодитися зі судьбою і заснув другим сном.

* * *

Около 8-ої рано стоїть вже мій фірман з волами. На дворі лють, а вітер просто нам в очи. Натягнувши грубий зимовий плащ, а на нього тяжке футро з медведя, натискаю на вуха велику шапку. На дверях своєї хати прибиваю карточку і подаю до відома інтересованим, що верну, наколи не заїде перешкода, за три дні.

Посідали ми. Мій фірман замахнув батогом добре, так що я почув через шапку і каравана рушила вперед. Воли ідуть поволи. Вони все мають час. Фірман об'являє свій поспіх батогом, якого зовсім не шанує і не щадить.

Вив'язується між нами розмова. Фірман, хоча бачить перший раз, дуже присвоївся і задає мені такі питання: чи я панський, чи хлопський син, з котрого я „повяту”, чи жонатий, чому не женився і т. п. На ці питання я відповідав коротко і з неохотою. Мій товариш подорожи це зауважав, тому змінив тему розмови. Зачав оповідати про свої канадійські подвиги, але і ті мене не цікавили під такий непривітний день. Я йому перервав питанням, як довго треба їхати до дому хорого і чи не заблудить. На слова „чи не заблудить”, мій фірман обурився, заявляючи, що цєю дорогою їздить вже п'ятнадцять літ. Відтак зачав мені представляти досить мальовничо, що за яку годину будемо на озері, а відтак їздою через лід з яких вісім миль, опинимося на другім березі, а звідтам вже недалеко, може яких фармарських шіснацять миль і вже в дома. Словами скоро заїхав, а воли ідуть дуже поволи. Вони все мають час.

* * *

Ми опинились вже на отвертім полі. Як довго ми їхали, кілька зробили і чи ми вже на озері — годі вгадати, бо снігу всюди повно. Наші воли роблять собі дорогу та соплять тяжко. Морозний вітер продираєсь поволи через футра і я і мій фірман зачинаємо дзвонити зубами. Мій фірман потішає мене, що ми вже зробили одну третину дороги та що дорога буде лекша і для нас і для волів. — Снігу вправді менше на отвертім полі, але за то більше снігових туманів, які забивають нам зовсім очи. Переразливий

скрегіт саний перебиває своїм храпливим голосом фірман, накликуванням то піснями, а далеко-далеко від нас перекликаються вовки-каюти. Це одинокі наші товариші подорожи, що співчують нам і не завидують нам зовсім цієї приємності. Ми однак їдемо далше. Про попас свій і волів нема що думати. Я думаю лише про це, щоби добитись до якоїсь хати.

* * *

Воли наші, як запевняє мене фірман, ідуть доброю дорогою. На дворі темніє. Не знати, чи то вже вечер зближається, чи може темніє задля більшої темряви. Годинника у нас нема. Мій жолудок каже, що вечер вже недалеко. Ще три-чотири милі і ми вже на другім боці — потішає мене фірман, однак непевний свого твердження. Тимчасом сумерк скоро залягає, так що волів майже не видко. Я якось здрімався. Чи довго я спав — не знаю. Перервав мені цей сон крик фірмана. Я пробудився. Воли стоять. Певно попасають — думаю собі. Мій фірман далеко десь гукає. Що це має значити? Мучить мене це явище. Вкінці приходить до саний і заявляє, що ми заблудили і він сам не знає, де ми находимося. Сніговиця устала, але небо ще каламутне і не видко ані одної зорі.

Воли ходили майже цілу ніч докруги вже раз зробленим слідом. Тепер пристали і не хотять далше йти. Фірман клеє і спихає цілу вину на воли, я знова виную його самого. На превелику утіху побачили ми перед собою маленьке, слабе світло. Я вже не говорю, але приказую йому їхати до цього світла. Він послухав. За короткий час ми в чужій хаті.

* * *

Маленька хатина. На причі лежать діти покотом. Газдиня, виполошена з ліжка, привитала нас радо, а до фірмана, котрого сейчас пізнала, звернулася з докором, коли почула нашу пригоду. Газди не було в хаті. Він порався вже коло худоби в стайні. Згодом увійшов і він до середини і почав мого фірмана сповідати по канадійськи. Фірман не робив собі нічо з цього, але попросив о їду. Довідався я, що ми вже лиш 8 миль від нашої цілі. Цей фармар, відколи прибув зі Старого Краю, мене першого священика витав у воїй хаті. Втішився і жалував мене, навіть хотів гостити. Я подякував

за його добре серце. Мій фірман без жадної церемонії поспідав, воли також дістали своє і ми всі трохи відпочали.

* * *
На дворі вже добре розвиднілось. Мій фірман веселий, вложив люльку в зуби, сипле іскрами і промовляє до волів не наче батько до дітей. Воли також скоріше поступають. По дорозі оповідає мені мій товариш подорожі, що вони з батьком не зле газдують. Мати померла два роки тому. Похоронив її польський священик. Всі люде завидували, бо це дуже трібно мати священика на похороні. Мене зацікавило, чому польський священик якраз ховав. Фірман відповів, що вони Поляки. Я з досади почав робити йому докори, чому не брав і цим разом польського священика. Він як раз є на Сифтоні. Молодець заявив, що бажанням хорого батька було мати того молодого священика — вказуючи на мене рукою. „Батько мій” — каже фірман — „бачили вас в Сифтоні, як ви висвячувались і тепер казали вас до них привезти.” — На це я нічого не міг відповісти. Мовчки їдемо даліше.

* * *
Минаємо фермерські будинки, які то тут, то там розсілись попри головну дорогу. По дорозі не стрічаємо нікого, бо ніхто не відважився робити „першу дорогу”. Лише сліди вовків-каютів перехрещувались по свіжій снігови. Ранок був морозний, але красний. Сонце викилось велике і червоне. На зустріч біжать два пси. Це знак, що слідоюча загорода вже наша. Ми випростувались на санях. Фірман вказує мені хату, а сам випрагає воли.

Входжу до теплої хати. Хотяй газдині нема, бо давно померла, як інформував мене по дорозі фірман, але в хаті чисто. Розглядаюсь довкруги, воджу оком по ліжках, шукаю хорого, нікого нема крім кота, який вмивається лапкою коло кухні. Здивувало мене це немало. Виходжу на двір. Фірман, що був недалеко дверей, неспокійно глядить мені в вічі. Яку хвилину не говоримо до себе. Відтак на мое питання, де хорий батько, поглянув на стайні і не знає, що відповісти. По хвилині зобачили ми старенького чоловіка, що ніс клапоть сіна. „Це мій батько” — каже фірман до мене. — Вертаємось до хати і чекаємо на хорого.

* * *
По якімсь часі входить газда. Старий, спрацьований чоловік. Дуже сердечно привитався зі мною і заявив, що був дуже хорий і чекав на мене. Журба за худобу, що може з голоду згинути, не дала йому лежати і він хотяй незмагає, — вставав, щоби обійти її. Думав, що священик не приїде в таку страшну заверюхо скоро і йому вкучилось так довго лежати в ліжку. Нині чуєсь трохи краще. Цей чоловік зробив на мене дуже гарне вражіння. Я висповідав старенького, наговорився з ним доволі. Вернув того самого дня о півночі на Сифтон, але вже не волами, тільки добрими кінями.

Я забув скоро прикрі пригоди тої подорожі, бо чув душевне вдоволення зі стрічи зі стареньким фармаром. Чи цей добрага ще жие — не знаю.

о. Петро Олексів.

Вінніпег, Ман.

Дня 30-го вересня, 1928.

ЯК ЖИД РОЗУМІВСЯ НА КОРОВІ.

На торзі Жид оглядав корови, бо хотів собі одну купити, приступив до Івана і каже:

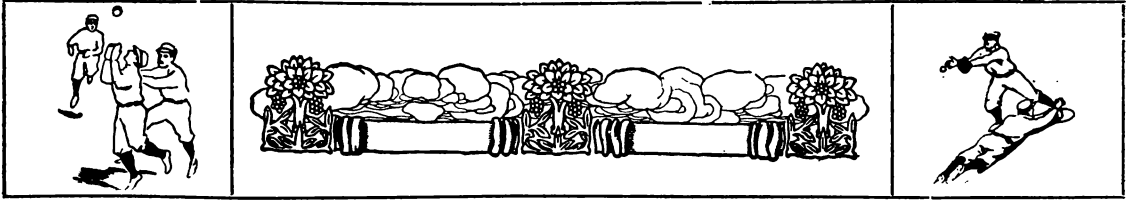
„Ну, скільки за ту сухаребрицю хочеш?”

„Так, як тобі, то хочу 120 ринських, бо ти чесний чоловік.”

„Агій! Вона не варта більше як 40

ринських, я на коровах добре розуміюся” — і по довгих теревенях, Жид заплатив за корову 95 ринських. Вирахував Іванови гроші, оглянув корову ще кілька разів і каже:

„Ну, скажи по правді, з котрих дійок йде молоко, а з котрих сметана?”

Канадійсько-Український Спортовий Клуб.

1. Про спорт серед Українців.

Одною галузею праці українських товариств котру ще нерозвинено, є спорт (змаг). Не розвинено тої галузи і може це буде одна з причин, що українські товариства не мають в рядах своїх членів молодих людей, так дівчат як й хлопців. Цих молодих людей притягає спорт до себе і вони йдуть до чужих спортових організацій, там вправляються і збільшають силу чужих, не наших організацій. Щоби зберегти нашу молодь і задержати її при наших організаціях ми мусимо дати їй це, що її притягає. Наші товариства повинні розвивати спорт у всіх його галузях. Ми цього не робили тому, що ми не бачили великої потреби а й тому що не мали ми досить досвіду в організованню спорту. Однак коли є воля й охота то знайдуться й способи. В кожній більшій місцевості знайдеться одиниця, котра готова посвятити свій час для спорту і його розвитку. Таких одиниць треба вишукати, дати їм поміч і попертя, а праця піде вперед і тоді можемо бути певні, що та молодь, котра буде в наших спортових гуртках, буде пізніше щиро працювати в наших просвітних і допомогових організаціях. Спорт починається до розвитку тіла, витворює самопевність, бистроту ума і сполуку сил через те, що кожний грач мусить на своїм становищу не лише сповнити свою часть гри, але також лучити свою гру з другими. Змаг спонукує молодіж до руху на свіжім воздусі і причиняється до здоровля та товариського поведення. — Берімся отже до праці, закладаймо при наших товариствах гуртки, що будуть управляти цей змаг (спорт), який відповідає порі року.

2. Канадійсько - Український Спортовий Клуб.

Спортовий Клуб завязався в 1926 р. при Інституті Просвіта у Вінніпегу. Досить праці і труду положили коло організовання і ведення того клубу адв. В. Балешта, П. Барицький, І. Мороз і п. Гузь як учитель. Николай Шалай, адв. Й. Дик. Членів числить цей клуб около сімдесять. Місцем осідку через роки 1926—27 був Інститут Просвіта. При кінці літа 1927 р. цей Клуб став міститися в будинку Товариства Читальні Просвіта у Вінніпегу. Тут мали кожного тижня змаговики свої вправи, ріжні гри і забави. В цвітні 1928 відбулись річні збори Клубу і на цих зборах рішено повести працю на більшу скалю та вписати клуб в членство Манітоської Аматорської Спортової Організації. На цих зборах вибрано головою Володимира Г. Комана, заступниками І. Мемрика і М. Левака, секретарем І. Мороза, скарбником Н. Шалай, провірниками Ст. Косаренка і В. Цвяха. Звітовиком В. Івасюка. Дружина ставкова цього Клубу виступала до гри з англійськими і французькими дружинами кільканацять разів і з них майже завсігди приходила побідно, заслугуючи собі на похвалу від Англіїців та їх часописей. На такі гри приходило значне число видців, яке не раз числило до 500 осіб. Фінансове попертя діставав Клуб від наших передових людей, а також через устроювання вечерків, вигравок та забав. Клуб цей посідає ріжні змагові прибори на суму поверх 300 долярів.

ЧЛЕНИ СТАВКОВОЇ ДРУЖИНИ:

Іван Шалай, Іван Мемрик, Никола Шалай, Іван Трейгер, Михайло аКрабін,

Юрій Ральвеген, Стефан Кришталович, Карло Драпак, Роберт Смит, Павло Сікорський, Яків Шетлер, Павло Вільхо-вєцький.

Підготовчиком до гри (тренером) був Едвард Джонсон.

Дружина розіграла в році 1928 стрічі, які описані тут в списі в такий спосіб, що при кожній стрічі поданий день, дружина клубу значена буквами „У. К.” (Український Клуб) противна дружина, місце гри, вислід гри.

Перша серія:

1. 21. V., У. К.: Ст. Боніфейс, Виставова Площа, 7—3.
2. 25. V., Вест-Енд: У. К., Вест-Енд, 15—4.
3. 28. V., Транскона: У. К., Транскона 9—0.
4. 4. VI., У. К.: Елмвуд, Виставова Площа, 5—4.
5. 6. VI., У. К.: Ст. Вітал, Виставова Площа, 7—4.
6. 8. VI. У. К.: Ст. Боніфейс, Ст. Боніфейс, 7—2.
7. 11. VI., У. К.: Вест-Енд, Виставова Площа, 8—7.

8. 15. VI., Ст. Вітал: У. К., Ст. Вітал, 9—4.

9. 18. VI., Транскона: У. К., Виставова Площа, 11—6.

Друга серія.

10. 3. VII., Ст. Боніфас: У. К., Ст. Боніфас, 5—2.
 11. 6. VII., У. К.: Вест-Енд, Виставова Площа, 3—2.
 12. 9. VII., Транскона: У. К., Виставова Площа, 12—2.
 13. 13. VII., У. К.: Ст. Вітал, Ст. Вітал, 3—3.
 14. 16. VII.; У. К.: Елмвуд, Елмвуд, 8—6.
 15. 20. VII., Ст. Боніфас: У. К., Виставова Площа, 9—5.
 16. 23. VII., У. К.: Вест-Енд, Вест-Енд, 4—2.
 17. 27. VII., Ст. Вітал: У. К., Виставова Площа, 6—3.
 18. 30. VII., У. К.: Транскона, Транскона, 6—5.
 19. 3. VIII., У. К.: Вест-Енд, Виставова Площа, 3—2.
- Разом 19. стріч, 10 побід, 1 нерішена.

В. Г. Коман, Голова У.К.К.

Вінніпер, Ман., Канада.
Вересень, 1928.

ФАРМУВАЛИ З КНИЖКИ.

Два Англіїці читали в Лондоні, що в Канаді можна стати богачем на фармі, порадилися і приїхали до Канади, щоби зайнятися фармерством і стати богачами. Взяли гомстед, купили воли, віз, плуг, намет, дещо їсти і поїхали на фарму. — Коли стали орати, то вчепили воли до чепиг, так волочили плуг прерою, нарікаючи, що плуг злий, бо не хотів орати. То було по полудню, а до того комарі кусали, що ради не було. Вечером випрягли воли, розложили димник, припняли коло него воли, повечерали, дещо поговорили про фармерські справи і положилися спати, але не могли з вечера заснути, бо карк болів покусаний комарами. По якімсь часі заснули. В ночі пробудився Джек і побачив в наметі ті мушки, що світяться, будить товариша і каже: „Джмі, диви, ті прокляті комарі шукають за нами з ліхтарнями!” — По-

думали, що фармерство не легка справа, рано зложили плуг і намет на віз і поїхали назад до міста, щоби то продати, бо фармерство їм не під силу. Приїхали над горб і замість загальмувати воза, попутали воли.

СКАРГА У РАБІНА.

Прийшов жид до рабіна і скаржиться йому, що він має робити, що його син одинак вихрестився.

Рабін вислухав спокійно і каже:

„Ну, а що я маю робити, що мій син — одинак, також вихрестився?”

„Дивно”, — відповів жид. — „Ти з Богом говориш і ти не можеш внести скаргу на свого сина?”

„Так”, — каже рабін. — „Я казав Богови, що маю робити, що мій син вихрестився, та ще до того одинак, а Бог каже: „Ну, а що я маю робити, що й мій син вихрестився, також один, якого я мав?”

Хор Інститута Просвіти у Вінніпегу.

Інститут Просвіти у Вінніпегу оснував свій хор вкоротці по отворенню своєї домівки в р. 1922. Цей хор працював під проводом п. Гаєвського а від р. 1923 під проводом дірігента проф. Е. Турули, що тоді приїхав був з Європи.

Проф. Е. Турула відзначився в Європі на полі ведення хору й орхестри.

В гімназії в Бучачу, Станиславові, провадив цивільний хор, на університеті у Львові провадив хор богословів через чотири роки — це був оден з найліпших українських хорів в Європі.

Паломничий хор до Єрусалима в 1906 р. стояв під його проводом.

Запрошений „Союзом Визволення України” в 1914 р. провадив хори й орхестру в таборах полонених Українців в Німеччині і в Австрії до 1918 р., доки не розв'язано табори.

Три хори у Фрайштатті по 120—150 людей, хор у Вецлярі з 60 осіб, цей послидний виступав по головних містах Німеччини 47 разів.

По розв'язанню таборів, учив проф. Е. Турула теорії хорального співу і дірігентури в німецькій консерваторії в Берліні „Вест - Консерваторії”. При тій нагоді заложив артистичний український хор з 30 осіб, який дав в Берліні около 30 концертів з українськими і німецькими піснями. Хор цей виступав через чотири роки, 1919—1923 в Німеччині, Данії, Голляндії, Швайцарії і Чехословаччині.

Перший концерт поза границями України з українськими мельодіями, дав професор Е. Турула з німецьким хором в Берліні, зложеним зі 150 людей і з фільгармонійною орхестрою. Це було в р. 1917, в маю.

Хор, який проф. Е. Турула організував у Вінніпегу, називався „Канада” і був плян, що цей хор має злучити найліп-

ших українських співаків у Вінніпегу для поважної праці, щоби дорівняти європейським хорам в артистичнім виведенню українських хоральних творів. Хор був заснований як незалежна організація, щоби міг згуртувати як найкращі сили. Тому, що хор робив свої вправи в салі Інститута Просвіти і більша часть співаків були членами Інститута, хор з весною 1924 р. звався „Хор Канада”, але виступав з рамени „Інститута Просвіти”.

Перший виступ відбувся 24-го марта. 1924. у великій салі „Торговельної Комори” (Борд оф Трейд), складався з українських колядок, обрядових пісень і картини українсько - канадійських пісень п. з.: „Українець в Канаді”. Хор виступав вишколений методом, прийнятою в Європі, а це міг кожний спостеречи, бо вже перед тим виступав Хор Кошиця з Європи, 10-го грудня, 1923 р. в тій самій салі.

В англійських часописах появилися оцінки виступу хору „Канада”, незвичайно прихильні. Вислідом цього було це, що англійські комітети, які підготовляли ріжного рода обходи, запрашали цей хор під проводом дірігента проф. Е. Турули до участі.

В р. 1924, дня 12-го червня, хор „Канада” брав участь в святкованню ювілею 50-літнього істновання міста Вінніпгу і співав на естраді перед ратушем в сполуці з орхестрою. За свої пісні і за свій артистично виведений віз під заголовком „Українська Музика”, одержав хор від магістрату міста Вінніпегу. пахвальний лист і І-шу нагороду.

В р. 1926 в липні, виступав хор Інститута на „Вінніпезьській Виставі” при кінці вулиці Селкірка вісім разів, через сім днів. В програмі були народні пісні і пісня „Верховино, світку ти наш”. Український хор в числі 93 людей, в прегар-

них народних строях, на нарешті вибудованим підвищенню, був найкращою точкою програми. На амфітеатрі сиділо понад 6.000 слухачів.

В 1926 р. в осени брав хор участь в попитанню туристів зі Сполучених Держав в салі Рільничої Академії у Вінніпегу. — Гості з Флориди і Каліфорнії були в найбільшій степені зацікавлені хором. Цей бенкет організувала Торговельна Комора.

В 1927 р. відбувався зїзд рільничих відпоручників Європи, Америки й Азії, в готелі Форт Гері і тут були навіть відпоручники України й Польщі. Делегати приступали до співаків і до дірігента, дякували сердечно і розмовляли, допитуючи про працю хору і його пісні.

В день 60-літнього ювілею конфедерації Канади, 29-го липня, 1927. р. брав хор участь в ювілейнім святі і співав в Ассінебойськїм Парку. Співав українські й англійські пісні. На переміну з точками хору, були також точки з українських танців, які випроваджував В. Авраменко.

Співаки Інститута Просвіти перейшли систематичну школу, в який спосіб уживати голос, як виступати, як лучити голоси, як зважати на ритм і витончування сили голосу, ведені старанно на пробах своїм дірігентом і учителем проф. Е. Туролою. Хор зачав співати без нот, як це

водиться у всіх європейських артистичних хорах і ціла увага співаків була звернена на дірігента. Дірігент ставав спружиною цілого вокального інструменту. Це був новий напрям у виступах українських хорів на еміграції. Такий спосіб виступовання вимагає докладної і дуже терпеливої підготовки. Співаки мусять пильно учащати на проби і неструдимовправляти свій голос і свій слух.

Коли в падолисті, 1927 р. приїхав до Вінніпегу папський делегат, ексцеленція Касульо, хор виступав при його привітанню в театрі Капітоль і зробив на гостя велике вражіння. Дірігував тоді хором В. Балешта.

Хор Інститута Просвіти переходить в 1928 р. з весною під провід В. Балешти. В тім році виступав хор два рази в театрі Вокера — з нагоди „Промислової Вистави Канадійських Імігрантів”.

Хор організує концерти в Інституті Просвіти, бере участь в ріжних громадянських обходах, а навіть виїздив до Портедж Ля Прері і до Кукскріку.

При кінці вересня, 1928 р. переняв провід хору п. Юндак, що приїхав з Шікага.

В. Балешта.

Вінніпег, Ман., Канада.

Дня 29. листопада, 1928.

ЖИД І МОСКАЛЬ.

Москаль і Жид разом подорожували, але Москаль каже до Жида:

„Чи ти знаєш, Жиде, котрий Бог ліпший, мій, чи твій?”

„Не знаю”, — відповів Жид.

„Зле”, — каже Москаль. Як так, то ти молися до свого Бога, а я до свого, тоді побачимо, що мій Бог дасть мені, а що твій тобі.”

Жид не хотів, але нарешті мусів, бо Москаль грозив. Жид став щось бурмотіти по своєму, а Москаль став говорити „Вірую”, а потім „Богородице Діво”. Як скінчив, тоді каже до Жида:

Гляди, Жиде, у мої кишені і дивись добре, що мій Бог дав мені.”

Жид не хотів, але остаточно мусів, бо Москаль грозив, — і не міг нічого найти, бо нічого не було. Тоді став Москаль

глядіти у Жида у кишенях і найшов сто рублів. Тоді каже до Жида:

„Твій Бог лучший, як мій. Тому, що ми товариші, що подорожуємо враз, маємо ділитися цими грішми” — і розділив гроші на двоє. Своїх 50 рублів положив у кишеню, а другі 50 рублів тримає в руці і каже до Жида:

„Це твої 50 рублів, але за те, що я переконав тебе, що твій Бог лучший, як мій, то за це я беру цих 50 рублів собі, бо наука коштує гроші.”

ПОСЛУШНА.

Батько: — Твої забаганки мене прямо руйнують! Від цьої хвилі маєш глядіти за чоловіком.

Доня: — Добре, татусю. А за чієм чоловіком маю глядіти?

Рідна Школа ім. Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу.

Роскажу про Рідну Школу Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу, як ми її організували і як її ведемо, бо то не легка справа тай не мала справа.

Тай зачну так: Тут де ми жиємо, де є вулиця Барбер, Юклід, Галет, Дізраїлі та Гров, а навіть троха дальше як вулиця Гігенс і Селкірк, від Головної вулиці, що називається по англійськи Мейн Стріт до Червоної ріки „Ред Ріверу” жие багато наших людей з Галичини та Буковини, здається мені, що буде може около пять сот родин, або троха меньше, або може й більше.

Тай не оден рік вони тут жиють тай не два, а багато років може з трийцять, тай багато з них мають свої хати, навіть й повиплачувані уже. Тай багато дітей мають вони, бо в наших людей все так є, що мають діти, лиш коби потіха яка була з них, як той каже. Англійці назвали цю дільницю „Пойнт ов Доуглас”, а ми нашої назви не мали, а як заходила коли бесіда про цю дільницю, то казали, „там коло Барбер стріту”, а тепер від коли ми побудували школу Шашкевича, кажемо уже „там, коло школи Шашкевича”, що би люди знали, що своєї назви не цураємося, й околиця в якій жиємо хочемо, що би по нашому називалася Дільниця Шашкевича.

Тут ще скажу дещо про цю околицю. Вона находиться близько Сіпіярського двірця. Є тут і фабрика мійська, що робить газ з високим комином, є тут англійська школа, що „Норквей скул” кажуть на неї. Є тут англійська католицька церква Непорочного Зачаття Матери Божої і сиротинень англійський коло неї, є тут навіть парк, недавно упорядкований, але гарний, бо над самою рікою. Є

тут і буковинська церков. Але ця околиця була так гей заспана, що мало що українського діялося, то все, що брати Буковинці приходять в неділю до церкви, а більше нічого, бо їх не багато, але вони добрі люди. Колись май давно у Кароля Геника в хаті під номером 107 при вулиці Юкліда була читальня Тараса Шевченка, але не довго, бо заперта стала, то в того Геника, що був за вряdnика в емігранті, що возив наших людей на фарми та радив де коли, що робити в Канаді. Він уже помер чотири року тому назад.

Тако-во, як кажу представляється наша околиця і вона є гейби сама в собі, бо віддалена від наших чотирох церков, Інститута Просвіти і Читальні Просвіти.

Тай ще скажу де що про цю околицю, та це є троха не добре. - Тут було кілька випадків, що побилися наші, а деколи любяться й наптити, бо то знаєте місто, але не треба, що би хто думав, що то всі наші люди так роблять, ні, ні, не всі, най ніхто це не думає, то лише деякі.

Тепер буду казати дальше про нашу школу. Діти наші хоч ходили до англійської школи, але там їх по нашому не вчили і не вчать. А хочемо, що би вони по нашому знали читати і писати і Бога хвалити, тай що би знали нашу славу історію. Не один з нас думав про це нераз, але лиш на тім кінчилось, бо знаєте, як то є. Але одного разу, здаемися, що то було на 13. вересня, 1925 р. мій сусід отець Божик зайшов до мене до хати тай каже:

„Слухайте сусіде, чи не можна би заложити тут на нашім куті Рідну Школу?”

„А чи я би цьому нерад, як би можливо було? — відповів я на це.

За чотири, чи за п'ять таких нарад нам удалося заложити шкільний комітет, отець Божик був головою комітету, Петро Гаврисишин його заступником, я, що це пишу писаром.

А всіх нас було не більше як 15 людей. Зложили ми по долярови вступного, а в Петра Білоуса, уже небощик, най буде йому пером земля, і в Йосифа Стебницького позичили по десять долярів, виша-

му з цегли, що зі землею виносить около 15,000 долярів. На це ми мали своїх грошей около 4,000 тисячі долярів, а решту позичили на семий процент.

А тепер розкажу, як ми посвячували угольний камінь.

Як був уже фундамент зроблений і троха стінів, ми запросили о. Петра Олексіва, що заступає тепер єпископа, о. П. Божика і о. П. Сулятицького, запросили мейора міста Меклейна, представників наших інститутів тай газетами наших

БУДИНОК РІДНОЇ ШКОЛИ ІМ. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА
У ВІННІПЕГ, МАН. ВИБУДОВАНА 1928 РОКУ.

пили старий „штор” на школу в Сиріяна за 15 дол. в місяць, наняли учительку, панну Євгенію Угринівну за тридцять долярів в місяць, що мала вчити дітей в робітні дні від п'ятої до семої години вечером, купили троха старих лавок в англійській школі і так отворили ми свою науку, з 35 дітьми. З часом дітей прибуло більше, що доходило число їх навіть до сотки. Від дитини беремо 50 центів в місяць за науку, але що цих грошей за мало, то ми уряджували забави, базарі, пікніки, коляди, діточі концерти і з цього приходило потроха грошей. Часом ці річи нам удавалися, а часом ні, але Бог поміг нам, що літом цього року ми приступили уже до будови власного до-

людей. А зійшлося всіх около 2,000 душ. То було в неділю 21. жовтня, по полудню. При посвяченню співав славний хор Інститута Просвіти. Йі багато бесідників говорило. Отець Олексів сказав, що він школу нашу витає дуже щиро, бо це є доказ, що ми любимо своє, та щоби ми трималися всі разом. Мейор міста казав, що також нашу роботу витає дуже радо. Говорили і другі бесідники добре, але я не пишу про них, бо годі те все було спам'ятати, тай правду сказати і не мав як слухати, бо то одним, то другим займався, порядкував збіркою грошей і т. д. При кінці промовляв о. П. Божик. Як основатель Школи заложив своїми руками в угольний камінь історію

заложення школи, списану на аркушові паперу, на пам'ятку, що колись наші діти по нас, як на тім місці будуть ставити нову школу, виймуть з каменя то письмо й читати будуть, як заложувалося ту школу. Бо так повинно бути.

Школа знаходиться межі улицями Дізраїля і Барбера, чолом до вулиці Юкліда і має число 49. З цегли збудована, а обіймає довготи 80 стій а ширини 40 стій. В середині сцена на концерти а над дверима галерія. Під сподом вигідна сая на столи, де можна перекусити як будуть які забави або весілля, як хто захоче в нас винаймати на забаву.

У новім будинку думаємо просвітну роботу поширити май на ширшу громаду. Думаємо крім навчення дітей справ-

ляти відчити наукові, виставляти концерти, та театральні представлення.

Думаємо, що так буде добре. Будем пригортати наших людей до просвіти, щоби пізнавали себе, щоби ми мали силу серед чужих народів у Канаді, а для дітей будем старатися, щоби училися і письма свого і історії нашої.

На цей рік я, що це пишу є писаром, Петро Гаврисишин головою, а М. Винник скарбником. Приставайте добрі люди до нас, щоби ми на куті Шашкевича і школу сплатили і церков потім собі вбудували.

Йосиф Щербаневич.

Вінніпег, Ман., Кут Шашкевича.

Дня 30-го падолиста, 1928.

УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ ШАХІСТІВ У ВІННІПЕГУ.

Гра в шахи є дуже поширеною в Європі і там бачимо товариства з різних народів, які плекають цю гру. В Канаді живіший рух почався послідніми роками.— Між Українцями досі однак не було жадного подібного товариства, а ті що знали грати в шахи, не мали визначеного місця, деби могли зійтися. Потреба українського клубу шахістів показалаь конечно, коли по війні приїхало до Канади більше число осіб, котрі знали цю гру. Кільканацять осіб зійшлося до офісу Др. Б. Дими дня 12. січня, 1928 року, щоби поговорити про завязання клубу шахістів.

Присутні всі заявилиь одногolosно за завязанням такого Клубу. Вибрано комісію, зроблено начерк статуту і скликано другі збори, на котрих приймаєно очочих в члени і вибрано виділ. Український Клуб Шахістів числить 18 членів, має свій статут і може поширити філії у других місцевостях. До виділу на 1928 р.

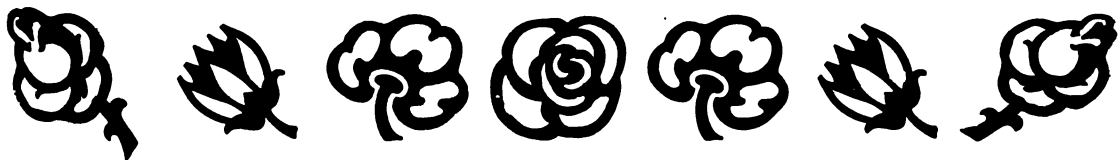
вибрані: Др. П. Гуцуляк, голова, Л. Сікевич, заст. голови, Микола Карабут, секретар і Микола Залозецький скарбник. — Клуб має свої сходини кожного тижня в четвер. З початку домівка була в аптиці пп. Залозецького і Симчича на розі вулиць Селкірка і Мікгрегора, а тепер міститься в офісі Др. П. Гуцуляка, під ч. 428 вулиці Селкірка, у Вінніпегу.

З дотеперішних виступів вийшов побідно М. Карабут і виграв срібну чашу як першу нагороду, котру подарував для Клубу п. Угринюк. Другу нагороду виграв п. З. Бичинський, вигравючи срібну чашу, подаровану Др. П. Гуцуляком. — Український Клуб Шахістів не виступав покищо до гри з клубами інших народностей. Сподіється однак це робити, коли прийде на це час.

В. Г. Коман.

Вінніпег, Ман., Канада.

У вересні, 1928.

Інститут ім. Т. Шевченка в Едмонтоні, Алта.

Інститут імена Тараса Шевченка, що існує в Едмонтоні від року 1918, закупив був для себе власний дім, але наслідком загальної післявоєнної кризи неврожаїв в Алберті, не можна було зібрати тільки гроша, щоби сплатити рати. Інститут стратив дім і мусів припинити цілком свою діяльність. Після трьохлітньої перерви зачав Інститут продовжати свою роботу в р. 1925 й міститься в нанятім будинку.

В шкільному році 1927—8, Інститут крім мешкання і харчу давав своїм питомцям поміч у шкільній науці, обов'язкові лекції українознавства і науку співу. Питомці мали своє Літературне Товариство, що давало їм поле для самостійної праці й вправу у бесідництві.

Настоятелем Інституту був Брат Методій з чина Братів Християнських Шкіл, колишній студент, а потім учитель Української Колегії св. Йосифа в Йорктоні, Саск. Брат Методій повнив обов'язок загального нагляду і уділяв лекцій катехізми, літургії, української історії, української граматики, української літератури і т. д. Науку співу провадив діригент Українського Католицького Народного Дому в Едмонтоні.

Число питомців зросло до сорок і многим студентам, що бажали вступити до Інституту приходилося відновляти приняття ізза недостачі місця. Інститут пошукує відповідного місця і будинку. Всі питомці Інституту були Українці, крім одного студента. Більшість студентів учайцала до середньої школи „Гай Скул“, кілька студентів студіювало на університеті і кілька учнів ходило до нижчих шкіл.

Інститут не мав ніякого зиску, але й не потребував нічого докладати в році 1927—28. Оплата за харч і помешкання виносила \$20.00 місячно. В шкільнім році 1928, оплата буде виносити \$24.00 місячно зі згляду на загальний стан цін і на улпшення в Інституті.

Будинок, три поверховий, новий, муrowаний, зі всіми вигодами і площею для спорту, яким незвичайно цікавиться молодіж Інституту.

Управа Інституту старається розбудити в питомців замилювання до систематич-

ної, солідної науки і виховувати в християнськїм дусї на примірних громадян. В минулїм році 1927—28 поведення молодї в Інститутї було бездоганне. Кожна замітка про молодь була лише похвалою.

Успїхи в науцї за шкільний 1927—28 рік були взірцевї. Студенти XI-го степеня дістали пересїчно 89%.

Студенти X-го степеня одержали пересїчно 100%.

Студенти IX-го степеня осягнули пересїчно 91%.

Товариське пожиття в Інститутї було бездоганне. Живї звязки єднали Інститут з місцевими українськими організаціями і громадянством. На лекції українознавства в Інститутї, вчашала українська молодіж з поза бурси; сходини студентського Літературного Товариства, що відбувалися що недїлі, були доступні для посторонних і відвідуванї через місцеве громадянство. Заходом і силами Інституту відбулися в шкільнім році 1927—28. два концерти в Едмонтонї, в місцевїм Українськїм Народнїм Домї і оден концерт в осередку українських осель Алберти, в Мондерї.

Спортовї дружини Інституту мали в минулому році 13 стрїч в гакївцї (гокей) і 9 стрїч в ставцї (бейз-бол) з гарними вислїдами, навїть проти визначних англїйських шкільних дружин.

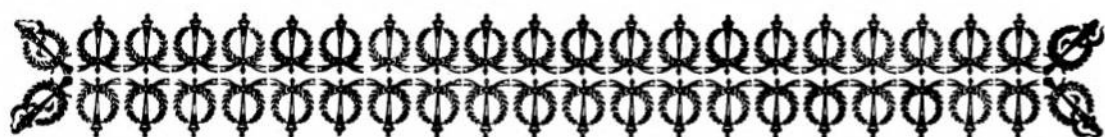
Вся свїдома українська громада ставиться до Інституту дуже прихильно.

Кожному народови залежить на тїм, щоби виховати добрих провідникїв. Доброю виховавчою інституцією є все така інституція, котра дбає про релїгїйне виховання.

Інститут ім. Т. Шевченка у Едмонтонї заслугує на повне довїря українського громадянства в Канадї. Передовсім Українцї Алберти мають тут умїстити своїх синїв, щоби з них вийшли розумнї, чеснї і характернї провідники українського народу.

Секретар Інституту ім. Тараса Шевченка в Едмонтонї.

Едмонтон, Алберта.
Вересень, 1928.

Український Студентський Кружок у Вінніпегу—1927-8

Перші збори Українського Студентського Кружка у Вінніпегу в р. 1927-28 відбулися в неділю, 16. жовтня, 1927, в Українським Народнім Домі; послідні в неділю, 8. квітня, 1928, в сали при церкві св. Володимира і Ольги. В р. 1927 (в першій половині шкільного року) відбуто 5 зборів; одні в Українським Народнім Домі, а 4 в школі св. Володимира й Ольги. В р. 1928 (в другій половині шкільного

року) відбуто 6 зборів; 3 в школі св. Володимира й Ольги, а 3 в Читальні Просвіти. Отже, в шкільному році 1927-28 відбуто 11 сходин. Збори відбувалися в неділю по полудні. На кожних зборах назначувано, по можности, иншого (шу) предсідника (цю) до переведення зборів, а це тому, щоб дати змогу як найбільше членам (киням) вправитися кермувати зборами.

Ідеї"; п. В. Кристалович, „Про Кооперацію"; п. Ів. Роберт-Ковалевич, „Про Світовий Зїзд Університетської Молоді". „Публична дебата, на тему, „Рішено, що Зєдинені Держави й Канада повинні злучитися", відбулася в неділю, 4. березня, 1928, в Читальні Просвіти. Афирмативну сторону обороняли пп. Ів. Роберт-Ковалевич та В. Калинчук, а негативну пп. М. Вавриків і А. Ковбель. Опісля пп.

*ЗІЗД ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ КАНАДИ В ЛИПНИ
1928 РОКУ У ВІННІПЕГУ, МАИ.*

Впрограму сходин, крім урядової частини, входили ріжнородні точки, напр., відчити, дебати, деклямації, одно-актівки, діяльogi, спів, балетові танки, і проче. Крім того, Український Студентський Кружок дав два концерти для загальної публики, улаштував пращальну вечеру абсольвентам та відбув незвичайно вдатні вечерниці.

Слідуючі виголосили відчити (в поданім порядку): п. П. Боднар, „Діяльність І. Франка"; п. М. Вавриків, „Значіння

Вавриків і Ковбель викликали до публичної дебати на повищу тему пп. Д. Гунькевича й С. В. Озера, представників Українського Народного Дому: Дебата відбулася в неділю, 1. квітня, 1928. Дня 18. марта, 1928. в школі св. Володимира й Ольги відбулася дебата на тему: „Рішено, що жєнщини відіграють таку саму ролю в суспільнім життю як і мущини". За внеском говорили п-ни О. Гривнак і Л. Жеребко; проти внеску пп. В. Андрушко й А. Ласко.

Перший публичний концерт Українського Студентського Кружка у Вінніпегу відбувся в неділю, 4. березня, 1928, в Читальні Просвіти. Пращальний Концерт відбувся в неділю, 8. квітня, 1928, в Інституті Просвіти.

Вечерниці, які були під виключною управою панночок, відбулися в четвер, дня 2. лютого, 1928, в школі св. Володимира й Ольги. Пращальна вечера аб-

сольвентам відбулася в п'ятницю, 30 березня, 1928, в гостинниці Марлборо. Абсольвентами були: п-ни Ванда Негрич і Марія Романюк, та пп. К. Андрусишин, М. Вавриків і Петро Довбуш, виділ філософії; п. Д. М. Ільчишин, виділ рільництва; п. В. Калинчук, виділ електротехніки. Усіх присутніх було понад 90 осіб.

Між замітнішими відзначеннями членів У.С.К. цього року стоять такі: п. Д. М. Ільчишин, голова Українського Студентського Кружка, одержав золотий медаль, призначений Університетом Манітоби за найбільший успіх в останньому (п'ятім) році рільничого виділу; п. Ф. І. Гніздовський одержав сто доларів грошми за успіхи в третьому році рільничого виділу і п-на Наталя Сікевич одержала 75 доларів грошми за успіхи в другому році філософії й природничих наук. Бувший член У.С.К., Іван І. Лесик одержав титул доктора дентистичної хірургії в Едмонтоні, Алберта.

До У.С.К. напливали письма з різних сторін Канади й Європи, головню з приводу започаткування „Студентського Відділу”. Проф. Іван Боберський, перебуваючи в Європі зимою, надіслав до У.С.К. друки студентських організацій та привіт з Праги, Чехословаччина.

Український Студентський Кружок в р. 1927-28 мав 54 членів і членинь. До Кружка належали майже всі укр. студенти університету й поважне число студентів вищих шкіл.

В минулім році в Українськiм Студентськiм Кружку замітна була більша точність як попередню, більша єдність між членами, порозуміння й охота до співпраці, словом — уся діяльність відзначалася більшою енергією, більшою самопосвятою усіх членів. А усе це разом записує одну з найкращих сторінок життя Українського Студентського Кружка у Вінніпезі.

Вінніпег, Ман., 1. жовтня 1928.

Максим Вавриків, писар.

МУДРАГЕЛЬ.

Чужосторонній упросився на ніч у господаря й по вечері як розбалакалися, питає:

„А хто у вас найвищим у селі?”

„В нас в селі найвища є тополя; така висока, що хлопці ніколи не можуть дістатися на верх.”

„Та я не про це вас питаю. Я питаю про це, хто у вас є найстарший у селі?”

„О, хто найстарший у селі! Так же кажіть. Найстарший, — це десятимісячний хлопець у мого кума, такий, кажу вам, плаксивий, що як стане репетувати, то мусять всі бічи до нього і забавляти, або з хати утікати так, уважаєте, кричить.”

„Та я не про це питаю. Питаю вас про це, хто найбільше має права у вашім селі?”

„Це інша річ. Мій пес найбільше має права, бо на кого хоче, на того гавкає. Навіть на сонце, як йому так сподобається. Кричу на нього, щоби спам'ятався, але нічо не помагає.”

„А хто є найдурніший у вашім селі?”

„Найдурнішим уважаєте це той, що ко-

му небудь служить. Але в нашім селі нема таких, бо в нас усі газди, що нікому не служать. Кожний на своїм працює.”

— Н. К.

ПОПРАВИТЬСЯ.

Вона: — Ти обманець! Ти не дотримав своєї обіцянки.

Він: — Не журися мила. Я тобі зроблю другу.

СПРОСТОВАННЯ.

Один член сказав на загальних зборах: „Половина теперішньої надзвідної ради — самі осли”. Судовим присудом примушено його відкликати цей висказ. Він спростував так:

„Неправдою є, що половина надзвідної ради — самі осли; натомість правдою є, що теперішня надзвідна рада не складається в половині з ослів.”

Кошиковий і Ставковий Клуб.

З початком жовтня завязався при укр. католицькій церкві св. Володимира і Ольги кошиковий клуб за почином Впреп. о. П. Олексіва. Капітаном цього клубу став Михайло Фарина. Цей клуб приступив до Ліги Кат. парохій у Вінні-

св. Володимира і Ольги. Дружини, які мали стати побідниками мали грати три рази. В тих стрічах побіду дістала дружина св. Володимира і Ольги. Вислід був 13 до 31. Як нагороду одержала дружина від Лицарів Колюмба срібну чашу,

СРІБНА ЧАША, ЯКУ ВИГРАЛА В КОШИКОВІМ МЯЧУ ДРУЖИНА ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ У ВІННІШЕГУ.

пегу, яку зорганізовано за почином Товариства Лицарів Колюмба. В склад тої Ліги входили слідуючі парохії: Св. Марії, св. Йосифа, св. Духа, св. Ігната, Непорочного Зачатія і колегія св. Павла. Дружини розіграли 30 гор. До розігравки прийшло між двома найсильніщими дружинами: Колегією св. Павла і парохією

яка переховується на парохії. Склад дружини був: М. Фарина, М. Хрижановський, В. Баковський, В. Оконський, А. Котенко, Й. Гуйван й І. Гудз.

Заохочена та сама дружина побідою в літнім сезоні, утворила ставкову дружину і грала з англійськими, польськими та німецькими дружинами.

Досвід з Кооператив.

Коли 1900 р. Українці зачали більшим числом приїжджати до Канади й осідати на фармах, рівночасно зачали наші знані нам опікуни, жиди, також переселюватися з містів на фарми і закладати крамниці серед нашого народу. Не маючи більшого капіталу, щоб самим зачати торговлю на свою руку, зачали свідоміщі одиниці організувати так звані кооперативи.

Першу таку кооперативу заснував в році 1902. п. Ціхоцький на уділах (ше-рах) під назвою Сіфтон Трейдінг Компані. Вона розвивалася широко і перейшла в руки одного зі спільників.

Другу спілку заложив у Вінніпегу п. Кирило Генік (помер 1925 р.) разом з Т. Стефаніком, Й. Макарьським (помер 1927 р.), Іваном Негричем і Й. Димою, під назвою: „Австро Кенедіен Трейдінг Ко.” в 1903 році. Та спілка існувала до 1906. року. Управителем тої спілки був п. Т. Цюпа (небіщик).

В році 1907. завязано спілку в Етелберті, Манітоба, при помочи п. Івана Коцана, бувшого учителя і секретара тамошного муніципалу а управителем тої спілки був В. Магіс, а була також філія в Гарлянді, Ман. Ця спілка існувала до 1913-го року і управитель п. Магіс мусів її перебрати і є властителем до тепер.

В році 1908. учителі В. Карпець, В. Чумер і В. Колодинський заложили спілку торговельну в Лейдівуд, Ман. Ця спілка існувала до року 1915. Властителем тої торговлі став В. Карпець, щоби рагувати її від занепаду і є ним по нинішний день, а був її управителем.

В році 1909. заложили спілку на 25 долярних уділах Гаврило Сліпченко, Клим Паньків і Тарас Дмитро Ферлей, котра існувала несповна два роки і розпалася

Та спілка мала sklep на розі вулиць Мернуса й Пара, у Вінніпегу.

В році 1909. заложено спілку на уділах 25 долярних у Вайта, Ман. за почином панів Й. Кулачковського, Н. Боднарчука та інших тамошних учителів. Sklep не йшов, як слід. Управителем спілки був Н. Боднарчук, котрий по році 1914. змушений був переняти її під свій приватний провід. Назва спілки була — Вайта Трейдінг Ко., Вайта, Ман.

В році 1911. зорганізували спілку п. Гаврило Сліпченко, Василь Чернявський (забитий в р. 1912) під назвою Гудів Трейдінг Ко. Управителями її були Гаврило Сліпченко, Юрко Мачула, Ярослав Кунинський. В 1913 році купив її п. Іван Щурко провадив її до 1926 р. і продав другим.

В році 1912. зорганізував спілку на уділах 25 долярних в Робліні, Манітоба, за поміччю свідоміщих фармерів п. Емануїл Михайлюк, тодішний учитель, а тепер адвокат в Едмонтоні, Алберта. Управителем спілки були Іван Грицюк і Сторожинський, а ця спілка існувала о-коло два роки, але будинок згорів і це був кінець.

В Гленелла, Манітоба, за почином учителя Сікорського зістала зорганізована спілка на уділах 25 долярних в році 1915. й існувала до року 1917. Управителем був п. Сікорський. Назва спілки була Гленелла Трейдінг Ко. Вона не існує. Ніхто її не купив і длятого розлетілася. До нині нема там ані одного української торговлі.

У Вінніпегу зістала зорганізована спілка в будинку Народного Дому на уділах 100 долярних, за почином заряду тодішнього Народного дому: п.п. Т. Д. Ферлей, Ярослава Василя Арсенича, Івана Не-

грича й інших. Управителями спілки були п.п. Іван Негрич, Клим Паньків і Пернарівський. Спілка існувала від року 1914 до року 1916. Спілка була під назвою „Народна Торговля”. Спілку нерозвивалася і її купили панове А. Струсь й І. Цірко, а провадять її до нині дуже добре.

Дійсна спілка на підкладі кооперативним була заложена о. Нестором Дрогомецьким в Овкборн, Ман. за поміччю галицького кооператиста п. Івана Петрушевича. Назва спілки була Овкборн Кооперейтив Трейдінг Ко. Управителями її були панове Михайло Новосад, Андрій Сівіцький й Іван Цюпак. Спілка зістала заложена в році 1914. й існувала до року 1925. Опісля купив її Стефан Гериліус.

В році 1915. о. П. Божик зорганізував кооперативну спілку на десять долярних уділах у Мондері, Алберта, з філією у Вегревілі. Головним управителем був Николай Грекул, місцевий торговець фармерським знадіббям. По двох роках спілку звинено з браку досвіду в провадженню торговлі.

Кооператива у Форт Вілліямі, Онт. основалась в 1922 р. на уділах по 25 долярів. Має 65 уділовців і дійшла до майна около 40,000 долярів. Розвивається дуже добре.

Богато більше спілок було зорганізованих, про котрі не маю подробиць, а то: в Комарні, Ман.; в Калдері, Саск.; Гардентоні, Ман.; Радіссоні, Саск.; Врокстоні, Саск. й інших місцевостях.

Вище згадані спілки були консумційні до продажі поживи, одіння і потреб життєвих фармерів.

Лише для пояснення згадуємо, що в році 1916. зістала зорганізована спілка продуктивна на продаж збіжжа, під назвою „Рутініян Фармерс Елвейтор Ко. Лтд.”. Це не є кооператива. Уділи спілки були продавані по \$100.00 і кожний уділ має оден голос при голосованню, а зиск числиться від уділу. Цю спілку зорганізували п.п. Ярослав Кунинський, Іван Петрушевич, Йосиф Боянівський, Т. Д. Ферлей, Я. В. Арсенич, Гаврило Сліпченко й інші. Спілка ця має осідок у Вінніпегу і є злучена з англійською фірмою „Провіншіял Елвейтор Ко. Лтд.”, управителями її були п. Медефорд, Я. Кунинський, Т. Д. Ферлей, В. Свистун. Перейдім до кооператив.

В році 1923. зорганізовано спілку для

печення і продажі хліба у Вінніпегу, під назвою Юкраїніен Воркерс Юніон Бейкері. Властителями тої спілки є слідуочі члени: Олекса Андрейчук, Олекса Кучер, Никола Доскоч, Лука Строїч й Іван Татарин. Спілка по нинішній день чим раз лучше розвивається. Пекарня знаходиться при вул. Стеллі, 626.

Цього року зорганізувалися дві спілки кооперативні, в місцевостях Ст. Мартін, і в Поплярфілді, Манітоба.

На Сент Мартін оснували спілку тамошні фармері, однак ми не в стані подати імен уділовців.

В Поплярфілді управителем є п. Василь Белей і Береськевич. Назва спілки є „Поплярфілд Кооперейтив Стор.” – Спілка має около 40 уділовців, по 25 долярів оден уділ.

Найбільша спілка торговельна мішаних товарів, була заснована у Вегревілі, в провінції Алберті, в 1908 р. п.п. Петром і Андрієм Зваричом, Василем Чумером й іншими. Спілка існувала до року 1921. Управителем спілки у Вегревілі був п. А. Зварич, а опісля Василь Чумер. Спілка на початку мала оборотового капіталу в сумі \$4,000.00, при кінці мала вартости на суму \$300,000.00, з тої суми довгу \$150,000.00. Спілка мала уділовців около 1,200, з сімома філіями в Чіпмані, Ламонті, Андрю, Смокилейку, Інгенсфілді, Редусвеллі.

Як причини упадку спілки подають безсторонно, що 1921 р. по війні продукти фармерські упали були на яких 70%, товари, куплені спілкою попередньо по високих цінах, упали значно на ціні, фармері довгів не могли сплачувати і спілка не могла тих несподіванок передержати. Збори і заряд спілки виплачували надвишку людям купуючим, не лишаючи резервового фонду для спілки, на непредвиджені недобори.

Головна причина упадку вище згаданих спілок була ця, що члени спілки брали кредит і на час не віддавали, але не лише члени брали на кредит, але більша часть покупців. Купець, що дає нерозважно на кредит а не має сили стягнути довгів, не може розвинути свого skleпу. Одна з важніших причин була ця, що при закладанню спілок організатори, щоб захопити людей до складання грошей, представляли їм високі в цифрах зиски, а коли по році чи по якомось часі члени зобачили, що нема того, що обіцялося.

члени ставали недовірчиві і спілку лишали. Народови треба казати правду, лише чисту правду, коли ходять о довіря в бізнесі.

Важною причиною була також ця обставина, що члени спілки не купували солідарно в своїй спілці.

Кооперативи ділимо на продуктивні і консумційні.

Межи нашим народом найлекше організувати кооперативи продуктивні, тому що в продуктивних спілках фармер не бере кредиту, а йому платиться, як н. пр. в так званих „пулах“, по українськи „узолах“: „Пшеничний Узол“, „Худібний Узол“ і т. п.

Консумційні кооперативи можливі лише спосіб, уживаний в Шкотляндії між робітниками. Збирається число людей, складають певну суму грошей, від котрих визначається 7 проц. річно. За ті гроші купують товар, винаймають будинок і чоловіка, щоб видавав їм товар і замовляв. Члени платять за винайм будинку і чоловікови за обслугову й інші видатки в пропорції до купна товару, а то-

вар платять готівкою, як коштує на місці. Кооперативний змісл межи нашим народом існує і народ відчуває потребу виконання, але одно важне, що ми до цього часу не маємо людей, які малиби досвід кооперативи провадити.

На всякий случай в тім часі від 1902. року, це є від проби першої кооперативи до нині, через чверть століття досвід наш купецький збільшився і много Українців провадить свої власні склепи. Тут виховуються знавці торгівлі, які опісля будуть могли попровадити з певним досвідом купецьким і більші кооперативи.

У Вінніпегу повинні повстати кооперативи, для продажі одіння, залізних предметів а також господарських знарядів. Такі кооперативи моглиби обслужити і Вінніпег і покупців поза Вінніпегом і то не самих Українців, але взагалі покупців.

Ілько Цюпак.

Вінніпег, Ман.

Дня 4-го падолиста, 1928.

БАНКИ В КАНАДІ.

В році 1928 в місяці липні получилися два банки в цей спосіб, що банк Комерсовий злучив свій капітал і свої бюра з бюроми банку Стандарт. Банк Стандарт має свою осередню в Монтреалі, яка міститься у 32-поверховому хмародері. Злучений тепер бан Ком.-Станд. має 815 галуз. Роял бак має в Канаді 766 галуз. В цілости однак 902 галуз, коли почислити галузи і поза границями Канади.

Горожани Канади не були доконче вдоволені з тої сполуки обох банків, бо це означає вилучення конкуренції а утруднення кредиту.

Під цю хвилю працюють в Канаді банки в числі десять, які мають чартер. Наводимо їх після їх капіталу:

Роял	\$30,000,000
Монтреал	29,916,700
Комерс-Стандард	24,823,400
Нова Шкотія	10,000,000
Домініон	6,000,000

Кен. Націонале	5,500,000
Імпіріял	7,000,000
Торонто	5,000,000
Провінціонале	4,000,000
Секюріті-Вейбурн	655,700

Українці в Канаді моглиби основати кооперативний банк, який при совісім провіді має всякі можливости доброго розвою. Капітал є, треба тільки, доброї волі і солідної праці.

У Львові існують слідуочі українські банки: Банк Гіпотечний, Підвалля ч. 7. — Банк Союз Ревізіийний Ринок ч. 10., — Банк „Дністер” вул. Руська ч. 20. Через ті банки можна купувати поле в старім краю з ріжних парцеляцій, яка там переводяться, можна складати ошадности в долярових контах, які приносять далеко-більший процент, як в Канаді.

Вінніпег, Ман., Канада.

Б. П.

В Канаді склепаром.

Розповідаю це для того, щоби хто міг з цього де що навчитися, та щоби не тратив надію на краще тоді, коли йому тяжко приходить.

Мій батько був бідним господаром з селі Дегаві, коло Галича й не міг мені да-

дно а коли в нашій селі założено кооперативну крамницю, я став в ній за робітника, за шість ринських в місяць. По кількох літах праці в крамниці, набрав я досвіду, як її провадити. Позичив троха грошей у добрих людей і заложив

ДАНИЛО ТОРВЯК
Купець в Поплярфілді, Ман.

ти високої школи, — я ходив лише до сільської школи в Дубівцях, бо в нашій селі школи не було. Батько помер, коли я мав 17. літ, оставив нас пятеро дітей і маму, яка часто занепадала на здоровлю. Я був найстарший, отже мусів працювати у господарів, за смішно малу ціну й помагати мамі отримувати діти. Було чотири морги поля, але було двіста ринських довгу, які треба було платити довжникам; Дністер навідував нас часто своїми повіннями. Я оженився і за жінкою прибуло лише пів морга поля.

Господарити не було начім, жилось бі-

свою крамницю. Яюсь жилося... Але дав Бог трое діточок і я став думати про Канаду, про яку чув з листів від наших людей, які були в Канаді й писали, що вона новий край і в ній можна мати даром землю, ліс, та пасовиско, лекше жити. Жаль було покидати рідне гніздо, своїх приятелів, між якими був я членом у громадській раді та членом церковного комітету, але що було робити, біднота гнала до Канади, а нестатки, вигонили з хатки, як каже наша приповідка. Продав я, свою „дедину” і поїхав до Канади, а що грошей на подорож мені неставало,

то один мій приятель, що також їхав зі мною до Канади а мав троха більше грошей, як було треба йому на подорож, позичив мені сто ринських, а другий мій приятель позичив мені п'ятдесят ринських. Довг той я віддав їм давно зі широю подякою. Подорож була тяжка, бо вітри віяли по морю.

В марті, 1906 р. приїхав я до Вінніпегу. Чужий край, чужі люди, інакші обставини, інакші вимоги, чужа мова, пригнобили мене, але я не подавався. Я все вірив, що удасться виробити якое життя. Коли повесніло, я поїхав на гомстед, на Паплярфілд, що лежить вісімдесят миль на західну північ від Вінніпегу. — Фарма камениста, з корчами та млакою, але щож робити, тут така околиця. Жию на ній і доси і маю виробленої землі, не більше як десять акрів, інші наші газди мають більше виробленої землі, — а є нас тут около сто родин, що поселились тут тоді, коли я, і троха пізніше.

Не пригадую собі, чи мав я якого цента тоді, як сів на фарму. Памятаю добре, як будував я буду, що мала бути хатою, як зносив до купи на плечах сирі оски, як „латав“ дах, як перші грядки робив.

Тяжкі то були часи на початках на фармі. Як тепер пригадаю собі, то страшусь від них більше, як тоді, коли переживав їх! Найближче наше місто було Тюлон, сорок і вісім миль на схід від мене. Просторонь була поросла дрібним, осиковим лісом, корчами та мочарами і треба було пішки йти до того місточка то за одним, то за другим, бо тягла свого не було. Аж пізніше я з своїм швагром купили ми спільно пару биків і віз, але аж тоді, як уже заробив троха грошей. Вісім літ ходив я на різні роботи на залізничу дорогу, то до фермерів; де міг роботу дістати, там робив, бо треба було. Нераз ходив пішки аж до Вінніпегу вісімдесят миль звідси, а навіть дальше, бо аж до Моріс, що лежить сорок миль дальше за Вінніпегом на полудне.

Багато разів робив я в Норсес, двадцять миль звідси у Жидів, що тут поселились на державних землях, про яких говорили, що їх барон Гірш спомагає грішми, я діставав п'ятдесят центів на день, а лише деколи платили при корчованню троха більше. Але то вже пізніше. Тепер там нема ані одного Жида на землі. Порозходилися кудись і заняли-

ся чимсь другим; а було їх там у той час кількадесять родин, а земля їх стоїть тепер путскою. Інші наші осадники ходили п'ятдесят миль звідси корти різати до Плейс Гому, по сорок центів від корта. Такі то були наші гаразди...

Десь около 1912 р. нам троха полешало в цій околиці, а то тому, що Сіенар став будувати тут залізну дорогу. — Залізничий насип перетинав мою фарму і коло моєї хати були розложені намети, де ночували робітники і коні контракторські. Я робив деколи при насипі дороги й де що заробляв, а моя жінка прала робітникам сорочки і також заробляла шість, а часом десять долярів на тиждень; деколи продавала до кухні в наметах, молоко і масло і також де що з того приходило до хати. Це мене лоратувало, я поплатив деякі довги, що мав і де що троха грошей заощадив.

Коли це діялося, — не пригадую собі добре, котрого це було року, я з кумом Олексом Кидиком, який тепер жиє в Гадашвілю, порадилися заложити крамницю спільної. Пійшли ми оба до Вінніпегу закупити товарів. Ми оба не знали англійської мови, щоби розпитати в кого купити можна товари, тож походили два дні по Вінніпегу, а на третій день вернули з ніщим до дому. Ідучи, по дорозі через Інвуд, ми повернули до Жида Перлеса, який мав тут крамницю і розповіли йому, чого ми ходили до Вінніпегу. Він нас вислухав, надумав і продав нам деяких товарів зі своєї крамниці, за що ми заплатили йому триста шістьдесят долярів готівкою. На другий рік я сплатив своєму спільникови його частку з крамниці і сам став крамарем у Паплярфілді. У тім часі я дістав також почту, за яку уряд платив мені сто долярів на рік. Не було чим їхати, то я носив почту на плечах з Брод Валею, що лежить сім миль звідси. Не раз треба було по коліна, а навіть висше брости у воді і нести на плечах листи у мішку й інші пакунки.

Була це тяжка праця, але що було діяти. Я твердо вірив, що колись буде лущше.

Крамницю провадити в Канаді є трудніше як в Старім Краю, бо тут треба давати більше на кредит і це крамаря заводить у довги і допроваджує до банкруцтва. Але я це зрозумів в кілька місяців, як почав торгівлю, й уникав цього, оскільки було можливо.

Крамницю проваджу старанно, доходи і розходи точно записую, на кредит стараюсь в магазинах не брати, а коли беру, то так, щоби до трицять днів зложити там гроші; бо проценти які я маю платити за товари компанії по трицятьох днях від мого кредиту, волю дати покупцям при опусті цни на товарах.

Ніколи не роблю так, щоби перебігати інших двох склепарів, що є тут у містечку. А коли підупадає крамниця, тоді ратуюся в той спосіб, що менше даю на кредит і стягаю довги з моїх покупців.

Крамницю провадить тепер мій син Петро, а я проваджу почту. Синові показую з мого досвіду як треба робити, щоби було добре.

Переживав я також родинні прикристи. Жінка моя слабувала постійно чотири роки й нарешті відбула тяжку операцію на жолудок. Вже четвертий рік як вона по операції, але здоровля, як треба, немає. Старший мій син, Стефан, який помер тому два роки най з Богом спочиває, слабував кілька літ на якийсь „лупус“, казали лікарі, що дістав це на лиці від

СКЛЕП ДАНИЛА ТОРБЯКА В ПОПЛЯРФІЛДІ, МАН.
Торбяк і його жена стоять коло свого авта.

Коли торгівля не йде так, як моглаби йти, я не злосуюся і поводжуся спокійно. Своім покупцям стараюся давати добрі товари і добру вагу. В непотрібні бесіди не заходжу, а коли чую які нарікання одних на других, як то звичайно люди мають навичку говорити, в такі річі не втручаюсь і не доношу тим, до яких та бесіда відносилась.

За Божою помоччю маю нині три фарми, які не вартують багато, бо каменісті, не орані, але тримаю їх на то, бо маю діти і їм колись можуть придатися на пасовиско. Крамниця з будинками вартує пару тисяч долярів, та деякий цент, як то кажуть крім цього калатається. Не є це великий маєток, але дякую Богові, що й цього майна я міг доробитись на старість.

урізання бритвою, як голівся. Їздив два рази до Рочестер, в Злучені Держави на операцію, коштувало багато грошей й надармо — помер, оставив жінку і трое малих дітей. І цими треба опікуватися, бо то невістка і внуки. Треба їм помагати, бо хто їм pomoже, як не я.

Дочка Марія віддана за учителя Володимира Костюка, що учителює тепер в Етелберті, Ман., а менший син Михайло, ходить до Високої Школи св. Павла у Вінніпегу, бере десятій степен.

Переживалось також клопоти громадські. Пятнацять літ тому назад, як будували тут державну школу. Два роки наші громадяне не могли згодитись, котре вибрати місце під школу, перечились і перетягали матеріал з одного місця на

друге. Вкінці, вдалося мені їх переко-
нати, щоби будувати школу в місточку.
Школу тут збудовано і нині кожний ви-
дить, що тут її місце, бо в місточку якомсь
вигідніше і краще виглядає.

Маємо тут також нашу українську гре-
ко-католицьку церкву, яку побудовано
1917 р. Я дарував один акер землі під
церкву зі своєї ферми, та спомагаю цер-

ков чим можу. Якомсь, слава Богу і мені і
людям нашим в цій оселі не йде дуже до-
бре але не йде надто зле. Коби люди ма-
ли до себе більше довіря і більше едно-
сти, то булоби лучше.

Розповів **Данило Торб'як.**

Поплярфілд, Ман.

Записав дня 10. вересня, 1928.

Пн. Бк.

Український Журналіст.

Колись повернемо до Українців, які
працюють на різних царинах життя в

скінчив журналістичний курс в Каліфор-
нії й дописував до англійських часопи-

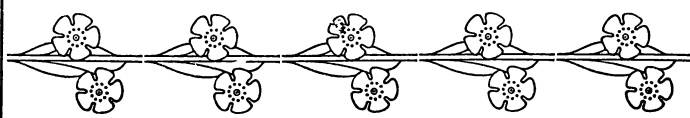

М. ГРУШКА

Канаді, а походять з Буковини. Нині зга-
даємо Михайла Грушку.

Михайло Грушка, якого світлина тут
поміщена, — родився на Буковині, в
селі Шипинцях, до Канади прибув 1911
р., як мав сімнадцять літ. Року 1913 всту-
пив до учительського семінара в Ре-
джайні. Скінчив його з успіхом, став у-
чителем й учителював якийсь час в Ал-
берті і Саскачевані між Українцями. Року
1918. виїхав з Канади до Америки й
через якийсь час був там при війську, а
опісля ходив до Високої Школи і на уні-
верситет у Вашингтоні. Ще пізніше він

сів, інформуючи англійський світ про У-
країнців. Вернувшись назад з Америки
до Канади в червні 1928 р., прийняли йо-
го до редакторського складу англійсь-
кого часопису „Фрі Прес” у Вінніпегу, де
працює як референт славянських справ.
В тім часопису час від часу поміщує стат-
ті про Українців, чим зближує ці два на-
роди до гармонійного співжиття в Кана-
ді і цим розбиває злі гадки деяких Ан-
гліїців про нас. Робота його є гідна по-
шани для Українців в Старім і Новім Сві-
ті, бо викликає зацікавлення серед Ан-
гліїців, які мало знають про нас.

З ПРАЦЬ О. П. БОЖИКА.

Казка про вишневий сад.

Жив собі бідак, що не вмів про себе дбати. Або встав пізно, або не прийшов на час, або не зашив діри в кешені і згубив зароблені гроші.

Мав він одного сина і три доньки і коли вмирав, сказав синові: „Коли хто схочеться женити зі сестрами, то не питай його, що він за оден і як він називається та чи має маєток, але нехай бере цю сестру за жінку, яка йому подобається.”

Бідак помер й поховали його.

Минув рік, минув другий, вже і третій минає, а з женихів ніхто не приходить, щоби женитися з дівчатами.

І вже переступило на четвертий рік, коли хтось в місяці лютім, вечером, зашкробав у вікно з подвіря і сказав захриплим голосом:

„Я Мороз, я прийшов за найстаршою сестрою, бо хочу, щоби була мені за жінку”.

Брат випровадив з хати найстаршу сестру на студінь і віддав Морозови.

Минув рік, минув другий, хтось отворив раненько вікно від городу і зашепотів:

„Я возьму середущу сестру за жінку, я Дош.”

Брат випровадив середущу сестру в город на дощ, між зелені грядки і передав її Дошеви.

Минув рік, минув другий, минув третій і четвертий. В місяці падолисті, коли вітер мече по землі жовтим листям, зазвонили всі шиби від поля і брат почув острый голос:

„Я возьму наймолодшу сестру за жінку. Я Вітер. Я прийшов тепер за нею.”

Брат не виходив з хати. Стало йому жаль, що сам лишиться, але Вітер потряс вікнами і загудів у двері. Брат випровадив на подвіря наймолодшу сестру і віддав її Вітрови.

Лишився брат сам, сестер нема. Нема з ким говорити. Шож робити, коли сестри повіддавалися, треба і йому про себе подумати.

Пійшов він до старого дідуса, що ходив по цілому світу, много країв видів, много людий знав і великий розум мав. Розповів він про сестри і запитав, що йому робити.

Старий дідусь з сивим волоссям а чорними вусами подивився на чоло брата і сказав:

„Ти молодий, перед тобою цілий світ. Але не будь недбалий, як твій батько. Будеш стояти на місці, то лишися на місці, а другі пійдуть наперед. Не будеш трудитися, не будеш нічого мати. Як далеко пійдеш, так далеко будеш на переді. У вишневім саді, далеко відти, темно-червоні вишні пристигають. Двох велитів, Буйний і Нерозвага стоять при брамі і котрий з них перший вйде, той зірве вишні і возьме за жінку чорнооку дівчину, що там у вишневім саді пісні співає. Ти дістанься до саду, далеко треба йти і много перебути. Коли переможеш велитів, возьмеш чорнооку дівчину за жінку а до неї належить сад з вишнями і великі пшеничні поля.”

„А скажете мені дорогу?”

„Ні, не скажу, мусиш сам пошукати.”

Брат думав, чи йти в далекі небезпеки. Думав і пійшов. Пригадав собі на сес-

три, що вони могли би йому дати раду, куди мандрувати. Хотів найти найстаршу сестру.

Пійшов на північ стежками, по дорозі їв оріхи, що їх мав в торбі, пив воду з плитких і глибоких рік. Перейшов одинацять гір, що були не раз вищі від хмар а не раз нижчі від порога.

Дійшов до льоду на морі та йшов льодом і льодом. Одного ранку збудився на кризі, що плила морем, бо відломилася від берега. Плив брат морем і плив, аж крига приплила до високої ледової гори, що мала два високі верхи. Між верхами стояла хата і світила вікнами по морю.

Брат зіскочив з криги і зачав драпатися на гору до хати. За два дні видрапався до дверей і відсунув ледяну плиту, що була дверима. Засунув її за собою.

В хаті сиділа жінка при кроснах і ткала цв'їти, такі, які вицьвітають по шибах цілого світа, коли мороз йде вулицею. — Брат зблизився до кросен, жінка обернулася і крикнула:

„Брате, як зайшов ти сюда?“

Це була найстарша сестра.

„Мого чоловіка нема дома, ходить по полях, а я тчу цв'їти на шиби від вікон. В нашій хаті тепло, бо палимо траном, як наші сусіди Ескімоси. Тяжко мені жити між льдами.“

За кілька днів вернув Мороз домів. — Присадкуватий, в сибірськїм кожусі з білих лисиць, у великій шапці з білого медведя. Лице широке, тверде, але веселе. Він затирав руки і розповідав, як одні люде бояться його, підносять ковнір понад вуха, завязують шию і ховаються скоро до хати. А другі не бояться його. виходять сміло в сніги. Ті відважні подобаються йому більше, як ті боягузи.

Мороз виймав час від часу табакирку, заживав табаки і пчихав. — „Це добре від перестуди.“ — Казав він до брата.

„Але, чи ти знаєш, де є вишневий сад, в котрїм співає чорноока дівчина Принада?“ — запитав брат Мороза.

Мороз відповів: „Коли я приходжу до вишневих садів, то вони не мають листя і дівчат в них нема. Але я не ходжу по цілому світу. Ти пійди до середущої сестри, вона може знає.“

Мороз кивнув рукою. Під хату прибігли дванацять псів з санками. На переді пєс Кі-ві-кі і пєс То-по-ко.

„Сідай,“ — сказав Мороз — „і їдь так

довго, як далеко лежить сніг, а потім йди піхотою, аж зайдеш до сестри.“

Пси рушили з місця, Кі-ві-кі і То-по-ко на переді, гнали і гнали з гори в долину а потім по рівнім леді, що вже примерз до ледяної гори. Добігли до рівнини, де сніг кінчився. Брат висів а пси завернули назад домів.

Брат пійшов на полудневий схід, переходив, дебри, де були дикі звірі. Боявся не раз, але перемагав страх і йшов дальше. Зайшов у високі гори і зачав спинатися на широку гору, якої не можна було обійти довкола. Чотири дні йшов на гору і дістався на верх, де світило сонце, а хмари були в долині. Верх гори був камінний, порослий мохом денедє.

Брат обійшов верх довкола і натрафив на великий ганок з камінними лавками. Високі склянні двері були отверті і коли станув на ганку, через відчинені двері вибігла у синім плащі, з розпущеним, руським волоссям, середуща сестра. Він її зараз пізнав.

„Добрий день, сестро. Видиш, що я тебе найшов. Де є Дош, твій муж?“

„Ми мешкаємо тут над хмарами. Мій муж знає, де треба дощу на городовину і на цв'їти, а де треба зливи, бо земля хоче пити. Але він сам любить сухе місце. Мені тут на камени тяжко жити. — Маємо все сонце, а низше нас хмари, видиш, які біляві, синяві і чорні.“

За кілька днів прийшов дош домів. Середного росту, плечистий, з нудним, китайським лицем. Говорив поволи, широко, оповідав, як ходив по загонах і поливав водою росаду по городах.

„А ти знаєш, де є вишневий сад?“ — запитав брат, — „коло саду два велити, а в саді дівчина пісні співає?“

Подумав Дош, подивився на хмари в долині і сказав поволи: „Не пригадую собі. Таких, що бються, я стрічав по дорозі і поливав водою, але двох велитів я не стрічав, дівчата в дош не люблять співати, так я не міг їх застати у вишневім саді.“

Дош плеснув в долоні і до вікна прилетіла сива хмара.

„Сідай“ — каже Дош до брата — „а хмара завезе тебе до третьої сестри, що вийшла за Вітра. Ми собі добре жиємо і себе відвідуємо. Він тобі скаже, де вишневий сад шукати.“

Злякався брат, як тут сідати на хмару. Певно злетить в пропасть і ніколи не до-

їде до вишневого саду. Але переборов страх і сів так безпечно, як сідається в сіно на луці. Ледви сів і сказав: „Будьте здорові!“, а хмара вже рушила з місця і пігнула на схід. Гнала понад море довго, довго, а потім гнала понад огнистими горами, що викидали з середини землі попіл, дим, огонь, огнисте каміння, летіли понад багнами, що кипіли і булькотіли, як повило в залізнім горшку на огні. — Пара летіла за хмарою і прилучилася до неї.

За півтреття дня хмара злетіла в долину, торкнулася землі і брат станув рівними ногами на прерії. На полудне стояли

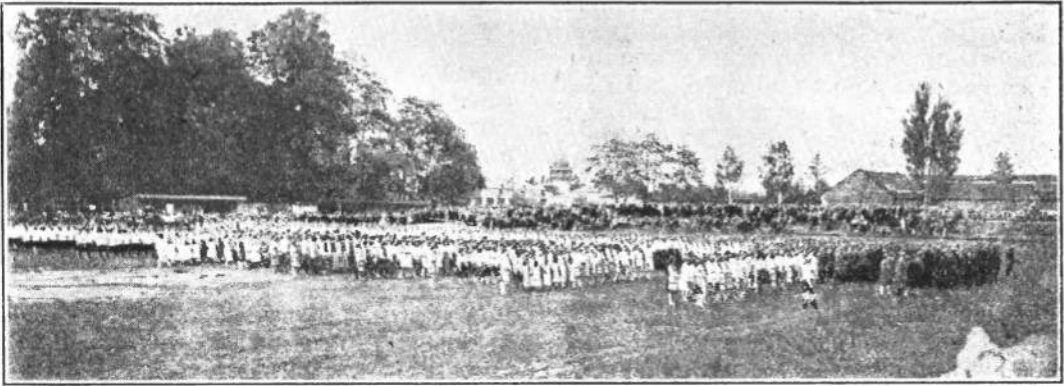
„А де тепер твій чоловік?“ — спитав брат.

„Нині він власне дома, що рідко лучається“ — відповіла сестра. — „Я звичайно сама, в тім підземеллю.“

За якийсь час прийшов Вітер зі своєї світлиці, високий, худощавий, із зарозумілим підбородком, рухав щоками, бо жував жуку.

„Як маєшся, шваг্রে? Я коло тебе нераз перебігав, але не мав часу задержатися. Як тобі поводитьсь?“

„Я йду до вишневого саду, а не знаю де він є. Може ти вмієш показати мені дорогу?“

СВІЯТО В ЧЕШТЬ ПОЛИГЛИХ У СВІТОВІЙ І УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІЙ ВІЙНІ ЧЛЕНІВ СІЧОВО-СОКІЛЬСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ. ДНЯ 21. ЧЕРВНЯ 1928 РОКУ. БУРЕНІ ПРИ ОТВОРЕННЮ СВЯТА В УКРАЇНСЬКІМ ГОРОДІ У ЛЬВОВІ.

стовни, а на них повівали прапори. Приходить ближче і видить залізну браму, на брамі знакі всіх держав світа:

Застукав брат: Стук-стук-стук-стук!

В Брамі отворилося віконце а з віконця показалося лице наймолодшої сестри.

„Добрий день, сестро, дощова хмара привезла мене до тебе.“

Сестра отворила залізну браму і обое війшли в підземну палату. Якесь дивне світло світило всюди і було ясно.

Сестра оповідала про свого мужа: — „Мій чоловік ходить по цілому світу, відвідує всі народи. Розповідає мені потім. Одні народи працюють і багатіють самі, а другі народи працюють, але не на себе, лише на других і все бідні.“

„А то чому так?“ — запитав брат.

„Бо ті народи, що працюють на чужих, жертвують на чужих, а не хочуть жертвувати на своїх, сварливі розбивають себе й бідують“.

„Чому ні,“ — відповів Вітер, — „той сад росте між двома ріками, що збігають до моря. Воно має чорну воду, бо дуже глибоке. Не маю часу з тобою говорити, спішуся з дому. Ходи зі мною.“

Пійшли піхотою, бо вітер все пішки ходить. Здавалося, що йшли поволи, але вони йшли дуже скоро. Вітер взяв брата попід ліву руку. Ледви доторкали землі, пересувалися понад води рік і озер, перемайнули понад океаном, неначе понад широкий степ. Брат задихувався, але вони не бігли все дуже скоро, йшли часом поволи, а часом навіть ставали на місці. Тоді довкола них ставало тихо. Вітер мав на собі довгий, легкий плащ, що стелився широко і ніс їх обох неначе крила.

„Видиш, тут вишневий сад. Будь здоров, я йду дальше“ — сказав вітер.

На легкім горбі хитався зелений сад. В саді рвала дівчина темно-червоні виш-

ні і співала пісню, а голос в неї був ясний і любий, як соняшне світло.

Брат мав спрагу і закликав: „Дівчино, подай мені вишень хоть одну пригоршчу.”

Дівчина оглянулася. Мала чорні очі і русяве волосся. Побачила подорожного, змученого, блідого і сподобалося її його високе чоло.

„Той лише вишні рве, що через браму дістанеться.” Сказала вона до нього. Брат обходив город і зближався до брами.

Два велити стояли і обкладали себе кулаками. Кожний з них хотів перший вийти до саду, а не хотів пустити другого і оба не пускали нікого третого. Сили в них були рівні і оден другого не міг подужати.

Брат здурив їх від разу, щоби не тратити часу.

Вони спостерегли його, коли крикнув: „Ратуйте!” і кинувся на землю. Велити пустилися бігцем і коли прибігли до нього, він зірвався з землі і побіг просто до воріт, вбіг до саду і затріснув ворота. Ве-

лити здурніли. Кричав ратунку, а побіг здоровий, як кінь, у ворота.

Дівчина сміялася весело, сміялася і сміялася.

„Там на тій вишні на право є найбільше вишень, ходи я поможу тобі нарвати”, — сказала дівчина до брата, коли насміялася до сходу з обдурених велитів.

За тиждень було весілля брата з чорноокою дівчиною. І я там був, мід і вино пив, обарінцями закусував, велитів частував. Бо й вони на весілля прийшли і присюди танцювали. З пшеничних ланів долітали до наших столів весільні пісні женців, що співали нам для веселости. А староста мав промову до гостей і сказав: „Треба йти, щоби зайти, треба дбати, щоби мати.”

Так я прийшов тепер до вас і вам всьо розказав, а ви розкажіть дальше, коли собі спамятали. А як не спамятали, то пропало, чекайте, аж другу казку розкажу.

Вінніпег, Ман., Канада.

30-го листопада, 1928.

„Майк Кен.”

Він приїхав до Канади з Галичини 1912 р. й остановився у Вінніпегу. У Івана Голки був на помешканню три роки, а робив в різні Свіфта й навчився троха читати й писати по англійськи. Називався Микола Шапочка, але що така назва недобре звучала по англійськи, то він назвав себе Майк Кен. Був чорнявий, присадковатий, говірливий. Носив на бакер чорний капелюх, з задертою кризою з заду, в гарнім одінню, широкі сподні заочені з долини й черевики з задертими носами до гори, в ковнірку, й червона краватка на грудях з великою шпилькою. Так виглядав Майк Кен.

З разу був несміливий, як звичайно сельська дитина, але скоро осмілювався, став товаришити з Англійцями, й під час спочинку на полудне сідав коло Англійців, дальше від своїх людей, які мали звичай сидіти окремо від Англійців. До українських товариств не належав, до церкви не ходив, українських часописів й книжок не читав. З часом перейшов на помешкання до Мекмелена, Скачмена,

на Елмвуді, в передмістю Вінніпегу, за рікою.

Був він з бідного дому. Родичі померли, як був малим хлопцем, а виріс коло старшого брата.

Зразу, як приїхав до Канади, тужив за домом, за рідним селом, але з часом міщанське життя, мійська хатна обстановка стали його відчужувати від всього свого рідного. Приставав з родиною Мекмелена і чим раз все більше переймався англійщиною. Любив часто заходити в англійські театри і там прислухувався англійським пісням і музиці, та приглядався добірному одінню акторів.

II.

В театрі Вакера повно людей. На грубих стовпах оперті балькони, перед видцями велика занавіса аксамітова. Тут і там на стінах різні прикраси. Ярко світить електрика. Шапочка чується вдоволений.

Занавіса підноситься, грімко заграли музика, а на сцену виступає співачка сле-

гантно одіта, закрашене світло робить її красавицею.

„Ось дама!“ — подумав собі Шапочка. „То не наша галиціянка! Оженюся з Англійкою, най буде, що хоче!“ І від того часу став Шапочка шукати способу, як зайти в товариство англійських дівчат.

Минув один місяць, два, п'ять, нагоди не було. Минуло ще три місяці. Даремно... Всюди, де з англійськими дівчатами зустрічався і заходив з ними в розмову, спостеріг до себе якийсь холод. Минуло ще три місяці, з англійськими дівчатами не можна було познакомитися.

III.

Вінніпег' ослонила ніч, як мати дитину. Місяць стояв на небі високо. На ратуші біла вже одинацята година в ночі. У хаті Скачмана при електричним світлі сидить коло стола Шапочка і переглядає катальог' склепу Ітона і зупиняється над кожним образом дами. Вони гарні, як ляльки, впадають йому у вічі і ранять його душу пригадкою, що погоння за англійськими дівчатами не вдалася, а так бажає він мати Англійку за жінку. Шапочка кинув на стіл катальог, закурив папіроску, перейшов кілька разів по хаті, зітхнув важко, напився води і сів знов коло стола. Скачман, що читав пильно часопись Фрі Прес, сказав кілька слів до Миколи і жинув перед нього часопись, закинув ноги на стіл і почав співати англійську пісню. Потім зняв ноги зі стола, закурив люльку, плюнував кілька разів у плювачку, посидів ще хвилю, позівнув, і забрався спати до другої кімнати, де вже була його жінка й дитина.

В часописі Фрі Прес було оголошення, що хто хоче женитися, то хай пише до „Матрімоніял бюра“ в Шіказі. Це прочитав Шапочка уважно кілька разів і на душі полекшало. Піднявся з крісла, взяв з шафи папір, чорнило і перо, написав до бюра лист і вложив до нього два долари. У листі просив прислати йому знімки дівчат та їх адреси.

Цєї ночі Шапочка не міг довго заснути, перевертався з одного боку на другий і покладав велику надію на бюро в Шіказі. Рано, йдучи на роботу до різні подав листа на пошту.

Через кілька днів Микола чувся щасливим. Години в роботі минали скоро в думках про те, як солодке життя буде в нього з Англійкою.

На другий тиждень одержав лист з Шікага і багато світлин англійських панночок та їх адреси. Були дівчата старші і молодші, були чорняві і русяві, були з чорними і ясними очима, гарно одіті з відкритими грудьми і руками, тай їх описи. Кожна писала, що шукає кавалера, щоби женився з нею й просила його о фотографію. Женячка була певна.

IV.

Того таки вечера Шапочка заперся у своїй комнаті і написав по англійськи лист до панни Емми Горсбек, в Дулуті, в Злучених Державах, такого змісту:

Dir Mises Horsbek!

Me inglish man 31 irs. Me come to Kanada from Scotland. Me work in Swift Company in Winnipeg, 35 cent per owur. Me now trink bear. Me nice looking man. See my picture. I want mary you at any time. Because I like you very much and come to me. Please. Lot of kises and lot of fon.

Yours friend

MIKE CAP

Winnipeg, Elmwood,

P. O. 63 Kanada,

Manitoba.

Був це перший англійський лист Миколи Шапочки до нареченої. Довго ще оглядав знімку Емми Горсбек, скурив два папіроси, а як вибила перша година в ночі на вінніпезьським ратуші, полонився в ліжку. В думках малював собі солодке життя з Англійкою. Рано чувся троха умучений, але тішився, що перші кроки супружого пляну стали на певнім шляху. Робота ішла йому добре і він думав тепер про це, як буде на стації стрічати Англійку, яка стане йому жінкою, в котрій церкві буде брати шлюб, де винайме хату на мешкання, та як буде переводити медові місяці.

Плян виробив такий: Шлюб має бути в англійській церкві тому, щоби вдоволити наречену. Обід по шлюбі в готелі Сент Чарлс, при вулиці Нотердейми, медові місяці в Брендоні, бо далеко їхати не стане грошей, а всі відносини до Українців мають бути рішучо зірвані тому, що Українці негідний нарід, бо нема ані одної в них такої дами, як Емма Горсбек. Щоби Українцям доскулити, то першої неділі, як верне з Брендону, має перейти-

ся кілька разів з жінкою по при українській церкві, що лежать при улиці Стеллі й Мекгрегора тоді, як будуть люди виходити з церков, щоби показати їм, що ніхто з них не має англійської жінки лише він, Микола Шапочка; а колиби хто з Українців хотів що до нього говорити по українськи — то не буде відповідати ані одного слова по українськи. Найзнають, хто є Майк Кеп.

V.

По другім листі Шапочка післав Еммі Горсбек сто долярів на подорож і вона приїхала до Вінніпегу. На стації Сеенару була перша стріча, в ресторан. Кінсінгтон при улиці Портеж снідання, а потім удалися до протестантської церкви брати шлюб, по шлюбі обід, а потім пошлюбна подорож до Брендону. Була це біла, висока дама з жовтим волосом на голові, прилично одіта, мала приємну усмішку і склисті, синяві, великі очі і гарні зуби.

VI.

Манітобські прерії спали спокійно, а ними в поїзді їде Микола Шапочка, український маняк, що відрікся українського роду і думає стати Англійцем через англійську жінку. В брендонським готелі Короля Едварда зіли вечеру, а потім перейшли до своєї кімнати. Шапочка переглядав англійську часопись і час від часу поглядав на свою жінку англійського роду і сам дивувався собі, як то могло статися, що він має Англійку за жінку. Він запевняв себе, що інший Українець не потрафить щось такого осягнути. Вона сіла на крісло при столику і почала роздягатися, щоби йти до ліжка, а Шапочка глядів на неї з великим подивом.

Емма отворила уста, виняла з них штучні зуби і положила на столик. Микола дивиться. Потім зняла з голови волосся і також положила на столик. Микола мовчки дивиться. Потім пересіла на крісло коло ліжка, відшпилила праву ногу вище коліна і положила коло крісла. Микола не видаржав і крикнув: "Hold on, because nothing left of you!". Що значило: „Стій, бо з тебе ніч не остане!”

Місяць стояв серед неба і кидав крізь вікно бліді свої лучі до кімнати в готелі, де сидів розчарований Шапочка. Він підпер голову обома руками на столі й

думав над тим, що Англійка його обманула. Медові місяці були для його трагізмом, зломали його душу, як буря дерево. Він чувся, як підстрілений птах.

Спить Брендон залитий тусклим світлом місяця, заснули також в готелі всі, лиш не спить Микола Шапочка і Емма Горсбек. Емма відчула гнів Майка Кепа. Вона хотіла злекшити його біль душі, як лікар рану. Гладила його по лиці й казала, що буде його дуже любити, але ці слова були для нього зимні, як крига леду, що тулять слабому у шпиталю до горячого чола. У його думках явилось його рідне село, гнучкі постати українських жінок та дівчат, що ніколи не носять ні підроблених зубів, ані штучного волосся, мають свіжі лица і здорові груди. А тут коло нього худа, сухоребра каліка.

Таки на другий день вернувся Шапочка з Брендону до Вінніпегу, хоч мав пляни перебути тамки дві неділі. У Вінніпегу наняв дві кімнати до мешкання і по двох неділях покинув Емму Горсбек, але поліція зловила і привела його назад до жінки. Суддя сказав, що як ще раз так зробить, то буде караний. Минуло десять місяців, Шапочка ще раз покинув свою жінку, але й цим разом його звлено аж в Монреалі по трох неділях і привезено до Вінніпегу. Суддя покарав його місячним арештом і сказав, що він нігде не втече від своєї жінки, бо поліція дуже добре зорганізована, зловить його навіть в Європі. Бачучи однак, що Шапочка дуже незадоволений жінкою сказав, що може жити собі окремо, однак мусить сорок і п'ять долярів в місяць давати своїй жінці на удержання, бо вона каліка, не всилі сама собі помочи — і ці гроші відсилали з різні на адресу Емми Кеп, а Шапочка мав жити з останних сорок і п'ять долярів в місяць; які получав у різні за роботу.

VII.

Пливе повільно Червона ріка через Вінніпег, глибока як українські рани, а мутна як українська доля а в ній живе Микола Шапочка, прибитий тяжким, душевним горем. До українських товариств і церков не заходить, не з гордості, що має Англійку за жінку, а з жалю, що дурний розум довів його до душевної муки. Він закликав, що таки до Українців приходить не буде, але Українці і без Шапо-

чки є Українцями. Їх церкви та просвітні товариства і без нього є повні своїх людей. Хоч на чужині, але вони живуть своїм життям, бо знають чий вони діти, але не знає цього Шапочка. Він не знає хто він є, тільки знає, що має тягнути скибу чорної долі, сам без дружини, якої не хоче, а платити її на удержання мусить, проти своєї волі, половину свого зарібку.

Україно! Кілько ти маєш синів і доньок, що марнуються і у Москвинів, і у Ляхів, і у Румунів, і у Мадярів, і у Чехів, а навіть в Англіїців? Скажи, чи прийде коли той час, коли всі вони пізнають, що мають тримати лише з Тобою?

Вінніпег, Ман. 10. вересня 1928 р.

Явдоха Куделя.

I.

„Не дам своєї Доці за нашого, хочби й мальований був, бо наш, чуєте, нешанує жінки, дам за Англіка, адить, як вони шанують свої жінки.”

Так моторно говорила Петриха Куделя до своєї куми Насті, що стояла сперта на фіртку.

„Як собі хочете”, — відповідала байдужо Настя, — „в мене дочки нема, тай цим собі голови не клопочу”.

А тим часом Явдоха Куделишина росла, як билина в полю, й виросла на велику дівку без школи й домашнього виховання. До школи Явдоха не ходила, бо на тій кольонії, де Куделі жили, школи не було. Як перенеслися до Вінніпегу, то Явдоха могла ходити до англійської школи ввечером, а також до української Рідної Школи й набути яке-таке знання, але цим не цікавився ні батько, ані мати, а сама дівчина на таке не могла рішитися. Врешті родичі були раді тим, що Явдоха уникнула школи цілком.

Коли Петро Куделя вертав з роботи ввечером до дому, то пересипали в балачках „всіх і вся” й кожному давали інакші догани й прізвища. А Явдоха витрищить бувало очи, як сова, роззявить рота й так слухає. Рано спить собі до десятої години, а як добре виспить, тоді встане, добре поснідає і сідає на ганок та жде, чи не їде жид з бананами й мороженом. Як жид надіде, зараз біжить скоренько до хати, бере в кулак п'ять центів і біжить до жида. Купить банану, чи морожене, й таки коло воза починає їсти, й заки дійде до хати, то мало що остане в руках. А їсть з такою жадобою, що аж страшно. Сусіди дивилися непривітно на таку поведінку, бо Явдоха псувала тим їх дітей. На це звертали нераз увагу Пе-

трисі, тоді Явдоха ще гірше таке робила.

Петриха на злість сусідам казала Явдосі: „Їж, їж, синку, їж най таки видять, бо ти в мене одна дитина, ми дітьми не обклалися, як вони.”

А Явдосі не треба було багато говорити. Вона рада. Десять разів на день їде жид з ласочками попри Петрову хату, то десять разів Явдоха вибігає до него на вулицю й купує, як не банани, то морожене, тай коло воза їсть на злість сусідам. Так кожної днини.

А літа плили, як лист по Дунаю. Минало літо, наступала зима, а по ній знов літо, і знов зима. Явдоха виросла велика й нехарাপутна. Явдоха була кандидаткою на жінку, що все чекає, щоби чоловік, як вийде за него, доставив всього до хати, вона половину змарнує, а потім свариться з ним, що він не такий чоловік, як другі. Коли який кавалер на вернувся з наміром женитися з Явдохою, то бувало поглянув й хутенько забирався додів і більше не вертав.

Минали мясниці, а женихів нема. Тоді став радитись Петро з жінкою, що це має значити, що в них дочка одна, а за старостами й слуху нема.

„Слухай стара”, — сказав Петро до жінки, — „чи не зачарував хто нашу дочку, що старости не приходять? Возьми но одного доляра, та кинься до бабів яких, найби ми знали в чім річ їде; картами най кинуть, або фасолями розсунуть на столі.”

На другий день Петриха пійшла до Ковальчучки, аби кинула карти й сказала, хто зачарував Явдоху. Вона вперед розповіла ворожці всі свої жалі, а для того було це — вода на лотоки. Розкинула карти й каже:

„Ой, кумко! Чуєте, вас люди дуже й

зубах носять та ненавидять, бо доньку ладну маєте, на цілий Вінніпег пари її нема. Але, чуйте, таке то...

Але тут, як самі, здорові видите, від лівої руки в мене, — показує пальцем на карту — в дому, якась шкода, але невелика, а он тут, але ще троха забавиться жених незнакомий з даром, бо дорога паде з боку. Коли не віддасьте Явдохи за незнакомого, то в лице мені наплюєте”.

„Коби Бог дав” — відповіла Петриха, „коби не слабість, бо, чуєте зазулько, в мене вона одна. Коби добрий зять трафився, бо знаєте, голубко моя, що в ко-

на півночі стояла на небі чорна хмара. На вінніпегським ратуші вибила перша година по півночі. Попри Петрову хату тихою ходою перейшов поліцман, що сторожить цієї дільниці міста. Недалеко Петрової хати на розі світить лампа на стовпі. А в Петра Куделі спати ще не лягають. Там гук, гамір, не до спання їм. Петриха бігає від кухні до стола, то від стола до кухні і не знає, як догодити старостам. В неї і голубці на столі, і таріль хліба накраяного, і пироги з сиром і студенець і фляшка самогонки. Просить старостів, то на одну страву, то на другу, але вони більше горівкою змагають,

РІДНА ШКОЛА В БРЕНДОНІ, МАИ.

Перший ряд від стіни, від лівої руки читача до правої: Ольга Галас, Анна Осьмак, Марія Галас, Марія Мішталь, Катерина Динека, Одарка Галас. — Другий ряд: Магда Грицик, Олена Динека, Марія Осьмак, Анна Юркевич, Ольга Лещиши, Анна Мішталь, Анна Голуб. — Третій ряд: Володимир Станик, Никола Голуб, Андрій Юркевич, Стефан Бородач, Іван Гуменюк, Марія Гулик, Кароліна Матвійчук, Анна Руска, Теодор Бородач, Андрій Бородач, Іван Динека, Стефан Галас, Никола Лещиши, Іларіон Станик, Михайло Палідвор, Андрій Коваль, Володимир Наконечний. — Четвертий ряд: Стефанія Качур, Софія Станик, Йосифа Качур, Євгенія Наконечна, Євгенія Чубата, Марія Лещиши, Павлина Лукаш, Ольга Терешко, Іван Стоколос, учитель, Адольф Сарабий, Теодор Цимбалістий, Петро Терешко, Володимир Осьмак, Михайло Лесенко, Франко Галас, Адольф Станик, Мирон Галас.

На світлині є 47 осіб. До школи ходить понад 90 дітей. Світлина у вересні 1927 р.

го дочка одна, то її доля гідна, а в кого дочки є сім, то й добра доля їм всім. — Бігме, любко. Як добре мені вгадаєте, то за старшу сваху будете. Зроблю весілля, як в Галіції.”

II.

Пливе місяць серед неба, як човен по Чорному морі та збирає зорі кругом себе, щоби нескучно було на безкраїм небі самому ходити. Поважна осіння ніч, а

бо на Петришину страву не привикли. Вони не Українці. Аж три їх є: Джал Еріксон, Піт Максон і сам молодий, Андрю Джансон, родовиті Скандинавці, — Шведи, але у Петра Куделі і в його жінки вони родовиті Англіїці. Наречена також на народности ще менше розуміється. В неї кожний Англієць, хто по українськи не говорить.

Опісля того, як Куделиха по п'ять разів то ложила на стіл страву, то забрала

зі стола до кухні, сіла собі коло будучого зятя, щоби побалакати з ними.

„Мі містер лайкую інгліш говорити, але мі нов форштей гут. Хи, хи, хи, Мі ю лайк, але мі герл, я казала її, нов рушіен говорити, бо нов гут. Ю герл говорить завше інгліш, бо ю арай. Сі, містер.”

Петро Куделя, що в роботі навчився дещо говорити по англійськи, пояснював старостам, розмову жінки, що вона наказує доньці, щоби не говорила до нареченого по українськи, а тільки по англійськи. Явдоха також докинула кілька слів від себе, поправляла батькови, хоч ще менше знала англійську мову, як тато.

Скандинавці поглянули на себе, а Еріксон потакнув, що добре, коли так. Розмова перервалася.

По цім старий Куделя випив чарку самогону і подав фляшку Еріксонови, а цей випив половину чарки самогону і подав фляшку до Джансона. А наречена сиділа мовчки на кріслі, ноги оперла на попережку крісла в долині. Потім досягнула пальцями по студенець, що стояв у мисці на другім краю стола. Вона мало говорила, тільки дивилася постійно в очі своєму нареченому.

Скандинавці бачили з ким мають до діла, але Джансон застановлявся над тим, що буде мати здорову жінку і дім у спадку по родичах, бо вона одиначка.

Випили ще по кілька чарок самогону, й перекинулись словами. Потім умовились, котрої днини буде вінчання у комісара, що видає на бажання молодим дозвіл („Лайсенс”) на вінчання а декотрим, на їх бажання переводить вінчання у себе в бюро. Тому вінчання мало бути у комісара бо Джансон не належав до жадної церкви, а Куделя хоч деколи заходив до церкви, непротивився шлюбови у комісара, щоби незразити собі зятя.

На ратуші вибила третя година по півночі, як Скандинавці опустили хату Куделі.

До самого ранку Петро Куделя ока не зажмурих, ані Мартуня, його жінка. Радилися, як мають справити весілля Явдосі, та хвалили собі зятя, що дуже розумний. Тільки Явдоха спала твердо і хропіла на цілу хату.

Коли вибила шеста година рано, Петро зладив собі обід і пішов на роботу до цегольні Алсіпа, де постійно робив, а

жінці наказав, щоби не будила скоро доньку, аж доки сама не встане, бо вона змучена, не спала до пізна.

„Най спить здорова, її лиш двацять і чотири роки, молоде, спати хоче, ще має час рано вставати” — сказав Петро до жінки, як виходив з хати.

Ще тої днини до полудня, Куделиха рознесла вістку по сусідах, що її дочка уже заручена за Англійця. Все їм розказала, навіть котрої днини має бути вінчання та в котрого комісара.

„А чому не в церкві буде шлюб вашої доньки, але в якогось комсара?” — Звернула Куделисі увагу Настя Климів, що жила у третій хаті від Куделихи.

„Або, що? Хіба комісар не чоловік? — Так зять хоче, а я, знаєте не з тих, щоби клопіт робити дітям” — відповіла зухвало Куделиха.

До весілля було пару тижнів. Де коли вечером приїздив Джансон чужим автотом і брав Явдоху на прогульку, а Куделі з радости не знали, що з собою почати. Поспираються обоє на свою фіртку і стежуть очима за автотом, куди їздив Джансон з Явдохою і дивляться тихцем, чи хто з сусідів також не дивиться на Явдоху, як їздить в авті.

„Ото щастя мала, синку мій, у чепци вродилася, завидувати будуть її люди,” — казала Куделиха до свого чоловіка. — „Певно, що так” — відповідав Куделя — „коби Бог дав лиш здоровля, а решта все буде добре!”

III.

Минають літа за літами й не вертаються, а український нарід двиглає шість сот літ ярмо на землі своїй. Невільником він стався у своїй рідній хаті, стогне, ридає, просить помочи у сильних цього світа, але вони:

„Поглухли не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують.”

Ярмо відаєсь в карки великого народа, колись вільного, що знав його цілий світ, а тепер всіми забутого.

І що з того, що є в нас і гарні люди, коли їх мало, за мало. Вони зникають в очах світа, бо більше таких, що не знають навіть як себе назвати, не знають хто вони.

Явдоха пійшла таки за Джансона. — Джансон був до лиця Куделям. Умів він читати і писати лише по англійськи, по

англійськи лише говорив, навіть називав себе Англійцем, але Англійцем не був так, як і Куделя не був Росіянином.

Зійшлися до купи два далекі чужинці: Куделя і Джансон. Явдоха мала Скандинавця за Англійця, а Скандинавець Українку за Росіянку. Джансон пізнав податливу душу свого тестя, пізнав, що цей не знати чого гнеться перед ним, як лоза від вітру і попровадив так, що Куделя записав на него свою хату, лише тому, що він „Англік”.

Минуло кілька літ. Джансон бридився старими Куделями, бридився і Явдохою. Він не розумів добре їх, а вони його, бо це були далеко відмінні типи, окремі душі, що не сходилися ні поведінням, ні способом думання, ні їдою. Нарешті помер Куделя і поховали його, й полекшало троха Джансонови на душі. Остала ще Куделиха і Явдоха. Ще цих треба було позбутися. Він умовився з своїм знакомим, Пітом Максоном і цей став доповідати, що з Явдохою годі жити, бо вона ніби не вірна Джансонови й Джансон став до судової розправи з Явдохою і розвівся з нею. Дім, що отримав Джансон від батька Явдохи, був його власністю. Джансон продав його з лотами за десять тисяч доларів і забрався кудись з Вінніпегу.

Дивний світ, а хто його не знає, хто не був на нім придавлений тяжкою журбою? Явдоха Джансон і Мартуня Куделя стали жертвою гіркої судьби. Мати й донька, пішли служити, де могли, Явдоха до шпиталю підлоги мити, а Куделиха стала на роботу в сліпої Рухлі, що її муж старими лахами торгував. Жити треба. Нема нічого свого. Чужі люди кругом.

В службі минуло п'ятнацять літ.

IV.

Спить Вінніпег, як втомлений робітник від тяжкої праці. Сутіння ослонило його. Місяць дивиться з гори на землю, як люди відпочивають в солодкім сні. Не спить лиш стара Куделиха. В шпиталі перевертається поволи з одного боку на другий. В передсмертній горячці привиджується її Петро, її муж. Вона влпила очі в одну точку в стелі, та в півголос питає:

„Явдохо, дитино рідна, де ти?”

Тихо...

„Де ти, доню, вмираю, свічки.”

Тихо...

„Чи чуєш мене Явдохо, я, я твоя мама, прийди, най тя виджу, душа виходить з мене до Бога, ходи сюда, хочу в послідне поблагословити тебе матірною рукою, бо ти в мене одна.”

Тихо...

Прийшла по хвилі плекарка „норса” її зрозуміла послідне бажання нещасної. Вона покликкала Явдоху Джансон.

„Ти, ти моя донька, ходи ближче, най подивлюся на твої очі, бо нездужаю.”

“What you say?”

„Сюди, до мене ближче, дня не дочекаю, сама останешся, як билина в полі, працяю тобі, що мене цуралася.”

“I do not know what you say?”

„Поклич священика, бо ранку недочекаю, та поховай мене, як велить наш закон християнський.”

“I do not know your language?”

Плекарка стояла, як вкопана в землю, вона ухам своїм не вірила, щоби донька не розуміла своєї матери. Вона в шпиталі привчилася розуміти дещо славянські слова. Норса розуміла, що Куделиха просить священика, щоби прийшов до неї, запитала про це для певности Явдоху, але ця заперечила, що ні.

Час минав помало. Вибила трета година по півночі. Ангел спокою запер очі Мартуні й переніс її душу на срібних крилах на другий світ, там де нема „ні скорби, ні печали.”

V.

Був гарний день у жовтню. Блакитне небо склепилося над Вінніпегом, лише тут, то там вибухали чорні клуби диму з коминів фабрик. Слуга кладовища отворив ворота для тіла помершої Мартуні. Чорний караван віхав на місце спочинку, щоби віддати землі тлінні останки помершої. З кількома знакомими норсами їхала в авті також Явдоха, щоби бути присутною на похороні своєї матери. Вона всю дорогу розмовляла по англійськи. Бесіда не було інтересна ані для норсів, ані для неї самої, але вона говорила, щоби показати їм, що вона рада їх присутности. Звичайний прояв української душі, що все старається чужим догодити, а своїми гордити. Священика не було. Над ямою, за трупарнею, що наводила сум на людей стояли два чоловіки з лопатами в руках, щоби засипати Мартуню. Пожовклий лист падав з дерев на

землю й чути було якусь неприємну цвинтарну сирість.

В мить ока погребники зняли трумну з каравана, хутенько спустили шнурами в яму й стали засипати чорною землею. — Норси кинули по грудці землі на домовину, кинула також й Явдоха. Вона цілий час старалася не показувати суму на лиці по матері. Коли земля зачала спадати на домовину, Явдоха мимохіть заговорила плачливим голосом:

„Мамко моя, простіть мені, щаслива вам дорога.”

Норси глянули на себе й одна промовила півголосом:

“Oh, she is an Ukrainian!”

“Yes, she is an Ukrainian!”, повторила друга.

Рідне слово спалахнуло як полум'я при гробі матері з душі глупої Явдохи, що не знати з якої причини, встидалася заговорити до рідної мами рідним сло-

вом навіть коли та лежала на смертній постелі. Сила рідної мови відважила тяжкий камінь байдужности і дурноти.

О, слово рідне українське, яке ти гнучке, як лоза, красне, як рожа, свіже, як лист барвінку над ручаєм, сильне, як дуб в кітловині між горами!

Сини і доньки українські, не встидайтесь рідного слова на чужині, не будьте рабами чужої мови, учіться чужих мов, а любіть і шануйте українську мову, бо вона ваша рідна мати! Вона матір цілого українського народу всюди, де він живе на світі.

„А хто матір забуває
Того Бог карає”.

Дзвени українське слово по всьому світі та лучи в одну громаду український нарід, розсипаний по чужих землях, щоби розумів твою красу і твою силу і гордився тобою, як найдорожшим скарбом.

Вінніпег в серпні 1928 р.

Українці в Мавтен Ровді, Ман.

Цього року мав я нагоду правити Богослуження в день св. ап. Петра і Павла у Мавтен Ровді, Манітоба на запрошення тамошнього пароха о. Ру.

Рано день перед тим, поїхав я залізницею Сіенара до тої місцевости. Погода, день на причуд гарний. Потяг швидко минав телеграфічні стовпи і простори поля, покриті збіжжем, яке почало цвісти і від легкого вітру, звільна філювало. — Поїзд переїхав важніщі місточка Портеж Ля Прері і Ніпаву і на четверту годину по полудни опинився на стації Еден. Тут я висів. Приємно було опускати переповнений людьми поїзд, який брязчав постійно тяжкими залізними колесами.

На стації Еден стрінув мене о. Ру і радісно привитався зі мною, а також його парохіянин Петро Барило, фармар, що живе чотири милі від стації по дорозі до церкви.

„Дуже добре, що ви приїхали”, — сказав до мене о. Ру, — „а то завтра буде багато людей до сповіди. Завтра наш празник. Я боявся, що ви не приїдете. Ось тут авто пана Барили, прошу сідати, зараз будемо дома.”

Петро Барило літ около сорок, білявий, сильної будови, з голеним вусом, кермував автом на переді, а ми оба сіли за ним.

Авто рушило. Їдемо. Авто гудить, дорога добра, пшениця по обох боках дороги філює, як море. Денеде впадають в очи малі, лісові гайки й пасовиска, звідки долітав до нас глухий голос таланки на шії худоби. Це на те, щоби господар знав, де знаходиться його худоба. — Блакитне небо, чисте як кришталь, синіло над нами, а два орли звільна, хитаючи крилами, летіли кудась далеко. То тут, то там при дорозі нахилились лози пити воду у ровах.

„Що це за люди тут живуть?” — питаю.

„То Англіїці” — відповідає о. Ру, — „а там дальше, починаються наші люди.”

За кілька хвилин, ми стали на обійстю Барили. Хата з дощок, англійської будови, така й стайня, та інші будинки. Зараз за стайнею на захід від хати пливе малий потічок між осикою і корчами івни та лози, за ним горб — це фарма Ба-

рили. Пшениця висока до грудей, філює від вітру. Барило жие тут вісім літ, має кілька пар коней, корови. Заплатив за цю фарму шість тисяч долярів у воєнний час. Перед тим жив двацять літ на гомстеді, шість миль звідси на захід. Продав гомстед за двацять і сім соток, бо задалеко було до стації, і закупив цю фарму, бо має ліпшу землю і лежить

Ру своїм автом, що стояло у Барили, забрав мене до своєї церкви. Звідси починаються гори. Дорога добра, тільки трудність полягала в тім, що авто до горба не хотіло йти і мені приходилось вісім разів до горба помагати автови їхати, а три рази підпомагали нам кіньми сусіди і так ми заїхали до хутора Вишньовських, бо далше не мислимо було

*ЦЕРКОВ ВИБУДОВАНА ПІСЛЯ о. ФИЛИПА РУ, В ПОРТЕДЖ
ЛЯ ПРЕРІ, МАН. ПОСВЯЧЕНА 1928 РОКУ.*

ближше стації. Він водив мене по своїм обійстю, показував машинерію, огород, то що. З його лица світила радість, що є господаром на своїм власнім господарстві.

В хаті нас вгостила, „чим хата богата” господиня дому, а трилітний Филип говорив мені, що він „татів”. Він все чимсь зайятий, як не котом, то якимсь колесом.

Десь коло шестої години пополудни о.

їхати. О. Ру добрий шофер і знаменитий механік, брав до горба зигзаком, — не помагало, брав автом взад і казав, що так авто піде, але й це не помагало. І що він автови не робив: оглядав циліндри, покручував якісь шрібки, пробував якісь дроти, — пропало, авто на рівній дорозі ішло, ішло добре також в долину, а до горба, хоч бери та плач, не хотіло йти.

На якусь „Лов” не брало і в тім була ціла біда.

Я прийшов до переконання, що хоч авта добрі, то треба мати всегда пару добрих коней з собою, доперва тоді можна вибиратися відважно в дорогу, бо де авта не піде, там потягнуть коні.

В домі Вишньовських нас гостили, Спасибі за їх добре серце, але ми не їли, бо квапились. Вишньовські, це найбагатші люди в цій околиці. Дві фарми під горбом, чудесна земля, стайня, як в якого поміщика в Старім Краю. Двіста акрів ораного поля.

Церков стояла відти три милі на захід. і д. Вишньовський завіз нас до церкви своїм автом.

З далеку виджу церков на горбі. Три дахи виринають один з одного, а заходяче сонце іскриться вогненними лучами на її 135 вікнах, розложених трома рядами в стінах. Хрести на копулах своїми раменами, наче людина з розложеними руками, просять спокою і благословенства землі у Творця світа і благословлять круговид на спокійну ніч. Церков манить мене до себе й наче промовляє: „Я святиня цих горбів, знаю щирі серця тих, що мене збудували й шлю світло Хреста по хуторах дітей України, що приютились в чужім не своїм краю, а роблять його своїм краєм, чого я є свідком.”

Церков з дерева на сильних, цементових підвалинах, з верха помальована на біло, а роги і обклади коло дверей і вікон помальовані брунатною краскою.

Обходжу кругом церкви і бачу вісімнадцять рогів і девять дверей, з цементовими сходами на переді, які провадять до середини і маю вражіння, що кожні двері творять чоло церкви. По хвилі переконаюся, що чоло церкви від заходу сонця а вівтар на сході Церков округлодовгвата.

Входжу до середини головними дверима. Відразу впадають в очи два ряди чотири-гранних грубих стовпів, що піддержують дах, з круглими тонкими стовпами при кожній грани. Числю і начислюю 28 стовпів, а менших стовпів при стінах багато більше. Кудачу мечу оком, все якісь, то круглі, то острі грани. На горі кругом церкви галерія, огорожена малими точеними стовпами, звязаними гарно луковатою дошкою.

Зі мною ходив один з парохіян. Він пояснив мені, що престіл взятий зі старої церкви, малий, скромний. Є хори, а

ле в дійсности не знати, де місце для співаків, бо кудачу мечу оком горою — всюда хори, високо, що треба добре задерти голову до гори. Кругом престола, доволі далеко від порога цілий ліс малих стовпів, що піддержують галерію, за ними порожне місце, а стеля луковата. Разом виглядає це якось так, що головний престіл стоїть неначе на середині церкви, а є ще чотири престоли, менші на боках. Є кілька захристій, чи якихсь заглибин і кожна має відповідне уладження.

Церков до хреста на копулі висока на 150 стіп. Вона коштувала громаду 17 тисяч грішми, а вартість її оцінюють на 150 тисяч доларів. Може змістити три тисячі людей, з галеріями більше. Збудована 1924 р., а знаходиться на фармі Р. 16, Т. 17, С. 18. С. Е. $\frac{1}{4}$ на полуднево східнім розі. Довгу на церкві нема, бо вірні дарували весь матеріал і всю роботу, при чім Николай Вишньовський сам жертвував тисячу доларів грішми, а Аксентій Тодорук з синами робив около триста днів, інші жертвували по менше. При будові містопредсідником і писаром був Михайло Ромак, а скарбником Федор Вишньовський. При отворенню церкви на св. Петра і Павла, 1925 р. приїхало 395 авт, а возів багато більше. Отворення доконав український Епископ, Кир Никита з Вінніпегу.

Я знаю, що читачі в Канаді бачили уже гарні церкви, однак, коли цієї церкви не бачили, то позволяю собі сказати, що гарної церкви в Канаді не бачили. Вона 120 стіп довга, а 96 широка, у прорізі круглаво-овальна.

Колиби ця церква стояла у Вінніпегу, чи в іншій великій місті, то піднесла би повагу Українців о сто процент і не було би людини в місті, якаби не прийшла подивитися на її красу. **Це така будівля, що не можна до неї не прийти!** — Англійські кореспонденти відвідують ту церков, хоч вона на поли і поміщують про неї в пресі свої замітки та знимки. Одна така стаття і знимка з цієї церкви була поміщена у вінніпегській „Фрі Пресі” в маю, 1925 р.

Шкода, що нема такої церкви у Вінніпегу.

Коли будовано церкву, тоді парохом був тут священик Филип Ру, Німець з Альзації. Мати його ще жие, а батько помер 1918 р. на енфлюензу. Брат його працює священиком в Африці, а також чотири сестри є Сестрами у сирот-

тинці в Африці. Належить він до чину Облятів, якому то чинови завдячує багато англійська католицька церков в Західній Канаді. Він добре говорить і добре пише по українськи, має 42 р. життя. Худощавий, чорнявий, веселого лица, рухливий. Громада числить 150 родин, однак без нього таку церкву булаби ніколи не збудувала, про це кожний громадянин говорить. Громада заслугує на похвалу, що слухала священника і не далася розбити на партії під час будови, як то звичайно люблять робити Українці. Громада вирозуміла і статочна, видно навіть з того, що коло церкви є одинацять возовень на коні, де зимою господарі заводять коні підчас Богослуження, чого досі ніде я не стрічав коло церкви.

Церков помальована тільки з надвору, а в середині ще ні, не всі грани і не всі стовпи в середині скінчені.

Щоби будову закінчити, один англійський контрактор, хоче за це пять тисяч долярів без мальовання.

Пляни будинку оцінюють знавці на 15 тисяч долярів, а о. Ру зробив його даром.

На початку будови громада мала тільки \$3,500 готівки. О. Ру заставляв до роботи не лише мушин, але й жінок, хлопців і дівчат, ба навіть шкільних дітей, які прибивали підлогу і стіни з долини.

Року 1927. о. Ру збудував подібну церков між укр. греко - католиками також у Портеж ля Прері, Ман.

Дивно, як міг він без досвідчених робітників у будівлі такі великі будівлі будувати! Всяду видно добру міру і до-

бру роботу. Його порив, хист і завзяття треба розуміти і подивляти.

О. Ру обслугує дві церкви, одну в Мавnten Ровді, а другу в Портеж Ля Прері.

Околиця Мавnten Ровд є гориста, має дещо каміння й покрита дрібним осиковим лісом, який по части уже винищений, а в китловинах має дещо мочарів. — Земля, гарна, лісова. Українці живуть тут около 30 років, в більшости походять вони з борщівського повіту. Ілія Західник, з села Вільхівці поселився тут перший. На загал господарі не є бідні. Николай Яківчук тримає почту, я ночував в него.

На Петра і Павла по Богослуженню відбувся пікнік недалеко церкви, на дохід церкви. На Богослуженню були люди автами 50 миль відси, з Сандей Лейку і других околиць.

Коли сонце западало за гору д. Барило взяв мене автом до себе, а по вечері відвіз на двірець до Ніпави. Міцне авто рвало вперед, мотор гудів енергічно, нігде не замовк. Лазурне небо, заіскрене зорями, склепилося спокійно над манітобськими, пшеничними ланами. Земля спала спокійно, вповита сутінню ночі, а денед, як ми минали обійстя при дорозі, вибігали до нас пси, що пильнували хат і не знати за що хотіли нас кусати, але скоро утікали від нас на бік, щоби не розбило їх авто, що гнало попри них. В Ніпаві я сів у потяг, утомлений від їзди і праці. Паровик зашипів, свиснув, затихтві і рушив в дорогу до Вінніпегу.

Вінніпег, 20-го серпня 1928 р.

Зрівноважмося!

Всіх Українців на земській кулі буде около 41,724,000 душ. На Україні, яка сягає з поза Карпатських гір на заході, на сході по Кавказські гори, на полудні від Чорного моря, а на півночі по ріку Припети, жиє понад 35,000,000 душ, а решта в інших краях. В Канаді буде около 400,000, в Сполучених Державах около 800,000, в Аргентині і Бразилії около 100,000, в Московщині около 400,000, в російській Азії около 350,000, на Зеленим

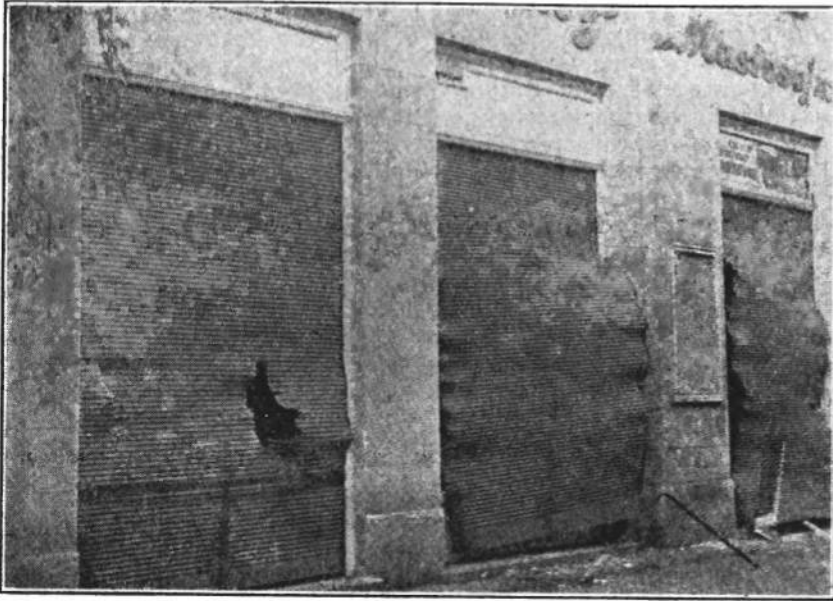
Клині около 500,000 душ. Решта жиє в Чехо-Словащині, в Уімеччині, у Франції, і в інших державах.

Порівнюючи це число Українців з иншими народами в Европі бачимо, що Українці стоять на четвертім місці що до числа душ.

Ми Українці є великим народом, однак про те доперва починає „довідуватися” світова наука, політика і публицистика, а це тому, що ми не всюди і не всегда за-

являємо себе перед світом, що ми Українці. Богато є таких Українців, які свою національну приналежність не ставлять виразні. Одні кличуть себе Русинами, другі Рускими, треті Руснаками, четверті Буковинцями, п'яті Галичанами і т. д. А все це ставить нас не ясно перед світом, і з цієї причини багато народів і багато учених осіб різно про нас думають. Крім цього наша байдужність та не спільне ді-

нас самих. То, чим ми є, треба виразно всюди голосити. Українську назву, українську роботу, українські бажання треба без обави оповіщати всім людям, з якими стрічаємось. Чи робить наш чоловік у лісі, чи робить наша дівчина у приватнім домі, всюди треба це саме говорити: хто ми є, яка наша мова, де є наша земля, чого хочемо. Коли всюди явно будемо про себе говорити, доперва тоді зре-

РОВБОУ ПОЛЯКІВ НАД УКРАЇНЦЯМИ.

Ця світлина прислана зі Львова. Вона представляє склеп „Маслосоюза“ у Львові розбитий Поляками, які в перших трьох днях падіння 1928 року напали гурмами на українські товариства, знищили друкарню „Діла“, переплетню „Просвіта“, склеп „Маслосоюз“, товариство „Просвіта“, спалили велику трибуну в „Українським Городі“ і понищили обстанову в інших українських інституціях.

лання на всяких царинах життя присипляє нас в очах багатьох народів та наукових закладів.

Є ще й третя до цього причина, а іменно ця, що наші найздники Москвини, Ляхи та Румуни фальшиво нас представляють. Москалі кажуть, що ми є Москалями, Ляхи кажуть, що ми якийсь „русінський наїд“, а Румуни кажуть, що ми є Румуни, що забули румунську мову. Таке вони про нас говорять всюди, навіть перед Лігою Націй в Женеві. Так вони говорять тому, щоби збаламутити дійсний погляд про нас перед світом, бо тоді можуть мати до нас більше претенції.

ВІД НАС ЗАЛЕЖИТЬ.

Щоби світ про нас знав, залежить від

зуміє нас цілий світ, а це є блищі кроки до нашої політичної волі. Бо, як самі це добре бачимо, що є з того, що нас така сила, та що наша земля така велика і богата, коли вона не є в наших руках, найздники нею кермують, а ми маємо лише давати їм жовніра і податки платити, коритися і мовчати.

КАНАДА І АМЕРИКА.

Канада і Америка найбільше надаються на те, щоби тут розповсюдити правдиві вісти про нашу назву, нашу землю і наші права до неї, а це тому, що тут маємо волю в словах і волю преси. Через Канаду і Америку можемо дуже багато сказати про себе цілому світові і тут за морем і там в Європі.

Щоби нашу українську назву розширити в Канаді та в Америці є за мало говорити лише про нашу назву, про наші кривди і наші бажання, бо саме говорення про себе, та про свою кривду не дає розумного свідоцтва про нас. Треба показати себе ділом, хто ми є і чого хочемо. Треба працювати спільно на всяких полях, не сваритися за леда дурницю, не розбиватися на часті; треба бути вирозумілими, солідними і зрівноваженими, а не бути тими, що все чогось сваряться, лають себе і розбирають. Треба, щоби добрі діла говорили за нас, більше як слова, бо слова є лише пустомельством. Добрі діла дають міць і добру славу, а добра слава і міць — це шлях до визво-

лення себе з кігтів окупанта. Треба тямити, що зі сварливим народом, та з таким, що ділиться на часті ніхто не числиться і не уступає йому з дороги.

Нечувано є, щоби один нарід кликав себе кількома назвами, так, як це робимо ми, а також нечувано є, щоби нарід пригноблений, так як ми, був такий не господарний та не зрівноважений як ми. Плачемо, що ми гноблені, що нам кривда діється, що наїздник заняв нашу землю і заліз до нашої комори і в ту саму пору сваримося, ділимося на партії, нищимо себе.

Вінніпег, Ман. Дня 4-го грудня 1928.

Буковина.

Край Буковина це відвічна українська земля так само, як Галичина, Велика Україна, Бесарабія, Мармарошський округ на полудне від Карпат та округ в Добруджі, коло Чорного моря. Ще перед заснованням української держави, яка починається в дев'ятім столітті, коли наші предки ділились на племена Дулібів, Кривичів, Бужан, Полян, Тиверців, Деревляни й інших, Буковину замешкувало плем'я, що називалося Тиверці. В дев'ятім, десятім і одинадцятім столітті, коли українська держава сягала з поза Карпат на заході, по Кавказькі гори на сході, по Чорне Море на полудні, а на півночі досягала до Балтійського моря, Буковина входила в склад української держави. Українські князі, Святослав, Ярополк, Володимир Великий та Ярослав Мудрий, кермували цією великою державою, а коли в одинадцятім столітті поділено цю державу на княжі уділи, Буковина підлягала галицьким князям. Галичина тоді називалася Червона Русь, від міста Червень і до цієї Червоної Русі належала буковинська область, яка носила назву Шепинська Земля, аж значно пізніше Шепинську округу названо Буковиною тому, що ця область була поросла буковим лісом. Ще й тепер межі Прутом а Дністром, між селами Чорновка, Вословівці, Юрківці, Грошівці, Добринів-

ці, Топорівці і Иржавинці лежить доволі просторий пояс букового ліса. Як гарна погода, то цей ліс видно з галицького поділя, з тих околиць як Борщів, Кривче, Мільниця й Бабинці, що чорніє великою смугою, горою над Добринівцями і Грошівцями.

У дванадцятім столітті, коли галицьким царством кермував Ярослав Осмомисл, Буковина була неначе осередком його держави, бо земля його тягнулась на захід аж по Дунай. Це видно з того, що він збудував одночасно два Галичі, один над Дністром, а другий над Дунаєм, де Дунай впадає у Чорне Море. Коли упала українська держава у тринадцятім столітті через татарський навал, а Молдавію і полудневою частию Буковини запанували Румуни в дев'ятнадцятім столітті (1859 р.), Румуни опанували Галичем над Дунаєм, Українців винародовили а Галич назвали по своєму: Галацом. Галац, це наш рідний Галич, якого основником був наш князь Ярослав Осмомисл.

На полудне за містечком Сучавою у дванадцятім і тринадцятім столітті стояло мале село чи містечко, яке називалося Бернадь (воно тепер інакше називаєсь) і тут находився граничний уряд, „комора“, чи „вама“, як називають Буковинці. Угорські купці, які їздили до Галича і до других українських міст ставилися у Бер-

наді до українських урядників і ці їм підписували паспорти, прикладували до паспортів свою печатку і підписувались своїм іменем із заміткою: **Від стола Галицького, Іван Бернадинський.** — Тепер там аж кишить від Румунів. Це є очевидним фактом, що ціла Буковина а навіть дальше поза Буковиною належала земля до галицького царства.

На це все нині Румуни не зважають і ставлять свої претенсії не лише до Галацу і Сочави, але й північної части Буковини аж по Дністер, кажучи, що буковинські Українці, це Румуни, що забули румунську мову. Таку неправду вони говорять у вічі навіть в уряді Ліги Націй у Женеві.

Цілому світови треба це знати, що Семиград, це наша назва, яка значить сім городів, ріка Тиса також наша назва, яка походить від нашого слова тисати; назва Карпати, походить від нашого племені, що там колись жило і називалося Карпи. Ріка Прут, походить від нашого слова прута; Чернівці, походить від назви Чернівчана, що колись там де тепер стоїть місто Чернівці випасав свої стада овець якийсь Чернівчан. Ці назви міст, околиць, рік та гір, показують виразно, що Румуни тут зайди.

На многих румунських цвинтарях на хрестах видніють ще й нині українські написи, а у многих румунських церквах до недавна находились книжки, писані такою мовою, як книжки у наших церквах. До 16. століття у румунських церквах правилось по словянськи богослуження, а на дворах румунських господарів гомніло українське слово, та писались урядові справи нашою мовою і нашим письмом. Це вказує на словянські впливи серед Румунів.

Українці перші поселились на Буковині, надали свої назви горам і рікам та обернули лісистою землею у пшеничні лани, побудували міста і села та надали їм також свої назви, а це бе у вічі кожного негодяя, який хотівби заперечити, що хтось інший був тут першим газдою.

БУКОВИНСЬКА ЦЕРКОВ.

Дотично церкви на Буковині, то буковинські Українці до кінця одинацятого століття належатли так само, як галицькі Українці та Українці на Великій Україні до католицької церкви, яка находилася під проводом Римських Папів. Дока-

зом цього є то, що Буковинці, як також взагалі всі Українці прийняли свято „**Перенесення Мошів св. Николая**“ з Миру, в Греції до Бар, в Італії, установлене Папою Урбаном II., року 1096, яке обходять вочисто кожного року 9-го мая. чого не роблять Греки, бо тоді, коли це свято було установлене, Греки були уже відорваними від католицької церкви й тому того свята не прийняли.

В Канаді часто по містах можна стрінути Греків, які провадять ресторани, отже хто в цім сумнівається, може їх про це свято запитати, а вони дослівно це потвердять. Є це історична правда, яку ніхто заперечити не може.

Що Греки не мають цього свята, можна видіти також у грецьких календарях.

БУКОВИНСЬКІ НАІЗДНИКИ.

Рoku 1340 упало послідне українське князівство, князівство галицьке, яке удержалося при іstownанню найдовше, а з ним упала також галицького народу воля. Галичина пійшла під Польщу і була під нею аж до кінця вісімнадцятого століття, до тоді, коли розділено її між Росію, Прусію і Австрію.

Коли Галичина пійшла під Польщу, то Буковина була тоді під Татарами. Roku 1345 угорський король Людвик I. відбив Буковину від Татар і підчинив під молдавське князівство за те, що Молдовани (Румуни), помагали йому проти Татар.

Roku 1692 завоював Буковину Семигородський господар Стефан VI. і кермував нею до 1769 р. Цього року заняли Буковину Турки і держали її до 1764 р., а цього року Росія прогнала Турків з Буковини, держала один рік під собою й нарешті передала Буковину Австрії — (1775 р.), де вона находилась до кінця світової війни 1917 р. почім Румуни знова заняли Буковину, подібно, як Ляхи Галичину.

Доля Галичини і Буковини є дуже подібна до себе, при чім, Буковина частіше переходила до ріжних наїздників.

Галицька церков під Польщею найшлася на низькім степені розвитку. Польське правительство продавало епископські місця часом і двом епископам нараз і брало за це великі гроші, які епископи мусіли стягати з народу, а церкви продавало жидам в аренду, які треба було для богослуження винаймасти у жидів-арендарів. Ще й нині на Великдень коло

церков співають дівчата пісні про жидів Зельмана, який мав приїхати й за окуп отворити для людей церкву. А робило польське правительство так тому, що церков не мала міцної влади; влада яка була, то була тим самим правительством назначена. Стан церкви був незвичайно оплаканий.

ПОВОРОТ УКРАЇНЦІВ ДО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Щоби вратувати церков від польського гнету, сім єпископів, які сяк так кермували церквою, заключили 1596 р. церковну унію з Римом, яка й до нині існує й цим шляхом вернулись назад до перві-

пні тяжку руку тих правительств. Вони нею кермували після своєї впадоби, видно хоч би з того, що 1921 р. румунське правительство силою накинulo Буковинським православним Українцям латинської календар.

НЕ ВСІ БУКОВИНСЬКІ УКРАЇНЦІ Є ПРАВОСЛАВНИМИ.

Не треба однак думати, що всі Буковинці є не зеднані з Римом. Нині на Буковині є 25 українських греко-католицьких парохій, а саме в Чернівцях, Садагурі, Боянах, Заставні, Раранчу, Погорилівці, Сторожинцях і в інших селах і містах, а число вірних сягає 80 тисяч. Всіх У-

ШКОЛА УКР. ТАНКІВ В. АВРАМЕНКА, ВЕДЕНА ІВ. ПІГУЛЯКОМ В ШАНДРО, АЛТА.
Курс в місцевості Шандро тривав сім тижнів. В першому ряду на краю, по правій руці читача видно Ів. Пігуляка. Світлина 2. IX. 1928 р.

сної віри і церковної організації, яка існувала на Україні перед схизмою.

Цим робом галицькі Українці показали свою лояльність супроти матери церкви католицької, від якої були довгі літа відорвані і розумну розвагу. Цим вони вирівналися також у вірі з європейськими культурними народами, з Французами, Чехами, Бельгійцями й іншими та зблизилися з їх культурою, яка стоїть вище від культури східної Греків, Арабів, Вірмен та інших.

На Буковині не було повороту до католицької церкви, бо лежала в горах, на боці, й тому Буковинці остали й до нині не злучені з католицькою церквою. Коли Буковина переходила під Туреччину, Австрію і Румунію, влада церкви все находилася під кермою політичної управи. Буковинська церков мусіла потійно тер-

країнців на Буковині начислює статистику на пів мільйона.

Тому, що Буковинці і Галичани були і є одним і тим самим народом, які говорять одною і тою самою мовою, мають одні і ті самі пісні, одні і ті самі звичаї і обичаї, які належали під одно князівство у Галичи, в Канаді серед чужих народів повинні стояти тісно одні при других, творити один нарід і спільно працювати для культурного скріплення, щоби не втопитися в чужім морю, яке поволи заливляє одних і других. На превеликий жаль, Буковинці сторожать від Українців з Галичини, а це виходить на превелику шкоду українських інтересів. Але прийде час в Канаді, що Буковинці і Галичани стануть тісно грудь при груді до спільної праці на всіх царинах життя.

Вінніпег, в серпні 1928 р.

АВРАМЕНКО У КАНАДІ.

В Альманасі „Прерія” на р. 1928. був поданий список виступів Авраменкового мандрівного гурту по Канаді і пописів його шкіл в числі 89 до половини жовтня, 1927 р.

Цей список доповнюємо і подаємо дальші виступи, аж до переїзду його до Сполучених Держав.

Виступи Мандрівного Гуртка під проводом В. Авраменка:

90. 17. X. 1927, Тіодор, Саск., англійська саля.

91. 18. X. Фоам Лейк, Саск., Українська саля.

92. 24. X. Саскатун, Саск., Інститут Прогресу при вул. М.

93. 25. X. Вонда, Саск., Англійська саля.

94. 26. X. Мічем, Саск., Народний Дім, 4 милі від Мічем.

95. 27. X. Вакав, Саск., Англійська саля.

96. 28. X. Тернопіль, Саск., Народний Дім.

97. 29. X. Кадворт, Саск. Народний Дім.

98. 1. XI. Принс Алберт, Саск., Англійська саля.

99. 2. XI. Кридор, Саск., Народний Дім.

100. 3. XI. Гаффорд, Саск., Англійська саля.

101. 4. XI. Радісон, Саск.

102. 6. XI. Витків, Саск., Народний Дім.

103. 7. XI. Лойдмінстер, Саск., Ратушева саля.

104. 8. XI. Верміліон, Алта.

105. 9. XI. Інісфрі, Алта., Мирославна, Народний Дім.

106. 10. XI. Вегревил, Алта., Театер Вими.

107. 11. XI. Мондер, Алта., Народний Дім.

108. 12. XI. Ламонт, Алта., Англійська саля.

109. 13. XI. Завалля, Алта., Народний Дім.

110. 14. XI. Брудергайм, Алта., Німецька Саля.

111. 15. XI. Едмонтон, Алта., Народний Дім ім. Шевченка.

112. 19. XI. Редватер, Алта., Нар. Дім.

113. 20. XI. Еґрімонт, Алта., Народний Дім.

114. 21. XI. Беліс, Алта., Народний Дім.

115. 22. XI. Радвей Сентер, Алта., Народний Дім.

116. 23. XI. Смовки Лейк, Алта., Народний Дім.

117. 24. XI. Ледук, Алта., Англійська Саля.

118. 26. XI. Едмонтон, Алта., Театр Пейтейджес.

119. 29. XI. Калгари, Алта., Англійська Саля.

120. 30. XI. Мус Джо, Саск., Народний Дім.

121. 1. XII. Мус Джо, Саск., Англійська Сая.

122. 2. XII. Мелвил, Саск., Мійська Саля.

123. 3. XII. Йорктон, Саск., Англійська Саля.

124. 5. XII. 1927, Канора, Саск., Англійська Саля.

Мандрівний гурт приїхав 6. XII. 1927. до Вінніпегу.

По виїзді В. Авраменка з Канади, веде в Канаді науку українських танків Іван Пігуляк, який виказав у веденню курсів дуже гарні успіхи.

Котра місцевість бажає з ним порозумітися, може писати на адресу:

I. Pihulak

1203. E. Langlois Ave. Windsor, Ont.

Цей список цікавий для історії, як розвивається українська думка в Канаді і як гості з Рідного Краю привозять від часу до часу нові думки до роботи українських організацій і через те причиняються до їх рухливості і збільшають скарбницю канадійської культурної краси.

Авраменко дав в Канаді 124 танечних виступів, придбав в Канаді много гарних вражень і навчив много. Товариства можуть плекати український танець і дбати про народний стрій. Мушчини і дівчата можуть виступати до забав, до вечерниць, до концертів в народних строях. -- Народні строї можна виготовити після того одягу, відки Українці сюди приїхали. Люди зі Стрию знають, який стрій носить український наряд в Стрийщині і після того взірца вишити народний стрій. Переселенці з Золочівщини, Тернопільщини, Чортківщини, Косівщини, Коломийщини можуть пошити народний стрій після строю тих околиць, відки вони походять.

Остап Василюшин,

учасник курсів В. Авраменка
у Вінніпегу.

Вінніпег, Ман., Канада.

Дня 6-го грудня, 1928.

Невдається! — Вдається!

Кожда здорова людина любить рух і напругу. Часами перебирає навіть міру, коли вибирається на прогульку, або займається якимсь змагом (спортом), як біг, хід, мет, дужання.

Дивною ціною спорту є це, що умучення дає приємність. Копаний мяч, ставка (бейз-бол), ситківка (теніс) витискають не раз семей піт з чола, а приносять вдовolenня. Колиб хтось казав лише поганя цегли або шин, то умучення не лишину тої напруги зужити на якесь двишалоби приємного вражіння, яке оставляє спорт.

Кромі того змаг (спорт) вчить охоти до побіди, а ця охота веде до вихіснування всіх способів, щоби лише побіду осягнути. Длятого приходить стремління до швидкости, докладности, точности, словности, обовязковости.

Змаг викликає охоту побіджати і усуває жалібний настрій. Сили треба розвивати, щоби стати сильним. На перешкоді одна думка: „Не вдається!” Хто займається змагом, старається свої сили скріпити і злучити з другими. Думка: „Не вдається” уступає а виринає щораз сильніше віра в себе: „Вдається!”

Длятого треба щиро повитати, що від року 1923, що-раз сильніше виступає серед Українців в Канаді наклін до рухавки і до змагу. На виступах Рідних Шкіл видно руханкові вправи, на пікніках вправи руханкові і змагові, прокидається думка плекати руханку, змаг і пласт в осібних товариствах. В. р. 1928 уладжував свої вправи навіть український ситківковий кружок. Всі стремління заслугоють на увагу і зрозуміння.

Рідний Край пішов на тім полю далеко наперед. Канадійські українські часописі містять вістки про український змаг і руханку в Европі. Особливо Тарас Фран-

ко і Степан Гайдучок пишуть про цю царину. Звіт, який рік-річно пише для Канади Тарас Франко, син славного поета Івана Франка, незвичайно цікавий. В Европі розвивається ситківка і копаний мяч, менше ставка (Бейзбол). Улюблена руханка, яка виховує змисл до порядку і до карности.

Найбільшою мрією всіх товариств, руханкових і спортових, в Ріднім Краю є закупно землі під Український Город. Сплачено вже пять моргів, сплатити треба ще 6 моргів. Земля вічна і на ту ціль повинні ми з Канади і зі Стейтів післати свою сумку і закупити цілу цю решту незаплаченої землі шість моргів. В тім городі відбуває молодь свої руханкові і змагові вправи, гуртується, вчиться порядку, карности, розвиває свою силу і охоту до побіди.

Тарас франко подає у своїм звіті, що гроші з Канади на закупно землі слати треба на адресу:

Sokil—Account

Montreal Bank, Corner Selkirk and McGregor, Winnipeg, Man.

Це конто отворене для вигоди Українців в Канаді, щоби лекше пересилати гроші, а заосмотрене і підписане з Краю, Миколи Заячківського і Миколи Левицького, членів старшини „Сокола Батка” у Львові, які письмом зі Львова мають право піднимати ці гроші на сплату землі під Український Город.

Хто читає ті стрічки, не забуде купити кусень земського гльобу у Львові на своє імя, щоби збільшити Український Город і віру української молоді в побіду.

Др. В. Ю. Кислевський.

Едмонтон, Алта. Дня 5-го грудня 1928.

З'їзд Січей Канади 1928 р.

I.

З'їзди 3-ох Січових округів в Канаді в р. 1928, були призначені з нагоди 4-их роковин існування Січової Організації, які припадають на місяць липень. З'їзди відбулися в такому порядку: Перший Округ Січовий відбув цегорічний свій З'їзд в місті Торонті, Онтеріо в днях 1-го і 2-го липня. Другий Округ Січовий — відбув свій З'їзд в місті Йорктоні, Саск., в днях 7-го і 8-го липня; Третій Округ Січовий, відбув свій сегорічний З'їзд в містечку Мондері, Алберта дня 12-го липня, 1928.

II.

Короткий перебіг сегорічного З'їзду Січового в Торонті.

В неділю 1-го липня о годині 8-ій виходять Січовики І-ої Сотні на „Юніон Стейшен" прибувшого тут з Вінніпегу Гол. Обозного. Публика цікавиться прекрасними одностроями і дисципліною Січовиків. О год. 9-ій рано того-ж дня, Окружний Отаман того округу п. Василь Бойко представляє Гол. Обозному усталений в церковній салі І-й Округ. Округ числив тоді 125 люда в рядах, з чого 82 мундуrowаних. Присутні тут сотні з Торонта і Ошави. Сотня з Відсору ще в дорозі до Торонта на автах, разом з Січовиками із Детройту (Спол. Держави). Гол. Обозний вихає Округ і розпускає його на годинний спочинок. Сам в товаристві Старшин Січових В. Бойка, С. Мажевського, В. Приходи і братів Возьних, та ще інших, удається до Команданта Торонтонської Сотні п. В. Приходи, де щойно заїхав Гол. Отаман Січей Др. Степан Гринецький з Шікага. Тут

Гол. Отаман приймає звіт від Гол. Обозного і приймає до відома порядок З'їзду. По сніданню у панства Приходів, вся старшина удається перед церкву на Френклін Евню, де вже стоїть готовий Округ з прапорами. Понад головами Округа привітна брама з надписом по українськи й англійськи: „Третій Окружний ЗдвиГ Гетьманських Січей Онтерія". Гол. Отаман відбирає звіт і промовляє з пірначем в руках до усталеного Округа. Потім, Округ заходить до церкви. В церкві Округ усталений в довжезні дві вулиці, старшина з Гол. Отаманом на боці біля Престола. Велика Служба Божа, кінчиться патріотичною проповіддю полевого духовника о. А. Сарматюка на тему: „Наслідки кличу, що Бога нема". По Службі Божій обід в церковній салі. Услугують січовички-члени Червоного Хреста, одіти на біло. Саля прекрасно окрашена і прибрана в зелені. Молитвою обід отворено, молитвою і закінчено. Бесід в часі обіду, ні збірок не було.

По обіді в тій самій салі окружні наради. До президії ввійшли: Гол. Отаман Др. С. К. Гринецький, о. Капелян Сарматюк, Гол. Обозний В. Босий, Окружний Отаман В. Бойко, Окружний Писар Д. Возьний, Отаман з Ошави С. Мажевський і Командант І-ої Сотні з Торонта, В. Прихода. З'їзд отвирає В. Бойко і передає хід нарад Гол. Отаманові. Гол. Отаман замовляє для себе слово на кінці нарад і покликуює до слова Гол. Обозного. Гол. Обозний покликуює по черзі всіх старшин І-го Округа до звітів. Їх відчитують: Михайло Возьний, писар І-ої Сотні в Торонті, Отаман С. Мажевський з Ошави, і Степан Сулима, четар з Від-

зор. Окружний звіт здає потім п. В. Бойко, Окружний Отаман. Відтак висказують свої симпатії до Січі отсі прибувши делегати і представники многих товариств наших на Сході Канади: Гі. Приймак, С. Марас; Дмитро Григорій з Підкарпатської Руси, Г. Чорномаза, Іван Бартош, п. Котик, Ф. Мельник, А. Сікорський, В. Годованський, М. Белендюк, К. Баран, Д. Лащук, П. Остапович, П. Саранчук, І. Дроздович з Монтреалю, Марія Луцик, М. Прихода, і інші. По звітах відчитав п. Д. Возьний привітні письма і телеграми. Після того, говорив Гол. Обозний одну годину. Його бесіда начеркнула точний плян граці для Округа до слідуячого Зізду. Довшу промову виголосив п. Гол. Отаман, а кінцеву промову виголосив о. Сарматюк. В нарадах цих брало участь 189 осіб. Спокій і повага і ентузіязм, сіхували аж до кінця ці наради. Відспіванням пісні „Встань Гетьмане”, наради закінчено.

Вечер того самого дня відбувся чисто січовий концерт, який устроїла І-ша Сотня з Торонта. На сцені пописувалися молоді пластики, січовики і січовички впрями з крісами. Пізно в ночі того дня відбулася довірочна нарада Гол. Старшин в домі П. Приходи. Були на ній окрім Січових Старшин, також і капеляни січові зі сходу.

На другий день ранком о год. 9-ій вирушив округ за місто на вправи і полеву Службу Божу. Округ ішов в такім порядку з вулиці Френклін: Гол. Отаман на переді. По його обох боках Гол. Обозний з права і Окружний Отаман з ліва. Командує Округом Отаман С. Мажевський. На переді військова орхестра канадійських кадєтєв і таблиці з англійськими надписами: „Вон Гад, Вон Кінг, Вон Емпайр”, „Юкраїніан Січ Ассосіейшен”. За орхестрою Сотні 1, 2, 3. і 4. Далі Січовички, а за ними сотні народа. Під звуки маршової орхестри, похід перейшов по пів годинним маршу головнішими вулицями Вєст Торонта на призначений майдан за містом. Поліція скрізь на рогах — вже задалегідь повідомлена — робить порядок, спиняє вуличний рух, трамваї і автобуси. На майдані під деревами полява Служба Божа. Править о. Капелян А. Сарматюк, асистують оо. Головка з Монтреалю, о. П. Гігейчук з Оттави і о. О. Филима з Гемілтону. Знамениту проповідь про значіння централізації і Авторітєту, виголошує о. Григорій-

чук з Монтреалю. Округ в чотирикутнику стоїть на позір, хоч сонце жарить. На відголос січової трубки — клякає. По Службі Божій відпочинок. Пора обідова в поли. По обіді трубка взиває всіх до генеральної збірки. Округ знова сформований. Здають звіти підстаршини четарям, четарі сотникам, сотники Окружному Отаманови, той Гол. Обозному, а Гол. Обозний, Гол. Отаманови.

Год. 3-та по полудни. Зачинаються вправи четами, опісля сотнями, далі цілим округом. Повних три години все видержує в ряді. Дефіляда перед Гол. Старшиною і Гол. Отаманом закінчує ці прекрасні вправи. Тепер в чотирикутнику наступають відзначення і похвали, та іменовання. Їх доконує Гол. Отаман. Найкраще виглядало, коли п. Гол. Отаман приступив до Окружного Писаря Дмитра Возьного, трамваєвого кондуктора з Торонта і торкаючись пірначем його правого рамя висказав: „**Іменем Іх Світлости Ясповельможного Пана Гетьмана і уділеною мені від Них власти, відзначаю Вас отсим золотим хрестом, за заслуги, які Ви, як робітник поклали для Січової Організації і Гетьманської ідеї в цім Окрузі**”.

Многі вівати, мнолітствія і поривання Гол. Старшин січовиками в гору — витискали сотням присутних, сльози. З піснями січовими на устах, Округ відмашерував назад вечер до Торонта. Тут по короткій нараді Старшин, Округ розформовано і Зізд закінчено. Пізно вечером Січові Сотні, ошавська під командою С. Мажевського і вїндзорська під командою Отamana І. Скалєцького, відїхали автами домів. Того вечера відїхав до Вїннїпегу Гол. Обозний, а Гол. Отаман до Шікага. Такий перебіг Зізду в Торонті.

Цей округ показався числом здисциплінованих членів і свідомих Гетьманців, найсильнішим. Брало в ньому участь 150 Січовиків і до 300 симпатиків-видців. Місцева англійська преса помістила з приводу цього Зізду знимки і прихильні описи в своїй органах. Округ цей готується відбути січові полєві вправи в літі 1929.

III.

Зізд 2-го Округа в Йорктоні, відбувся так: Дня 7-го липня рано приїхав до Йорктону, в товаристві п. Д. М. Ільчишина, Референта прєсового при Об. Коман-

ді, Гол. Обозний. Перед будинком Колегії св. Йосифа, привітала їх сотня січовиків під командою окружного писаря п. К. Лотоцького. Біля Колегії і місцевої церкви товпиться много фармерів, а між ними блискають своїми сталевими гузиками на січових уніформах, десятки їх синів-січовиків. О годині 10.30 рано Велика Служба Божа. Це день св. Івана. В Їорктоні празник. Січовики під коман-

шином з Вінніпегу. За ними провадив округ Брат Атаназій (в уніформі). Чоло округа творив, в одностроях, відділ січових пластунів з Колегії, яких число було 21. Вони несли на переді свій пластовий і британський прапори. За пластунами січова орхества з Айтуні, а далі, 14 січових сотень сформованих в оден гарний курінь. В чвірках перебивали здебільша січовики в уніформах. Було їх до 60.

ХОР ТОВАРИСТВА ПРОСВІТА ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В МОНТРЕАЛІ, КВЕБ.
Світлина з 1927 року.

дою Окружного Організатора Брата Атаназія, професора з Колегії, уставляються в отвертий чотирикутник і замикають ним весь народ, який стовпився на подвір'ю до монастира ОО. Редемптористів. Всі вислухують Службу Божу, яку тут на дворі правлять місцеві Отці Чина Серця Ісусового. Капелян Січової Школи в Їорктоні о. Іван Бала Ч. С. і., виголошує пламенну проповідь, про силу волі і вказує за взір Матір Божу. По Службі Божій і обіді, Округ формується на площі перед Колегією до маніфестаційного походу через місто. Наступають звіти, четарів, сотників, курінних — отаманови, відтак Гол. Обозному.

Гол. Обозний командує: „Чвірками в право в бік!” І в одну мить з довгої лави вишнурувався чвірками довгий похід січовий. Ішли на переді Гол. Обозний з Членом Обозної Команди п. Д. М. Ільчи-

(Той округ молодший від торонтонського і тому ще не всі в нім мають однострої). За округом товпа народу. Округ перемашерував через головні вулиці Їорктону. Перед „Ситі Гол-ем” (ратушом) прийняв від округа дефіляду майор міста (бурмістр), а в середині міста витали похід Англіїці оваціями „Гурей, лояліст Юкраїніанс”! Повернувши назад перед Колегію, Округ зачав січові вправи, подібні, як в Торонті. Окрім тих, Брат Атаназій перевів прилюдно фізичні вправи з Округом. Орхестра січова пригравала на боці. По вправах промовляв до уставленого округа майор міста пан Стюарт і командант військової залози міста пан Полковник Дженкінс. Останній запросив округ на другий день на „кемпу” (в військовий табор) за містом. Вечером того дня пописувалися січовими вправами на концерті в Колегії моло-

ді січовики зі школи укр. Сестер Службниць.

На другий день ранком о год. 5-ій, вимашерував цілий Округ на поліві вправи в ліс. Округ поділено на два ворожі собі курні. Білий і червоний. Червоний боронив позиції, білий наступав. Здобуття січового прапора від червоних — рішило кінець вправ, які закінчено о год 11. перед полуднем в лісі відданням чести січово-гетьманському і британсько-канадійському прапорам і відспіванням при них українського і англійських національно-монархічних гимнів. По полудни того дня відбулися окружні наради в великій салі Колегії. Як в Торонті, так і тут в Йорктоні, Гол. Обозний завізав всіх січових старшин того Округа до складання звітів. Зложили їх: Окружний Організатор Брат Атаназій загально, В. Шумей іменем Січової Школи, Іван Н. Корчинський з діяльності I-го Куріння і за 9-ту сотню в Айтуні, сотник Іван Дзюбінський за 12-ту Сотню в Рокстоні, сотник К. Брикса за 7-му сотню в Моделфарм, п. Д. Будка іменем I-ої Сотні в Йорктоні, сотник Н. Явний за „Січ” в Вішарт, січовик П. Ковальчук за свою сотню в Інсінгер.

Програмову бесіду виголосив і тут п. Гол. Обозний. Надто начальник пласту йорктонського дистрикту, Англієць п. Прес, виголосив привітну промову від Пластунів Канади. На цих нарадах зібрали між собою присутні Січовики 150 дол. на свою часопись. По нарадах вибрано сотню умундурованих січовиків і з нею та пластунами удалася вся старшина на кемпу до канадійського війська згідно з вчешнім запрошенням полк. Дженкінса. **Автами** з прапорами заїхали Гетьманські Січовики на кемпу біля 6 години по пол. На кемпі англійські старшини прийняли січових старшин чаєм в шатрі і познайомили січовиків з цілим табором, та способами тренінгу тамошньої кавалерії. Працюючи з канадійськими офіцерами на цій кемпі, Гол. Обозний сформував сотню січову назад і відмашерував з кемпи почетним ходом перед полковником Дженкінсом.

Вечером того дня мала місце отця дивна пригода: Іменно біля Колегії св. Йосифа, около год. 7.30 вечером, зібралося кільканайцять канадійських жовнірів (в уніформах) і деякі з них стали висмівати проходячих січовиків а декотрих тручати. Выглядалоб комуся, що ці жовні

ри шукають тут зачіпки. Навіть котрийсь з тих жовнірів зірвав січову відзнаку п. Г. Дереворізови, членови 12-ої сотні січової з Врокстону. Цікаве, що ці жовніри говорили між собою по українськи, з чого кождому ясне, що це були Українці, які вступили на 2 тижні на військові вправи, що відбувалися в Йорктоні. А ще більше цікаве, що між тими жовнірами був і оден цивіль, знаний мешканцем Йорктону громадянин Гавриіл Сліпченко українського походження. На запит Старшини Січової, „Що ви тут робите” — не вмів п. Сліпченко нічого відповісти. Цікаве, що він мав там тоді робити?

Окружна Команда, яка довідалась про зірвання січової відзнаки п. Дереворізові, повідомила про це сейчас шефа місцевої поліції і полковника Дженкінса. Останній прибув сейчас автом до Колегії, де перепросив за це Обозну Команду, яка при цій нагоді вияснила йому з Домініального чартеру цілі Січової Організації і правність її роботи. Полк. Дженкінс приказав жовнірам іти до касарні.

Можливо, що цей інцидент викликали українські противники Січової Організації з чистої зависти. Дехто може з них мав в пляні викликати вражіння, що Зїзд січовий в Йорктоні розбили „з патріотизму” канадійські жовніри, але Зїзд крім тої пригоди, перейшов після програми і його закінчено після програми великим січовим концертом тогож дня пізно вечером в будинку Колегії.

Зараз по Зїзді в Йорктоні, хтось мильно інформував англійську пресу в Канаді про цю приключку, але у відповідь на напади проти Січової Організації, Обозна Команда, отримала ряд сатисфакцій з ріжних урядових і військових кругів. Ці факти подаємо лише для того, щоб дійсний дослідувач українського життя в Канаді, мав колись правдиві причинки до історії того життя і до характеристики поодиноких груп і людей та до оцінки їх цілей і методів ведення того життя.

Наводимо два цікаві листи визначних військових осіб, про те, як вони дивляться на цей інцидент, а з окрема і на канадійську Січову Організацію.

Headquarters
Military District No. 12,
Regina, Sask.

July 14, 1928.

Dear Brother Stanislaus:—

Through an article which appeared in the

“Regina Leader” of July 10th, 1928, and from his Inspection Tour of the Yorkton Camp, General Ross, District Officer Commanding, Military District No. 12, learned of the incident which occurred at Yorkton last Sunday.

General Ross, who is again out of the City, has asked me to write informing you that the incident is under investigation, and he also desires me to express to you his sincere regret at the unpleasantness which occurred, and to assure that in future steps will be taken to prevent the recurrence of such action on the part of personnel of the Military units localized at Yorkton.

Yours sincerely,

(Sgd) FRANCIS B. WORE
Lieut. Colonel

Brother Stanislaus,
Principal, St. Joseph's College,
Yorkton, Sask.

В українським переводі цей лист звучить:

**Головна Квартира
Військового Округа Ч. 12.
Реджайна, Саск.**

Липень 14. 1928.

До Брата Станіслава,
Директора Колегії св. Йосифа
в Йорктоні, Саск.

Дорогий Брате Станіславе!

З новинки, яка появилася в „Реджайна Лідер” з 10. липня 1928, і від генерала Росса командуючого офіцера військовим округом ч. 12., який повернув з інспекції військової кемпи в Йорктоні, довідується про інцидент, який мав місце в Йорктоні минулої неділі.

Генерал Росс, котрий знова виїхав з міста, припоручив мені поінформувати Тебе письмом, що цей інцидент є підданий слідству. Він також велів переказати Тобі його симпатії до Тебе з приводу неприємностей, які стались і запевнити Тебе, що на будуче будуть підприняті кроки, щоби подібні річі з боку військових людей, стаціонованих в Йорктоні не повторились.

З поважанням

Франц Б. Вор
Чет. Полковник.

Headquarters
Military District No. 12,
Regina, Sask.

R. C. 2-60
July 19, 1928.

Dear Brother Stanislaus:—

I am desired by General Ross, Officer Commanding, Military District No. 12, to thank you for your kind letter of the 16th July, 1928, and to state that he is happy to give you permission to publish Headquarters letter dated the 14th July, 1928, in one of your Ukrainian papers, in the hope that it will foster a kindly feeling amongst the Ukrainians now resident in the Dominion of Canada.

Yours sincerely,

(Sgd) FRANCIS B. WORE
Lieut. Colonel

A.A., — C.M. C. M.D. No. 12.

Brother Stanislaus,
Principal, St. Joseph's College,
Yorkton, Sask.

В українським перекладі цей лист звучить:

**Головна Квартира
Військового Округа Ч. 12.
Реджайна, Саск.**

R. K. 2—60
Липень 19. 1928.

До Брата Станіслава
Директора Колегії св. Йосифа
в Йорктоні, Саск.

Дорогий Брате Станіславе!

Генерал Росс, Командуючий офіцер військовим округом ч. 12., припоручив мені подякувати Тобі за ласкавого листа з 16-го липня 1928 і закомунікувати Тобі, що він має честь дати Тобі дозвіл оповістити друком попереднього листа Головної Квартири з дати 14. липня 1928 в однім з Ваших українських органів, в надії, що це вплине симпатично на Українців тепер осілих в Домінії Канаді.

З поважанням

Франц Б. Вор
Чет. Полковник
A. A. & Q. M. C. M. D. № 12.

Окрім цих двох листів, дозволено Обозній Команді канадійських Січей оповістити уривок із нище поданого листа, який звучить:

...The Ukrainian Sitch Ass'n is doing

good work in making good, loyal Canadians out of our Ukrainian settlers and in inculcating in them the same loyal sentiments to King and Empire as are to be found in the hearts of all British born Citizens.

I heartily endorse this work:—

Sincerely yours,

JOHN S. LEITCH,

late Major

Canadian Expeditionary Forces
and Major

Royal Fusiliers Imperial Army.

В українським перекладі цей уривок звучить:

Січова організація Українців, веде добру роботу і робить з наших українських поселенців добрих і лояльних Канадійців, бо вціпляє в них ту саму пошану і вірність до Короля і Імперії, яку знаходимо в серцях всіх уроджених Бритійських Гогожан.

Я цілим серцем піддержую ту працю.

З пошаною

Іван С. Леіч

бувший майор

Канадійських висилкових військ

і майор

Королівських Кірасирів Імперіяльної
Армії.

Зїзд Січовий в Мондері — Відбувся 12-го липня. Цей Округ наймолодший і тому числом членства найменший. Рано 12-го липня привитала Гол. Обозного сотня молодих Січовиків і Січовичок з Мондеру. Обі ці Сотні, сформовані з дітей до 18 року життя, вже роджених тут в Кана-

ді. Обі сотні умундувані. 54 членів в обох. Їх батьки, мешканці Мондеру, організовані в місцеву 1-шу Січову Сотню взяли участь в Зїзді лише в опасках на рамени „Січ“. Від стації Сіенарської рушив о год. 10 в полудне похід IV-го Округа до місцевої церкви Отців Василіян. На переді походу ішов Гол. Обозний з Отаманом IV. округа п. М. Корчинським. За ними йшла дута орхестра місцевого Т-ва „Укр. Народний Дім“. За орхестрою Січовики з Едмонтону під командою п. сотника Г. Байрака, далі згадані 2. сотні молодечі з Мондеру, сотня старших (їх батьків) в кінці члени С. О. з ріжних місцевостей Алберти і симпатички.

В церкві, молодечі сотні тримали порядок двома шпалірами. Правив в асисті о. Н. Крижановський, Ігумен Ч.С.В.В. в Канаді. По С. Б. о. Т. Боднар Ч.С.В.В. довершив посвячення січова-гетьманського прапора для Січового Коша в Мондері, а о. Е. Дякович Ч. С. В. В. виголосив з балкону дзвіниці, з тої нагоди горячо-патріотичну проповідь! Слухало її до 5.000 (пять тисяч) зібраного народу.

По обіді відбувалися товариські приняття. Спільна вечера січова відбулася заходом місцевої команди в ресторації, де виголосили промови: От. М. Корчинський, Г. Байрак, І. Ісаїв і Гол. Обозний.

Вечером того дня місцева Січ устроїла всалі „Н. Дому“ прекрасний Січовий Концерт, в часі котрого Гол. Обозний вручив ново-посвячений січовий прапор при відповідній промові, в руки 16-літнього січовика Канадійця.

Вінніпер, Ман. Дня 5. грудня 1928.

Обозний писар.

В АМЕРИКАНСЬКІЙ ШКОЛІ.

„Віллїям,“ — питає учителька, — „скажи мені, хто був Джордж Вашингтон.?”

„Джордж Вашингтон був американським генералом, прошу пані.“

„Добре; а тепер скажи нам, чим він відзначався?”

„Прощу пані, він відзначався тим, що був Американцем а говорив правду.“

МЕЖИ ВОЛОЦЮГАМИ.

— Що читаєш?

— Читаю, що кажуть критики про мій останній рабунок.

ЗАПИТ ДО РЕДАКЦІЇ.

Я сказав щось до своєї жінки, а вона потім пять місяців не говорила до мене. Що робити?

Відповідь редакції.

Опатентуйте те, що ви сказали. Кожному придасться.

ПЕВНИЙ.

— То ти кажеш, що товариш Рябик знає напевно, коли він умре, навіть знає місяць, день і мінуту? Нечуване!

— Та повинен би знати; суддя читав йому виразно.

Беззуба цивілізація.

Під заголовком „Зуби дітей” наспіла рукопись п. дра П. Гуцуляка, яку помістимо в цілості з відповідними рисунками і світлинами в слідуючій альманасі. — Рисунки треба підготувати, а до того не було тепер часу і можності.

Покищо подаємо з тої важної дентистичної праці частку про вплив цивілізації на зуби.

Всяка пожива, яку чоловік приймає, має до певної міри свою вартість. Вона відограє якусь ролю в його організмі, однак треба добирати поживу, яку сама природа зготовила. Нам потрібна велика різноманітність в поживі, щоби організм міг дістати всякі, потрібні йому складники.

Природа сама міряє і визначає ті складники, які збережені є в такій поживі як овочі, ярина, збіжжя, м'ясо, яйця, молоко.

Позволю собі поділити нашу поживу на дві групи: 1. Природна пожива. 2. Фабрикована пожива.

До природної поживи зачисляти треба всяку звичайну природну поживу, якої лише чоловік уживає без перероблювання її штучними способами.

Поживу у фабрикованім стані витворив чоловік штучними способами з природних складників.

Первісний чоловік послуговувався майже виключно чисто природною поживою. Чим більше чоловік поступав в культурі, тим більше переробляв природну поживу собі на страву.

Що сталося в протязі століть?

Первісний чоловік мав здорові зуби і

умирав з зубами, цивілізований чоловік хоруге часто на зуби і вмирає без зубів. Первісному чоловікові непотрібно було дентиста а цивілізованому чоловікові немислимо жити без дентиста і нераз дентист не може йому дати ради.

Чому це так?

Скажете: „Ей то кенди!”

Ні! Це не самі кенди, не самі солодощі. Це не все. То переварена каша, перепечене, висмажене м'ясо, білий хліб, медівник чорний, закрашене джелі... Це все є фабриковане, і части поживи потрібні для чоловічого тіла знищені в тих стравах. Щоби такі страви зісти, непотрібно зубів.

Мої пацієнти питають мене не раз, чому то зуби псуються.

Відповідь така: Природа нищить їх тому, бо вони стають непотрібні.

В нашій поживі нема тих складників, які дають міцну кість, бо вони зварені, спечені, усмажені.

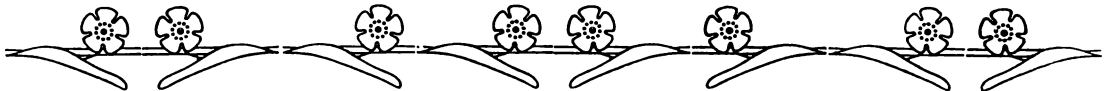
Пожива м'ягка і зуби за мало кусають, не мають вправи, для того нидіють і замирають. Коли сидимо за довго, затерпають ноги і тяжко встати та зробити крок з місця. Те саме з зубами.

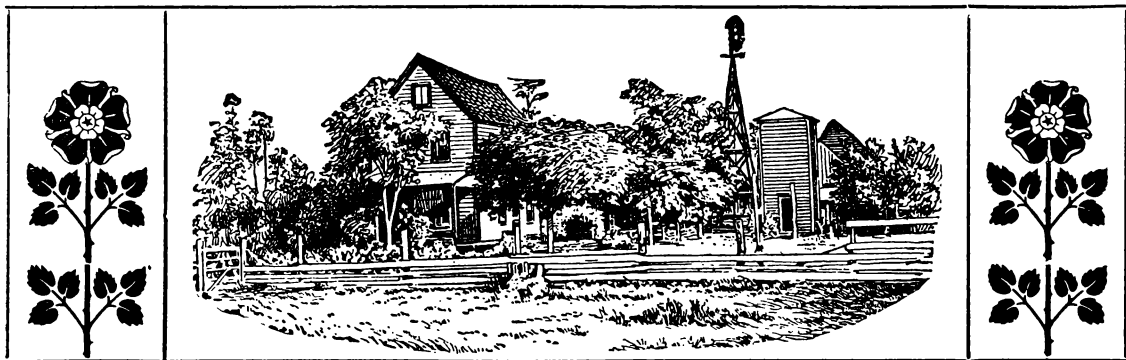
Коли так піде дальше, то не виключена поява, що колись люди будуть беззубі через ціле своє життя. Це буде треба століття, заки зуби в цей спосіб занидіють, однак цивілізовані люди находитяться на тій дорозі.

Др. П. Гуцуляк.

Вінніпег, Ман.

428 Вулиця Селкірка.

Ощадність на фермі.

„Щадилося, коби тільки було що щадити”, скаже не оден менше заможний господар. Інший скаже, що про ощадність не треба йому говорити, бо щадити навчає його біда. Заможніший господар готов подумати, що ощадним може собі бути бідак, але не він, бо він не зубожіє, як перепустить, або змарнує дещо!

Всі ті погляди неслухні. Щадити в господарстві може бідак, може й заможний. Не оден богач промарнував свій маєток тим, що не вмів щадити; не оден бідак навчився щадити й прийшов до маєтку.

Ощадним господарем є той, що навчився оминати всякі непотрібні видатки, і корисно зуживати всяку господарську річ і весь господарський час. Непотрібні видатки це ті, котрі, не приносять жадної користи ні жадної правдивої приємності.

Всякий, хочби й найбідніший, може річно заощадити багато, коли навчиться, як і в чім бути ощадним. Щоби бути ощадним і справді аби заощадити щось, на те треба не тільки доброї волі й охоти до ощадности, але й розваги та знання.

Не може навчитися ощадности той, хто не вміє добре собі поділити роботу і час, хто не звикне до ладу, до точности, словности, до пильности і до господарности. Хто хоче щадити, мусить перш усього навчитися бути ощадним в тих річах, котрі без шкоди можуть бути від змарнування вратовані або поліпшені. Хто хоче вратувати гріш, найде тисячу

нагод до цього. Дбалий господар завважить тут клопоть сіна, що йде марно під ноги, там допильнує, щоб обірник не марнувався, завважить зерно, що розсипається непотрібно, без скупарства щадить; він завчасу спостереже розсохле й розколихане колесо і вчасною наравою заощадить собі видаток на нове; він догляне, щоби через недбале кормлення худоби не марновано паші. Розумний господар щадить свою землю пильним плодозміном, збогачує плідність землі сіянням стручкових ростин; він має загальні відомости про торгівлю, знає коли й чого вимагає торгівля і продає у найвідповідніший час; перегодовані або недоогодовані звірята не продає, бо на обох трагиться.

Кілько то господар може заощадити хочби лише тим, що буде старанно доглядати й шанувати те, що має. Мала діра в стрісі, мала діра в підлозі шпихліра, завчасу доглянена й направлена заховає стріху на довго ще й справить меншу гостину мишам. Жниварка, віз і плуг сховані перед сонцем і слотою до шопи послужать довше чим ті, що недбало залишені на дворі. На видатках, та на часі заощаджується й тоді, як завчасу набеться обруч на розсохлій бочці, як завчасу направиться ушкоджену упряж, одіж, як без конечної потреби не йдеться за чим небудь до міста, як захирається лад при кормленню домашних звірят, як в час — отже рахуючися і з часом самим — візьметься до управи рілі, до нищення шкідливих бурянів, комах, до сі-

яння, обсапання бараболь, до кошення сіна.

Ощадність годі завести там, де нема ладу і точности. Де нема ладу і навички до того, щоби кожда річ по ужитку була положена на своє місце, там не тільки марнується багато часу, щоби її виконати, але й непотрібна сварка заходить дуже часто. Нелад марнує дуже багато річей, що коштували гроші, через нелад не одно треба робити два рази, і воно таки не буде так виконане, якби був лад і догляд ладу. Нераз буває, що в господаря змислу до ладу нема; в одній хвили відриває він дитину від одної роботи, а шле до якоїсь іншої роботи. Очевидно, що в такого господаря і робота не буде виконана як належить і діти збаламучені. Кожда робота мусить мати свій час і порядок; занедбанням точности й ладу не заощадиться ні на часі ні на роботі. От хочби взяти плекання домашніх звірят. Нехай господар не догляне худоби, безрог, курий точно на час, нехай він безладно чим небудь годує, про вигоду та інші їх конечні потреби нехай дбає тільки про око — то вся робота буде до нічого; праця може буде видаватися менше трудна, від ока може буде видаватися скорше зроблена, але через неточність та нелад, зиску з неї не буде. Зиск буде тільки там, де є лад, точність, старанність, почуття обовязку й відповідальности. Прикмети ті треба собі присвоювати й наклонювати молодіж до них. Молодіж з роду склонна до неточности, невитревалости. Якщо ту неточність та невитревалість не відвернеться постійним доглядом та прикладом, то прикмети ті лише закріпляться, недбала й легкодушна молодіж останеться такою на довгі літа. Щоб осягнути успіх не вистарчає бути лише пильним; треба ще розуміти й полюбити лад, треба бути точним, словним. Не оден пильний зробить роботу свою эле, змарнує вартість роботи, якщо та робота зроблена справді скоро, але без ладу, без старанної уважности.

Одним з важніших средств до ошадности є чистота. Чисто держане біле служить довше й не грозить здоровлю своїм брудом. Чисто випарене ведро, коновка, кружляк (сепаратор) не змарнує молока в котрім, через нечистоту, шкідливі бактерії так люблять множитися, й котре більше чим який інший плин втягає в себе всякі запахи. Чисте масло скорше найде купця, котрий заплатить за него

дороше чим за нехарне масло. Віз, плуг, жниварка і всяке знаряддя держане чисто, послужить довший час чим те, що полишене в неладі, обліплене болотом. В чистій стайні не кидається так недуга серед звірят; чисті звірята правляться її поживають пашу ліпше як ті, що обліплені брудом, потопають в калі. Чистота в хаті є неоцінена.

Через належний поділ чи то праці, чи часу, чи засобів господарських, і через належите зужитковання праці, часу й засобів річно заощадиться більше чим можна вгадати. Господар, що розуміється на ошадности, не пішле трьох робітників до такої праці, яку може виконати оден; але як він бачить ошадність в чим скоршім виконанню праці, наприклад: громадження сіна, або молочення збіжжя тоді, коли погода непевна, там шле він як найбільше рук, щоби схоронити сіно, чи збіже, від зіснуття. Тут показується сприт господаря розміркувати, що ошадніше: чи згромадженням сіна або молоченням капарити і ошадити на робітників, чи не скупитись з робітником але за те заощадити багато більше забезпеченням сіна або збіжжя від слоти та згуби. Господар, що бажає собі успіху, веде книгу приходів і розходів, обчисляє собі під зиму всю пашу і ділить її так, щоби вона йому вистарчила; він не дозволяє, щоби худоба марнувала нашу через недогляд, ані не буде так гупо ошадним, щоби морити худобу. Для засіву він обчислить добірне, неушкоджене зерно знаючи, що "яке посіє, таке збере". До ошадности прямує той господар, що лучиться з другими господарями в кооперативні товариства для купна й для збуту господарських продуктів.

Господар, що має змисл до ошадности, що цінить час, що знає вартість точности й ладу завчасу обчислить всі конечні свої видатки, й завчасу дбає о те, щоби було чим покрити ті видатки. Він буде числити не лише на оден господарський дохід, зі збіжжя, але постарається, щоби зі всякої можливої річи було потрохи доходу: з годівлі безрог, з плекання домашньої птиці, овець, з набілу, або з випасу худоби, що декуди поплачується ліпше чим збіжже. Ті ріжні галузи мішаного господарства доповняють себе; надіпсуте зерно, полова, солома та інші невжитки замість йти марно, перетворюється в курятину, свинину, набіл, тощо. А це не тільки приносить зиск, але й ра-

тує ціле господарство, колиб наступив лихий рік на збіжже. Ощадного господаря пізнати по ладі в його господарстві, по чистоті в хаті, в стайни, в хліві, в

шопі, на подвірю й на оборі, по його точности й словности.

Д. М. Ільчишин.

Саскатун, Саск. Дня 12. листопада 1928.

В ОВОЧЕВІМ СКЛЕПІ.

Мама: — Що ти маєш сказати доброму чоловікові, що дав тобі помаранчу, Геню?

Геня: — Щоби обтеревив її.

НА ПОЛЬОВАННЮ.

— Чи знаєте, як називається отте звіря, що я щойно застрілив онде під горбом?

— Знаю; Кирило Поломанюк!

ПОСТУПОВО!

Старець: — Ов, зломилася тобі ляльочка, люба дитинко?

Люба дитинка: — Ая, зломилася. Ті чортові капіталісти вмисне роблять крихкі ляльки, щоб скоро ломилися!

МАЛИЙ А РОЗУМНИЙ.

„А тепер, діти“, — каже учитель, — „напишете задачу під таким заголовком: „Що я робивби, колиб мав \$50,00.“

Стефанко сидів ліниво й зівав; нарешті учитель казав віддати папери до переглянення. Стефанко віддав чистий папір.

„Що це значить?“ — остро запитав учитель. — „Ое твоя задача?“

„Ось це,“ — відповів Стефанко, — „оце що я робивби, колиб мав \$50,000.“

ЯКИЙ БУДЕ ВИРОК?

Суддя: — Кажете що цей чоловік обрабував вас — чи пізнаєте тут що небудь, що до вас належить?

Оскаржуючий — Так, оце моя хусточка.

Суддя: — Але-ж це ще нічого не доказує — в мене є точнісінько така сама хусточка.

Оскаржуючий: — Так, доказує, світлий суде. Мені пропало дві хусточки.

МЕЖИ ЗЛОДІЯМИ.

— То кажеш, що Розбивайло жениться задля маєтку, що?

— Так є; його наречена, — каже він, має три золоті зуби.

ТОМТАДРАТА:

Кость Гаталай вернув з Шангаю й оповідав як то легко вчитися китайської мови. Оден з цікавих слухачів запитав:

„А як по китайськи називається дерево?“

„Там,“ — навчає Гаталай.

„А як двое дерев?“

„Там-там.“

„А як по китайськи буде ліс?“

„Там-там-тара — там-том.“

ПРИЯТЕЛЬ.

Приятель — це той, що приходиться тоді, як кожний відходить.

З ГЕОГРАФІЇ.

Учителька: — Де є острів Куба, — скаже Петрусь.

Петрусь: — Не знаю.

Учителька: — А звідки походить цувор, що є у вас в хаті?

Петрусь: — З комори сусіда.

ПІДСЛУХАНЕ.

Вона: — Онде йде мій колишній наречений. Ануж! Не куняй, а вдавай, що ти веселий та щасливий!

НЕНАЧЕ ФАЛЬШИВИЙ АЛЯРМ.

Задуманий професор: Так, я вас кликав, пане доктор, але ніяк не памятаю в якій справі.

Такийже лікар: — Нічого не шкодить; я і так забув інструменти в бюрі.

РОБОТА ТОВАРИСТВА ОПІКИ.

„Товариство Опіки” працює від дня 4-го січня 1925, отже вже 4-тий рік і має доміняльний чартер. Свою роботу провадить товариство при помочі відпоручників — кореспондентів, яким розсилає обіжники і друки товариства. Число кореспондентів виносить під цю хвилю 243.

Хто бажавби стати відпоручником товариства Опіки в котрійсь околиці, має написати в тій справі лист до товариства і заявити свою готовість провадити переписку. Товариство розважить його подання і порішить її на старшині.

Звіти за попередні роки оголошували були в часописах і в альманахах „Нове Поле” і „Прерія”, які Товариство Опіки видало своїм накладом і причинилося до них своєю співпрацею, щоби українські імігранти мали практичні вказівки про відносини у Канаді.

Товариство постійно збирає досвід і провіряє, в який спосіб можна найкраще провадити роботу, щоби сповнити свої обовязки, вдоволити громадянство і здобути собі довіря навіть серед зневирених.

Тому, що звіт цей пишемо 5-го грудня 1928 то обнимає він одинацять місяців року 1928.

Письм було за цей час 967.

Після місцевостей прийшли листи в такім числі від приватних осіб:

Манітоба 89, Саскачеван 156, Алберта 73, Онтеріо 56, Квебек 16, Брит. Колумбія 5, Нова Шкотія 1.

Стейти 5, Аргентина 3, Бразилія 2, Китай 7, Франція 8, Чехословаччина 6, Німеччина 6, Румунія 3, Югославія 3, Болгарія 1, Австрія 1, Україна 1, Польща 28.

Коли почислити листи після змісту, то розпадаються вони на такі групи:

Аплікації, перміти, паспорти 172, землі

29, робота на фармі 46, робота в ремеслі 11, робота умова 8, запити про книжки і часописи 193, повновласти до Старого краю 5, посилка грошей 9, запити про адреси 14, просьби о підмоги на поворот до краю 2, жалоби на роботодавців, що зле обходилися, або не платили за роботу, що належалось, 37.

Всі письма полагоджено після обставин і після сил товариства. Коли громадянство ще більше переконається, як совісно і докладно уміє Товариство Опіки полагодити справи, будуть українські імігранти відноситися до товариства, щоби воно полагодило на їх бажання папери на приїзд до Канади, чи по аплікації, чи афідевіти, чи перміти, також паспорти, а навіть на домагання закупно корабельних карт і пересилку гроша.

В справах недоплати за роботу, товариство писало до роботодавців і по більшій часті осягало це, що робітники діставали свої гроші, що найменше частинно.

В маю і першій половині червня, видав провірник товариства п. Бобівський Алберту і подавав інформації з рамени товариства.

Голова С. Савула відбув поїздку від 6. X. до 22. X. 1928 на схід і порозумівся про способи виконання роботи Товариства Опіки з громадянством в Монтреалі і в Торонті.

Секретар Д. М. Ільчишин підчас своїх поїздок по Саскачевані в падолісті і грудні 1928, причинився до улукшення роботи товариства.

Старшина відбула 5 засідань, президія відбула 6 нарад, на яких здавали члени старшини звіти з роботи і обговорювали біжучі справи.

Домівка товариства знаходиться в бюрі

голови, адвоката С. Савули, 457 Меїн Стріт, комната 306, яку голова дає товариству даром. Голова, секретар, скарбник працюють без ніякої винагороди, бо товариство є добродійне і хоче дати українським переселенцям добру опіку. Секретар Ільчиши полагоджує секретарські справи в своїм бюрі на залізничім двірці Сіенара у Вінніпегу, кімната ч. 100. Товариство видало в році 1928 Альманах „Прерія”, щоби подати українським імігрантам ті пояснення, яких вони доконче потребують.

„Товаристві Опіки” у Львові порозумівається з канадійським „Товариством

чали промовці і часописи називати імігрантів з Європи.

Вже по обмеженню іміграції розгорілася великанська дебата про іміграцію в англійських часописах.

Розогнив її передовсім єпископ Георг Екстон Лойд з Саскатуну, який в часописі „Фрі Прес” в числі з 7-го липня 1928, вилаяв „континенталс”, що вони брудні, невіжі і чути їх чесником. Цей достойник розвинув письменну рухливість на цю тему і написав цілий ряд статей до „Норт Батлефорд Оптимист”, до „Вестерн Продюсер” і до „Фрі Прес”. Доказував, що Канада утруднює приїзд імігрантам з Ан-

ДМИТРО ІЛЬЧИШИН
Секретар „Товариства Опіки” у Вінніпегу.

Опіки” в справі українських імігрантів. Оба товариства співпрацюють, оскільки обставини дозволяють. В році 1928 обставини погіршилися, бо державні влади Канади обмежили іміграцію славянських народів лише на найблищих кривних, на брата, сестру і родичів.

Дня 26. квітня підніс голос Англієць п. Канон Борд із Саскачевану перед комісією для іміграції в Оттаві підніс велику жалобу, що число Бритійців у Саскачевані вносить лише 50.7%. Посол Георг Мекфі з Йоркtonу висказався, що чужинці в дістрікті Йоркton неканадизуються. Іміграційна Комісія в Оттаві відбула свої наради і на підставі її оречення обмежив уряд іміграцію так званих „континентальців” („Континенталс”), як тепер за-

глії а улекшує „континентальну повинь”, яка „розводнює британську кров”, причім не щадив висловів, щоби викликати настрій проти приїзду імігрантів з європейського континенту.

До відповіді зголосилося много Українців. Між першими був о. П. Камінецький з Етелберту, який достойно, річево і енергічно опрокинув закиди єпископа Лойда дописею в „Фрі Прес” з дня 21. липня 1928 р. Відповіли також о. П. Олексів, о. С. Савчук, проп. Р. Кацунов зі ставновиска християнської любови і вирозумілости і проф. І. Боберський, який пояснив річево, що Українці знають про Канаду, що це рільничий край, а вони є рільниками і люблять рільню, та що Українці, приїхавши до Канади, хочуть, щоби Канада була богата і сильна, бо тоді

і вони будуть багаті і сильні. Дятого Українці є щирими горожанами нової землі і хто говорить про нельояльність українців в Канаді, той не знає душі українського імігранта, що все лишив за собою а тут хоче збудувати собі спокій і добробут.

Річеву відповідь на підставі чисел дала часопись „Фрі Прес” єпископови Лойдови в редакційній статті в ч. з дня 27-го жовтня 1928 і доказала йому, що Канада улекшувала приїзд британським імігрантам, бо давала великі знижки при корабельних картах і помагала їм по приїзді, підчас коли „континентальці” мусять платити повні карти їзди і не дістають ніякої помочі.

На закиди єпископа Лойда відповідали поважно і річево в „Фрі Прес” з дня 6-го жовтня 1928 Німці, а іменно „Німецький канадійський католицький Народний Союз”. Відповідали також жиди, відповідало много Англіїців, що станули в обороні всіх народностей, які приїхали до Канади — працювали, журились і зробили цей дикий, пустий край уржайною нивою.

Щоби пояснити іміграцію і вартість імігрантів з Європи, передовсім Українців, появилсь ряд статей Д-ра П. Г. Брайса у „Фрі Прес” від 25-го серпня до 6-го жовтня, і статті Ц. А. Маґрета в „Трибюн” в квітні 1928.

Сам премієр Канади Лев Мекензі Кінґ забирає голос в справі іміграції на бенкеті, який уладжено для нього в „Канадійськім Клюбі” в Лондоні дня 10-го жовтня 1928 і сказав, що Канада охотно понесе грошеві видатки, щоби дістати імігрантів з Англії і що імігранти з Англії все були горячо бажані. Це було при його повороті з Женеви, з нарад Ліґи Націй.

Найбільшою іміграційною подією був приїзд копальняників з Англії на жнива. Виїхало їх 8.449 з того 1.588 жонатих.

Зачали збиратися від 6-го серпня а послідний транспорт виїхав з Англії 18-го серпня. Перший транспорт приїхав до Квібеку в Канаді дня 17. серпня 1928. Приїзд анґлійських жнивварів, це був помисл премієра Англії Болдвіна. (Бол-

двін-Скім). Приїзд обнижив ціну за роботу жнивварів. З числа приїжих вернуло понад 3000 назад до Англії.

Згадуємо ці події, тому що вони дають образ стану іміграції до Канади під цю хвилю. Приїзд імігрантів з Європи притамований а головна струя імігрантів має плисти тепер з Англії. Дятого відвідало Канаду в р. 1928 много з визначних осіб з Англії, навіть парламентарні послы.

Українські часописи відносились до іміграції Українців до Канади прихильно. Старий Край зрозумів, що Канада дає українському імігрантові поруку повного порядку і безпеки життя, майна, особистої свободи і можливости стати багатим. Одна часопись в Канаді виступила проти іміграції Українців до Канади, не подала однак краю, куди ліпше Українцям виїздити на заробок і на поселення. На Україні організують іміграцію Жидів на українські землі, але про організацію іміграції Українців на Україну до нині не чути.

Товариство Опіки звертає увагу Українців, щоби відносились до нього з усіми справами, які звязані з іміграцією до Канади, з документами подорожними, з закупном земель і жалобами. Товариство поможе, порадить і полагодить все що потреба.

Старшина Товариства Опіки на рік 1928 була слідующая:

С. Савула, голова; В. Г. Коман, I-ий місто голова; о. М. Григорійчук в Монтреалі, II-ий місто голова; Д. М. Ільчиши, писар; Остап Василишин, скарбник; П. А. Драль й Іван Ісаїв, члени; П. Медницьук і С. Бобівський, провірники.

Пишу цей звіт в дорозі по Саскачевані.

Саскатун, Саск. 5-го грудня 1928.

Д. М. Ільчишин

Секретар Товариства Опіки.

Адреса Товариства:

TOWARYSTWO OPIKI

Box 1616

Winnipeg, Man.

ЧОТИРИ ПИТАННЯ.

Імігрантам лучаються в Канаді різні пригоди і вони пишуть до „Товариства Опіки” о пораду і поміч. Дуже часто почути можна чотири питання, на які даємо тут відповідь, щоби по части улекшити людям перші початки праці в Канаді.

1. Питання: — В який спосіб ставати на роботу і як робити умови в Канаді?

Відповідь: — Зараз на самім початку, коли хто стає на роботу у фармара, чи у якого підприємця, треба зробити ясну угоду і обговорити такі точки:

1. Яка робота, 2. Кілько годин денної праці, 3. На як довго обов'язує угода до роботи, 4. Як висока платня, 5. Чи платня від дня, чи від години, 6. Кілько годин має на день робити, 7. Коли виплата гроша за роботу.

Найліпше, коли можна тих сім точок списати на папері у котрійнебудь мові. Не треба йти аж до нотаря, щоби таку уду списати. Писати на якімнебудь кусні паперу і робітник переховує цю угоду у себе.

В угоді повинно бути згадане, коли робітник, або роботодавець можуть собі вивісти угоду перед часом.

Така угода потрібна і для робітника і для фармера, щоби уникнути пізніших непорозумінь, суперечок і судових процесів.

Лучалося, що роботодавець наймає робітників, вони роблять, але він не має ні майна, ні гроша, щоби заплатити робітникам. Навіть колиби прийшло до судового процесу, то не можна з нього ніщо стягнути, ані не можна його замкнути до в'язниці. Це лучається часом у фармарів, а часом у будівничих (контракторів), які зачинають будову дому, або дороги.

Щоби уникнути роботи за дармо, робітник повинен перевірити зараз на початку через людей, сусідів, або навіть муніципального секретаря, що це за чоловік, у котрого він стає на роботу, і чи він в стані заплатити за роботу.

2. Питання: — Як поступити, коли роботодавець не хоче заплатити за роботу?

Відповідь: — Коли фармер, або підприємець, не хотять заплатити, або платять менше, в таких случаях робітник має зголосити свою скаргу у мирового судії, (на фармах кажуть коротко у „Джипія” (Джастіс оф де Піс), абож у поліційного урядника (Полис Меджістрейт).

Суддя або поліційний урядник мають право перевірити безпосередно справу, переслухати обі сторони і видати вирок. Колиби роботодавець помимо того не заплатив, то вони мають право зарядити секвестрацію майна. Мирові Судії мають право рішення обмежене до 100 або 200 долярів. Коли ходить о вищі суми, то треба удатися до вишого суду (Дистрикт-Корт або Кавнті-Корт). Це полагає в суді осібний урядник, який є писарем суду (Клерк оф де Корт). Однак, коли робітник не може порозумітися з писарем суду, то мусить брати на поміч адвоката. Скаргу треба вносити сейчас, найдалше в протязі шести місяців, в тій околиці, де роботодавець находиться. Не треба їхати аж до Вінніпегу, щоби тут скажити на роботодавця, що жиє в Алберті, або в Саскачевані, бо в таких справах суддя мусить переслухати обі сторони.

3. Питання: — Що робити, коли при роботі хтось скалічиться?

Відповідь: — Коли робітник з причини не uwagi, занедбання, або недбалства роботодавця потерпить, то це є вина роботодавця. Роботодавець може бути відповідальним за ушкодження робітника і можна від нього жадати відшкодування. В таких случаях треба вже радитися „Товариства Опіки” у Вінніпегу, або йти до адвоката.

Робітники на фармах мають в таких разях меншу опіку, як робітники промислові і комунікаційні (в копальнях, фабриках, на залізничних шляхах). Ті робітни-

ки забезпечені державою і коли їм трафиться нещастя, то одержують відшкодування від „провінціональної”, в Канаді це значить краєвої, організації, званої „Касою Робітничого Убезпечення”, по англійськи називається це в Канаді „Воркменс Компензейшен Борд”. При тій нагоді позволяю собі зазначити погляд, що край повинен свою опіку поширити також на робітників на фармах і до всяких інших робіт.

Коли робітник скалічиться, або захорує, тоді зголошується до управителя роботи, або до лікаря. „Каса Робітничого Убезпечення” на відповідне повідомлення платить робітникові підмогу на час його слабости або на час його каліцтва.

Коли робітника забє при роботі в провінції Манітобі, то вдова одержує відшкодування одноразове, або платню до смерті, а діти до часу, коли вони виростуть, — але лише в такім разі, коли жена і діти находяться тут в Канаді. Вдова з

Австрії або Німеччини не одержить в такім разі відшкодування, коли її нема в Канаді. Цей закон несправедливий для імігрантів з країв, які були під Австрією і тут в першій мірі скривджені українські робітники. Идуть заходи, щоби цю несправедливість усунути.

4. Питання: — Як ратувати себе, коли робітник захорує, а не має гроша на лічення?

Відповідь: — Хто захорує, а не має гроша, йде до найближшого шпиталю і там його лічать, а коли виходить здоровий зі шпиталю, він підписує зобовязання, що зверне кошти лічення, скоро лише буде мати свої гроші.

Щоби дістати совісну пораду, не зашкодить написати лист до „Товариства Опіки” і представити свою справу та поставити свої питання.

С. Савула.

Вінніпег, Ман., Канада.

Дня 1-го грудня, 1928.

ЗЛОВИВ ТРИ РИБИ.

Подорожний, идучи попри ріку, стрів мурина, що сиділа на березі й держав в руках криву жердку, з якої висів шнурок.

„Кілько риб зловив, Растус?” — питає подорожний.

„Як лиш витягну гу, що ось-ось зачепиться, а потім як ще зловлю дві, то матиму разом три риби”, — радісно відповів муриш.

СТРОГИЙ ЗАКАЗ.

Вона (сварливо до незнакогого, що поспів до неї заговорити): І не важтєся мені зайти до моєї кімнати при ч. 669 Академічної вулиці на третім поверсі, перші двері на ліво.

ЧОЛОВІК БЕЗ ПРИЯТЕЛІВ.

— Я ніколи не чув, щоб про Василя хто небудь згадав одніським злим словом.

— Що? Ради Бога, невжеж в нього нема приятелів?!

І ЯК ЦЕ РАЗВ'ЯЗАТИ?

Вона: — Я твердо вірю в те, що чоловік повинен носити таке одіння, яке відповідалоб його волоссю. Наприклад, чоловік з чорним волоссям повинен носити чорну одіж, білявий ясн. одіж, сивоволосий чоловік повинен носити сиву одіж, і т. д.

Він: — Ну, а що як чоловік лисий?

В КНИГАРНІ.

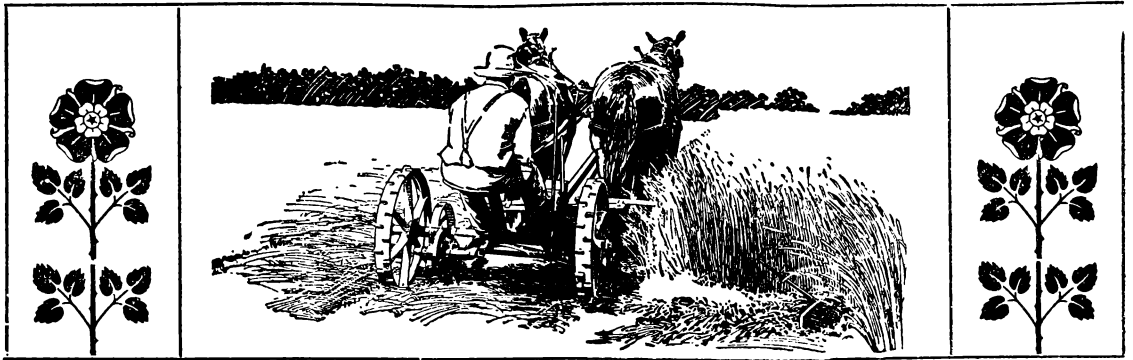
Властитель: — То ти цілком не журишся тим, що ти мені винен десять доларів, що?

Студент: — Певно що ні! Бо ніби пощо маємо оба журитися?

НА ПІКНІКУ.

Головач: — Гей, накрийте лисину, товаришу, а то сонце вам геть випече розум!

Добивач: — Як би там був розум, то мене тут не булоб!

Господарські коні.

I.

Українські народні пісні згадують коня.

Козаки дають знак свистом о півночі до походу. Козак пращається зі своєю мамою і каже:

„Ой рад би я, матусенько,
Скорійше вернуться, —
Та вже щось мій вороненький
В воротах піткнувся”.

Йде козацьке військо походом на во- рога. Пісня співає.

„Ой зза гори, зза крутої, військо висту-
(пає,
По сам перед Морозенко конем вигра-
(ває.”

Між горами сходить зоря, ні, це не зо- ря, це дівчина йде по воду.

Подем, подем, сивим конем, аж до
(Дунаю.

Дівчино моя, напій ми коня,
Не напою, бо ся бою, бо щем не твоя”.

„Як буду твоя, напою ти два
З студеної керниченьки, з нового ведра”.

Козака вбито. Лежить мертвий край дороги. Пісня співає:

„Ой устань козаче,
Устань, молоденький,
Ходить, блудить коло тебе
Твій кінь вороненький.

Ой най жеж він блудить,
Най нічку ночує,
Та чейжеж він до родини
Дороженьку чує”.

Пісня козацька про волю народу нарі- кає, що з козацьких спис і шабель, по- роблено серпи і коси. Нема козаків на конях. Деж вони?

Та сама пісня дає відповідь:

Коні наші в плузі, а козак за плугом,
Мужик виглядає за широким лугом.
Г'єи ти, козаче, покинь плуг,
Тай на коня і на волю в луг.
„А я за нею, як за зорею,

Кінь, то найкраще домашнє звіря.
Погляньте на його легкі ноги, на широкі груди, на вигнену шию, на живі очі, на легко скроєну голову, на круглявий хре- бет, на звинний, легкий рух ніг.

Залізне авто, рогате, скринковате, об- ридливе своїм видом, старається усунути коня. На ярмарок возять тепер бульбу і морков і огірки автами, не конем. Великі тягарі возиться тягаровими, сильними самоходами. На прогульку ідуть люди охотно автом. Канони під Вердуном тяг- нув мотор. Кінь уступає. Лишиться ко- лись може лише в піснях.

Однак господарство потребує все ще коня. Плуг, борони, грабарка будуть по- требувати коня ще довгі, довгі роки, до- ки механіка не видумає якого, легкого, дешевого і практичного мотору.

Люде учені, що шукають і хочуть до- слідити, як жилося нашим предкам в дав- ну давнину, потрапили находити різні докази, що коні, яких Европа уживає, то потомки коней з Азії, Африки й Європи. З давних літописей і записок, з рисунків і костий потрапили письменники списа-

ти історію коня. Чоловік потрапив так плекатися коня, як плекається яблука, або грушки. З диких яблунь зробили огородинки шляхотні яблуневі сади. З диких стад виховав господар-ховець шляхотні роди коней, різної величини, різної будови, швидкості, сили, витривалості.

Азійські дикі коні були великої будови, з великими головами, а на карках росла їм тверда щитина в гору замість гриви. Такі коні жили стадами на степах Середньої Азії. В Європі в північних землях, як Норвегія, ховалися коні малого росту, лекшої будови. В Північній Африці виросла знова инакша порода коней, що мали довгі, тонкі ноги, довгий, вигнутий карк, довгу заострену голову, широке чоло, великі очі, мозок значного розміру. З тих коней виховалися арабські коні, славні зі своєї легкості, витривалості і розуму.

Учені люди, що читають давні написи і записки, вислідиди, що люди освоювали коні тисячі-тисячі літ тому разом зі стадами волів, коров, овець. До орання уживано з початку лише волів, а коней лише до їздення.

Племена людей, що жили в північній Африці, уживали мабуть перші коней до їзди і перевозення на війнах. Це було яких 4,000 літ тому. Від тих племен переняли цей спосіб Єгиптяни.

Десь в тім часі Асирійці в Малій Азії почали уживати коней з азійських степів, але ті коні вони діставали вже уїздені й освоєні від племен, що жили на північ від Асирії. Є здогад, що ті племена кочовничі з азійських степів були перші, які научилися їздити верхом. Це можливо, бо люди з тих земель, Туркомени й Монголи здобули собі славу як добрі їзди на конях. Асирійці вміли перевозити тягарі кінями і їздити верхом.

II.

Вже за часів Римської Держави майже всі народи в Європі уживали коней. Великими кораблями, якими їздили люди тоді по морю і гнали веслами, перевезено також коні на Острови Британії й Ірландії. В полудневій Британії могли ховатися великі коні, а дальше на північ, де паша була гірша і підсоння не було лагідне, виростали малі коні та прибирали довгу, кудлату шерсть для охорони від зимна. Так витворився рід маленьких, кудлатих „шкотських коників” — „Шетлендс понис”, якими тішаться не звичайно діти.

Учені, що провірюють історію коней у далеких для нас, минулих часах, висказують погляд, що арабські племена дістали коні в часі менше як 2000 літ тому з Північної Африки. Араби старалися добирати як найкращі коні і виплекали породу арабських коней, славних на цілий світ з легкості в бігу, швидкості, витривалості, красної будови і красних рухів.

З часом прославився ще оден нарід своїм захопленням для плекання коней. Це був англійський нарід на Бритійських Островах. Любов до коней в Англії є одною з черт англійського народного характеру. Вільгельм Заемник, що заняв Англію побідним боем коло Гастінгс в році 1066, посідав коня еспанської породи а власники земель спроваджували коні тої самої раси. Англійські дідичі і королі займалися залюбки плеканням коней. Дивне це для нас Славян, бо на славянських землях історики не нотують таких вісток про старанне, расове плекання домашних звірят.

В англійській історії читаємо про короля Генрика VIII., що велику вагу приязував до плекання коней і видав відповідні розпорядки. Королева Елисавета любила їздити верхом до пізних літ свого життя. Король Яків I., що вступив на престіл в році 1603, заплатив 500 гвінеїв за арабського жеребця, якого спроваджено з Константинополя. Це перша, правдива записка, що Англія зачала уживати до розплоду арабські коні. Карло III. звертав на це особливу увагу, а король Вілліям III. спровадив до Англії три жеребці з Туреччини й Арабії, а тим незвичайно причинився до виплекання нової породи коня, усталення англійської раси шляхотних, верхових і поїздових коней. Цікаво знати, що Англійці ведуть метрики своїх коней і кожний славний кінь, що здобув собі славу шкоростю і красою на перегонах, може виказатися своїми предками через кількасот літ. В році 1791 появилася книжка: „Вступ до головної книги коней”, а в році 1808 вийшов друком перший том „Книги коней”. Ця книга коней подає родовід расових англійських коней і провадить його постійно, щоб можна точно знати яких родичів, пра-родичів, пра-пра-пра-родичів має кожний кінь. Після того можна оцінити його прикмети і його вартість.

Через постійне добирання коней з добрим прикметами витворили англійські

ховці коней нові роди коней, як н. п. „Таров-Бред”, „Стандард-Бред”.

Люди, що плекали коні, виховали також тяжкі, сильні коні до двигання тягарів. Такі коні потрібні були передовсім до бою. Коли коні окриті були залізними окривалами, а їздець одітий був в сталевий одяг. Від року 900 десь до року 1500 виступали їзди до бою на конях, в залізних панцирах.

Щоби кінь міг двигати на собі залізні прислони і вояка в залізній збруї з тяжкою залізною списою і тяжким мечем, такий кінь мусів бути міцний. Для того плекали тяжкі коні, великі, сильні, витривалі. Вони могли двигати на собі тягар, а могли також тягнути тяжкі вози з воєнним приладдям. Тяжкі коні потрібні були і для купців, що тоді возили свій товар возами. Бо залізниць не було, залізниця розвинулася в першій половині 19-того століття. Коні старші, що не придавалися до війни, уживано в господарстві до орання і тягання возів.

Але дух людський постійно думає і винаходить щось нового. Коли в Європі винайдено стрільний порох і удосконалено його до стріляння з крісів кулями, які пробивали залізні прислони на конях і їздцях, тоді показався залізний одяг для вояків нездалий. Кінниця зачала одягатися в одяги зі сукна і могла уживати коні легкі, звинні і витривалі до бігу.

Тяжкі коні потрібні до вожання товару і всяких тягарів. Це важна галуза хову потягових коний. Найважніші потягові коні є слідуєчі: Бельгійці, виплекані в Бельгії, — Перчерони, виховані в околиці Перч в північній Франції, — Клайдсдейли, виведені в долині ріки Клайд в Шкотії, Шайри, ховані передовсім в середній Англії, Пінцгавери, плекані в Німеччині.

III.

Канада, це край новий, де рільник працює перед всіма людьми, щоби замінити прерію в пшеничний лан. Це найважніша задача канадійських горожан покищо. Потрібно тут рільників, що управляють землею, яка мільйони літ лежала облогом. Менше потрібні коні до скорої їзди, бо заступає їх авто, менше їх потрібно до перевозу тягарів, бо тут потягове авто далеко більше вживане до тягару, але коні потрібні до боротьби з прерією, до управи ріллі. Можливо, що колись бензиновий й електричний мотор зроблять

коня непотрібним, а може кінь не дасться ніколи побороти моторови.

Канада не вспіла виплекати коня якоїсь своєї, питомої породи, що своєю будовою, красою, волоссям, ходом, силою, вдачею ріжнивбися від європейських коней. Навіть Сполучені Держави Америки, які бажають відзначитися перед цілим світом, не виховали якусь осібну американську расу коней, ліпшу від європейських рас. В Канаді стрічаємо найчастіше чотири раси коний, а коні, які не є чистої раси, походять з перехрещування коней тих рас, які в Канаді показались практичні: Клайдсдейли, Перчерони, Бельгійці і Шайри. Це самі європейські породи коний.

Породу коний Клайдсдейл виплекали мешканці Шкотії в околицях над рікою Клайд. Жителі Шкотії дуже гордяться тими кінями. Коли переселялися до Канади, привозили з собою свої коні.

Для удержання чистої породи тих коней в Канаді, спроваджують чистокровних жеребців зі своєї вітчизни, Шкотії. Дорослі жеребці важать від 1700 до 2200 фунтів, а клячі від 1600 до 2000 фунтів. Масть тих коний є червона з білою латкою на чолі і всі чотири ноги білі від колін в долину. Стрінути можна коні тої породи чорні, або каштановаті з білими ногами і з білою латкою на чолі, а навіть часами сиві. Мають вони ноги середньої довжини і виглядають домірні в будові, однак не мають такого великого вигляду, як Перчерони, або Бельгійці.

Клайдсдейли перевишають інші тяжкі коні своїм смілим, сильним, острим кроком в ході і в бігу. Голова в них середньої довжини та ширини. Перед голови трохи горбатий, кажеється римського вигляду, очі не випучені, уха короткі, заострені, уставлені близько себе. Карк домірної довжини, трохи каблукватий, плечі щільно зложені. Хребет середньої довжини зі сильними мязами а кадовб глибокий, сильної будови.

Ноги добре вложені під кадовбом, прості, сильні і надзвичайно плоскі і широкі, коли дивитися на них з боку. Кости коло копит довгі і скісні. Копита надзвичайно широкі, довга шерсть росте від колін до котика із задної сторони. Через це, що ноги такі воолхаті, деякі господарі невдоволені і хов тих коней йде в тім напрямі, щоби доховатися коней з меншим поростом волосся на оборотних сторонах ніг.

Хто вибирає коні Клайдсдейли, повинен уникати звірят з довгими, мілкими кадовбами і нервовою вдачі.

Раса Перчеронів походить з Франції, а виплекана з коней середньої величини, здорових і витривалих.

Жеребець цієї раси важить від 1700 до 2400 фунтів, а клячі від 1700 до 2100 фунтів. Головна масть Перчеронів є чорна, або сталеву сива, однак можна стрінути Перчерони каштанові, або червоні. Ноги у тих коней середньої довжини, вони домірної, сильної будови, м'язисті. Посідають гнучкі коліна і біжать та ступають рівними, довгими, простими кроками. Голови у них короткі й широкі, перед голови простий з широкими ніздрями. Очі випучені, уха короткі і близько себе. Кадовб широкий, короткий а м'язистий. Ноги в них домірні і без довгого поросту.

Перчерони мають незвичайно глибокий кадовб з просторими ямами на серце і жолудок та кишки, що є ознакою сильного здоров'я.

Хто вибирає коні з цієї раси, повинен уникати коней з простими і розділеними плечима, з довгими, вигненими крижами, з довгими і надто спущастими задами, легкої будови і грубими, кривими задними ногами.

Бельгійські коні виплекали мешканці Бельгії, Це держава мала. Правління помагало своїм горожанам грошевою допомогою і науковими радами, так що удалося виплекати коні з найлучшими прикметами.

Жеребець цієї породи важить 1800 до 2400 фунтів, а клячі 1700 до 2200 фунтів. Головна масть тих коней червона, каштанова, рижа і часом, як сталь, сива, бура, або чорна. Бельгійці мають середні, або короткі ноги, мають дуже широкий, глибокий, а короткий кадовб, коротку голову з простим передом, широкими ніздрями, випученими очима, уха короткі, заострені, близько себе поставлені. Карк середньої довжини, крижі між плечима а клубами надзвичайно короткі, широкі, м'язисті. Зад середньої довжини, гарно заокруглений. В кадовбі великий простір на серце, легкі і жолудок та кишки. Це збільшає силу тих коней, вони легко годуються і скоро ростуть. Ноги домірні, чисті, часом виглядають за тонкі, коли порівнювати їх з кадовбом.

Коли вибирається коні бельгійської раси, треба уникати звірят з надто ко-

роткими карками, простими і розділеними плечима, зі стрімким задом, дрібною костою, з грубою шкірою і з грубими шустакми в ногах, а також коний з вузкими, круглими ногами.

Коні раси Шайр виплекано в середній Англії. Це найбільші коні тяжкої породи. Жеребець важить 1900 до 2500 фунтів, а клячі 1700 до 2300 фунтів.

У Канаді маємо найменше коний тої раси. Помимо цього, що коні раси Шайр великі, сильні, до потягу знамениті, фармері у Канаді не любуються в них. Може для того, що ноги їх від колін в долину з відвортної сторони мають довгий поріст, подібні як Клайдсдейли. Головна масть цієї раси руда або чорна з вузкою, білою латкою на чолі. Звичайно дві, три, або всі чотири ноги білі понище колін. Трапляються каштановаті і сиві коні між ними.

IV.

На фармах потрібні сильні, витривалі, добре збудовані коні. З початку українські переселенці орали волами, опісля переконалися, що робота без коний йде пиняво а час короткий, бо зима скоро надходить. Плуги тяжкі, борони тяжкі, жнивварка тяжка, вози зі збіжжям не хотять самі їхати до сипанця (елевейтра).

Коні ваги 1600 фунтів і вище придадуться на фармі, а придадуться також в місточках і містах для воження тягарів.

Коли розумні народи кладуть вагу на виховання здорових, цінних й швидких коний, чому не моглиб цього порозуміти і оцінити українські господарі в Канаді?

Коли господар хоче приховати собі добрі і гарні коні, мусить коні до розплоду добирати, щоби не мішати раси, але щоби держатися одної раси і цю лише плекати. Жеребець має належати до тої самої породи, що кляч. Тоді господар доховається коний, які будуть мати гарні прикмети і будуть мати при продажі високу ціну.

Коли фармері у якійсь околиці хотять мудро поступати, повинні зійтися на нацистої раси коні.

Товариство таке має мати свого голову, секретара і скарбника. Коли товариство завяжеться і відбуде свої перші сходраду і основати товариство для хову коний. Нехай збереться хоть десять фармерів, щоби згідно постановили плекати дини, секретар товариства має написати

лист на мою адресу, щоби подати вказівки, як товариство має поступати, щоби господарі в околиці могли плекати гарні, сильні, швидкі, расові, господарські коні.

В тій короткій дописі не можна подати всіх рад. Ця допись має звернути увагу на цю важну справу і заохотити фермерів до думання і до переведення пляну. Бельгійські господарі, французькі, німецькі й англійські, плакають гарні коні. Нехай і українські фермери не лишаються поза фермерами інших народів. Фермер має думати і улпшати спосіб господарювання. Треба подбати, щоби земля була старанно управлена і треба постаратися, щоби худоба на господарстві була першої якості. Гарні корови, гарні коні, гарні вівці. Чим кращої раси домашні звірята, тим більший хосен приносять вони господареві.

Пощо нарікати на злі часи і на малий хосен з господарки, треба подумати, як хосен з нашої праці збільшити.

Добрий кінь добре працює. Злий кінь зле працює. Доброго коня можна дорожче продати, мірного коня люди не хотять купити.

Хто лише цікавиться цією важною справою, може писати до мене лист, а

подам пояснення, як основати товариство хову коний і в який спосіб держава прийде в поміч державними грішми, щоби лише заохотити до ховання расових коний.

Це булоби навіть смішно, колиби українські фермери не хотіли користати з поради і грошевої помочи держави. Коли в Європі український господар міг нарікати, що держава йому не помагає в господарстві, так в Канаді правління хоче помочи господарови, щоби він видобув із землі як найбільший хосен для себе, а коли фермер багатий, тоді і його держава богата.

Чекаю на листи і маю вже готовий папір і готове перо, щоби всім відповіда-ти.

Етелберт, Манітоба. Дня 31-го серпня, 1928.

Т. Боднар

Домініяльний промотор для ліпшого хову домашних звірят.

Адреса: —

**Mr. T. Bodnar
Ethelbert, Man.**

ХИТРА ПРОСЬБА.

— Щоб ти сказав тому, хто би сів тобі на капелюх?

— Назвавби його ослом.

— Отже, будьте ласкаві, осле, встаньте з мого капелюха.

РОЗМОВА ПРО ЗВІРЯТА.

— Я вірю, що кінь розуміє більше, чим собака.

— Я ні.

— Дуже можливо — але я говорив про коня.

Є люди, що лише в роскошах бачать своє щастя, але не знають того, що лише скромність і честь є дійсним щастям.

Нема жінки такої самолюбної, щоб держала секрет лише для себе.

ДЕШЕВШЕ.

Муж: — І що в тебе за розум платити тисячу долярів за діаментовий перстень?

Жінка: — Але подумай, коханий, кілько це заощадить тобі на рукавицях!

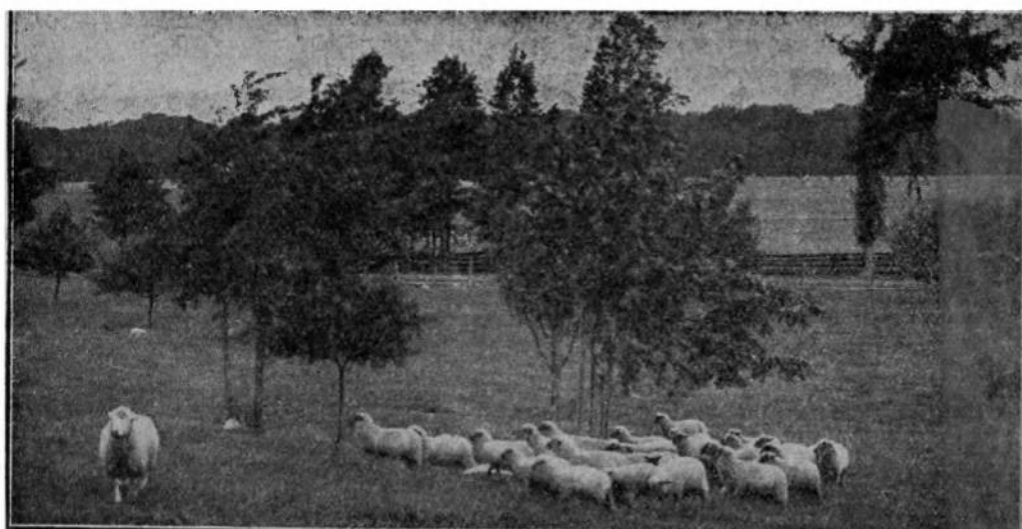
ЯК БИ БУВ ЗНАВ!

Суддя: — Ви є оскаржені за передержання вкрадених річей — чи ви знали в кого вони були вкрадені?

Оскаржений: — Я заплатив десять долярів за них — а як би я був знав, що вони крадені я не давби був більше як два!

ВВІЙДЕ, ЩО?

Кельнер: — Ви бажали, пае, каву без сметанки. Дуже алуо, але в нас нема сметанки, може позволите каву без молока?

ТОВАРИСТВО ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ
ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ІМ. СВ. РАФАІЛА В КАНАДІ
ST. RAPHAEL'S UKRAINIAN IMMIGRANTS WELFARE ASSOCIATION OF CANADA

Просимо писати до Товариства Опіки:—

1. Товариство Опіки опікується українськими переселенцями, що їдуть до Канади, або з Канади, і тими, що перебувають в Канаді, — дає пораду, поміч, охорону.

2. Товариство Опіки старається о „Номінації” (Зазиви) і урядовий „Перміт” (Дозвіл) на візд для людей, які шукають праці на фармах в Канаді і хочять їхати до Канади, щоби працювати на ріллі.

3. Товариство Опіки старається о паспорти для тих людей, що хочять вернути до Рідного Краю.

4. Товариство Опіки полагоджує корабельні карти для людей, що їдуть до Канади, або до Ебропи.

5. Товариство Опіки дає пояснення про роботу в Канаді і винаходить місця до роботи.

6. Товариство Опіки поручає робітників і робітницї на фарми а також служницї і помічницї до домашної роботи.

7. Товариство Опіки дає пояснення про землю і про фарми в усіх провінціях Канади, про заробітки, спосіб життя і праці та організації в Канаді.

8. Товариство Опіки полагоджує, на бжання, посилку грошей в американських долярах, звичайно, або телеграфічно.

9. Товариство Опіки дає пояснення про краї й держави, куди хотілиби виїхати українські переселенці, перестерігає, або поручає.

10. Товариство Опіки приймає зажалення в справах подорожі, або роботи, або платні за роботу, розглядає жалоби й стає в обороні.

11. Товариство Опіки полагоджує аплікації і корабельні карти для людей, котрі спроваджують свої жінки, діти, своїх крєвних, або знакомих до Канади.

Хто хоче без перешкоди спровадити свою родину, знайде поміч і пораду в Товаристві Опіки, совісну і скору полагоду своїх справ.

Адресуйте:—

TOWARYSTWO OPIKY
Box 1616 Winnipeg, Man., Canada